SOMOGY MEGYEI KÖZGYŰLÉS
ELNÖKE

7400 KAPOSVÁR, Vármegyeháza, Fő utca 10.
tel.: 82/898-246
e-mail: elnok@som-onkorm.hu

Ügyiratszám: SMÖH/631-13/2021.

ELŐTERJESZTÉS
Somogy Megye Területfejlesztési Programja elfogadásáról

A Somogy Megyei Közgyűlés 2/2021.(VI.22.) közgyűlési határozatában társadalmi vitára bocsátotta Somogy Megye Területfejlesztési Programja munkaanyagát, amelynek része Somogy megye területi hatásvizsgálata is. A testületi döntés végrehajtására - a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló - a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet szerint lefolytattuk Somogy Megye Területfejlesztési Programja egyeztetését, amely 2021. augusztus 5-én zárult le.
A társadalmasítási folyamatban a releváns vélemények figyelembevételével pontosítottuk Somogy Megye Területfejlesztési Programját.

A megyei területfejlesztési programot a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. tv. 11. § (2) bekezdés alapján 2021. augusztus 30-án állásfoglalásra megküldtük a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszternek (pénzügyminiszter). A miniszter 2021. szeptember 10-én érkezett állásfoglalásában tájékoztatott arról, hogy a koncepció és program dokumentációja formailag és tartalmilag megfelel a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásainak, illetve az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz való illeszkedés és a tervezési útmutatóknak is eleget tesz, azonban néhány pontosításra tettek javaslatot még, amelyek átvezetésre kerültek.

Kérem a T. Közgyűlést, hogy a Somogy Megyei Területfejlesztési Programot elfogadni szíveskedjen.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Programot és az ahhoz kapcsolódó Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálatát az előterjesztés melléklete tartalmazza.

<u>Határozati javaslat:</u>

1./ A Somogy Megyei Közgyűlés az előterjesztés 1. számú melléklete szerint elfogadja a Somogy Megyei Területfejlesztési Programot és az ahhoz kapcsolódó Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálatot.

2./ A Somogy Megyei Közgyűlés elrendeli a jóváhagyott dokumentumok és a határozatok megküldését a Pénzügyminisztérium részére.

Felelős: Biró Norbert, a közgyűlés elnöke
Határidő: 2021. szeptember 21.

Kaposvár, 2021. szeptember 14.

Biró Norbert s. k.

Az előterjesztést készítette:

Sárdi Petra s. k.
területfejlesztési irodavezető

Az előterjesztést jóváhagyta:

Dr. Sárhegyi Judit s. k.
megyei jegyző

SOMOGY MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA

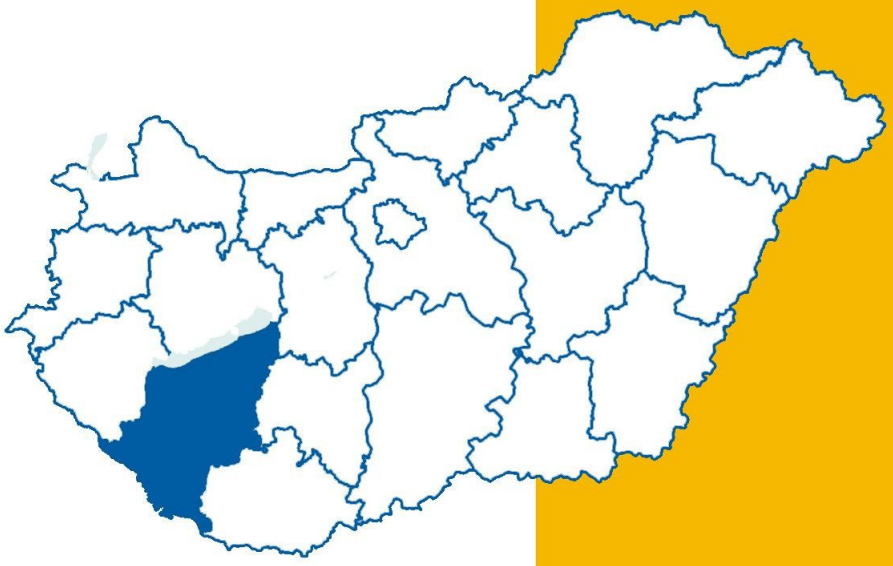

SOMOGY MEGYE

KÉSZÍTETTE:
SOMOGY MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
2021. MÁJUS

Tartalom

STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ ... 4

I. A TERVEZÉSI FOLYAMAT ELJÁRÁSAINAK, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRÉNEK ÉS KÖRÜLMÉNYEINEK LEÍRÁSA ... 4

II. A CÉLRENDSZER BEMUTATÁSA: A JÖVŐKÉP, AZ ÁTFOGÓ CÉL ÉS A FEJLESZTÉSI ELVEK ALAPJÁN A SPECIFIKUS, HORIZONTÁLIS ÉS TERÜLETI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA, VISZONYRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA ... 8

II.1. A CÉLRENDSZER BEMUTATÁSA, KIEGÉSZÍTÉSE ... 8
II.2. A STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZBEN BEMUTATOTT CÉLRENDSZER KÜLSŐ ÉS BELSŐ KOHERENCIÁJÁNAK BEMUTATÁSA ... 14

III. A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA ÉS RENDSZEREZÉSE ... 17

III.1. A PRIORITÁSOK BEMUTATÁSA. ... 17
III.2. A SOMOGY MEGYEI PRIORITÁSOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA ... 21

IV. A CÉLOK ÉS A PRIORITÁSOK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK AZONOSÍTÁSA ... 23

V. A PRIORITÁSOK BEMUTATÁSA ... 28

1.1 I. PRIORITÁS: AZ AGRÁR- ÉS ERDÉSZETI TERMELÉSI LÁNCOK SZEREPLŐINEK MEGERŐSÍTÉSE, A JÁRÁSI KÖZPONTOK FOGLALKOZTATÁSI KAPACITÁSÁNAK JAVÍTÁSA AZ IPARI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL, A HELYI TERMELÉSEN ALAPULÓ ÖNFENNTARTÓ SZOCIÁLIS GAZDASÁG FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE ... 28
1.2 II. PRIORITÁS: A SOMOGYI VÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK NÖVELÉSE AZ IPARI- ÉS SZOLGÁLTATÓ SZEKTORBAN ... 34
1.3 III. PRIORITÁS: SOMOGY MEGYE TURISZTIKAI POTENCIÁLJÁNAK ERŐSÍTÉSE ... 40
1.4 IV. PRIORITÁS: A LAKOSSÁG KÉPZETTSÉGI SZINTJÉNEK JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ ÉS A MUNKÁBA ÁLLÁST SEGÍTŐ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA ... 48
1.5 V. PRIORITÁS: A FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁST ÉS ERŐFORRÁS FELHASZNÁLÁST, VALAMINT A MEGYE LAKOSSÁGÁNAK ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSÁT ELŐSEGÍTŐ KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI BERUHÁZÁSOK TÁMOGATÁSA ... 58
1.6 VI. PRIORITÁS: A HELYI KÖZÖSSÉGEK MEGERŐSÖDÉSÉT ÉS A HELYI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA 69
1.7 VII. PRIORITÁS: TÉRSÉGI JELENTŐSÉGŰ SZOLGÁLTATÁSOK ÉS INFRASTRUKTURÁLIS RENDSZEREK FEJLESZTÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ... 77
1.8 VIII. PRIORITÁS: BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZET SOMOGY MEGYEI RÉSZÉNEK FEJLESZTÉSE ... 93
1.9 IX. PRIORITÁS: BARCSI ÉS CSURGÓI KOMPLEXEN FEJLESZTENDŐ JÁRÁSOK FEJLESZTÉSE ... 106

VI. A TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK (KÜLÖNÖSEN A FELÜLVIZSGÁLATI ÉS MÓDOSÍTÁSI FOLYAMAT, A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT ÉS A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS) DOKUMENTÁCIÓJA ... 120

VII. A VÉGREHAJTÁSÁBAN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK KÖZTI MUNKAMEGOSZTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS INFORMÁCIÓCSERE MEGHATÁROZÁSA, AZ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS RENDSZERE ... 122

VIII. A VÉGREHAJTÁS ÉS A FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSRENDI RENDSZERÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA ... 123

IX. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV ... 124

OPERATÍV PROGRAMRÉSZ ... 125

X. ÖSSZEFOGLALÁS, TERVEZÉSI HÁTTÉR ... 125

XI. TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSÍTANDÓ PROGRAMOK ... 127

XI.1. MEGYEI TERVEZÉST MEGALAPOZÓ INFORMÁCIÓK ... 127
XI.2. ÖSSZEFOGLALÓ A FEJLESZTÉSI FORRÁSOKRÓL ... 130
XI.3. A MEGYEI PRIORITÁSOK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATAI ... 137
XI.3.1. Önkormányzatok ... 137
XI.3.2. Egyházak, civil szervezetek ... 138
XI.3.3. Gazdasági szereplők ... 139
XI.4. FINANSZÍROZÁSI FORRÁS SZERINTI CSOPORTOSÍTÁS ... 139
XI.4.1. Önkormányzatok ... 140
XI.4.2. Egyházak, civil szervezetek ... 144
XI.4.3. Gazdasági szereplők ... 145

XII. A TERVEZETT FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK MEGYEI PRIORITÁSOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN ... 145

XII.1. AZ AGRÁR- ÉS ERDÉSZETI TERMELÉSI LÁNCOK SZEREPLŐINEK MEGERŐSÍTÉSE, A JÁRÁSI KÖZPONTOK FOGLALKOZTATÁSI KAPACITÁSÁNAK JAVÍTÁSA AZ IPARI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL, A HELYI TERMELÉSEN ALAPULÓ ÖNFENNTARTÓ SZOCIÁLIS GAZDASÁG FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE 146
XII.1.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 146
XII.1.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 147
XII.2. A SOMOGYI VÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK NÖVELÉSE AZ IPARI- ÉS SZOLGÁLTATÓ SZEKTORBAN 160
XII.2.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 160
XII.2.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 161
XII.3. SOMOGY MEGYE TURISZTIKAI POTENCIÁLJÁNAK ERŐSÍTÉSE 170
XII.3.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 172
XII.3.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 173
XII.4. A LAKOSSÁG KÉPZETTSÉGI SZINTJÉNEK JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA 183
XII.4.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 184
XII.4.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 184
XII.5. A FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁST ÉS ERŐFORRÁS FELHASZNÁLÁST, VALAMINT A MEGYE LAKOSSÁGÁNAK ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSÁT ELŐSEGÍTŐ KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI BERUHÁZÁSOK TÁMOGATÁSA 194
XII.5.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 196
XII.5.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 197
XII.6. A HELYI KÖZÖSSÉGEK MEGERŐSÖDÉSÉT ÉS A HELYI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA 210
XII.6.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 212
XII.6.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 213
XII.7. TÉRSÉGI JELENTŐSÉGŰ SZOLGÁLTATÁSOK ÉS INFRASTRUKTURÁLIS RENDSZEREK FEJLESZTÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS 219
XII.7.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 221
XII.7.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 222
XII.8. BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZET SOMOGY MEGYEI RÉSZÉNEK FEJLESZTÉSE 243
XII.8.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 246
XII.8.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 247
XII.9. BARCSI ÉS CSURGÓI KOMPLEXEN FEJLESZTENDŐ JÁRÁSOK FEJLESZTÉSE 263
XII.9.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása 265
XII.9.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása 266

XIII. HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK 281

XIII.1. A VÉGREHAJTÁS MÓDJA ÉS FELTÉTELRENDSZERE, ELLENŐRZÉSI RENDSZERE 281
XIII.1.1. A megyei végrehajtásban közreműködő szervezetek közötti munkamegosztás elvei 282
XIII.2. KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS 286
XIII.3. A TELJESÍTÉS-IGAZOLÁS KÖVETELMÉNYRENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA 288

STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ

I. A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása

A Területfejlesztési Program feladata Somogy Megye 2021-2027 közötti főbb fejlődési stratégiájának a meghatározása és a stratégia mentén a fejlesztési prioritások, a prioritások elérését szolgáló intézkedések és azon belül programok meghatározása a cél eléréséhez szükséges forrás igények azonosításával, meghatározásával.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján a megyei önkormányzatok elsődleges feladata a területfejlesztés és területrendezés a vidékfejlesztés és a koordinációs feladatok mellett. A 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó európai uniós kohéziós források versenyképességet növelő felhasználásának tervezéséről szóló 1023/2019. (II. 11.) Korm. határozat az operatív programok tervezéskoordinációs feladatainak ellátására az innovációért és technológiáért felelős minisztert jelölte ki, a területfejlesztés kidolgozásáért a pénzügyminisztert jelölte ki. A kormányhatározat alapján a pénzügyminisztérium kidolgozta a megyei területfejlesztéshez szükséges útmutatókat, köztük a területfejlesztési program elkészítési útmutatóját.

A megyei önkormányzat területfejlesztési és területrendezési feladatait a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) szabályozza részletesen. A 11. § a területfejlesztési, a 12. § a területrendezési feladatokat taglalja.

A területfejlesztési feladatok tételesen a következők:

- az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban – Kaposvár Megyei Jogú Város önkormányzatának bevonásával – kidolgozza és határozattal elfogadja a megyei és a fővárosi területfejlesztési koncepciót, illetve – a megyei területfejlesztési koncepció és a megyei területrendezési terv figyelembevételével – a megyei területfejlesztési programot, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalásának beszerzését követően,
- részt vesz az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepció, valamint az operatív programnak kidolgozásában, Kaposvár Megyei Jogú Város önkormányzatának bevonásával, észrevételei figyelembevételével,
- előzetesen véleményezi az országos, valamint a megyét érintő ágazati fejlesztési koncepciókat és programokat a Kaposvár Megyei Jogú Város önkormányzata bevonásával, észrevételei figyelembevételével,
- előzetesen véleményezi a térségi területfejlesztési koncepciókat és programokat (Balaton Kiemelt Üdülőkörzet),
- a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről,
- részt vesz a megyét érintő határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programok tervezésében, kidolgozásában;

- nyomon követi és értékeli a megyei területfejlesztési koncepció és a megyei területfejlesztési programok végrehajtását,
- dönt a hatáskörébe utalt fejlesztési források felhasználásáról,
- monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a területi operatív programok irányításában, megvalósításuk végrehajtásában,
- figyelemmel kíséri az operatív programok megyében jelentkező feladatainak megvalósítását,
- más megyei önkormányzatokkal és az államigazgatási szervekkel közösen, monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programok irányításában, részt vesz azok lebonyolításában, végrehajtásában,
- dönt a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból a megyei önkormányzat hatáskörébe utalt pénzeszközök felhasználásáról,
- a megye gazdaságának és foglalkoztatásának fellendítése érdekében gazdaságfejlesztési, befektetés ösztönző tevékenységet lát el, aminek elősegítése érdekében külön szervezetet hozhat létre vagy megállapodás alapján más szervezettel működhet együtt;
- összehangolja illetékességi területén az államigazgatási szervek, a települési önkormányzatok, a megyei jogú város önkormányzata, a gazdasági és civil szervezetek fejlesztési elképzeléseit,
- területileg összehangolja a politikai és a területi szerepéből, továbbá a nemzetközi és határon átnyúló együttműködésből adódó feladatait, biztosítja azok összhangját,
- a települési önkormányzatok felkérése alapján elősegíti a helyi önkormányzatok területfejlesztési társulásainak szerveződését,
- szakmai kapacitásával segíti a területfejlesztési önkormányzati társulások és a térségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét,
- a térségi gazdaságfejlesztő szervezet útján koordinálja a megye területén az ipari parkok és a szabad vállalkozási zónák tevékenységét, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit a megye gazdasági szereplőivel együttműködve,
- vizsgálja és értékeli a megye társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait, a vizsgálatok során felhasznált információkat és a vizsgálatok eredményeit a területi információs rendszer rendelkezésére bocsátja,
- kölcsönös információcserével segíti a területfejlesztési és területrendezési információs rendszer működését, információkat biztosít a területi tervek készítéséhez, valamint fogadja a törvényben szereplő megyei szintre delegált feladatok elvégzése érdekében a központi adatbázisok adatait,
- a területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében önkormányzati rendeletet alkot a települési önkormányzatok, a megye területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek által a megye területén uniós, központi vagy helyi önkormányzati költségvetési forrásból megvalósítandó fejlesztéseinek koordinációjáról.

A területrendezési feladatok tételesen a következők:

- az országos területrendezési tervvel és a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területrendezési tervével összhangban, az érintett települési önkormányzatok véleményeinek kikérésével elfogadja a megye területrendezési tervét, amely – a jogszabályban rögzített egyedileg meghatározott megyei övezet kivételével – nem terjed ki a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területére,
- előzetesen véleményezi az országos, valamint a területét érintő területrendezési terveket,
- a megye területére vagy térségére – Kaposvár Megyei Jogú Város önkormányzatának bevonásával, észrevételei figyelembevételével – az országos területrendezési tervvel és a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területrendezési tervével összhangban területrendezési tervet készít,
- a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről,
- együttműködik a többi érintett megyei önkormányzattal a Balaton Kiemelt Üdülőkörzeten kívüli, Somogy megyét érintő kiemelt térségek összehangolt tervezése érdekében.

A fenti feladatok kapcsán a döntés előkészítési és végrehajtási tevékenységet a Somogy Megyei Önkormányzati Hivatal, a megyében működő önkormányzatok, egyéb szervezetek számára tanácsadási, pályázatírási, projekt lebonyolítási segítséget a megyei önkormányzat tulajdonában lévő Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. nyújt.

Jelen dokumentum a ***megyei stratégiai program, valamint megyei operatív program*** részeinek dokumentációját foglalja magában a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. mellékletében meghatározott tartalmi elvárásoknak megfelelően, valamint a Pénzügyminisztérium által kiadott „Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez” című útmutatóban foglaltak figyelembe vételével.

A megyei területfejlesztési program tervezésébe a szakmai szakértők és szakmai testületek bevonása, valamint a program társadalmasítása a megyei területfejlesztési koncepció megalapozása során elkészült és a Somogy Megyei Önkormányzat Közgyűlése által elfogadott partnerségi terv mentén, a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembe vételével, a jogszabályban előírt határidők betartásával történt.

A tervezési folyamat során, annak egyes mérföldköveihez kapcsolódó döntés előkészítő, javaslattevő szereppel az alábbi szakmai szereplői kör, ill. az e célból a Somogy Megyei Önkormányzat által létrehozott testületek kerültek bevonásra:

- Somogy megye lakossága;
- Somogy megye települési önkormányzatai;
- ágazati/szakmai érdekképviseleti szervezetek;
- gazdasági/vállalkozói szféra szereplői;
- civil-, és a közösségi élet meghatározó résztvevői.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció társadalmi egyeztetési folyamatának megkezdéséről szóló 1/2021. (I.13.) közgyűlési elnöki határozat alapján a társadalmi egyeztetés mérföldkövei:

- 2021. január 14. (társadalmi egyeztetési folyamat megkezdése)
- 2021. február 27. (társadalmi egyeztetési folyamat lezárása)

A Somogy Megyei Önkormányzati Hivatal minden települési önkormányzattal külön-külön személyes egyeztetést folytatott le, amely során az adott település fejlesztési elképzeléseit részletesen megismerhették és interaktív párbeszédet folytathattak a projektötletekről. Több település esetében az egyeztetés alapján változott a település projektlistája.

A felülvizsgálat során figyelembe vettük a 2014-2020 időszak tapasztalatait, változásait, a 2021-2027 uniós ciklus célrendszerét, továbbá az eddig megismert információit, amelyeket elemezve dolgoztuk ki a prioritásokat.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Program a Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció javaslattevő részét vette alapul, amelyet a társadalmasítás során beérkezett vélemények alapján felülvizsgáltunk és véglegesítettünk.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció területi hatásvizsgálata 2021. januárban került társadalmasításra. A koncepció hatásvizsgálatának következtetéseit figyelembe vettük a területfejlesztési program készítése során.

II. A célrendszer bemutatása: a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek alapján a specifikus, horizontális és területi célok meghatározása, viszonyrendszerének bemutatása

II.1. A célrendszer bemutatása, kiegészítése

A Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója részletesen bemutatja a megye jövőképét és ahhoz kapcsolódóan megfogalmazott 3 átfogó célt:

I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése

II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével

III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára

A koncepcióban jelennek meg a megye fejlesztésének stratégiai céljai (tematikus specifikus és területi):

- Tematikus specifikus célok 2030
  - TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása
  - TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése
  - TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása
  - TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése
  - TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
- Területi specifikus célok 2030
  - TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése
  - TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével
  - TER3. Járásközpontok, városok funkcióinak megerősítése
  - TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése
  - TER5. Határ menti térségek fejlesztése

A koncepcióban a Zselic és a Dráva térsége kapcsán az új turisztikai térség fejlesztése alatt új megyei turisztikai pólus fejlesztését értjük, nem a kormány által kijelölt turisztikai térség fogalmát. A célrendszer és a területi célok sematikus ábrázolását bemutató ábrákat átvettük a koncepcióból, tekintettel arra, hogy térképes módon ábrázolják a területi lehatárolásokat.

1. Ábra: Somogy megye területfejlesztési koncepciójának célrendszere

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója

2. Ábra: Somogy megye fejlesztési térségei

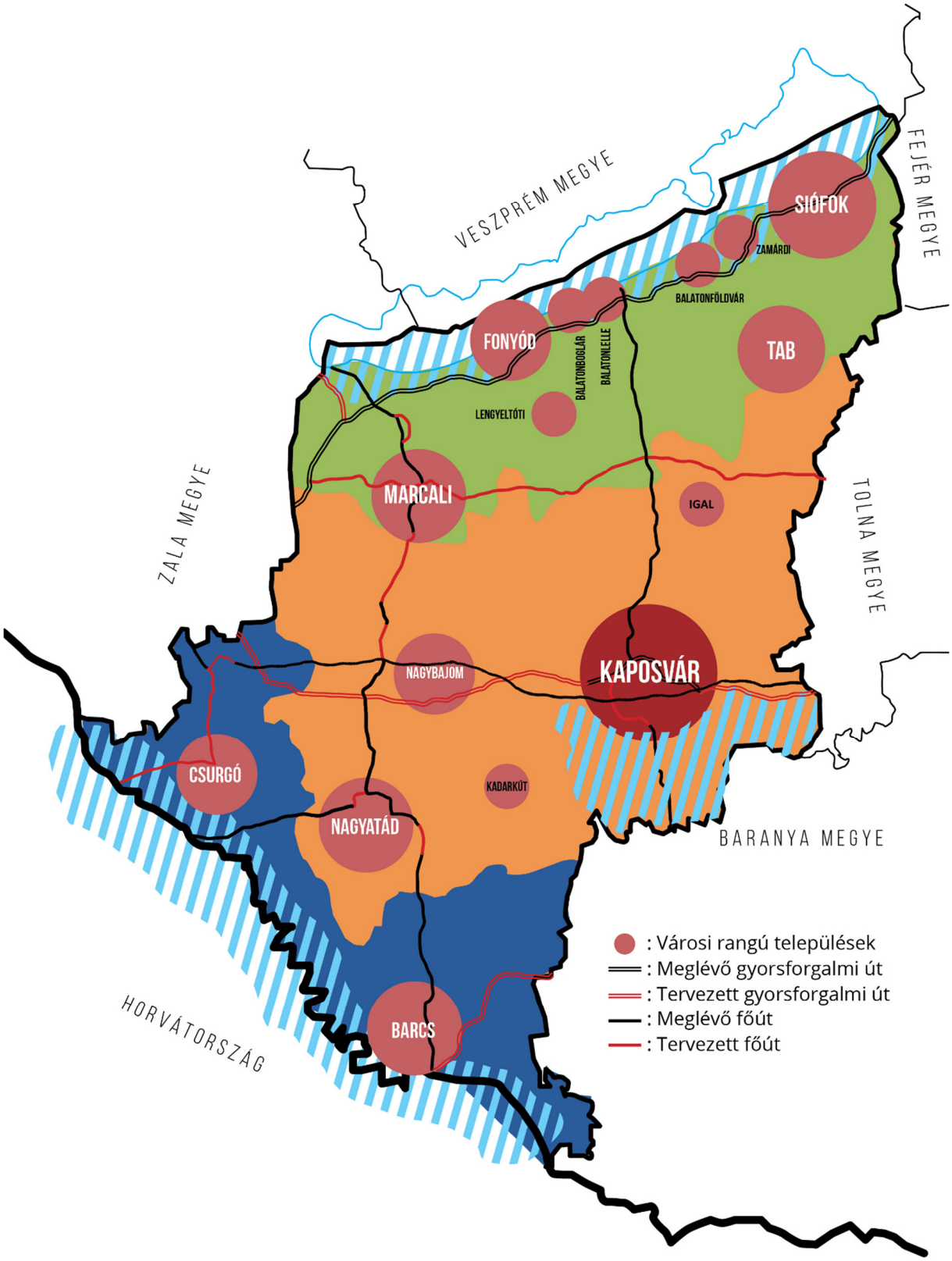

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója

A fenti térképen 6 – a területi specifikus célokhoz igazodó – területi lehatárolás van jelölve, melyek a következők:

- Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (zöld)
- Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő potenciális célterület (bordó)
- Járásközpontok, városok (halvány bordó)
- Fejlesztendő belső vidéki térség (narancssárga)
- Csurgói és Barcsi komplexen fejlesztendő járások (kék)
- Turisztikai terület: szűkebb Balaton-part, Dráva-part és Zselic (világoskék sávozás)

A koncepció több horizontális célt tartalmaz:

a.) A különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése

b.) A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása

c.) Partnerségen alapuló szinergikus fejlődés gyakorlati elterjedésének elősegítése

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció területi hatásvizsgálata alapján a b.) horizontális célt stratégiai szinten az alábbiakkal egészítjük ki:

A fejlesztések megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a fenntarthatóságra mind környezetvédelmi, mind tájképi, városképi, mind gazdasági szempontból. A nem műemlék nem védett épületeknél, építményeknél fontos, hogy alacsony karbantartás igényű anyagokat, berendezéseket alkalmazzanak (pl.: műanyag nyílászáró, nincs napfénynek kitett fafelület). A műemlék vagy helyi védett épület fejlesztésénél az eredeti állapot közeli helyreállítás és az eredeti szerkezetek, anyagok minél nagyobb részének a megőrzése a kiemelt cél. A nyomvonalas létesítményeknél tartós, fenntartható műszaki megoldásokat javasolt alkalmazni. Például megfelelően méretezett rétegrend, túl meredek részeknél tartós műszaki stabilizálás, átemelő létesítménynél tartalékszivattyú. A balesetmegelőzés is fenntarthatósági szempont, például a veszélyes csomópontoknál balesetvédelmi megoldásokkal lehet csökkenteni a balesetveszélyt.

Zöld infrastruktúra esetén a tájba, telepítési helyszínhez illeszkedő, a klímaváltozásnak ellenálló őshonos, tájhonos növénytársulást telepítése javasolt. Fontos, hogy a projekteknek ne legyen „kioltó" hatása, közúton 15 kilométeres körzeten belül ne legyen azonos, kihasználatlan kapacitású szolgáltatás. Ugyanilyen fontos a mérethatékonyság, amely sokszor együttműködéssel társulások, szövetkezetek útján érhető el. Energetikai létesítmények esetén is szempont a műszaki fenntarthatóság, például az alapanyag biztosítottsága, az alkalmazott anyagok tartóssága, minősége. Szolgáltatások fejlesztése esetén vizsgálandó kérdés, hogy a működés a támogatás után is biztosított-e, azonos vagy kisebb kapacitással fenntartható-e. A rendezvények, programok esetén is fontos, hogy azok fenntarthatóak legyenek, azaz rendszeresen szolgálják az általuk kitűzött célt.

A projektek tervezése során az integrált szemléletet és a természetes megoldásokat előtérbe kell helyezni. A belvízelvezetési, vízvisszatartási projektek során az integrált települési csapadékvíz-gazdálkodás, valamint a természetes vízmegtartó megoldásokat kell előnyben részesíteni.
Környezet- és klímavédelmi szempontú cél, hogy minél nagyobb arányban elterjedjen a megújuló energia alkalmazása.

A fejlesztések során ösztönözni kell a szürkevíz, esővíz hasznosítását, segítve a vízvisszatartást. Előnyben kell részesíteni a hulladékhasznosításból származó anyagokat mind az építés, mind a működtetés során. Fontos cél az alacsony hulladékképződés, a hulladékból származó energiatermelés támogatása, a hulladékcsökkentés, amely rendezvények esetén is értelmezhető, például.: rendezvényeken egyszer használatos eszközök felhasználásának csökkentése. Cél az azbesztmentesítés, ha van azbeszt a fejlesztéssel érintett épület anyagában. A szennyvíz-technológiai és csapadékvíz-gazdálkodási fejlesztések között a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő iszapkezelés is kiemelendő. Az iparfejlesztésnél célszerű a beruházókat védőerdő telepítésére és az üzemi zöldterületen a minél nagyobb CO2 lekötést biztosító növényzet megőrzésére, telepítésére ösztönözni, de az extenzív zöldtetők is e célt szolgálhatják. A környezetkímélő mobilitást szolgálhatják az elektromos, vagy hidrogén autó- és kerékpártöltők telepítése. A fejlesztéssel létrejött létesítmények hosszú távú üzemeltetése során keletkező zöld hulladék hasznosításának a biztosítása és a környezetvédelmi, egészséges életmódra vonatkozó szemléletformálás is fontos célok.

A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásoknál kiemelt figyelemmel kell lenni az ökológiai szempontokra, a környezetállapotra gyakorolt hatásokra. Minden esetben vizsgálni kell, hogy szükséges-e környezeti hatásvizsgálat a beruházáshoz és azt szükségesség esetén, továbbá kétség esetén is mindig el kell végeztetni a projekt előkészítés során.

Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.

Új vonalas infrastruktúra kijelölése esetén fontos, hogy az ne érintsen védett területeket, jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területeket, vagy mindezek közvetlen környezetét, és hogy a lakott területeket potenciálisan terhelő zajt és rezgést elnyelő/megakadályozó változatok kerüljenek megvalósításra. Általános szempontként is elmondható, hogy lehetőség szerint kerülendő az új közlekedési infrastruktúra létesítése a termőtalaj és a természeti területek kárára. Kerékpárutak esetében az élővilágot zavaró és az élőhelyeket elválasztó hatások gyengébbek, de védett vagy sérülékeny természeti területeken ezek kialakítása is kerülendő.

A Balaton térségében kiemelten fontos a vízminőség javítása, ezt a turizmus, a mezőgazdaság és az ipar fejlesztése során kiemelten figyelembe kell venni, kizárólag ehhez hozzájáruló technológiákat szabad csak a fejlesztések során bevezetni.

A turizmus fejlesztése során a helyi értékekre koncentráló és a környezetet nem terhelő, az ökológiai fenntarthatóságot biztosító, vagy a káros hatásokat lehetőség szerint minimalizáló, bevonás alapú zöld, öko- és slow-turisztikai szolgáltatások és attrakciók fejlesztése preferálandó.

A telepíteni tervezett növények esetében az őshonos és tájhonos fajtákat kell előnyben részesíteni, az idegenhonos inváziós fajokat pedig visszaszorítani, figyelemmel a klimatikus viszonyok változására.

Somogy megye kitörési pontjai a területfejlesztési koncepció alapján és azok területi célokkal való kapcsolata:

Főbb kitörési pontok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő potenciális célterület	Fejlesztendő belső vidéki térség
Az aktív turizmus fejlesztése és megyei élményláncok kialakítása	✓	✓		✓
Sportturizmus	✓		✓	
Munkaerőpiacról kiszorult, közlekedésileg elzárt helyen élő aktív korúak munkaerőpiaci integrációja		✓		✓
A jelentős erdőállomány fenntartható hasznosítása (szálalásos erdőművelésből kitermelt faanyag magas hozzáadott értékű feldolgozása; növényi hulladék erdők megújulását, biodiverzitását nem veszélyeztető hasznosítása)		✓		✓
Üvegházas és fóliás zöldség és gyümölcstermesztés		✓		✓
Magas hozzáadott értékű ipari telephelyek, ipari innovációk, együttműködések a járásszékhelyeken, városokban, kísérleti fejlesztési együttműködések	✓	✓	✓	✓
A kelet-nyugati gyorsforgalmi útfejlesztéseket követően a logisztikai ágazat fejlesztése határmenti együttműködéssel	✓	✓	✓	✓
Mezőgazdasági-energetikai komplex kutatás-fejlesztések		✓	✓	✓
Határmenti együttműködések a turizmus, kultúra, oktatás, ipar, logisztika és mezőgazdaság területén		✓		

II.2. A stratégiai programrészben bemutatott célrendszer külső és belső koherenciájának bemutatása

A koncepció bemutatta a belső és külső koherenciát. A külső koherencia vizsgálat több hazai stratégiához illeszkedést is bemutat:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (2014)
- Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Koncepció (2020)
- Országos Területrendezési Terv (2018)
- Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terv (2018)
- Program a Versenyképesebb Magyarországért (2019)
- Nemzeti Reformprogram (2020)
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája (2019-2030)
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (2017-2030)
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2012-2024)
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)
- Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. (2011-2020)
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (2014-2030)

A fentieket a szomszédos megyék, kiemelt térségek célkitűzéseivel történő koherenciavizsgálattal egészítjük ki stratégiai szinten:

1. Táblázat: A Soogy megyei célok külső koherenciája szomszédos megyék, kiemelt térségek célkitűzéseivel

Külső szereplők: / Megyei célok:	Baranya Megye	Tolna Megye	Fejér Megye	Veszprém Megye	Zala Megye	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	Dél-Dunántúli Gazdaság-fejlesztési Zóna
I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése						✓	✓
II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével						✓	
III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára							✓
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése						✓	✓
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása						✓	✓
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése						✓	
TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	✓	✓			✓	✓	
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet		✓	✓	✓	✓	✓	✓
TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével - Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő potenciális célterület	✓	✓					✓
TER3. Járásközpontok, városok, funkcióinak megerősítése - városi rangú települések, kivéve Kaposvár							✓
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése - Fejlesztendő belső vidéki térség	✓						✓
TER5. Határmenti térségek fejlesztése - Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	✓				✓		✓

2. Táblázat: A Somogy megyei célok külső koherenciája az ágazati operatív programok céljaival

Ágazati operatív programok: / Megyei célok:	DIMOP Plusz	EFOP Plusz	MAHOP Plusz	IKOP Plusz	GINOP Plusz	TOP Plusz	KEHOP Plusz	VP Plusz
I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	✓		✓		✓	✓		✓
II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével			✓			✓	✓	✓
III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára	✓	✓		✓		✓	✓	
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása			✓		✓	✓		✓
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése		✓	✓		✓	✓		✓
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása			✓		✓	✓	✓	✓
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	✓	✓				✓	✓	
TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	✓	✓		✓		✓	✓	
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével - Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő potenciális célterület	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
TER3. Járásközpontok, városok, funkcióinak megerősítése - városi rangú települések, kivéve Kaposvár	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése - Fejlesztendő belső vidéki térség	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
TER5. Határmenti térségek fejlesztése - Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

III. A prioritások azonosítása és rendszerezése

A fejlesztési koncepció célrendszerében foglalt átfogó-, tematikus és területi célok elérése érdekében meghatározásra kerültek azok a prioritások, melynek keretében az adott beavatkozások, mint a koncepció végrehajtása során alkalmazott fejlesztési eszközök alkalmazására sor kerül.
A specifikus célok elérését biztosító prioritások rendszere a tematikus specifikus célok köré csoportosítva kerül bemutatásra, azaz a prioritások direkt módon illeszkednek a tematikus specifikus célokhoz, így azok közvetlenül megfeleltethetők egymással. Fontos azonban megjegyezni, hogy a tematikus specifikus célok alá besorolt prioritások egyben komplex formában szolgálják a területi célkitűzések elérését is.

III.1. A prioritások bemutatása.

1. Tematikus specifikus célhoz (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása) illeszkedő prioritások:

I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása

II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,

III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

2. Tematikus specifikus célhoz (Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése) illeszkedő prioritás:

IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);

P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;

P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;

3. tematikus specifikus célhoz (Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása) illeszkedő prioritások:

V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;

P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;

P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.

4. tematikus specifikus célhoz (A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése) illeszkedő prioritás:

VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P6.1. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;
P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;
P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

5. tematikus specifikus célhoz (Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése) illeszkedő prioritások:

VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:

P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.

1. területi specifikus célhoz (Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet) illeszkedő prioritások:

VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája, amelyet előzetes elvi jóváhagyás esetén átdolgozunk a BKÜ-re, átszámozással együtt:

P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

P8.4. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

P8.5. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

P8.6. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás

5. területi specifikus célhoz (Határ menti térségek fejlesztése – Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások) illeszkedő prioritások:

IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

A prioritás keretében tervezett beavatkozások (intézkedések) indikatív listája:
A I-VII. prioritás alábbi pontjait tartalmazná a területre átalakítva és átszámozva:

P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

P9.3. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

P9.4. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

P9.5. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

III.2. A Somogy megyei prioritások közötti összefüggések bemutatása

Az egyes prioritások egymásra szinergikusan hatnak. A kapcsolatot röviden szövegesen jellemezzük, és egy táblázatban jelenítjük meg.

Az I. prioritás az élelmiszer alapanyag termeléssel, a feldolgozóipar fejlesztésével, a piacra jutás támogatásával, az együttműködés fejlesztésével, minden gazdasági jellegű tevékenységre hat, ideértve a szociális gazdaságot is.

A II. prioritás az üzleti infrastruktúra, ipari parkok, logisztika, tudástranszfer, együttműködés támogatásával, befektetés ösztönzéssel szintén minden gazdasági tevékenységre, a szociális gazdaságra is hatással van.

A III. prioritás a turizmus fejlesztése összekapcsolódik a helyi élelmiszerekkel, termékekkel. A kollégiumok nyári szálláshely célú hasznosításával a közoktatáshoz is kapcsolódik. A marketing, piacra jutás segítése a többi gazdasági ág termék-előállítása számára is piacot teremt.

A IV. prioritás a gazdaságot látja el munkaerővel az oktatás és szakképzés révén.

Az V. prioritás a vállalkozások, lakosság, közszolgáltatások megújuló energia felhasználásának, energiahatékonyságának növelését, a közösségi energiatermelés révén a közszolgáltatások fenntarthatóságát, a szociális gazdaságot is erősíti. A víziközmű rendszerek, vízgazdálkodás, hulladékhasznosítás, kezelés is hat szinte minden területre.

A VI. prioritás a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, foglalkoztatásának elősegítése, a kulturális és természeti örökség védelme, a helyi identitás erősítése, a közösségépítő programok erősítik a gazdaságot, a turizmust, szoros kapcsolata van az oktatással, képzéssel, átképzéssel. Ez a prioritás mindegyik prioritással szoros kapcsolatban van.

A VII. prioritás a mobilitás, az egészségügyi, a szociális ellátás, gyermekjóléti ellátás, óvoda, a kultúra, sport, szabadidő, lakhatás segítése révén minden más prioritásra hatással van, azok megvalósulását segíti.

A VIII. és IX. prioritás egy-egy területhez kötődik. A VIII. elsősorban a gazdasághoz, továbbá azon szolgáltatásokhoz, amelyek a turizmust is szolgálják. A IX. elsősorban a hátrányos helyzet felszámolásához és az ezzel összefüggő gazdaságfejlesztéshez kötődik.

3. Táblázat: A Somogy megyei prioritások között lévő összefüggések bemutatása

	I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorba	III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése
I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése		✓	✓	✓		✓		✓	✓
II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorba	✓		✓	✓		✓		✓	✓
III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	✓			✓		✓		✓	✓
IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	✓	✓	✓					✓	✓
V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	✓	✓	✓		✓	✓	✓		
IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	✓	✓	✓		✓	✓			

Forrás: Somogy Megye Területfejlesztési Programja

IV. A célok és a prioritások közötti kapcsolatok azonosítása

A prioritások az átfogó, tematikus és területi célokhoz szorosan kapcsolódnak, tulajdonképpen azok részletes kibontásának tekinthetőek. A kapcsolódást táblázatos formában is bemutatjuk a következő oldalon.

I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése

Szűkebb értelemben véve az első három prioritás a közvetlen munkahelyteremtő, amely ezen átfogó célhoz illeszkedik. A szociális gazdaságot nem soroltuk ide, mert az nem szerepel az átfogó célnál, illetve az eszközként tekinthető a cél felé vezető úton. Az utolsó két területi típusú prioritás is munkahelyteremtéshez kötődik.

II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontok figyelembevételével

Az erőforrások fenntartható használata elsősorban a gazdasághoz kötődik, ezért az első három prioritásnak és az utolsó két területi típusú prioritásnak közvetlen kapcsolata van vele. A megújuló energiában, hulladékban rejlő erőforrás hasznosítási lehetőségek kapcsán az V. prioritáshoz is illeszkedik. Közvetetten a munkaerőpiacon kívüli aktív korúakra is belső erőforrásként tekinthetünk, így a VI. prioritáshoz is kapcsolódik ezen átfogó cél.

III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára

Az oktatás, képzés, a mobilitás, a helyi és térségi humán szolgáltatások, az ivóvízellátás, szennyvízkezelés, hulladékhasznosítás célok közvetlenül elsősorban a IV., VI. és VII. prioritáshoz kötődnek, illetve a IX. területi típusú prioritáshoz.

TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása

A gazdaságfejlesztést fókuszba állító tematikus cél az első három prioritással és gazdasági megközelítésű VIII. területi prioritással van közvetlen kapcsolatban.

TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése

Ez a tematikus cél a IV. prioritáshoz kapcsolódik, amely az oktatásra, képzésre helyezi a középpontot.

TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása

Ez a tematikus cél a V. prioritáshoz kapcsolódik, amelyben az energiahatékonyság, megújuló energiatermelés, környezetvédelmi és kommunális fejlesztések (ivóvíz, szennyvíz, belvíz), hulladékkezelés- és hasznosítás jelenik meg.

TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése

Ez a tematikus cél a VI. prioritáshoz kapcsolódik, amely a hátrányos helyzetűek felzárkóztatását, a kulturális és természeti értékek védelmét, a közösségépítést, a társadalom fejlődését szolgálja.

TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése

A mobilitás fejlesztése, a lakosság életminőségét befolyásoló közszolgáltatások, közösségi terek és egyéb fejlesztések a fő céljai, amelyek a VII. prioritásban, illetve a területi típusú IX. prioritásban jelennek meg.

4. Táblázat: A Somogy megyei prioritások kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez

Ágazati operatív programok: / Megyei célok:	I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorba	III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése
I. Átfogó cél: A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	✓	✓	✓					✓	✓
II. Átfogó cél: A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓
III. Átfogó cél: A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára				✓		✓	✓		✓
TEM1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	✓	✓	✓					✓	
TEM2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése				✓					
TEM3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása					✓				
TEM4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése						✓			
TEM5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése							✓		✓
TER1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése - Balaton Kiemelt Üdülőkörzet		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
TER2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével - Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő potenciális célterület	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
TER3. Járásközpontok, városok, funkcióinak megerősítése - városi rangú települések, kivéve Kaposvár	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
TER4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése - Fejlesztendő belső vidéki térség	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
TER5. Határmenti térségek fejlesztése - Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓

célkitűzéseihez való illeszkedés bemutatása:

TOP Plusz prioritások és azok intézkedései:	1. PRIORITÁS: VERSENYKÉPES MEGYE			2. PRIORITÁS: KLÍMABA-RÁT MEGYE	3. PRIORITÁS: TERÜLETI HUMÁN FEJLESZTÉSEK		
Somogy Megyei Területfejlesztési Program célok és prioritások	1.1 Helyi gazdaság-fejlesztés	1.2 Tele-pülésfejlesz-tés, telep-ülési szol-gáltatások	1.3 Fenntart-ható város-fejlesztés	2.1 Klímabarát megye	3.1 Megyei és térségi fejlesztések (ESZA+ elemei)	3.2 Fenntartható városfejleszté s (ESZA+ elemei)	3.3 Helyi és térségi közszolgá-ltatások
ÁTFOGÓ CÉLOK							
A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése	✓		✓		✓	✓	
A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével	✓		✓	✓	✓	✓	
A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára	✓	✓	✓				✓
STRATÉGIAI CÉLOK							
PRIORITÁSOK							
1. Tematikus specifikus cél: A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	✓						
I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	✓		✓		✓	✓	✓
II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	✓	✓	✓		✓	✓	
III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	✓		✓		✓	✓	✓
VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	✓	✓			✓		
2. Tematikus specifikus cél: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése							
IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	✓		✓		✓	✓	✓
3. Tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása							
V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	✓	✓	✓	✓	✓		
4. Tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése							
VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	✓		✓		✓	✓	
5. Tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése							
VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	✓	✓	✓		✓	✓	✓
IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	✓			✓	✓		✓
Térséglehatárolások							
Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	✓	✓		✓	✓		✓
Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	✓	✓		✓	✓		✓
Kaposvár - fenntartható városfejlesztéssel fejlesztendő potenciális célterület			✓	✓		✓	
Fejlesztendő belső vidéki térség	✓	✓		✓	✓		✓

A hazai országos stratégiákhoz való illeszkedés bemutatása:

Hazai stratégiák / Prioritások	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (2014)	Országos Területrendezési Terv	Program a Versenyképesebb Magyarországért (2019)	Nemzeti Reformprogram (2020)	A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája (2019-2030)	Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (2017-2030)	Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2012-2024)	Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)	Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. (2011-2020)	Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia
I. prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorba	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

A prioritások elkészítése során figyelembe vettük a Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programját, amely alapján a fejlesztési területi lehatároláson túl, a térség fejlesztése szempontjából legfontosabb megyei intézkedéseket átdolgozva, kiegészítve készült el a VIII. prioritás a térséghez illeszkedve. A tartalmát tekintve lefedi a Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programját, ugyanakkor a területfejlesztési program rendszerébe illeszkedően.

V. A prioritások bemutatása

A prioritásoknál megjelölt kedvezményezetti kör esetében önkormányzat alatt települési önkormányzatot, a települési önkormányzatok társulásait és nemzetiségi önkormányzatot is értünk.

1.1 I. Prioritás: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

Somogy megye természeti erőforrásokban mért gazdagságához viszonyítva az erőforrás felhasználás volumene és hatékonysága jelenleg rendkívül alacsony. A megyei területfejlesztési koncepcióban megjelenő átfogó, specifikus és horizontális célok több ponton is megfogalmazzák az agrár- és erdészeti termelési láncolatok fejlesztési céljait. Cél a természet nyújtotta lehetőségek, úgymint az országos átlagot meghaladó erdővagyon, a jó minőségű mezőgazdasági termőterületek, a felszíni vizekben gazdag területek fenntartható módon tervezett felhasználásával elsősorban a megye lakosságának magas színvonalon előállított javakkal történő ellátása, azon túl az ökológiai terhelhetőség szempontjait figyelembe vevő mértékben a külpiacok kiszolgálása magas hozzáadott értékű termékekkel és magas színvonalú szolgáltatásokkal. A hátrányos helyzetű településeken a foglalkoztatást, önfoglalkoztatóvá válást és az aprófalvas települések önfenntartóvá válását segítheti a mezőgazdaság fejlesztése is. A megye agrár- és erdészeti ágazatának megerősítése, valamint a természeti adottságainak intenzívebb kihasználhatósága érdekében szükséges e fejlesztési területekre fókuszált intézkedéseket megfogalmazni.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

Az ***intézkedés célja*** Somogy megye agrár- és gazdaságföldrajzi potenciáljának kihasználása a feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítésével, valamennyi nyersanyag feldolgozással foglalkozó szektor számára. Somogy megye az ország negyedik legerdősültebb megyéje, kedvező mező-, erdő- és vadgazdálkodási adottságokkal rendelkezik. További célként jelenik meg a helyben található nyersanyagok minél magasabb fokú feldolgozása, a helyi hozzáadott értékek növelésével, ezzel az aprófalvas megye vidéki lakosságának gazdasági vérkeringésbe való integrálása, munkahelyekkel való ellátása. Cél a mezőgazdasági termelők közös vállalkozásainak ösztönzése, amelyek keretében a termék készítést, tárolást, feldolgozást, értékesítést, gépbeszerzést és üzemeltetést közösen, költséghatékonyan végezhetik. Cél a mezőgazdasági termelés fejlesztése, állattenyésztés fejlesztése.

Az erdősültség növelése, erdőtelepítések támogatása során törekedni kell az állattartást lehetővé tevő legelő területek megőrzésére, és ezek állatokkal történő hasznosításának lehetőségére, ezért javasolt a gyenge minőségű szántó területek erdősítése a még meglévő gyepterületek helyett. A vízvisszatartás biztosítása során a halastóként történő üzemeltetés (amit a szélsőséges vízjárás egyre bizonytalanabbá tesz) mellet szóba jöhet a gyepterületek árasztása, amelyek szezonálisan legeltethetők is és a domborzati viszonyokat kihasználva természetes vízvisszatartásokként is üzemelhetnének.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ez által az egy fő munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízvisszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízvisszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházas növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálékkiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, ökológiai tenyésztési megoldások ösztönzése.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.

- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása, növelve a megye erdőborítását. A gazdaságosan nem hasznosítható, erdőtelepítésre alkalmas mezőgazdasági területeken az erdőtelepítés ösztönzése, támogatása. Az erdőgazdálkodás és az erdei ökoszisztéma folyamatainak összehangolása. A biodiverzitás fenntartása kiemelten fontos cél, amely – többek között – az erdők természetközeli állapotban történő megőrzését, a termőhelynek megfelelő őshonos faállományok fenntartását jelenti a gazdasági célú erdőkben is.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt, koncentráltan a társadalmi-gazdasági szempontból perifériku helyekre, az aprófalvas térségekre és környezetükre.

A potenciális kedvezményezetti kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, faipari vállalkozások, feldolgozást indító mezőgazdasági termelők, erdészetek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, vízügyi igazgatóságok, őstermelők

Indikátorok meghatározása: támogatott mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés), élelmiszeripari, faipari vállalkozások száma (db); felújított, vagy újonnan kiépített öntözőcsatornák hossza (km), öntözött területek növekedése (ha), ökológiai gazdálkodás területének növekedése (db), vízvisszatartási létesítmények építése (km^2, vagy m^3), új üvegházak területe (m^2), új kertészetek területe (ha), új erdők területe (ha)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

Az ***intézkedés célja*** a helyi alapanyagból, helyi feldolgozással készült somogyi termékek belső és külső piacokon történő értékesítését elősegítő szervezetek létrehozása, fejlesztése, továbbá az értékesítést segítő infrastruktúrák fejlesztése. Cél továbbá a hálózatba szerveződés által a hatékonyabb piaci megjelenés biztosítása, valamint a Somogy megyei termékek védjeggyel való megkülönböztetése és azok rövid ellátási láncon keresztüli értékesítése.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;

- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a megyei kisboltokban a megyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- A helyi feldolgozású élelmiszer-előállítás ösztönzése – a minőségi élelmiszer-alapanyagok közétkeztetésben történő magas arányú felhasználásával – annak érdekében, hogy a nagy és közepes méretű cégek mellett a kistermelők és családi gazdaságok is beszállítói szerepet kapjanak. Cél a rövid ellátási láncok kialakítása, minőségi helyi alapanyagok felhasználása, magasabb feldolgozottságú termékek előállítása, helyi értékesítés lehetőségeinek előmozdítása.
- „Somogyi" védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- Az éttermek, cukrászatok, étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: mezőgazdasági termelők és közös szervezeteik, feldolgozóiparba tartozó vállalkozások, szociális szövetkezetek, KKV szektorba tartozó kereskedések, éttermek, cukrászatok, étkezést nyújtó szálláshelyek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, önkormányzati, állami és egyházi közétkeztetést nyújtó szolgáltatók, gasztronómiai fesztivál szervezők, őstermelők, civil szervezetek, társadalmi vállalkozások

Indikátorok meghatározása: piacra jutásban támogatott vállalkozások száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), támogatott gasztrofesztiválok száma (db), okos értékesítési és marketing megoldások bevezetése (db), helyi termékek aránya a közintézményeknél (%), létrejött klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatokban.

P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása

Az ***intézkedés célja*** a térségi adottságok hatékonyabb kihasználására, a meglévő infrastruktúra jobb hasznosítására, az újonnan kiépítendő kapacitások összehangolt tervezésére, kivitelezésére és működtetésére irányul. A regionális együttműködés különböző szintű területegységek kooperációinak módozatait valamint a különböző ágazati összefogásokat foglalja magába. Az ***intézkedés további célja*** a fenntartható mezőgazdaság innovatív termelési formáinak kidolgozása, átadása, a versenyképes gazdaságok számának növelése. Magyarország gazdasági növekedése szempontjából az innováció stratégiai terület. Az innovatív technológiák segítségével szükséges megteremteni a mezőgazdasági és erdészeti ökoszisztémák helyreállítását, megőrzését és erősítését, az alacsony ÜHG-kibocsátású (az állattenyésztés metánkibocsátásának és a növénytermesztés N2O-kibocsátásainak csökkentésével is), a környezeti kihívásokra rugalmasan reagálni tudó mezőgazdaságot. A tudásalapú, innovációra építő, versenyképes mezőgazdaság megteremtése a vidéki térségek fejlődése szempontjából létfontosságú. Jelenleg Magyarországon az agrárgazdaság egyes szereplői közötti elszigetelődés a kapcsolatok esetlegessége miatt a rendelkezésre álló információk túl lassan áramlanak a gazdálkodók felé, így a tudástranszfer akadályozva van. A gyakorlati tudás átadása a szektor szereplői közt alapvetően befolyásolja a terület versenyképességét.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések támogatása;
- A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködésének ösztönzése;
- A KKV-k sikerességéhez szükséges üzleti környezet kialakítása;
- Határon átnyúló együttműködés a mezőgazdasági kutatás és oktatás területén;
- Mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése;
- Mezőgazdasági szaktanácsadás, modellgazdaságok, tájközpontok létrehozása, és az ez irányú meglévő szolgáltatások fejlesztése;
- Mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi szemléletformálás;
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.
- A zöldgazdasági fejlesztések, együttműködések támogatása.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: hazai és külföldi KKV szektorba tartozó vállalkozások és a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, hazai és külföldi mezőgazdasági és turisztikai vállalkozások, őstermelők, inkubátorházat működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok és gazdasági társaságai, megyei önkormányzat és gazdasági társaságai, mezőgazdasági szakképző intézmények, őstermelők, nemzeti parkok igazgatóságai, vízügyi igazgatóságok,

Indikátorok meghatározása: támogatott kísérleti fejlesztések (db), támogatott alapkutatások (db), létrejött együttműködések száma (db), létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db), határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő), képzési projektek száma (db), mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi akciók száma (db), szaktanácsadásban részesültek száma (fő), létrehozott vagy fejlesztett modellgazdaságok, tájközpontok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.)

felelősségi körének beazonosítása	• Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.2 II. prioritás: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

Somogy megye gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben fejlődött, mint az ország egésze, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A megyébe az elmúlt 20-25 évben csekély mértékű külföldi tőkebefektetés érkezett, valamint a K+F ráfordítások mértéke is alacsony szinten alakult. E mellett Somogy megye kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik.

Az ipari és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások a nagyobb városokban és közvetlen vonzáskörzetükben, valamint a Balaton-parti településeken koncentrálódnak. A vállalkozás-sűrűség a megyében alacsonyabb, mint az országos átlag, a megyén belül jelentős különbségek alakultak ki, a megye vidéki térségeiben nagyon alacsony a működő vállalkozások száma. A megyében a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus működése kedvező hatással van a munkaerő képzettségi szintjére a fiatalabb korosztály tekintetében, valamint a K+F+I legfontosabb megyei tudásbázisának tekinthető.

A prioritás célja a megyében a foglalkoztatási szint növelése és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által Somogy megye gazdaságilag aktív népessége biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten képes élni. Ehhez szükség van a megyében tevékenykedő vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

Az ***intézkedés célja*** a vállalkozások foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése. A kis- és középvállalkozások jelenleg is jelentős szerepet vállalnak a Somogy megyében rendelkezésre álló munkaerő foglalkoztatásában, de ezen a téren még további hasznosítatlan erőforrások várnak kihasználásra. Az intézkedés keretében biztosítható, hogy a működő vállalkozások technológiai fejlesztéseikhez segítséget kapnak, korszerű, az igényeket kiszolgálni képes szabad üzleti hasznosításra alkalmas gazdasági területek fejlesztésével új vállalkozások letelepedésére nyílik lehetőség, illetve a meglévő vállalkozások nyerhetnek tevékenységükhöz megfelelő telephelyet. Az újonnan alakított vállalkozások az inkubációs szolgáltatások fejlesztésével, szélesítésével kapnak további segítséget a megerősödéshez. Aktív munkaerő-piaci eszközök alkalmazásának támogatásával közvetlen lehetőség van a foglalkoztatás-bővítő programok megvalósítására. Az ipari parkok és repülőterek létesítésekor, kialakításakor és fejlesztésekor azok környezeti zajkibocsátását és a levegőminőségre gyakorolt hatást is szem előtt kell tartani.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;
- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;
- Repülőtér fejlesztés a logisztika, közforgalom és turisztikai funkciókkal a fókuszban, összhangban a többi közlekedési módozattal.
- A vállalati tanműhelyek létrehozása, az ott oktatást folytató szakemberek felvételének elősegítése bértámogatás formájában.

Az intézkedés térségi lehatárolása:

Az üzleti infrastruktúra fejlesztése minden járásszékhely település, mint regionális foglalkoztatási centrum szempontjából fókuszterület. Kaposvár, mint növekedési centrumtérség a nagyléptékű ipari infrastruktúra fejlesztésének színhelye, agráripari, élelmiszergazdasági, valamint gépipari ágazati profillal. Saját járásából is kisugárzó foglalkoztatási potenciálja Nagyatádnak, Marcalinak, Siófoknak és Tabnak van.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet járási székhely településein az ipari infrastruktúra fejlesztése, egyfelől a turizmussal össze nem egyeztethető tevékenységek „kitelepítése”, másrészt a térség lakosságának (szezonon kívüli) foglalkoztatása érdekében szükséges.

A legnagyobb foglalkoztatási potenciállal rendelkező kaposvári térség elsősorban a Kaposvári Járás települései számára jelenthet foglalkoztatást, másodsorban a közlekedés fejlődésével távolabbi településen élők számára is.

A potenciális kedvezményezetti kör: vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, szakképző intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott vállalkozások száma (db), inkubátorházak építése (m^2), inkubátorházak működési támogatása (db), teremtett új munkahelyek száma (fő), megőrzött munkahelyek száma (fő), iparterület fejlesztés (ha), támogatott szakképzési intézmények száma (db), létrejött duális képzési együttműködések száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

Az ***intézkedés célja*** a vállalkozások kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének ösztönzése, a somogyi vállalkozások innováció-tudatosságának erősítése, a vállalkozások és a tudásbázisok kapcsolatának megteremtése, szorosabbá fűzése.
Jelenleg Somogy megye országos összehasonlításban szerény súlyt képvisel a K+F ráfordítások terén, annak ellenére, hogy a megyében van felsőoktatási bázis és egy stabil kis- és középvállalkozói szektor is jelen van.

Az intézkedés célja a piacgazdasági viszonyok között működő mikro-, kis- és középvállalkozások kiaknázzák az együttműködésben rejlő szinergikus hatásokat és ez által stabilizálják működésüket és fokozzák eredményességüket.

A vállalkozások több területen is hasznosítani képesek az együttműködésben rejlő lehetőségeket: a K+F+I területén, közös alapanyag beszerzés, előállítás, beszállítói rendszerekhez való kapcsolódás, munkaerő toborzás és szakképzés, marketing- és értékesítési csatornák működtetése, piacbővítés, stb.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdeményezések erősítése;

- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás innovatív fejlesztésével.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

Az intézkedés térségi lehatárolása:
A kutatás-fejlesztés és innováció ösztönzése tekintetében Somogy megye tekintetében kiemelkedő a megyeszékhely Kaposvár térségének, mint a legfontosabb tudásbázist befogadó közeg. E mellett a nagyobb városok (Nagyatád, Barcs) térségére kell koncentrálni az erőforrásokat, kialakítva a város-vidék közötti kutatás-fejlesztési kapcsolatokat.
A K+F+I tevékenységet mind az ipar, mind a szolgáltató szektor területén ösztönözni kell, nem szabad egyetlen gazdasági ágazatra fókuszálni, mert a megye gazdasági fejlődése kiegyensúlyozatlanná válna. A Kaposvárott elérhető K+F+I kapacitások agrár- és élelmiszergazdasági profilja és a Kaposvárt körülölelő rurális térségek jellemzően agrár-dominanciájú ágazati szerkezete leginkább a térség adottságaihoz és képességeihez illeszkedő K+F+I tevékenységek fejlesztését involválja. Hatékonyabb tényező-felhasználást eredményez a fenti adottságokon, illetve a komparatív munkamegosztáson alapuló fejlesztéspolitika, a régió megyéivel együttműködésben. A már meglévő hagyományokkal rendelkező iparágakban kiemelten szükséges ösztönözni a kutatás-fejlesztési tevékenységet, hogy ezen iparágak javítani tudják a piaci helyzetüket. Ezek elsősorban az élelmiszeripar, faipar, gépipar és környezetipar (hulladékfeldolgozás, megújuló energiák hasznosítása).
A horvát-magyar gazdasági kapcsolatok erősítése terén Somogy megye közvetlen határ menti barcsi, nagyatádi és csurgói térség mellett a megyeszékhely térsége kiemelt fontosságú. A klaszterek támogatása során a már működő klasztereket kell preferálni.

A potenciális kedvezményezetti kör: startup vállalkozások, hazai és külföldi KKV szektorba tartozó vállalkozások és a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, inkubátorházat működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok és gazdasági társaságai, megyei önkormányzat és gazdasági társaságai, szakképző intézmények, klaszterek,

Indikátorok meghatározása: támogatott startup vállalkozások száma (db), támogatott kísérleti fejlesztések (db), támogatott alapkutatások (db), létrejött együttműködések száma (db), létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db), határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő), képzési projektek száma (db), szaktanácsadásban, mentorálásban részesültek száma (fő), vállalati együttműködések száma (db), támogatott klaszter projektek száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos formában.

P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,

Az ***intézkedés célja*** a Somogy megyébe érkező külső források növelése, kapcsolódva az üzleti infrastruktúra-fejlesztések hasznosításához. Célként fogalmazható meg új vállalkozások létrejöttének segítése és a meglévő vállalkozások hatékonyságának erősítése tanácsadási és pénzügyi eszközök alkalmazásával.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Megyei szintű befektetés-ösztönző és piacra jutást segítő rendszer kialakítása és működtetése, összehangolva az üzleti infrastruktúra fejlesztési beavatkozásokkal, okos város, okos vidék programokkal;
- Megyei szintű vállalati tanácsadási program megvalósítása;
- Gazdaságfejlesztési projektek előkészítése, mentorálása, közösségi integrálása, kísérleti fejlesztések előkészítése, megvalósítása;
- Visszatérítendő pénzügyi eszközök megyei szintű alkalmazása a vállalkozások versenyképességének növelése érdekében (pl. tőke, hitel és garanciális alapok működtetése);
- A prioritásban szereplő feladatok ellátására megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. szervezet keretén belül.
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás fejlesztésével, meglévő technológiák bevezetésére alapozva.

Az intézkedés térségi lehatárolása:
Az intézkedést a megye területi céljaival összhangban a megye területén valósítandó meg, kiemelt figyelmet szentelve a megyében fekvő szabad vállalkozási zóna térségére.

A potenciális kedvezményezetti kör: KKV szektor, nagyvállalati szektor, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, Somogy Megyei Önkormányzat, Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.

Indikátorok meghatározása: támogatott KKV-k száma (db), támogatott nagyvállalatok száma (db), visszatérítendő pénzügyi eszközökben részesült KKV-k száma (db), visszatérítendő pénzügyi eszközökben részesült nagyvállalatok száma (db), támogatott önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db).

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.3 III. prioritás: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése

A turizmus a hazai gazdaságpolitika céljainak megvalósítását tekintve kiemelt ágazatként, annak egyik elsődleges területeként jelenik meg. Teljesítőképessége 2019-ig folyamatosan növekedett, a foglalkoztatás terén látványos eredményeket ért el, a növekvő kereslet kielégítése képzettségtől függetlenül széles rétegek számára biztosított munkalehetőséget. Somogy megye gazdaságában bár jelentős szerepet játszik az idegenforgalom, adottságai, elsősorban természeti- és táji értékei, a termál- és gyógyvíz jelenléte ennél nagyobb arányú részesedést feltételeznének. A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a megye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentráltsága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt a hiányzó munkaerő pótlása automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek technológiájára, a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni, amely a versenyképes bérek biztosításának az alapja lehet.

A prioritás másik célja Somogy megye turisztikai versenyképességének javítása, ismert és kedvelt turisztikai célterületté válásának támogatása a rendelkezésre álló erőforrások és a megye specifikus termékek, mint kitörési lehetőségek kihasználásával, a szezonalitás negatív hatásainak csökkentésével. Ezt támogatandó cél a turisztikai mutatók javítása, mind a látogatók, mind a vendégek és a vendégéjszakák számának, mind a turisták átlagos tartózkodási idejének és költésének a növelése. Mindezeken keresztül a turizmus gazdasági hozzájárulásának emelése.

A nemzeti turizmus stratégiai dokumentumaiban foglaltakhoz szorosan illeszkedve szükséges a megyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (kulturális-, örökség-, egészség-, vízi, kerékpáros, lovas, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus) célzott, a turisztikai magterületekre (Balaton és háttértelepülései, Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) fókuszált fejlesztése. Mindez jelenti komplex turisztikai termékek – azaz attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások – létrehozását, és a már működő turisztikai attrakciók minőségének javítását és szolgáltatásainak bővítését újszerű, kreatív beavatkozások révén.

A megye legfőbb vonzerejét jelentő, kiemelt fejlesztéseket az intézkedés keretében komplementer egészítik ki az elsősorban a helyi termékeket előállító, az örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások a vidéki térségekben – egyaránt hozzájárulva a gazdaság nem mezőgazdasági tevékenységgel történő diverzifikációjához.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A vidékies területeken különösen indokolttá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a megye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul. Az aktív turizmus a foglalkoztatás javításának is kiváló eszköze.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz megyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított megyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon megye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogatandó külön dokumentumban (pl. megyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a megyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a megyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P3.1. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

Az ***intézkedés célja*** a megye sajátos értékeire építő, versenyképes, a turisták igényeinek megfelelő magas minőségű turisztikai termékek, azon belül turisztikai attrakciók és szolgáltatások kialakítása és fejlesztése oly módon, hogy a látogatók száma és a turisták átlagos tartózkodási ideje stabilan és fenntarthatóan növekedjen, illetve a turizmus területi és térbeli koncentrációja csökkenjen. Kiemelt cél a komplex, egymáshoz kapcsolódó, egymást kiegészítő attrakciók és szolgáltatások, illetve a hálózatos együttműködések (pl. tematikus utak) kialakításának és fejlesztésének ösztönzése, és a hajózási lehetőségek bővítése Dráva folyón regionális együttműködés keretében, Horvátország, Baranya megye bevonásával. Továbbá cél a Zselic-völgy és a Dráva-mente turisztikai fejlesztése, természetközeli turisztikai fejlesztések megvalósítása, azaz az aktív turisztikai kínálat bővítése, szélesítése és az egyes jármódok közötti összekapcsolás lehetőségében rejlő potenciál kiaknázása. Az aktív turisztikai, ökoturisztikai fejlesztésekben az Aktív- és Ökoturisztikai Központtal való szakmai együttműködés javasolt. A Dráva folyó teljes hazai szakasza országos jelentőségű védett természeti terület (nemzeti park), ahol a fejlesztések során a határátkelési pontok, kompátkelők kialakításánál lehetőség szerint a meglévő és működő helyszíneket célszerű fejleszteni, újak kialakítása helyett.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása, a Dráva-menti kikötőhálózat és a parti területek fejlesztése;
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a megye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve.
- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A megyei turizmus többpólusúvá válását szinergikusan támogató projektek, mint a Zselici Ezüsthárs Natúrpark létrehozása, átfogó, komplex fejlesztése, Kaposvár turisztikai fejlesztése szinergiában a natúrparkkal, a Szennai Skanzen fejlesztése, a virágfürdő és Deseda-tó (Hazánk leghosszabb mesterséges tava és környéke kiválóan alkalmas a vízitúra fejlesztésekre, valamint a kerékpáros járművel is összekapcsolva, komplex aktív turisztikai termék létrehozására.) környékének fejlesztésével, a Dráva-menti területek folyami- és aktív turisztikai fejlesztése.
- A megye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.
- Kaposvár, Igal gyógyfürdők, Berzence, Festetics-kastély örökségvédelmi helyszínek fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása:
Az intézkedés megvalósítása elsősorban a megye turisztikai magterületeihez (Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) illeszkedve javasolt. A beavatkozások területi koncentráltsága mellett a megyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (egészség-, vízi, kerékpáros, lovas-, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus, tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciájára is sor kell, hogy kerüljön. Ahogy korábban említésre került, külön dokumentumban (pl. megyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

A potenciális kedvezményezetti kör: vendéglátás (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.), turizmushoz kapcsolódó szolgáltatást nyújtó ágazatokban tevékenykedő vállalkozások, szálláshely szolgáltatást nyújtó magánszemélyek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, kulturális intézmények, szervezetek, muzeális intézmények, sportlétesítmények üzemeltetői, erdei iskolák, Somogy Megyei Önkormányzat, Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft., a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma (db), fejlesztett vendéglátóhelyek (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.) száma (db), támogatott magánszálláshely férőhelyek száma (fő), fejlesztett turisztikai attrakciók száma (db), fejlesztett erdei iskolák száma (db), fejlesztett tanösvények, egyéb ökoturisztikai elemek (db), támogatott együttműködések száma (db), létrejött találkozók, konferenciák száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), a támogatással létrehozott és foglalhatóvá tett tematikus élményláncok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P3.2. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

Az ***intézkedés célja*** a szálláshelyek szolgáltatási színvonalának emelése, kapacitáskihasználtságuk javítása, továbbá minőségi vendéglátóhelyek kialakítása, közösen a szolgáltatások működéséből származó árbevételek-, ezáltal a jövedelemtermelő képesség növelése.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ide értve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése. Ahol nem áll rendelkezésre meglévő felújítható/kiváltható szálláshely ott új építés szükséges, azonban e fejlesztések kapcsán a tömegturizmus környezeti hatásainak ellensúlyozását szolgáló megoldások szükségesek az adott térségen belül.
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése a tapasztalatok alapján.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshely-kapacitás növelése, amennyiben az a hatályos szabvány szerinti kialakítást (2 db kétágyas szoba, 2 db előtér, 1 db zuhanyzó, 1 db külön helyiségek képező WC megfelelő berendezéssel kellően magas színvonalat tud nyújtani) teljesítő fejlesztés.
- Az erdők bevonása az aktív turizmusba, környezeti nevelésbe.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az előző intézkedéshez kapcsolódva a megvalósítás során a magterületi (Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Dráva-mente) és termék (egészség-, vízi, kerékpáros, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciák figyelembe vétele javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: kereskedelmi szálláshely szolgáltatók, vendéglátóhelyek, (ideértve az önkormányzati, állami szektor szálláshely és vendéglátó szolgáltatásait is), kollégium fenntartók és épülettulajdonosok, a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett szálláshely-kapacitás száma (fő), technológiai átállással támogatott szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett kollégiumok száma (férőhely)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P3.3. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer

megerősítése

Az ***intézkedés célja*** a TDM rendszer már működő helyi szervezeteinek a stabilizálása és a még hiányzó, elsősorban kiemelt térségi és megyei ernyőszervezetek létrehozása, valamint működési feltételeik biztosítása és a szakmai feladatok támogatása. Célja továbbá a megyei kiemelt turisztikai termékek, témakörök mentén szerveződő (horizontális) **turisztikai klaszterek létrehozása a csatlakozás kiemelt ösztönzésével**, a már meglévők működési feladatainak támogatása. A megye turizmusban érdekelt szereplőit összefogó szervezetek munkája révén összehangolt, összekapcsolt vagy közös termékek és szolgáltatások jelennek meg a piacon, növelve ezáltal a megye turisztikai versenyképességét és teljesítményét egyaránt. Az aktív- és ökoturizmus területeken a piacra jutásban és a marketingben javasolt együttműködni a témáért felelős szakmai szervezettel, az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központtal.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsönző, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkaépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt azzal a kikötéssel, hogy a már működő szervezetek, hálózatok fejlesztései előre sorolandók.

A potenciális kedvezményezetti kör: Elsődlegesen a Zselic-völgy és a Dráva-mente térségében működő TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák

Indikátorok meghatározása: támogatásban részesült TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák (db), megvalósult szemléletformálás, oktatás, képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.4 IV. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A lakosság képzettségi szintje szorosan összekapcsolódik a foglalkoztathatósággal és a gazdaság növekedési potenciáljával. A köznevelés rendszerének feladata, hogy a társadalom, a folyamatosan változó munkaerőpiac és gazdaság igényeinek megfelelni képes minőségi munkaerőt képezzen. Ennek érdekében biztosítani kell az elvárásoknak megfelelő szellemi, szakmai-tartalmi és fizikai környezetet a köznevelés és a felsőoktatás szereplői számára.

Somogy megyében széles alap- és középfokú oktatási intézményrendszer alakult ki, azonban az aprófalvas településszerkezet következményeként az alapfokú intézmények mikro térségenként szerveződnek. Az elmúlt időszakban jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg különösen a megye vidéki térségeiben, de e fejlesztések nem voltak teljes körűek, számos intézmény infrastrukturális állapota továbbra is fejlesztést igényel. A közoktatás minősége jelentős hatással van a fiatalok későbbi munkaerő-piaci lehetőségeire, ezért fontos, hogy a megyében nagy számban jelenlévő hátrányos-helyzetű és szegénység által veszélyeztetett lakosság is hozzáférjen a minőségi oktatáshoz. Ennek érdekében nemcsak infrastrukturális fejlesztések megvalósítására van szükség, hanem az oktatás hatékonyságát és eredményességét növelő tartalmi és módszertani fejlesztésekre is.

A megyében széles területet lefedő szakképzési intézményrendszer működik, de ezek szorosabb kapcsolódását a munkaerő-piaci elvárásokhoz továbbra is erősíteni szükséges.

Somogyban a diplomások aránya alacsonyabb az országosnál, a megye vidéki térségeiben csekély számú diplomás található ezért ösztönözni kell azt, hogy a tehetséges fiatalok számára vonzóvá és elérhetővé váljon a felsőoktatás. Továbbá a felsőoktatás intézményei, a helyi gazdaság és szolgáltatási szektor kapcsolatát meg kell erősíteni, kiaknázva az együttműködések adta lehetőségeket.

A ***prioritás célja*** a megyében meglévő oktatási intézményrendszer működésének hatékonyságának és eredményességének növelése, a munkaerő-piaci elvárásokhoz való rugalmas alkalmazkodás erősítése, a hátrányos-helyzetű emberek oktatáshoz való hozzáférésének szélesítése, az iskolai kudarcok és lemorzsolódás csökkentése, a nem formális és informális tanulás szerepének erősítése. A megye tőkevonzó képessége erősítése érdekében az oktatási intézmények teljes körének fejlesztése, a piacorientált szakképzés kialakítása, a felsőoktatás komplex minőségi fejlesztése, tudásbázisának megfelelő kiaknázása, az élethosszig tartó tanulás széleskörű elterjesztése kiemelt szerepet kell, hogy játsszon.

A lakosság körében, különösen az aktív korú munkavállalók körében szükséges az informatikai és idegennyelvi tudás fejlesztése, amely az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapkompetenciának tekinthető.

A képzettségi szint emelésének minden társadalmi csoportra, így a többszörösen hátrányos helyzetben élő roma nemzetiségre is ki kell terjednie az esélyegyenlőség és felzárkózás biztosítása érdekében.

A tanuláshoz, a munkavállaláshoz és a nők egyenlő esélyeinek biztosításához is elengedhetetlen a kisgyermeknevelés intézményrendszere, a mindenhol elérhető minőségi bölcsődei ellátás, óvodai ellátás biztosítása.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P.4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum, Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán);

Az ***intézkedés célja*** a megyében folyó szak- és felnőttképzés rendszerének és tartalmi elemeinek a gazdasági és társadalmi elvárásoknak megfelelő fejlesztése, továbbá a képzési rendszer alkalmazkodóképességének megteremtése mind a változó szükségleteket mutató munkaerő-piaci környezet, mind pedig a képzésekbe bekerülő célcsoport igényei alapján. Az alkalmazkodó képesség kialakításában kiemelt szerepet kell kapnia a duális képzési rendszer, az iskolai-vállalati együttműködések fejlesztésének, a munkaerő-piaci kereslet-kínálat, hiányszakmákra reflektáló, megfelelő irányok és arányok meghatározásának, szakmai és általános kompetenciák fejlesztésének, ennek megfelelő képzési tartalmak fejlesztésének és a tananyagok modernizációjának, valamint a kapcsolódó infrastruktúrafejlesztésnek. Cél az ösztöndíjjal és képzéssel kombinált megyei mentorhálózat létrehozása a lemorzsolódással fenyegetett fiatalok számára. Fontos a különböző mentorálási tevékenységek egy kézbe vétele, koordinálása, egységes megyei indikátorrendszer kialakítása. Ennek elengedhetetlen része kell, hogy legyen az utánkövetés, a mentorálásból kikerült tanulók további sorsának nyomonkövetése.

Az intézkedés egyik hangsúlyos területe ***a duális képzési rendszer helyi igényekhez igazodó fejlesztése***. Cél, hogy a szak- és felnőttképzésből kikerülők minőségi, a munkaerőpiacon azonnal hasznosítható tudással rendelkezzenek, ezzel növelve számukra a munkaerő-piacon történő gyors elhelyezkedés esélyeit.

A tevékenységcsoporton belül ***támogatható tevékenységek***:

- A megye szakképzési rendszerének munkaerő-piaci szempontú fejlesztése, a szak- és felnőttképzéssel szemben támasztott „valós” piaci igények folyamatos felmérése, előrejelzések készítése, megfelelő keretszámok beállítása, pályaorientációs rendszer kialakítása.
- Az iskolai és a felnőttképzés összehangolását szolgáló tevékenységek, együttműködések folyamatos működtetése, támogatása.

- Hiányzó szakképzések beindítása, kapcsolódó ösztöndíj rendszerrel, valamint a több funkciós és másodszakmás szakképesítések körének bővítése, illetve egyes szakmák esetében a képzési tartalom és képzési idő átalakítása a minőségi kimenetel érdekében, valamint a munkaerő-piaci igényekhez alkalmazkodó át- és továbbképzési programok indítása. Kiemelt cél a technológia fejlődésével fokozatosan eltűnő szakmákban dolgozók átképzése.
- A szakképzési rendszer változásaihoz kapcsolódó tartalmi és módszertani fejlesztések. Ezen belül a tananyag-, taneszköz- és intézményhálózat fejlesztése, a gyakorlati képzőhelyek fejlesztése, a szakképzési kerettantervek továbbfejlesztését, rendszerszerű felülvizsgálatát, a szakképzésben résztvevők (iskolák, gyakorlati képzők és felnőttképzők) szakmai tanárainak és gyakorlati oktatóinak (tovább)képzése.
- Helyi szereplők szakképzési rendszerrel (beleértve a felnőttképzést is) való kapcsolatainak erősítése, közös képzési programok támogatása, helyi gyakorlati üzemi oktatás lehetőségének bővítése, tanműhelyek kialakítása, meglévők fejlesztése.
- Szakterületi képzési centrumok fejlesztése a tárgyi-személyi feltételek legoptimálisabb biztosítása érdekében.

Az intézkedés másik hangsúlyos területe **az élethosszig tartó tanulás ösztönzése**. Az egész életen át tartó tanulás központi szerepet tölt be a versenyképesség és foglalkoztathatóság szempontjainak tekintetében. Fontos, hogy a szak- és különösen a felnőttképzés rendszerébe ágyazva olyan fejlesztések valósuljanak meg, melyek megalapozzák és segítik az egész életen át tartó tanulást, a szakmai és kulcskompetenciák további fejlesztésének lehetőségét a folyamatosan változó munkaerő-piaci környezetben.

A tevékenységcsoporton belül ***támogatható tevékenységek***:

- Munkaerő-piaci kulcskompetenciákat fejlesztő képzési programok, munkahelyi képzések (pl.: IKT, idegen nyelv, munkavállaláshoz kapcsolódó ismeretek).
- Munkerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportokra (pl.: közfoglalkoztatottak, fogyatékossággal élők, alacsony képzettségűek, SNI tanulók, stb.) kiemelten fókuszáló célzott képzési, alap- és kulcskompetencia fejlesztési, valamint felzárkóztató programok.
- A szakmai munkát végző tanárok, gyakorlati oktatók módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztését támogató programok.
- A vállalkozói ismeretek-, vállalkozóvá váláshoz köthető ismeretek oktatása, tananyagba történő beillesztése.
- Kapcsolódó infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A megye teljes területe a szakképzési centrumok által lefedett szakmai és földrajzi területek. Felnőttképzés esetén ezt kiegészítve a munkaerőpiaccal összhangban.

A potenciális kedvezményezetti kör: magánszemélyek, szakképzési, felnőttképzési intézmények, vállalkozások, egyéb szervezetek, duális képzésben részt vevő vállalkozások, önkormányzatok, kormányhivatalok, kulturális intézmények, szervezetek

Indikátorok meghatározása: szakképzésben, átképzésben, kompetencia fejlesztésben részt vettek száma kormegoszlás szerint (fő), fejlesztett szakképzési, felnőttképzési intézmények, vállalkozások, egyéb szervezetek száma (db), fejlesztett duális képzésben részt vevő vállalkozások száma (db), vállalkozási ismereteket szerzők száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P.4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;

A megyében három felsőfokú oktatási intézmény működik. A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus négy karral, a Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Kaposvári Képzési Központja öt szakkal, valamint a Gábor Dénes Főiskola új Siófoki Közösségi Felsőoktatási Képzési Központja. Ezen intézmények tudásbázisát szükséges hosszú távon kiaknázni.

Az ***intézkedés célja*** hármas: egyrészt a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők számának növelése, másrészt a képzések minőségének és hatékonyságának növelése, harmadrészt pedig a megye felsőoktatási intézményeiben rejlő kutatási, képzési, szolgáltatási potenciálok kiaknázása és összhangba hozása a helyi piaci, gazdasági és társadalmi igényekkel.

Támogatni kell a munkaerő-piaci irányultságú, keresletvezérelt felsőoktatási és felnőttképzési rendszer fejlesztését, ezáltal a diplomás munkanélküliség csökkentését. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni a helyi szereplők közötti együttműködésekre, a hiányszakmákra irányuló fejlesztésekre, a piacorientált kutatás-fejlesztésre és innovációs potenciál erősítésére, digitális kompetenciák fejlesztésére, a tehetséges és hátrányos helyzetű fiatalok diplomaszerzésére, és az egész életen át tartó tanulást szolgáló fejlesztések ösztönzésére.

A célok elérése érdekében támogatni kívánjuk **a *felsőoktatási intézmények helyi gazdasági és társadalmi szerepének fejlesztését, együttműködéseik erősítését***. Ennek keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A helyi gazdasági szervezetek és a felsőoktatás K+F+I célú együttműködéseinek támogatása.

- A megye mezőgazdasági adottságainak (elsősorban zöldség- és gyümölcstermesztés, állattenyésztés, valamint erdő és vadgazdálkodás) hasznosításával és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus agrár-innovációs potenciáljának erősítésével nagyobb hozzáadott értékű termelési eljárások, termékek kifejlesztése és előállítása (kiemelten élelmiszeripar és feldolgozóipar területén).
- Az intézményekben felhalmozott tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások és együttműködések fejlesztése.
- A lakosság számára nyújtott szolgáltatások bővítése és fejlesztése, komplex programok megvalósítása.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

A gazdasági és társadalmi igények valamint a képzési kimenet közötti összhang megteremtésével biztosítható a megfelelő munkaerő ellátás és a felsőoktatásból kilépők elhelyezkedésének sikeressége. Ehhez járul hozzá ***a felsőoktatási képzési kínálat minőségi és gyakorlatorientált helyi igényeket kiszolgáló fejlesztése***. ***Támogatható tevékenységek***:

- A képzési kínálat és a helyi (térségi) munkaerőpiac kapcsolatának fejlesztése az „intelligens szakosodás" céljaihoz igazodóan. Képzési programok bővítése és fejlesztése, olyan képzési tartalom és gyakorlati helyek kialakításán keresztül mely biztosítja a hallgatók számára a gyakorlati tapasztalatokra épülő képzettség megszerzését, a duális képzési forma megerősítésén keresztül. Ennek keretében együttműködések kialakítása, át- és továbbképzések indítása a megye hiányszakmáiban.
- Kapcsolódó tananyagfejlesztések, valamint a vállalkozóvá válást támogató képzési elemek beépítése a tananyagokba.
- A felsőoktatásban résztvevők digitális tudásának fejlesztése, az oktatást és tanulást segítő új digitális tartalmak, elektronikus szolgáltatások, hálózatok kialakítása és bevezetése, meglévők továbbfejlesztésére, valamint az intézmények gazdálkodását és üzemeltetését segítő fejlesztések megvalósítása.

A diplomások számának növelése a megyében, tehetséggondozás, felsőoktatásban való bennmaradás segítése tevékenységkör keretében az esélyteremtő és szociális dimenzió áll a fókuszban. A ***támogatható tevékenységek*** a lemorzsolódás megelőzésén keresztül kívánják elérni az elvárt célokat:

- A hallgatók számára biztosított intézményi szolgáltatások (beleértve a kollégiumi szolgáltatásokat is) továbbfejlesztése, többek között a mentálhigiéné, egészségfejlesztés, testnevelési-sport területeken, de a kultúra, szabadidő-szórakozás területén is.
- Egyéni szükségletekre épülő és célzott programok megvalósítása, ösztöndíjrendszer, tehetséggondozó és hallgatói kutatóprogramok működtetése, kiterjesztése, kiemelten a tehetséges és/vagy hátrányos helyzetű csoportok számára a helyi piaci szereplőkkel együttműködve, a képzett munkaerő helyben tartása érdekében.

- A középfokú oktatási intézményekkel történő kapcsolatok kialakítása és fenntartása, a középfokú oktatásból a felsőoktatásba való átmenetet segítő programok megvalósítása.
- A diploma megszerzését gátló nyelvi kompetenciák megszerzésére irányuló fejlesztések.
- Egész életen át tartó tanulást segítő és ösztönző programok.

A minőségi tartalmi fejlesztések sikeressége nagy arányban függ a kapcsolódó fizikai feltételektől. A fentiekben megfogalmazott tevékenység csoportok ***infrastrukturális fejlesztése*** az alábbi tevékenységekre fókuszál:

- Az infrastrukturális és eszközfejlesztéseknek a piac és gyakorlat-orientált ún. duális képzés számára megfelelő környezet, valamint a helyi gazdaságra épülő innovatív képzési, kutatási és technológiai fejlesztésekre és elsősorban helyi együttműködések kialakítására kell irányulniuk.
- A tudástranszfer-szolgáltatások eszköz- és feltételrendszerének kialakítása.
- A gazdasági igényekhez igazodóan további célzott területekhez, hiányszakokhoz, képzési kínálat megújításához, igény esetén újraindításához, átképzésekhez, továbbképzésekhez és felnőttképzéshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése; valamint a távoktatás és egy új lehetőséget nyitó terület a nyílt forrású tanulás infrastruktúrájának kiépítése.
- Gyakorlatorientált oktató, tanuló és kutató terek kialakítása (előadók, szakszemináriumi termek, gyakorló helyek, laborok, kutatói szobák stb.), valamint közösségi, kulturális és társadalmi szolgáltató terek kialakítása, a fejlesztést szolgáló, a háttér szervezeti munkának helyet adó infrastrukturális létesítmények fejlesztése.
- Az infokommunikációs infrastruktúra (oktatási, kutatási, valamint gazdálkodási és üzemeltetési) modernizálása, hálózati hozzáférés, az eszközellátottság növelése, az elektronikus szolgáltatások és tartalmak infrastrukturális feltételeinek fejlesztése a hozzáférhetőség javítása érdekében. A hallgatók mobilitásának, felsőoktatásban való bennmaradásának segítése érdekében szükséges kollégiumi fejlesztések, bővítések.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása az együttműködésben megvalósuló projektek tekintetében Somogy megye teljes területén javasolt Kaposvári fókuszponttal. Ezen felül a felsőoktatási fejlesztések célterülete Kaposvár és Siófok. A diplomások számának növekedését közvetlenül segítő beavatkozások tekintetében a megvalósuló fejlesztések és szolgáltatások a megye hátrányos helyzetű térségein élőket kell, hogy segítsék.

A potenciális kedvezményezetti kör: felsőoktatásban tanulók, felsőoktatásba felvételizők, felsőoktatási intézmények, felsőoktatási intézményekkel együttműködő középfokú oktatási intézmények, felsőoktatási intézményekkel együttműködő vállalkozások,

Indikátorok meghatározása: fejlesztett felsőoktatási intézményi épületek száma (db), ösztönzőben részesült fiatalok száma (fő), ösztönzőben részesült hátrányos helyzetű fiatalok száma (fő), kutatás-fejlesztési projektek és együttműködések száma (db), felsőoktatási és középiskolai együttműködési projektek száma (db), fejlesztett felsőoktatási és vállalkozási duális képzési együttműködések száma (db), tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások fejlesztése (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P.4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;

Az ***intézkedés célja*** olyan minőségi és hatékony oktatási és nevelési környezethez való egyenlő hozzáférés megteremtése, mely a versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges ismeretek, alap- és kulcskompetenciák megszerzését szolgálja. Ennek feltétele, olyan szerves környezet biztosítása, melynek kialakítása során maximálisan figyelembevételre kerülnek a nevelés és oktatás megújuló szakmai-tartalmi követelményei, valamint a tanulók valós igényei. Az intézkedésben megvalósuló tevékenységek elősegítik a hátrányok kompenzálását, az integrációs nevelés és oktatás megvalósulását - kiemelten a megye hátrányos helyzetű csoportok és romák által nagy arányban lakott településein -, a befogadó nevelést és oktatást, az iskolai kudarcok megelőzését és csökkentését, a sikeresség és tehetség kibontakoztatását, új módszerek bevezetését, a tanári szakmai felkészültség növelését.

A célok elérése érdekében elengedhetetlen ***az alap- és középfokú köznevelési és szakképző intézmények szakmai-tartalmi fejlesztése*** az alábbi ***támogatható tevékenységek***en keresztül:

- A lemorzsolódást és korai iskolaelhagyást megelőző, annak mértékét csökkentő programok megvalósítása, új módszertanok bevezetése, együttműködések kialakítása.
- A szegregáció csökkentését, az együttnevelést és a befogadó oktatási rendszert támogató tartalmak, programok megvalósítása.
- Szaktantárgyi módszertani megújulást segítő fejlesztések adaptálása.
- A nemzetiségi oktatás feltételrendszerének fejlesztése különös tekintettel a horvát, a roma és a német nemzetiség vonatkozásában.
- Az egész életen át tartó tanulást megalapozó és lehetővé tevő intézményi programok, innovációk megvalósítása formális, nem formális és informális tanulás kereteiben (pl.: kompetencia-alapú oktatás, új tanulásszervezési eljárások és módszerek, idegen-nyelvoktatás, IKT, korai pályaorientáció, vállalkozói szellem, környezettudatos szemlélet, egészségfejlesztés, testmozgás-programok).

- A gyermekek számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében az oktatási intézmények pedagógiai programjának megvalósítását támogató, az iskolai oktatást kiegészítő, ahhoz illeszkedő tanórai, tanórán kívüli, szabadidős kulturális tevékenységek és programok megvalósítása (pl.: művészet-, dráma-, múzeum- és könyvtár-pedagógiai foglalkozások, az olvasási és digitális kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás, egyéb programok).
- Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések, szakmai közösségek létrehozásának elősegítése, „jó gyakorlatok", adaptációja.
- Korszerű, hatékony és eredményes pedagógiai szakszolgálati és pedagógiai szakmai szolgáltatások biztosítása valamennyi tanulónak és nevelési-oktatási intézménynek.
- A középfokú oktatásban kiemelt helyen szerepelnek a differenciált képességfejlesztést, a kooperatív technikák elterjesztését és a hagyományos tantárgyi és tanórai kereteken túlmutató tartalmi fejlesztések.
- A közismereti oktatás fejlesztése a szakközépiskolákban és szakiskolákban (jelenlegi elnevezésükön szakgimnáziumokban, technikumokban).
- Kollégiumok nevelési és oktatási tevékenységeinek fejlesztése, szerepvállalásának biztosítása a tehetséggondozásban és felzárkóztatásban egyaránt, az iskolákkal való szoros együttműködések növelése.
- Együttműködések kialakítása az oktató-nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- A távoktatáshoz szükséges tartalmak, módszertan fejlesztése, intézmények közötti tudásmegosztás, felkészülés a jövőbeni járványok hatásaira.
- Környezet- és egészségtudatos, valamint sportos életmódra történő nevelés fejlesztése
- Digitális közösségi alkotóműhelyek (DKA-műhelyek) létrehozása, fenntartása. A műhelyekben folyó munka az alkotó és projektpedagógia módszereire építve fejleszti a tanulók digitális készségei mellett a szociális kompetenciáikat is. A digitális kompetenciafejlesztésnek horizontális alapelvként, interdiszciplináris módon kell beépülnie az alap- és középfokú oktatás mindennapi pedagógiai tevékenységébe.

Minden infrastrukturális beruházás támogatása esetén kiemelt cél az esélyegyenlőség, azaz a befogadó oktatási gyakorlat és a szegregációmentesség biztosítása, különös tekintettel - a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatási integrációjára, inklúziójára. A megvalósuló infrastrukturális fejlesztések során figyelembe kell venni a környezettudatos gondolkodásmódot, a környezetbarát technológiák és anyagok alkalmazását, melyek különösen befolyásolják a korosztály viszonyulását élő és élettelen környezetünkhöz. Az ***alap- és középfokú köznevelési intézmények fizikai környezetének fejlesztése*** során ***támogatható tevékenységek***:

- A tartalmi fejlesztéseket és a befogadó nevelés-oktatást támogató/megalapozó a jogszabályi előírásoknak megfelelő egészséges és modern tanulási feltételeket megteremtő intézményi környezet infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése, mely megfelelően igazodik az adott korosztály igényeihez.
- Kiemelten kezelendő az idegen nyelvek oktatását támogató feltételek megteremtése, nyelvi laboratóriumok kialakítása.
- Az Információs és Kommunikációs Technológia fogadására és digitális tartalmak alkalmazására alkalmas infrastruktúra kiépítése.
- Az intézmények akadálymentesítése annak érdekében, hogy a létesítményekhez a sajátos nevelési igényű tanulók is hozzáférjenek.
- A nevelés-oktatást formális és nem formális keretek között szervező kiegészítő szolgáltatások, programok infrastrukturális feltételeinek megteremtése, melyek a tanulók motivációjára, aktivitására és szabadidő eltöltésére vannak hatással (mindennapos testnevelés, művészeti képzés, diákklubok, közösségi és kreatív terek stb.).
- Közoktatási intézmények konyhájának felújítása, bővítése, kapcsolódó eszközök és berendezések beszerzése.
- Középiskolai kollégiumok modernizálása, a kor követelményeinek és a diákok valós igényeinek megfelelő környezetet és ellátást biztosító fejlesztések megvalósítása. A gazdaság számára nélkülözhetetlen képzett munkaerő biztosítása érdekében a szakképző iskolák kollégiumainak infrastrukturális fejlesztése a tanulólétszám bővítése érdekében.
- Pedagógiai szakszolgálati feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.
- A nevelő, oktató munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatok ellátására infrastruktúra kialakítása (iskolaorvos, gyermekvédelem, iskolapszichológia, családsegítő szolgálások, stb.).
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Halmozottan hátrányos helyzetű térségek, romák által sűrűn lakott térségek.

A potenciális kedvezményezetti kör: alap és középfokú oktatási intézmények, az intézmények tanárai, dolgozói, diákjaik és a diákok családjai, kulturális intézmények, szervezetek

Indikátorok meghatározása: fejlesztett alap és középfokú oktatási intézmények száma (db), kidolgozott módszertanok, digitális tartalmak száma (db), fejlesztő, tehetséggondozó, esélyteremtő programokon részt vevők száma (fő), az alap- és középfokú oktatásban lemorzsólódottak számának változása (%)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	2. Tematikus specifikus cél: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.5 V. prioritás: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A megújuló energiaforrások tekintetében Somogy megye jelentős potenciállal rendelkezik elsősorban a biomassza típusú energiahordozók terén, de gazdag lehetőségek rejlenek a geotermikus energia, valamint a napenergia felhasználás területein is. A megyei területfejlesztési koncepció átfogó célként fogalmazta meg a megye belső erőforrásainak hatékony kiaknázását a fenntarthatóság ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontjainak figyelembe vételével. Az energiahatékonyság növelése, a helyi erőforrások minél szélesebb körű hasznosítása nem csak az energiatermelő szektorban, de horizontális jelleggel minden termelési technológia során kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a fenntartható erőforrás gazdálkodás megteremtése érdekében. A fenti célok elérése érdekében a prioritás keretében támogatni szükséges az energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzését. A helyi közösségi, települési, település csoport szintjén történő önellátásra való törekvés kiemelt dimenziója az energiaellátásban való függetlenség elérése. Ennek érdekében cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzése, kiegészülve a szükséges technikai, technológiai feltételek biztosítását szolgáló háttér szolgáltatói szektor (tanácsadás, tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás) térségi szinten történő megerősítésével. Az önellátó helyi energiatermelő rendszerek megteremtését, ahol a területi adottságok lehetővé teszik, nagymértékben elősegítheti a meglévő növényi, mezőgazdasági hulladékok energetikai célú feldolgozása. A megújuló elektromos energiatermelésnél kiemelt szempont a rendszer-kiegyensúlyozó tárolás és fogyasztás.

Azon túl, hogy a természeti környezetre káros antropogén hatások kockázatát csökkentik, a településeken élő lakosság életminőségét jelentős mértékben javítják és a vállalkozások telephelyválasztásában is pozitív szerepet játszanak a környezetvédelmi (kommunális) szolgáltatási infrastruktúra rendszerek, úgymint a vezetékes ivóvíz szolgáltatás, a korszerű szennyvízkezelés és hulladékgazdálkodás rendszerei. A stratégia célként fogalmazza meg a megye táji és természeti értékeinek és erőforrásainak, kedvező környezeti állapotának megóvása érdekében a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság és a környezetbiztonság javítását, valamint a környezeti és klímaváltozással járó kockázatok csökkentését. Ennek érdekében szükség van a szolgáltatott ivóvíz minőségének javítására, az előírt vízminőség biztosítására, a települések zöldfelületi és vízgazdálkodási rendszerének fejlesztésére, a településeken képződött nem közművel összegyűjtött szennyvíz, ill. szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének támogatására, a hulladékhasznosítási arány növekedésének elősegítésére. A fenti célok elérése érdekében kiemelt jelentőséggel bír a környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése.

A fenntartható erőforrás gazdálkodás kiemelt területe a termelési és fogyasztási folyamatok során képződött hulladékok minél nagyobb arányú másodnyersanyagként történő újrahasznosítása. Ennek rendszerszintű alapfeltételei a térségi hulladékgazdálkodási programok megvalósulásával adottá váltak, azonban a hulladékkezelés és hasznosítás, valamint az e folyamatokat kiszolgáló technikák és technológiák fejlesztésére, gyártására és üzemük kiszolgálására (szervizelésére) szakosodott vállalkozások még hiányoznak a megyében.

A Somogyban erős bázissal rendelkező klasszikus ágazatokra, így pl. a gépgyártásra is építve a jelenleg hazánkban még kialakulóban levő, de jelentős perspektíva előtt álló környezetipari termelés és szolgáltatások területén erősíteni kell a helyi kis- és középvállalkozások bekapcsolódását az innovációs és termelési, szolgáltatási folyamatokba. Ennek érdekében a prioritás keretében szükséges támogatni a hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásait, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztéseket.

Magyarországon az épületek a legnagyobb végső energiafelhasználók az elsődleges energiafogyasztás több mint 40%-ával. Az épületállomány jelentős része 1980 előtt, alacsony energiahatékonysági normák szerint épült, uniós összehasonlításban kifejezetten rossz energetikai jellemzőkkel bír és a becslések szerint a 70-90%-a felújításra szorul. Emiatt az épületek energetikai felújításában rendkívül nagy energia-megtakarítási potenciál van. Az épületek energiahatékonysági felújításának, illetve a megújuló energiaforrások használatának az energia-megtakarításon túl számos egyéb pozitív hozadéka van, mint például az egészségesebb, élhetőbb környezet, tisztább levegő, energiafüggőség csökkenése. Továbbá, figyelembe véve az épületek energiahatékonysági felújításának magas munkaerő igényét, ezek a projektek kiemelten hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez és a GDP növekedéséhez egyaránt. Mindezek alapján kiemelten fontos, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energia használata a középületek, a vállalkozások és a lakóépületek esetében is erőteljes hangsúlyt és megfelelő forrást kapjon.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;

Az ***intézkedés célja*** az energiahatékonyság növelésének, a helyi- és megújuló energiaforrások minél szélesebb körű hasznosításának támogatása a gazdasági szférában horizontális jelleggel minden termelési technológia során a fenntartható erőforrás gazdálkodás megteremtése érdekében. Az intézkedés keretében biztosítható, hogy a környezetkímélő technológiák alkalmazása, valamint a környezeti erőforrások fenntartható használata ne csak a lakossági és önkormányzati alrendszerekben, de a termelési alrendszerben is széles körben ismertté és elterjedtté válhasson.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A termelési folyamatok energiahatékonyságát fokozó, valamint a telephelyek energiaveszteségét csökkentő beruházások megvalósítása (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A vállalkozások energiaellátásának megújuló-, ill. helyi energiaforrások felhasználásával történő biztosítását szolgáló fejlesztések (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A megújuló forrásból elektromos áramot termelő fejlesztések, vagy meglévő rendszerek rendszer-kiegyensúlyozó tárolási és fogyasztást menedzselő rendszereinek telepítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: vállalkozások, iparterületeket, ipari parkokat, inkubátorházakat, logisztikai központokat üzemeltető szervezetek, ideértve az önkormányzati, állami tulajdonú gazdasági társaságokat is.

Indikátorok meghatározása: ÜHG kibocsátás csökkentés (t), elektromos hálózat kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Az ***intézkedés célja*** a helyi szinten elérhető megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelését szolgáló beruházások támogatása az önkormányzati szektorban, a közintézményekben és a lakosság körében kiegészülve az energiahatékonyság javítását, az energiatakarékosságot biztosító fejlesztések támogatásával. További cél a minél hatékonyabb energiatermelés és helyben történő felhasználás érdekében az integrált közösségi szintű energiatermelés- és ellátás rendszereinek megteremtése. Az intézkedés megvalósulásával jelentős mértékben nőhet a helyben megtalálható, az adott térségre jellemző megújuló energiaforrások, így Somogyban különösen a biomassza, a geotermikus és a napenergia energiatermelésben való aránya.

Az intézkedés egyik fókuszterülete a ***közintézmények komplex energiahatékonysági felújítása***, melynek keretében az alábbi ***támogatható tevékenységek*** jelennek meg:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartalékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel.
- Az intézmények épülethéj energiaveszteségének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Szintén kiemelt fókuszterületet jelent az intézkedésen belül a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó ***lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése***. *E tevékenységi körhöz kapcsolódó* ***támogatható tevékenységek****:*

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassza, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatára csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t).
- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiatovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassza alapú energiahordozók további feldolgozását (pl. aprító, brikettáló, pelletáló) valamint a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése. A növényi hulladékok kezelésén alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

A lakossági energiafelhasználás csökkentése. Kiemelendő, hogy a lakossági zajforrások (pl. hőszivattyúk) telepítése a zajvédelmi szempontok figyelembevételével történhet. A zajterhelés csökkentésének elsődleges lépése az egyéni kibocsátás csökkentése. *E tevékenységi körhöz kapcsolódó* ***támogatható tevékenységek****:*

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvíz-rendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.

- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

Az energetikai beruházások hatékony megvalósítását és területileg összehangolt menedzsmentjét segíti az ***energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése***. E tevékenységi kör kapcsán az alábbi ***támogatható tevékenységek*** jelennek meg:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősek, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogáz-üzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, segítségnyújtás az együttműködés keretrendszerének kialakításában.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt, azonban a megújuló energiaforrások felhasználására épülő energiatermelő fejlesztések megvalósítása során minden esetben figyelembe kell venni az adott településen/térségben rendelkezésre álló megújuló energiaforrás fajták potenciálját.

A potenciális kedvezményezetti kör: vállalkozások, lakosság, önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek, Somogy Megyei Önkormányzat és gazdasági társaságai, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: ÜHG kibocsátás csökkentés (t), elektromos hálózat kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW), létrehozott helyi távhő és elektromos hálózat hossza (m), SEAP készítés és felülvizsgálat száma (db), energetikai tanácsadásban részesítettek száma (fő), ismeretterjesztő, szemléletformáló akciókon részt vevők száma (fő), energetikailag mentorált projektkezdeményezések száma (db), energetikai felújítással érintett lakóházak száma (db), megújuló energiával ellátott házak száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

Az ***intézkedés célja*** a hátrányos helyzetű, különösen a megváltozott munkaképességű személyek számára kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Az ő foglalkoztatásukat elsősorban az önkormányzatok tudják felvállalni, másodsorban nonprofit szervezetek.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.
- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetőek.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évessé tehető. A megye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén lehetőség a Pécsi Nagybani Piacon történő értékesítés, továbbá a közétkeztetési célú értékesítés. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása elsősorban hátrányos helyzetű településeket célozza, különösen a „Felzárkózó települések programban” (FETE) és a „Gazdaságélénkítő programban” (GÉP) részt vevő településeket.

A potenciális kedvezményezetti kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek,

Indikátorok meghatározása: telepített új közösségi naperőművi kapacitás rendszer-kiegyensúlyozó tárolással és fogyasztással (kW), új üvegházak területe (m^2), új naperőmű területén lévő kertészetek területe (ha), új hűtőházak és tároló-csomagoló létesítmények száma (db), komposztkazánokkal elért ÜHG kibocsátás csökkenés (t).

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;

Az ***intézkedés célja*** Somogy megye környezeti állapotának megóvása és a településeken élő lakosság életminőségének javítása érdekében a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság szintjének emelése, az ellátás minőségének javítása valamint a klímaváltozás káros környezeti kockázatainak csökkentése.

Az intézkedés keretében tovább folytatódhatnak a 2007-13-as EU-s programozási időszakban is jelentős forrásigényt mutató környezetvédelmi célú infrastrukturális fejlesztések, úgymint az EU-s határértékeknek nem megfelelő minőségű ivóvíz szolgáltatás biztosítását célzó ivóvízminőség javító beruházások, a még ellátatlan településeken a korszerű szennyvízelvezetési- és tisztítási fejlesztések, valamint a már kiépült térségi hulladékgazdálkodási rendszerek keretében a hulladékgyűjtés és elszállítás további minőségi és logisztikai fejlesztései. Jelentős probléma a régi ivóvízvezeték rendszerek elavultsága, a jelentős hálózati vízveszteség megszüntetése, továbbá a régi, szivárgó szennyvízelvezető rendszerek cseréje. Mindemellett az intézkedés fontos eleme a településen élők lét- és vagyonbiztonságának növelése érdekében, a klímaváltozás hatására egyre gyakoribbá váló szélsőséges csapadékeseményeket követő ár- és belvízelöntések kockázatait csökkentő komplex vízrendezési fejlesztések megvalósítása és a víz visszatartását szolgáló fejlesztések.

Az intézkedés keretében meghatározott egyik legfontosabb tevékenység terület **a *lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását biztosító fejlesztések megvalósítása***. E körben ***támogatható tevékenységek***:

- A szolgáltatott közüzemi ivóvíz minőségi paramétereinek javítását szolgáló fejlesztések megvalósítása minden érintett településen, különösen a 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet 6. sz. mellékletében előírt határértékeknek megfelelő minőség biztosítása érdekében, előnyben részesítve a térségi rendszerek kialakítását és kiemelt figyelmet fordítva a reális ivóvízigények és a szükségszerű léptékcsökkentés megvalósítására.
- A felszín alatti víz és a talaj szennyezettségét okozó antropogén tevékenységből eredő szervetlen és szerves szennyezőanyagok nyomon követését és kármentesítését szolgáló fejlesztések megvalósítása.
- A régi, szivárgó ivóvízvezetékek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával

Az intézkedés másik kiemelt területe a ***települési szennyvízkezelési fejlesztések megvalósítása***. E fejlesztési területet szolgáló ***támogatható tevékenységek***:

- Korszerű szennyvízelvezetési és tisztítási rendszerek kiépítése, valamint a meglevő, de elavult rendszerek korszerűsítése a szennyvízelvezetési és tisztítási agglomerációkba tartozó településeken.
- A Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Programról szóló, 25/2002 (II.27.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében meghatározott agglomerációs településlistákon nem szereplő 2000 lakos-egyenérték alatti települések korszerű szennyvízkezelési beruházásainak megvalósítása. Ennek keretében támogathatóak a gyűjtőrendszer és természetközeli szennyvíztisztító telep kiépítése, a tisztított szennyvíz elszikkasztásával, illetve helyben tartásával, vagy felszíni vízbe vezetésével, továbbá közszolgáltatásba vont egyedi szennyvízkezelő berendezések telepítése a tisztított szennyvíz helyben tartásával, hasznosításával, vagy felszíni vízbe történő bevezetésével.
- A régi, szivárgó szennyvízrendszerek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Az intézkedés keretében a klímaváltozás lehetséges kockázatainak mérséklését szolgáló kiemelt fejlesztési terület a ***települési vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése***. E fejlesztési tématerülethez kapcsolódó ***támogatható tevékenységek***:

- Belterület védelmét szolgáló csapadék- és belvízelvezető-hálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében támogatható elválasztott rendszerű csapadék-, ill. belvíz vízelvezető hálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése, belterületet védő övárok-rendszer, szűrőmezők, valamint a vízvisszatartást szolgáló fejlesztések megvalósítása;
- Belterületet veszélyeztető vízfolyások vízkár elhárítási fejlesztései. Ennek keretében árvízvédelmi töltések lokális fejlesztése, rekonstrukciója, belterületen áthúzódó vízfolyások és csatornák, valamint a belterületről elvezetett csapadékvizeket befogadó vízfolyások és belvízelvezető csatornák fejlesztése;
- Vízkár elhárítási célú tározók, árvízi tározók fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében tározó, záportározó, árvízcsúcs csökkentő tározó építése, fejlesztése.
- A belterületi vízelvezetést a vízvisszatartással, öntözési célú tározással kombináló megoldások.
- A külterületi vízvisszatartási megoldások, amelyek a termőföldek kiszáradását, erdős kiszáradását hivatottak megelőzni.
- Intézmények, telephelyek, lakóingatlanok esővízgyűjtő és szürkevízgyűjtő rendszereinek, továbbá a gyűjtött vizet öntözési célra hasznosító rendszereinek fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az ivóvízminőség javítás az egészséges ivóvízzel még nem rendelkező településeken. A szennyvízelvezetés és tisztítás kiépítése az e szolgáltatással még nem rendelkező településeken. A régi ivóvíz és szennyvízrendszerek fejlesztése, a belvízelvezetés és vízvisszatartás, illetve ebből táplálkozó öntözés fejlesztés Somogy megye egész területén.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, a Magyar Állam, mezőgazdasági termelők.

Indikátorok meghatározása: egészséges ivóvízzel ellátott lakosok száma (fő), szennyvíztisztításba bekapcsolt ingatlanok száma (db), ivóvízvezeték rekonstrukció (m), szennyvízvezeték rekonstrukció (m), belvízelvezető rendszer fejlesztése (m), víztározó létesítése (m3), vízvisszatartási beavatkozás területe (ha), árvízvédelmi töltés fejlesztése (m)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.

Az ***intézkedés célja*** a szelektív hulladékgyűjtés arányának növekedésére építve elsősorban a hulladékgazdálkodási programokban tervezett logisztikai csomópontok (nagyobb hulladékudvarok, átrakó állomások, hulladék feldolgozók), ill. lerakók helyszínéül kijelölt településeken ösztönözni a szelektíven gyűjtött, ill. szétválogatott hulladékfrakciók további kezelése, másodnyersanyagok előállítására specializálódott vállalkozások letelepedését, valamint a meglevő vállalkozások bázisán e környezetvédelmi szempontból kiemelten fontos tevékenységi terület elterjedését. A településeken tervezett, a környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztésére irányuló egyes, a hulladékgyűjtést és elszállítást érintő intézkedések ésszerű kiterjesztése a turizmusfejlesztéssel érintett – különösen az érzékeny – természeti területekre is.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A települési szilárd hulladékok elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerének fejlesztése. Támogatható e körben a térségi hulladékgazdálkodási rendszerek logisztikai rendszereinek fejlesztése, a szelektív gyűjtő-, szállító- és előkezelő rendszerek és technológiák kiépítése, valamint kiegészítő jelleggel a lakosság számára a szelektív gyűjtés hatékonyságát fokozó, elterjedését ösztönző szemléletformáló kampányok, akciók lebonyolítása.
- Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok kezelését, hasznosítását célzó beruházások megvalósítása.
- A másodnyersanyag termékpályák mentén feldolgozóipari együttműködések kialakítása, valamint közös K+F+I tevékenységek, kísérleti fejlesztések megvalósítása.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és energetikai szektorok közötti együttműködésben.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok anyagában történő hasznosítását célzó fejlesztések megvalósítása a gazdaságossági és logisztikai adottságokat és szempontokat figyelembe véve elsősorban a térségi hulladékgazdálkodási programok keretében kijelölt gyűjtő- és kezelő (pl. előválogató) állomásoknak helyt adó településeken és vonzáskörzeteikben javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: hulladékkezelő, hasznosító és gyűjtő vállalkozások, felsőoktatási intézmények, másodnyersanyagot felhasználó vállalkozások, startup vállalkozások, szemléletformálást végző önkormányzatok, civil szervezetek, intézmények

Indikátorok meghatározása: támogatott vállalkozások száma (db), támogatott kísérleti fejlesztések száma (db), támogatott konferenciákon, rendezvényeken, egyéb szemléletformálási akcióban részt vevők száma (fő), Energiafelhasználás csökkenése a fejlesztések eredményeképpen (MW), CO_2 egyenérték csökkenése a fejlesztések eredményeképpen (t CO_2), szelektíven gyűjtött hulladék részaránya, hasznosított hulladék részaránya

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	3. tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.6 VI. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

Somogy megye népesedési viszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, mely elsősorban a térség aprófalvas településszerkezetéből fakad. Az elmúlt 10 évben folyamatos a születések számának csökkenése, emellett a népességfogyást tovább erősíti a lakosság elvándorlása. A kialakuló egészségtelen korstruktúra, az elszegényedés tovább növeléséhez, a kulturális örökségek, hagyományok átörökítésének megszűnéséhez vezethet.

A megye déli és nyugati perifériku s területeit jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükből nehezen jutnak előre. A megye perifériku s területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom perifériáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékossággal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re) integrációját. Ezen ***perifériku s területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása***. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztes megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A komplex programszerű megközelítésnek a célcsoportba tartozó szükségletfelmérésén és az arra készült fejlesztési terven kell alapulnia, amelynek az egyén és családja helyzetéből eredően szükség szerint végig kell vezetni egy fejlesztési folyamaton, amely minden elemének egymáshoz kell kapcsolódnia. Célszerű, hogy ne legyen közöttük megszakítás, mert az visszaveti az integrációt:

- A munkaerőpiacra még nem integrált hátrányos helyzetűek számára szükséges személyes mentorálás, egyéni fejlesztés, azaz több szakma segédmunkásképzésével való megismertetés.
- A mentorálás mellett életvezetési tanácsadás és szükség esetén alapkompetenciák fejlesztése is szükséges, az adott személy, család egyéni szükségletétől függően. Fennálló problémák esetén többek között konfliktuskezelés, agresszivitáskezelés, adósságrendezés tanácsadás biztosítása.
- A hátrányos helyzetűek egészség megőrzési és állapot javítási kompetenciáinak fejlesztése is szükséges.
- A tartósan munkanélküliek munkához szükséges alapkészségeit fejleszteni kell, hogy képesek legyenek együttműködni az új környezetben.
- A munkáltatók felkészítése a halmozottan hátrányos helyzetű, munkaerőpiacra visszatérő személyek foglalkoztatásához szükséges szemléletváltásra, fejlesztésekre, továbbá a többi munkavállaló felkészítése is a program részét kell, hogy képezze
- A leendő munkáltatót és a munkaerőpiacra kilépőt ösztönzése a sikeres együttműködésre.

- Az együttműködő, de általános fizikai, egészségi állapotuk miatt korlátozott teljesítőképességű (ideértve a megváltozott munkaképességű és a nem megváltozott munkaképességű személyeket is) személyek számára, akik alacsony termelékenységre képesek szükséges kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Erre elsősorban nonprofit alapon lehet lehetőséget teremteni szociális szövetkezetek, társadalmi vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak révén.

Cél az ösztöndíjjal és képzéssel kombinált megyei mentorhálózat létrehozása a lemorzsolódással fenyegetett fiatalok számára. Fontos a különböző mentorálási tevékenységek egy kézbe vétele, koordinálása, egységes megyei indikátorrendszer kialakítása. Ennek elengedhetetlen része kell, hogy legyen az utánkövetés, a mentorálásból kikerült tanulók további sorsának nyomonkövetése.

A megye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A ***természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése*** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben ***hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez***. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a köréjük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és elöregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A ***prioritás célja*** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, odavonzásával, a foglalkoztathatóság növelése, a perifférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a ***helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel*** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P6.1. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

Az elszegényedés megállítása érdekében ***az intézkedés célja***, hogy a megye perifériku vidéki és városi térségeiben növekedjen a foglalkoztatás és a munkajövedelem nagysága, és területi alapú, helyismerethez kötött problémakezelés valósuljon meg. Ehhez olyan helyi problémák felkutatására és a helyi potenciálok kiaknázására van szükség, amelyek szerves részei a helyi mindennapi életnek, kultúrának, de egy újfajta megközelítésmóddal, mely a foglalkoztathatóság és a piaci érvényesülés hatékony összekapcsolódását eredményezi a fenntartható helyi közösség szintjén. Cél továbbá, hogy tervszerűen megtehetők legyenek a kezdeti lépések a fiatalok helyben tartásához, valamint a gazdaságilag inaktív, hátrányos helyzetű lakosság (köztük romák) munkaerőpiacra történő visszavezetéséhez, akik számára többszörösen nehéz a munkához való jutás biztosítása.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történeti, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
    - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
    - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy megye hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi perifférikus térségei.

A potenciális kedvezményezetti kör: hátrányos helyzetű lakosság, szociális szövetkezetek, hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások, hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló (társadalmi) vállalkozások, intézmények, civil szervezetek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, Somogy Megyei Kormányhivatal, Somogy Megyei Önkormányzat, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: készségfejlesztésben, képzésben, mentorálásban részt vevők száma (fő), önfoglalkoztatóvá válási támogatásban részesültek száma (fő), támogatott szociális szövetkezetek száma (db), támogatott hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások (db), támogatott hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló vállalkozások (db), támogatott lakosok száma (fő), vándorlási egyenleg változása a fejlesztésekkel érintett településeken (fő), öregedési index

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;

Az intézkedés célja a településeken fellelhető helyi/térségi közösségi jelentőségű kulturális és természeti értékek megóvása, fenntarthatóságának, hasznosíthatóságának és a külvilág számára történő bemutathatóságának fejlesztése. Ki kell használni a helyi táji, (népi-) épített, tárgyi és szellemi örökség megismertetésében rejlő turisztikai és tudatformáló lehetőségeket (pl. környezettudatosság növelése, közösségi és kulturális identitás fejlesztése) szem előtt tartva azok tűrőképességét a hosszú távú fenntarthatóság biztosítása érdekében. További cél, hogy a megvalósuló fejlesztések hozzájáruljanak a helyi lakosság megélhetésének és munkához való jutásának javításához, a helyi identitástudat és kulturális sokszínűség erősödéséhez.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A tárgyi és szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartását, későbbi hasznosítását szolgáló integrált fejlesztések előkészítése, a helyi kulturális örökség számbavétele és értelmezése, helyi stratégiák, tervek készítése.
- Natura2000 hálózat, valamint a védett és a közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- Élettelen természeti értékek megőrzését, természeti környezetének rekonstrukcióját, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.

- A somogyi és nemzetiségi kultúra, a népi építészet és lakáskultúra, környezetkultúra, a hagyományos gazdálkodás, a tradicionális életmód bemutatását, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések; a közösségi, térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók támogatása.
- A helyi (népi) mesterségek újratanítása a kulturális intézmények, a civil, az üzleti terület közös programja keretében, szakmaismertető és bemutató programsorozatok, kiállítások, helyi tehetségek, kreatív személyek sikeres életpályák bemutatása, vándorkiállítások kialakítása, a helyi identitás és kötődés erősítése érdekében.
- Helytörténeti, honismereti, helyi örökség programok, helyi és nemzetiségi sajátosságokra épülő hagyományok, ünnepek, interkulturális programok megteremtése.
- Kulturális és környezeti fenntarthatóságot szolgáló programok, akciók, és szemléletformáló fejlesztések támogatása: az ökologikus életmód, a fenntartható vidéki élet, a környezettudatos életmód lehetőségeinek újratanítása, a hagyományok, népi tudás átörökítését szolgáló fejlesztések.
- Kulturális intézmények, terek infrastrukturális fejlesztése.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy megye hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi perifériku térségei.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, intézmények, egyházak, egyházi intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek, nemzeti parkok igazgatóságai, műemlék épületek, helyi védett épületek tulajdonosai, fenntartói.

Indikátorok meghatározása: támogatott programokon résztvevők száma (fő), kiállítások, konferenciák, szemléletformáló akciók, programok, előállított médiatartalmak száma (db), természeti értékek megőrzését szolgáló fejlesztések (ha), felújított műemlék és helyi védett épületek száma (db),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

Az intézkedés célja a helyi közösségek megtartó és az életminőséget javító képességének ösztönzése. A társadalmi együttműködés és összetartozás megerősítése, az aktív befogadás növelése a közösségfejlesztés eszközeivel. A közösségfejlesztés segítségével a települések (településrészek), szorosabban összetartozó (mikro) térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, értékteremtő közösségek létrehozása valósul meg. Az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztések szükségszerűen hozzájárulnak a hátrányos helyzetű népességcsoportok társadalmi integrációjához is.

Ebben kiemelt szerepet kell szánni a civil szervezeteknek. A civil szervezetek nagy része nem rendelkezik kellő ismerettel, tudással és erőforrással a céljai és érdekeinek érvényesítéséhez. Az aktivitásuk és szerepvállalásuk nem elég hatékony, az önkormányzatokkal való partneri együttműködéseik jellemzően még nem alakultak ki.
A helyi közösségek megerősítése, felzárkóztatása csak maguk az érintett közösségek aktív részvételével, szerepvállalásával és a civil társadalom megújulásával és megerősödésével válhat eredményessé.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.
- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanulásnak is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékossággal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományőrző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy településrész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy megye hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi perifériku térségei.

A potenciális kedvezményezetti kör: civil szervezetek, önkormányzatok, intézmények, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott szervezetek száma (db), támogatott programok száma (fő), programokon részt vevők száma (fő), programokon részt vevő hátrányos helyzetűek száma (fő), támogatásban, ösztönzőben részesült lakosok száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	4. tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.7 VII. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A megye különböző területi szintjein jelentkező külső és belső közlekedési kapcsolatok hiánya, vagy csak nem megfelelő minősége azt is eredményezi, hogy a térség gazdasági értelemben vett kapcsolatrendszert csak nehezen képes fenntartani környezetével. Ugyanúgy, ahogy a lakosság, és különösen a hátrányos helyzetű térségekben élők alacsony fokú mobilitási hajlandósága, ez is a megye gazdasági fejlődésének útjában áll.

Egyrészt a nemzetközi és országos, másrészt a térségi elérhetőség javításával a megye eltérő sajátosságú területi egységei, legyen szó településről, városról és vonzáskörzetéről vagy járásról, képessé válnak kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket, gazdasági előnyöket is magában hordozó dinamikus kapcsolatrendszert fenntartva egymással és tágabb környezetükkel.

A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a megyei közlekedési infrastruktúra fejlesztése esetében elsősorban a megye zártságának oldása, másodsorban a funkcionális, vagyis foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzásközpontok településekről való elérhetőségének a javítása a cél. A térségi kapcsolati hiányok felszámolása, a térségi jelentőségű mellékúthálózat korszerűsítése minden esetben a nagyfoglalkoztatók, a helyi gazdasági élet meghatározó szereplőinek hálózatokhoz történő csatlakozását, illetve a közforgalmú közlekedés hatékonyságának növelését kell, elősegítse.

Az integráltan tervezett, azaz az elérhetőség javítását és az élhető környezet kialakítását egyaránt figyelembe venni képes fenntartható települési mobilitás megvalósulása érdekében cél továbbá az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros és a gyalogos közlekedést választók számának növelése. Ezen keresztül enyhül a városi közlekedés zsúfoltsága (a városi terek nagyobb arányban válnak használhatóvá a lakosság számára), de csökken a környezetszennyezés és az energiafogyasztás is. A helyi közösségi közlekedés környezetbarát fejlesztése, a multimodalitás fokozása, a közlekedésbiztonság javítása, valamint a kerékpáros és gyalogos hálózatok infrastruktúrafejlesztése együtt kell, hogy végbemenjen.

Csak részben a kapcsolati hiányosságok okán, de a városok jellemzően funkcióhiányosak, foglalkoztatási (üzleti) és szolgáltatási szempontból egyaránt. A megye városainak többségében felhalmozódott jelentős beruházáshiányt a jellemzően közterületeket célzó, egy-két esetben már komplex településmegújító fejlesztések csökkentették ugyan, de a városok arculata és a lakókörnyezet minősége további sürgős beavatkozásokat igényel, különösen a romló státuszú és állapotú (szegregálódó és szegregált) városrészek vonatkozásában, ahol koncentráltan jelentkeznek a társadalmi problémák. A már végrehajtott beavatkozások következtében jellemzően a burkolt közterületek aránya növekedett, kevés a zöldfelület és elöregedett a növényállomány. A vidéki térségekben volumenét tekintve kisebb, de jellegében hasonló problémákkal kell szembenéznie a településeken élőknek.

A jövőbeli fejlesztések a megye településhálózatának megerősítését, a városok, különösen a járásközpontok foglalkoztató és szolgáltatási funkcióinak megszilárdítását, továbbá a települési környezet megújítását és fejlesztését kell, hogy célba vegyék. Kiváltképp szükség van a városközpontok gazdasági funkciójának megtartását vagy újjáélesztését, és a barnamezős területek és rozsdaövezetek kiemelten gazdaságfejlesztést megcélzó (csak ezt követően funkcióváltó) rehabilitációját felvállaló kezdeményezésekre. Másik oldalon biztosítani kell a városi zöld környezet meglétét, létre kell hozni az összefüggő városi zöldfelületi rendszereket, és elősegíteni azok fenntartását (intézményi háttér, géppark stb.).

A beavatkozások egy másik csoportját jelentik a szegregációval sújtott és a leszakadással fenyegetett városi területekhez kötődő szociális rehabilitációs programok. A hagyományosan követett logika – melynek legfőbb elemei az alapszükségletek és szolgáltatások, mint oktatás, egészségügyi- és szociális ellátás elérhetőségének javítása, az épített környezet fejlesztése és a lakhatási funkciók erősítése – mellett kiemelt cél a foglalkoztatási szint növelése (a leszakadó társadalmi csoportok jövedelmi szintjének stabilizálása, az ezt hatékonyan támogató foglalkoztatási modellek megvalósítása), a társadalmi tőke és a közösségek megerősítése.

A vidék településeinek megújítását szintén a bemutatott célrendszerhez illeszkedve szükséges tervezni és megvalósítani. A településfejlesztési akciók során minden esetben javasolt érvényesítni a komplexitás módszertanának legfontosabb keretfeltételeit: az átfogó és integrált szemléletmódot, a területi alapú, azaz akciótervi szemléletet és a közösségi részvételt.

Az országos tendenciáknak megfelelően Somogy megyére is a népesség számának egyre gyorsuló fogyása jellemző, mely társul az idős népesség eltartottsági rátájának emelkedésével. A magyar lakosság egészségi állapotának mutatói több évtizede rendkívül kedvezőtlenül alakulnak. A lakosság életkilátásait a kor, a nem és a lakóhely minősége jelentősen befolyásolja. Mindezek egyre fokozódó terhet rónak az egészségügyi és szociális ellátó rendszerre. Somogy településeinek intézmény-ellátottságát a megye aprófalvas településszerkezete jelentősen befolyásolja. Sok kistelepülés alapvetően lakófunkciót tölt be, ahol nem található egyetlen intézmény sem, sok esetben pedig a népességfogyásból adódóan az intézmények fenntartása nem megoldott, így az alapfokú funkciók, illetve intézmények mikrotérséghez kötődnek. A helyi és mikrotérségi szintű humán közszolgáltatások megújítása, elérhetőségének javítása hozzájárul a társadalmi összetartozás erősítéséhez a lakosság foglalkoztathatóságának javításához, életkörülmények területi különbségeinek mérsékléséhez.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;

Az ***intézkedés célja*** Somogy megye nemzetközi, illetve országos viszonylatban mért gyors és biztonságos elérhetőségének a megteremtése, ezen keresztül a megye versenyképességének a javítása. Elsődleges szempont a TEN-T törzs- és átfogó hálózat még el nem készült elemeinek kiépítése, a már meglévő szakaszok szükségszerű fejlesztése a közúton és vasúton egyaránt. Cél továbbá a gyorsforgalmi hálózathoz kapcsolódó, a megye térségeit összekötő főutak fejlesztése, azok kapacitásnövelése, műszaki állapotának és közlekedés-biztonsági helyzetének magasabb szolgáltatási szintre emelése. A foglalkoztatási és szolgáltató központok és a nehezen megközelíthető térségek elérhetőségének a javítása, a munkahelyek és szolgáltatások könnyebb elérésének a megteremtése.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- TEN-T közúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, gyorsforgalmi utak építése, bővítése, közúti közlekedésbiztonsági fejlesztések;
- TEN-T vasúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, korszerűsítése, szűk keresztmetszetek felszámolása, interoperabilitás javítása, állomás korszerűsítések (P+R, B+R), utas tájékoztatás;
- Fő- és mellékutak burkolatának és alépítményeinek felújítása, útburkolatának szélesítése, korszerűsítése, új összekötő- vagy elkerülő utak építése, közlekedésbiztonság növelését szolgáló elemek építése és felújítása;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés a megyét érintő gyorsforgalmi-, főúti- és mellékúti hálózatokat, valamint az országos vasúti törzshálózat megyei elemeit érinti. A gyorsforgalmi utak vonatkozásában az intézkedés a TEN-T törzs- és átfogó hálózat meglévő és még el nem készült elemeire koncentrál.

A potenciális kedvezményezetti kör: Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.,

Indikátorok meghatározása: épített új gyorsforgalmi út (km), felújított gyorsforgalmi út (km), épített új vasútvonal (km), felújított vasútvonal (km), épített új fő és mellékút (km), felújított fő és mellékút (km), közlekedésbiztonsági fejlesztések száma (db), létesített P+R, B+R férőhelyek száma (db), felújított állomások száma (db), úthálózat minősége (többtényezős értékelőrendszer alapján), kiépített út- és vasútvonallal ellátott lakosságszám (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;

Az ***intézkedés célja*** az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros és a gyalogos közlekedést választók számának növelése a megye lakosságának körében. Továbbá a lakóterületeket a munkahelyekkel, valamint a mindennapi szolgáltatások, kereskedelem, ügyintézés helyszíneivel összekapcsolva:

- hatékony közösségi közlekedés kialakítása, a szolgáltatási színvonal javítása, az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek biztosítása és
- közvetlen összeköttetést biztosító, kényelmes és biztonságos közlekedési célú kerékpárosbarát útvonalhálózatok kialakítása.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Intermodális csomópontok kialakítása, forgalmi épületek (autóbusz-pályaudvarok és egyéb kiszolgáló létesítmények) és forgalmi pálya fejlesztése, korszerűsítése, P+R és B+R parkolók kialakítása, forgalomirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatás javítása, járműpark megújítása, közösségi közlekedést kiegészítő kerékpáros közösségi közlekedési rendszer (KKKR) kiépítése, elővárosi közlekedésfejlesztés;
- Településrészi-, települési és településeket összekötő hálózatokat alkotó kerékpárforgalmi létesítmények építése, a meglévő úthálózat kerékpárosbarát fejlesztése, forgalomtechnikai beavatkozások, támaszok kihelyezése, tárolók, B+R parkolók építése, szemléletformálás.

- Elektromos autó és kerékpártöltők telepítése.
- Hidrogéntöltők telepítése.
- E-autó rendszerek bevezetése.
-Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye városi ranggal rendelkező településein, elsősorban Kaposvár MJV és a járásközpontok területén javasolt. A fejlesztéssel érintett alágazat jellegétől függően a beavatkozási terület kiterjedhet a városok vonzáskörzetébe tartozó településekre is (pl. kerékpárforgalmi hálózatok településeket összekötő szakaszai).

A potenciális kedvezményezetti kör: Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt., önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, MÁV Zrt. Volánbusz Zrt.
Indikátorok meghatározása: létesített P+R, B+R férőhelyek száma (db), felújított állomások száma (db), új intermodális csomópontok száma (db), felújított és épített forgalmi épületek alapterülete (m^2), forgalomba állított új buszok száma (db), forgalomba állított vasúti kocsik, mozdonyok száma (db), forgalomirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatási fejlesztések száma (db), létrehozott új KKKR kapacitás (db), új kerékpárutak hossza (m), felújított kerékpárutak hossza (m), meglévő úthálózat kerékpáros barát fejlesztése (m), forgalomtechnikai beavatkozások száma (db), támaszok kihelyezése, tárolók építése (db), szemléletformáló akciók száma (db), szemléletformáló akción részt vevők száma (fő), e-töltő állomások száma (db), hidrogéntöltő állomások száma (db), közösségi e-autók száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;

Az ***intézkedés célja*** a megye településhálózatának a megerősítése, a városok (és közvetve a környezetében található vidéki térségek és falvak) vonzerejének és népességmegtartó erejének a növelése, ennek érdekében a városok elsősorban foglalkoztató, szolgáltató és mindemellett a lakó, közösségi és rekreációs funkcióinak a megszilárdítása, illetve az attraktív, a mindennapok során élhető települési környezet kialakítása. További cél a fejlesztések révén a társadalmi különbségek csökkentése, a helyi közösségek aktivizálása és szerepük erősítése, továbbá a helyi identitás erősítése. A konkrét cél integrált és fenntartható funkcióbővítő és szociális célú városfejlesztési akciók megvalósítása.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Városmegújítás és települési környezetfejlesztés, városközpontok (és decentrumok) kkv szektort célzó gazdasági infrastruktúrájának fejlesztése, barnamezős területek és rozsdaövezetek gazdaság- és/vagy funkcióváltást eredményező rehabilitációja, közszféra szolgáltató funkcióit erősítő infrastruktúra fejlesztés, szociális városrehabilitáció, lakhatási körülmények javítása, városközponti területek és épületek komplex fejlesztései, helyi identitást, közösségformálást erősítő terek, létesítmények (pl. ifjúsági házak) fejlesztése, közterületek és kiemelten összefüggő, hálózatos zöldfelületi rendszerek fejlesztése, parkok, játszóterek, fitneszparkok fejlesztése, közösségfejlesztés, helyi identitás megőrzését segítő akciók, szemléletformálás;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása a megye városi ranggal rendelkező településein, kiemelten Kaposvár MJV és a járásközpontok területén javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, Magyar Állam, állami intézmények, állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok, egyházak, egyházi intézmények, civil szervezetek,

Indikátorok meghatározása: barnamezős és rozsdaövezeti fejlesztések területe (ha), megújított közterületek, parkok, terek, zöldfelületek, védőerdősávok területe (ha), gazdasági infrastruktúra fejlesztések száma (db és km), szociális városrehabilitációval érintett lakosok száma (fő), fejlesztett közösségi terek területe (m^2), támogatott szervezetek száma (fő), rendezvények, akciók, kommunikációs eszközök száma (db), kompetencia fejlesztésben, mentorálásban részesülők száma (fő), fejlesztett játszóterek, fitneszparkok területe (m^2), fejlesztett városközponti területek és épületek területe (m^2)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;

Az ***intézkedés célja*** a vidéki térségek városi ranggal nem rendelkező települései esetében azok népességmegtartó erejének a növelése, ennek érdekében a falvak helyi gazdasági (helyi piaci), lakó és közösségi funkcióinak a megerősítése, a vonzó vidéki lakókörnyezet kialakítása. Nem csak a városok, de a falvak esetében is cél helyi identitás erősítése. Konkrétan cél a településképet, a közterületek állapotát, a közösségi terek hozzáférhetőségét javító és a helyben megtermelt áruk piacra jutását adott esetben támogató kisléptékű fejlesztések megvalósítása, egybekapcsolva az okos településfejlesztési megoldásokkal.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Falumegújítás, a település környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések, a település megjelenésében és működésében szereppel bíró épületek, közterületek, zöldfelületek felújítása; rekreációs és közösségi terek, valamint új piacok (elárusítóhelyek, üzlethelyiségek stb.) létrehozása, meglévők fejlesztése, okos vidékfejlesztési megoldások bevezetése, okos város – okos vidék kapcsolatok kiépítése;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés területileg a megye városi ranggal nem rendelkező településein, jellemzően vidéki térségekben valósul meg.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek,

Indikátorok meghatározása: megújított közterületek, parkok, terek, zöldfelületek, védőerdősávok területe (ha), fejlesztett rekreációs és közösségi terek területe (m^2), felújított épületek területe (m^2), új piacok létrehozása (db), meglévő piacok fejlesztése (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;

A megye alapfokú egészségügyi ellátórendszerének átlagos eloszlása aránylag az országos viszonylat tekintetében jónak mondható. Azonban a megye aprófalvas településszerkezetéből és a településekre jellemző lakosságszám csökkenéséből fakadóan az intézmények kihasználtsága csökken, fenntartása elnehezül. Emiatt számos településen hiányos az alapellátás rendszere. A járó- és fekvőbeteg ellátás terén országos összehasonlításban a megye szintén jó helyzetben van. Az országos egészségügyi stratégia mentén a megyében szükség van a megkezdett struktúraváltási folyamatok, a megkezdett fejlesztések továbbvitelére, és azt kiegészítő és folytató fejlesztések megvalósítására, megyei intézményrendszer szakmai működésének összehangolására, a betegutak optimalizálására, az erőforrásokkal való hatékony gazdálkodás kialakítására.

Az intézkedés célja, hogy növelje az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét egy igazságosabb, színvonalasabb egészségügyi szolgáltatást nyújtó és az állam teherbíró képességéhez igazodó, fenntartható alapfokú egészségügyi ellátórendszerhez. Ennek jegyében az intézkedés lehetőséget nyújt a rendszerszintű struktúraváltási és az intézményi funkcióváltási folyamatok befejezéséhez, továbbá a helyi önkormányzatok alap- és járóbeteg szakellátásának fejlesztéséhez, a szolgáltatások színvonalának növeléséhez és a minőségi munkaerő számára vonzó munkafeltételek megteremtéséhez. A Semmelweis Tervvel összhangban meg kell erősíteni és támogatni a kialakuló optimális betegút-szervezés és a progresszív betegellátás intézményrendszerét.

Az intézkedés keretében kiemelten kívánjuk kezelni a lakosság egészségi állapotának javítására irányuló az egyén életvitelét meghatározó egészségkultúra fejlesztését, melyben alapvető szerepet töltenek be az alapellátást nyújtó intézmények, illetve oktatási, szociális és kulturális intézmények. További cél a lakosság egészségtudatának növelése, mely kihatással van az egészségben eltöltött évek számára, és közvetetten az ellátórendszer tehermentesítését is szolgálja. A célok elérése érdekében az alábbi tevékenységcsoportok megvalósításának támogatása történik:

A lakóhely közeli hozzáférést biztosító minőségi és esetenként a mennyiségi hozzáférési egyenlőtlenség csökkentését szolgáló ***egészségügyi alap- és járó-beteg ellátás összehangolt fejlesztése*** keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Az egészségügyi alapellátásnak (a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás, az iskola-egészségügyi ellátás) helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátásnak helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátás alapszakmák elérhetőségén kívüli helyi szükségleteken, morbiditási mutatókon alapuló egyéb részterületeinek elérhetőségét biztosító fejlesztések.
- Az alapellátás területén egészségügyi ellátást valamint a kapcsolódó határterületi ellátásokat végző szereplők (pl. szociális ellátás) tevékenységének összehangolását, szolgáltatói együttműködést szolgáló fejlesztések, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Az alapellátás és a járóbeteg ellátás közötti, illetve az egymást kiegészítő és tehermentesítő kapcsolatrendszer és szolgáltatások (pl.: alapellátási ügyelet, házi szakápolás, szakvizsgával rendelkező háziorvos, stb.) megteremtését szolgáló fejlesztések az optimális betegút-szervezés és a progresszivitás elvének megfelelően.
- A járóbeteg-szakellátás területén definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések.
- Informatikai fejlesztések.
- Az alapellátás prevenciós tevékenységének és képességeinek fejlesztése, dietetikus,

klinikai szakpszichológusi tanácsadás elérhetővé tétele, az alapellátás területén a definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések, telemedicinális eszközfejlesztés.
- A mentés tárgyi feltételeinek fejlesztése mind a mentőállomások, mind a gépjárműpark, mind az eszközállomány tekintetében.

Megyei fekvőbeteg ellátás és annak tehermentesítését szolgáló fejlesztések a Semmelweis Tervben megfogalmazott célkitűzésekkel összhangban az alábbi ***támogatható tevékenységek*** megvalósítására koncentrál:
- A szolgáltatások magas színvonalú biztosítására alkalmas infrastruktúra megteremtése, épületek energiahatékonyságának növelése, eszközállomány-fejlesztés és korszerűsítés.
- Kiemelt progresszivitású ellátások fejlesztése.
- A fekvőbeteg ellátást kiváltó és/vagy lerövidítő szolgáltatások, illetve megoldások szerepét erősítő kapacitások átalakítása.
- Egynapos ellátások, egynapos sebészet és nappali kórházi ellátások fejlesztése, megerősítése, létrehozása.
- Terápiás, diagnosztikai és laboratóriumi kapacitások bővítése, létrehozása.
- Gazdaságilag hatékony és betegbarát intézményi működés kialakítása.
- Otthonápolási szolgáltatások fejlesztése.
- Komplex rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése.
- Informatikai fejlesztések.

Kiemelt figyelmet kell fordítani az ***egészségügyi humánerőforrás összehangolására, mennyiségi és minőségi megerősítésére*** annak érdekében, hogy területileg kiegyenlítődjön és a helyi szükségleteknek megfelelően alakuljon a szektor dolgozóinak száma, mérséklődjenek a személyi kapacitás hiányok. Ennek érdekében az alábbi ***tevékenységek támogathatók***:
- Megyei humán erőforrás térkép és stratégia kialakítása és megvalósítását szolgáló tevékenységek.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel.
- A szektorban megjelenő szakember hiány csökkentése képzéssel, átképzéssel.
- Mobilitást elősegítő, foglalkoztatást támogató, valamint ösztöndíj programok.
- Korszerű szolgálati lakások építése/ felújítása az egészségügyi humán erőforrás biztosítása érdekében.

Az ellátórendszer tehermentesítése érdekében az intézkedés keretében a ***lakosság egészségmegőrzését, egészségtudatosságának növelését szolgáló*** alábbi ***tevékenységek támogathatók, amelyek során célszerű az egészségfejlesztési irodahálózattal együttműködni***:
- Megyei népegészségügyi és prevenciós stratégia, lakóhelyi és munkahelyi egészségfejlesztési tervek és programok kialakítása.
- Az egészséges életmód elterjesztését szolgáló és az egészség-műveltség kialakítását, javítását célzó kommunikációs tartalmak és tevékenységek, egészségfejlesztő módszerek, programok és események megvalósítása és elterjesztése, valamint a kapcsolódó kapacitás-fejlesztés.

- Helyi térségi és megyei szintű együttműködések támogatása az egészségfejlesztési tevékenységet végző szervezetek között.
- Lakossági szűrővizsgálatok hatékonyságának növelése, korszerűsítése, az egészségügyi alapellátó és járóbeteg ellátó intézmények szűrésekben betöltött szerepének növelése és megerősítése.
- Felvilágosító és prevenciós programok kidolgozása és megvalósítása, valamint a háziorvosi, házi gyermekorvosi és védőnői hálózat a prevencióban, egészségnevelésben való aktív részvételét szolgáló fejlesztések.
- A rendszeres fizikai aktivitás, egészséges testmozgást ösztönző tevékenységek, programok; valamint a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Aprófalvas térségek, ahol a lakosságon belül az idős népesség aránya is általában magasabb és a jelenlegi ellátás nem képes biztosítani a megye más területeire jellemző szintet, valamint a kapcsolódó városi térségek az alapellátás, járóbeteg-szakellátás és fekvőbeteg-szakellátás tekintetében. Az alapellátás fejlesztése terén is központi funkciót tölthetnek be a városközpontok.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, a Magyar Állam, intézmények, egészségügyi szolgáltató gazdasági társaságok és egyéni vállalkozók, OMSZ, civil szervezetek,

Indikátorok meghatározása: támogatott fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db), támogatott fejlesztett járóbeteg-szakellátások száma (db), támogatott fejlesztett fekvőbeteg aktív és krónikus ágyak száma (db), épített/ felújított szolgálati lakások száma (db), felújított mentőállomások száma (db), új, felszerelt mentőautók forgalomba állítása (db), támogatott prevenciós szolgáltatások száma (db), betegség megelőző, egészségfejlesztő tevékenységgel elért lakosság száma (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

A népesség elöregedése, a munkanélküliség megjelenése és tartóssá válása, a jövedelmi viszonyok egyenlőtlensége, a gyermekszegénység és a szociális hátrányok növekedése, valamint számos más tényező következtében a népesség egyre nagyobb része szorul a társadalom segítségére, így a szociális intézményrendszer által nyújtott szolgáltatásokra. A megye a szociális szolgáltatásokkal való lefedettségét tekintve az ellátottság országos átlaga alatt marad elsősorban az elaprózott településszerkezetnek köszönhetően. A társadalmi felzárkózásnak pedig feltétele, hogy a lakosság minden térségben azonos eséllyel és minőségben érje el a számára szükséges szolgáltatásokat.

Az ***intézkedés célja*** éppen ezért a társadalmi együttműködést szolgáló intézményrendszerének szolgáltatás- és infrastrukturális fejlesztése és szakmai szolgáltatás színvonalának emelése az egyenlő esélyű hozzáférés, a méltányos életkörülmény és bánásmód, a munkavállalás segítése és a hátrányos helyzetű csoportok integrációja érdekében.

A célok megvalósításához az intézkedés elsősorban az önkormányzatok számára kötelezően előírt feladatok (szociális ellátások, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, valamint óvodai ellátás) minőségének és hozzáférhetőségének javítását szolgáló fejlesztéseket célozza. A ***szociális alapszolgáltatások fejlesztése*** keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáférésének fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.

A ***szociális és gyermekvédelmi szakellátások*** fejlesztése keretében a gyermekek és fiatalok, fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint az idősellátás bentlakásos intézményi kiváltására helyeződik a hangsúly. Ezen belül az alábbi ***tevékenységek támogathatók***:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.

- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

A ***gyermekjóléti szolgáltatások*** fejlesztése keretében két célterület fejlesztése kerül előtérbe. Ezek egyike a *gyermekjóléti szolgáltatás (család- és gyermekjóléti szolgálat)*, mely tevékenységei által jelentősen hozzájárul a szociális és gyermekvédelmi ellátások eredményességéhez. Másik terület a *gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése,* mellyel a kisgyermeket vállaló és nevelő családok (kiemelten a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyek) munkavállalási esélyei növelhetők. Ezt szorosan kiegészítve jelen intézkedés keretében kívánjuk támogatni az óvodák igényalapú fejlesztéseit. A tevékenységcsoport keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Óvodai, bölcsődei korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Többcélú óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda).

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy megye teljes területe.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, egyházak, egyházi intézmények, civil szervezetek, állami intézmények

Indikátorok meghatározása: fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatások száma bölcsődei ellátás nélkül (db), fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekvédelmi szakellátási férőhelyek száma (fő), fejlesztett és újonnan létrehozott óvodai férőhelyek száma (fő) fejlesztett és újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek száma (fő), együttműködést erősítő programok, események száma (db),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos formában.

P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.

Az ***intézkedés célja*** a települések élhetőségét befolyásoló szolgáltatások biztosítása város-vidék együttműködés keretében, fenntartható módon. A szolgáltatási struktúra mellett ugyanilyen fontosságú az esélyegyenlőség megteremtése mind szolgáltatási, mind lakókörnyezeti, lakhatási téren. A szakemberhiány enyhítésének és a népességmegtartás egyik eszköze, ha energiatakarékos, korszerű bérlakásokat tudnak a települések és a vállalkozások biztosítani. Az okos város központi platformszolgáltatás létrehozásáról és működtetéséről szóló 252/2018. (XII. 17.) Korm. rendelet szerinti platformhoz való csatlakozást célszerű vizsgálni a kidolgozandó okos város koncepció és fejlesztési terv részeként és egyik lehetséges eszközeként.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- bérlakások kialakítása, új bérlakások építése;
- sport és szabadidős létesítmények fejlesztése, sport és szabadidősport programok támogatása;
- a falusi szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek, telepek felszámolása szociális falurehabilitációs programmal;
- esélyegyenlőséget biztosító infrastrukturális fejlesztések és szemléletformáló programok;
- idősek lakóparkja, idősbarát fejlesztések;
- belterületi utak, forgalomcsillapított övezetek fejlesztése, kerékpáros közlekedési fejlesztések, járdák, közlekedésbiztonsági, közvilágítási beruházások;
- a mezőgazdaság, a külterületi lakott helyek és a turizmus szükségletei alapján külterületi utak fejlesztése,
- okos város, okos vidék fejlesztésekkel a város-vidék együttműködések erősítése, a szolgáltatások területi eloszlásának javítása,
- az ifjúsági sportpolitika (röplabda akadémia, futball-akadémia, nemzetközi ifjúsági futballfesztivál) kiterjesztése Kaposvár vonzáskörzetére,

Az intézkedés térségi lehatárolása: Somogy megye egész területén támogatott. Fenntarthatósági szempontból előnyben kell részesíteni a város-vidék térségi együttműködéseket.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, vállalkozások (KKV szektor és nagyvállalatok is), intézmények, hátrányos helyzetű lakosság, civil szervezetek, önkormányzati és állami tulajdonú gazdasági társaságok,

Indikátorok meghatározása: fejlesztett és új bérlakások száma (db), szociális falurehabilitációval érintett lakosok száma (fő), okos város, okos vidék keretében fejlesztett szolgáltatások száma (db), épített idősek lakóparki férőhelye (fő), sport és szabadidős létesítmények fejlesztése (m^2), sport és szabadidősport programok támogatása (db), esélyegyenlőséget biztosító infrastrukturális fejlesztések és szemléletformáló programok száma (db), belterületi utak, forgalomcsillapítási övezetek fejlesztése, kerékpáros közlekedési fejlesztések, járdák, közlekedésbiztonsági, közvilágítási beruházások (típusa alapján hossz és mennyiség: m és db), fejlesztett külterületi utak hossza (m), zöld infrastruktúra fejlesztés területe (m^2), kék infrastruktúra fejlesztés hossza (m),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	5. tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4) • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.8 VIII. prioritás: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet sajátos térszerkezeti problémákkal küzd, a terület északi része fejlettebb, a déli része fejletlenebb. A térség számára jelentős kitettséget jelent a turizmus magas aránya a terület gazdaságán belül, amely erős szezonalitást mutat. Kiemelt fejlesztési cél e szezonalitás csökkentése, a minden évszakban elérhető turisztikai szolgáltatások számának és kapacitásának növelése. A térség kiegyensúlyozott fejlődését segítené, ha a Balaton-parttól távolabbi területek is bekapcsolódhatnának a turizmusba, csökkentve a területi koncentrációt, továbbá, ha a helyi termékek előállítása révén a mezőgazdaság, élelmiszeripar erősödne a térségben, munkát adva szezonon kívül is a lakosságnak.

A turizmus iránti kitettséget csökkentené a területen az ipar megerősödése, mely ipari fejlesztések alacsony környezeti kockázattal és kibocsátással, kis területigénnyel működnek, azonban nagy hozzáadott értékű termékeket állítanak elő. Emellett fontos, hogy a térségbe települő ipari termelőkapacitások illeszkedjenek a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény által megszabott területhasználati keretekhez. A kutatás-fejlesztés mind e területet, mind a mezőgazdaságot, mind a turizmust segítheti. Az ipar és K+F+I tekintetében Siófok és Marcali térségére célszerű az erőforrásokat koncentrálni, amelyek a térség számára központként funkcionálhatnak.

A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a megye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentráltsága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a hiányzó munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Az automatizálás révén növekedhet a szektor egy fő munkavállalóra eső bevétele, amely a versenyképes bérek biztosításának az alapja lehet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek technológiájára, a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni. Ehhez illeszkedik az okos eszközök, alkalmazásának ösztönzése.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) településein különösen indokolttá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a megye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul. Az aktív turizmus fejlesztése az a célterület, amely a leginkább alkalmas a 4 évszakos vendégfogadásra, és amely nagyban hozzájárulhat a közvetlen vízparti települések turizmusának, terület terheltségének csökkentéséhez.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz megyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított megyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon megye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogatandó külön dokumentumban (pl. megyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a megyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a megyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

A Balaton mint IT-központ: A Balaton-parton minden feltétel adott ahhoz, hogy a tó jelentős IT-központtá váljon. A meglévő turisztikai és egyéb infrastruktúrára építve, a szükséges műszaki és egyéb fejlesztések megvalósulása révén az e területen dolgozó szakemberek számára kiváló, nyugodt, természetközeli és inspiráló munkakörülményeket tud biztosítani a régió. Az elmúlt években megvalósult közlekedési fejlesztések miatt a főváros esetlegesen szükséges megközelítése is jóval gyorsabbá vált, nem beszélve a sármelléki Balaton Airport fejlesztésében rejlő lehetőségekről, illetve az M76-M8 gyorsforgalmi utak elkészülte után keletkező új kelet-nyugati közlekedési tengelyről. Új érvként, és szempontként merülhet fel az IT-központ mellett, hogy egyre több budapesti cég alkalmazottjai dolgoznak Siófokról „home office" rendszerben.

Smart Balaton: A célja egy olyan komplex, összehangolt balatoni informatikai rendszer kialakítása, amely az élet minél több területén (pl. közlekedés, szálláshely-szolgáltatás, gasztronómia-vendéglátás, stb.) kínálna XXI. századi megoldásokat a rendelkezésre álló erőforrások felhasználása terén. Ezen rendszerek összekapcsolásával lépéselőnyre tehetne szert a régió más régiókhoz képest. Ennek eredményeként költséget és energiát takaríthatnának meg a felhasználók, továbbá javulna a szolgáltatások színvonala, a balatoni életminőség, valamint csökkenne az itt élők és az ide látogatók ökológiai lábnyoma is. Az önfenntartó város projekt keretében Siófokon keresztül a Centrum csatlakozik a városi elektromos autóbusz programhoz, és az e-autóbuszok szerelésének, karbantartásának szakembereit képezné a Siófoki Ipari Parkban, duális rendszerben.

A megfogalmazott gazdaság- és turizmusfejlesztési elképzelések csak akkor hordozhatnak magukban érdemi társadalmi hasznot, ha mindeközben biztosított a Balaton környezeti, ökológiai egyensúlya, jó vízminőség jellemzi a tavat, és a táji-környezeti konfliktusok a hosszútávú fenntarthatóság érvényesítésével kezeltek. A prioritásba foglalt gazdaságfejlesztési beavatkozások sikerének alapfeltétele a tó és ökológiai rendszerének egyensúlya, jó minősége.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

Az ***intézkedés célja*** Somogy megye agrár- és gazdaságföldrajzi potenciáljának kihasználása a feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítésével, valamennyi nyersanyag feldolgozással foglalkozó szektor számára. Somogy megye az ország negyedik legerdősültebb megyéje, kedvező mező-, erdő- és vadgazdálkodási adottságokkal rendelkezik. További célként jelenik meg a helyben található nyersanyagok minél magasabb fokú feldolgozása, a helyi hozzáadott értékek növelésével, ezzel az aprófalvas megye vidéki lakosságának gazdasági vérkeringésbe való integrálása, munkahelyekkel való ellátása. Cél a mezőgazdasági termelők közös vállalkozásainak ösztönzése, amelyek keretében a termék készítést, tárolást, feldolgozást, értékesítést, gépbeszerzést és üzemeltetést közösen, költséghatékonyan végezhetik. Cél a mezőgazdasági termelés fejlesztése, állattenyésztés fejlesztése.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ezáltal az egy fő munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízvisszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízvisszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházas növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálék-kiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, az ökológiai termesztési megoldások ösztönzése.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása, növelve a megye erdőborítását. A gazdaságosan nem hasznosítható, erdőtelepítésre alkalmas mezőgazdasági területeken az erdőtelepítés ösztönzése, támogatása. Az erdőgazdálkodás és az erdei ökoszisztéma folyamatainak összehangolása. A biodiverzitás fenntartása kiemelten fontos cél, amely – többek között – az erdők természetközeli állapotban történő megőrzését, a termőhelynek megfelelő őshonos, tájhonos faállományok fenntartását jelenti a gazdasági célú erdőkben is.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet teljes területén javasolt, koncentráltan a társadalmi-gazdasági szempontból periférikus helyekre, az aprófalvas térségekre és környezetükre.

A potenciális kedvezményezetti kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, faipari vállalkozások, feldolgozást indító mezőgazdasági termelők, erdészetek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, vízügyi igazgatóságok, őstermelők

Indikátorok meghatározása: támogatott mezőgazdasági (növénytermesztés, állattenyésztés), élelmiszeripari, faipari vállalkozások száma (db); felújított, vagy újonnan kiépített öntözőcsatornák hossza (km), öntözött területek növekedése (ha), ökológiai gazdálkodás területének növekedése (db), vízvisszatartási létesítmények építése (km^2, vagy m^3), új üvegházak területe (m^2), új kertészetek területe (ha), új erdők területe (ha)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

Az ***intézkedés célja*** a helyi alapanyagból, helyi feldolgozással készült somogyi termékek belső és külső piacokon történő értékesítését elősegítő szervezetek létrehozása, fejlesztése, továbbá az értékesítést segítő infrastruktúrák fejlesztése. Cél továbbá a hálózatba szerveződés által a hatékonyabb piaci megjelenés biztosítása, valamint a Somogy megyei termékek védjeggyel való megkülönböztetése és azok rövid ellátási láncon keresztüli értékesítése.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a megyei kisboltokban a megyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;

- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése.
- „Somogyi" védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- Az éttermek, cukrászatok, étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet teljes területén javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: mezőgazdasági termelők és közös szervezeteik, feldolgozóiparba tartozó vállalkozások, szociális szövetkezetek, KKV szektorba tartozó kereskedések, éttermek, cukrászatok, étkezést nyújtó szálláshelyek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, önkormányzati, állami és egyházi közétkeztetést nyújtó szolgáltatók, gasztronómiai fesztivál szervezők, őstermelők,

Indikátorok meghatározása: piacra jutásban támogatott vállalkozások száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), támogatott gasztrofesztiválok száma (db), okos értékesítési és marketing megoldások bevezetése (db), helyi termékek aránya közintézményeknél (%)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

Az ***intézkedés célja*** a vállalkozások kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének ösztönzése, a somogyi vállalkozások innováció-tudatosságának erősítése, a vállalkozások és a tudásbázisok kapcsolatának megteremtése, szorosabbá fűzése.

Jelenleg Somogy megye országos összehasonlításban szerény súlyt képvisel a K+F ráfordítások terén, annak ellenére, hogy a megyében van felsőoktatási bázis és egy stabil kis- és középvállalkozói szektor is jelen van.

Az intézkedés célja a piacgazdasági viszonyok között működő mikro-, kis- és középvállalkozások kiaknázzák az együttműködésben rejlő szinergikus hatásokat és ez által stabilizálják működésüket és fokozzák eredményességüket.

A vállalkozások több területen is hasznosítani képesek az együttműködésben rejlő lehetőségeket: a K+F+I területén, közös alapanyag beszerzés, előállítás, beszállítói rendszerekhez való kapcsolódás, munkaerő toborzás és szakképzés, marketing- és értékesítési csatornák működtetése, piacbővítés, stb.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdeményezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás innovatív fejlesztésével.
- A zöldgazdasági fejlesztések, együttműködések támogatása.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

Az intézkedés térségi lehatárolása:
A nagyobb városok (Siófok, Marcali) térségére kell koncentrálni az erőforrásokat, kialakítva a város-vidék közötti kutatás-fejlesztési kapcsolatokat.
A már meglévő hagyományokkal rendelkező iparágakban kiemelten szükséges ösztönözni a kutatás-fejlesztési tevékenységet, hogy ezen iparágak meg tudják őrizni a piaci helyzetüket: az élelmiszeripar, faipar, gépipar és környezetipar (hulladékfeldolgozás, megújuló energiák hasznosítása).

A potenciális kedvezményezetti kör: startup vállalkozások, hazai és külföldi KKV szektorba tartozó vállalkozások és a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, inkubátorházat működtető gazdasági társaságok, önkormányzatok és megyei önkormányzat és gazdasági társaságaik, szakképző intézmények, klaszterek,

Indikátorok meghatározása: támogatott startup vállalkozások száma (db), támogatott kísérleti fejlesztések (db), támogatott alapkutatások (db), létrejött együttműködések száma (db), létrejött üzleti konferenciák, üzemlátogatások száma (db), határon átnyúló gyakornoki programban részt vevők száma (fő), képzési projektek száma (db), szaktanácsadásban, mentorálásban részesültek száma (fő), vállalati együttműködések száma (db), támogatott klaszter projektek száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás

formájában.

P8.4. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

Az ***intézkedés célja*** a megye sajátos értékeire építő, versenyképes, a turisták igényeinek megfelelő magas minőségű turisztikai termékek, azon belül turisztikai attrakciók és szolgáltatások kialakítása és fejlesztése oly módon, hogy a látogatók száma és a turisták átlagos tartózkodási ideje stabilan és fenntarthatóan növekedjen, illetve a turizmus területi és térbeli koncentrációja csökkenjen. Kiemelt cél a komplex, egymáshoz kapcsolódó, egymást kiegészítő attrakciók és szolgáltatások, illetve a hálózatos együttműködések (pl. tematikus utak) kialakításának és fejlesztésének ösztönzése.
Az aktív turisztikai, ökoturisztikai fejlesztésekben az Aktív- és Ökoturisztikai Központtal való szakmai együttműködés javasolt.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, a Balaton, mint természeti érték turisztikai célú fejlesztése (személyhajó kikötők, vitorláskikötők, csónakkikötők, strandok stb.) az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása, aktív turizmus fejlesztése,
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a megye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve.
- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A balatoni térségben az eltöltött vendégéjszakák számát növelő, térségi hatású turisztikai attrakciók fejlesztése
- A megye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.
- A parti sétányok kialakításának egységes elvek szerinti kijelölése és szabályozása, parti sétányok, zöldterületek területének növelése, továbbá a közterület használat

egységes elvek szerinti szabályozása, különös tekintettel a környezetterhelés szempontjaira.
- Települési zöldterületek fejlesztése és kialakítása, a parti sétányok kialakítása, parkok fejlesztése, barnamezős területek rehabilitációja, a települési arculati elemek fejlesztése, építési örökség védelme.
- Buzsák-Csisztapuszta gyógyfürdő, valamint Szántódpusztai majorság örökségvédelmi helyszín fejlesztése. Marcali turisztikai fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása:
Az intézkedés megvalósítása elsősorban a megye turisztikai magterületeihez (Balaton és háttértelepülései) illeszkedve javasolt. A beavatkozások területi koncentráltsága mellett a megyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (egészség-, vízi, kerékpáros, lovas-, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus, tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciájára is sor kell, hogy kerüljön. Ahogy korábban említésre került, külön dokumentumban (pl. megyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

A potenciális kedvezményezetti kör: vendéglátás (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.), turizmushoz kapcsolódó szolgáltatást nyújtó ágazatokban tevékenykedő vállalkozások, szálláshely szolgáltatást nyújtó magánszemélyek, nemzeti parkok igazgatóságai, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, kulturális intézmények, szervezetek, muzeális intézmények, sportlétesítmények üzemeltetői, erdei iskolák, Somogy Megyei Önkormányzat, Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft., a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma (db), fejlesztett vendéglátóhelyek (éttermek, cukrászdák, kávézók, stb.) száma (db), támogatott magánszálláshely férőhelyek száma (fő), fejlesztett turisztikai attrakciók száma (db), fejlesztett erdei iskolák száma (db), fejlesztett tanösvények, egyéb ökoturisztikai elemek (db), támogatott együttműködések száma (db), létrejött találkozók, konferenciák száma (db), támogatott marketing akciók száma (db), a támogatással létrehozott és foglalhatóvá tett tematikus élményláncok száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

Az ***intézkedés célja*** a szálláshelyek szolgáltatási színvonalának emelése, kapacitáskihasználtságuk javítása, továbbá minőségi vendéglátóhelyek kialakítása, közösen a szolgáltatások működéséből származó árbevételek-, ezáltal a jövedelemtermelő képesség növelése.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ide értve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése.

Ahol nem áll rendelkezésre meglévő felújítható/kiváltható szálláshely ott új építés szükséges, azonban e fejlesztések kapcsán a tömegturizmus környezeti hatásainak ellensúlyozását szolgáló megoldások szükségesek az adott térsége belül.

- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshely-kapacitás növelése, amennyiben az a hatályos szabvány szerinti kialakítást (2 db kétágyas szoba, 2 db előtér, 1 db zuhanyzó, 1 db külön helyiségek képező WC megfelelő berendezéssel kellően magas színvonalat tud nyújtani) teljesítő fejlesztés.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az előző intézkedéshez kapcsolódva a megvalósítás során a magterületi (Balaton és háttértelepülései) és termék (egészség-, vízi, kerékpáros, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus tematikus élményláncok fejlesztése, aktív és ökoturisztikai programfejlesztés) preferenciák figyelembe vétele javasolt.

A potenciális kedvezményezetti kör: kereskedelmi szálláshely szolgáltatók, vendéglátóhelyek, (ideértve az önkormányzati, állami szektor szálláshely és vendéglátó szolgáltatásait is), kollégium fenntartók és épület tulajdonosok, a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatók.

Indikátorok meghatározása: fejlesztett vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett szálláshelykapacitás száma (fő), technológiai átállással támogatott szálláshelyek, vendéglátóhelyek száma (db), fejlesztett kollégiumok száma (férőhely),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P8.6. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

Az intézkedés célja a TDM rendszer már működő helyi szervezeteinek a stabilizálása és a még hiányzó, elsősorban kiemelt térségi és megyei ernyőszervezetek létrehozása, valamint működési feltételeik biztosítása és a szakmai feladatok támogatása. Célja továbbá a megyei kiemelt turisztikai termékek, témakörök mentén szerveződő (horizontális) turisztikai klaszterek létrehozása a csatlakozás kiemelt ösztönzésével, a már meglévők működési feladatainak támogatása. A megye turizmusban érdekelt szereplőit összefogó szervezetek munkája révén összehangolt, összekapcsolt vagy közös termékek és szolgáltatások jelennek meg a piacon, növelve ezáltal a megye turisztikai versenyképességét és teljesítményét egyaránt. További cél a turizmusban érintettek az automatizálás bevezetéséhez szükséges digitális kompetenciáinak fejlesztése, továbbá a digitális tartalomfejlesztés, térségi infokommunikációs fejlesztés, kapcsolódva okos város - okos vidék platformokhoz. Az aktív- és ökoturizmus piacra jutásban és a marketingben javasolt együttműködni - a célterületért felelős szakmai szervezettel - az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központtal.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek:***

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsönző, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkaépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;
- A turizmusban dolgozók és kisvállalkozók, a turizmushoz kapcsolódó élelmiszertermelésben érintettek digitális kompetenciáinak fejlesztése, felkészítése az automatizálásban rejlő lehetőségek kihasználására.
- A térségi turisztikai rendszerek fejlesztése, digitális tartalomfejlesztés, amely az automatizálást támogatja, kapcsolódva, ráépülve az okos város - okos vidék platformszolgáltatásokra.
- A térségi infokommunikációs fejlesztése, amely az automatizálás és a digitális tartalomfejlesztés előtti fizikai akadályokat megszünteti.

- Szoft elemeket tartalmazó fejlesztések végrehajtása a térségben. Térségileg integrált, Balaton Kiemelt Üdülőkörzeti szinten szervezett partnerségen alapuló beavatkozások segítségével a térség közbiztonságának javítása (A Balaton Fejlesztési Tanács Közbiztonsági Tanácsadó Testületének Programja), szemléletformáló programok keretében a térségi identitás erősítése (Balatoni Partnerségi Program, Játékos Balaton), szemléletformáló, edukációs programok keretében a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás egyéni, közösségi stratégiáinak javítása (Balatoni Klímaakadémia).

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Somogy megye teljes területén javasolt azzal a kikötéssel, hogy a már működő szervezetek, hálózatok fejlesztései előre sorolandók.

A potenciális kedvezményezetti kör: A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén működő TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák

Indikátorok meghatározása: támogatásban részesült TDM szervezetek, turisztikai klaszterek, Tourinform Irodák (db), megvalósult szemléletformálás, oktatás, képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények (db), tevékenységekbe bevont vállalkozások száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása)
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

1.9 IX. prioritás: Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz:

A Barcsi és Csurgói járások gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben nőtt az országos átlagnál, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A terület kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik. A vállalkozás-sűrűség nagyon alacsony a térségben.

A prioritás célja a foglalkoztatási szint növelése és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által a térség gazdaságilag aktív népessége a biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten képes élni. Ehhez szükség van a vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

A megújuló energiatermelés a térség közösségei, vállalkozásai számára jelentős megtakarítást eredményezhet, segítve a térség felemelkedését. A helyi nyersanyagokra alapozva a megújuló energia és mezőgazdasági termelés összekapcsolása a szociális gazdaságok erősödését és az egészségi állapotuk miatt korlátozottan munkaképes személyek tartós foglalkoztatását segítheti.

E perifériku terület jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükből nehezen jutnak előre. A megye periférikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom perifériáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékossággal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re)integrációját. Ezen periférikus területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztes megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A komplex programszerű megközelítésnek a célcsoportba tartozó szükségletfelmérésén és az arra készült fejlesztési terven kell alapulnia, amelynek az egyén és családja helyzetéből eredően szükség szerint végig kell vezetni egy fejlesztési folyamaton, amely minden elemének egymáshoz kell kapcsolódnia. Továbbá célszerű, hogy ne legyen közöttük megszakítás, mert az az integrációt visszaveti:

- A munkaerőpiacra még nem integrált hátrányos helyzetűek számára szükséges személyes mentorálás, egyéni fejlesztés, azaz több szakma segédmunkásképzésével történő megismertetés.
- A mentorálás mellett életvezetési tanácsadás és szükség esetén alapkompetenciák fejlesztése szükséges, az adott személy, család egyéni szükségletétől függően. Fennálló problémák esetén többek között konfliktuskezelés, agresszivitáskezelés, adósságrendezés tanácsadás biztosítása.
- A hátrányos helyzetűek egészség megőrzési és állapot javítási kompetenciáinak fejlesztése is szükséges.
- A tartósan munkanélküliek munkához szükséges alapkészségeit fejleszteni kell, hogy képesek legyenek együttműködni az új környezetben.
- A munkáltatók felkészítése a halmozottan hátrányos helyzetű, munkaerőpiacra visszatérő személyek foglalkoztatásához szükséges szemléletváltásra, fejlesztésekre, továbbá a többi munkavállaló felkészítése.
- Mind a leendő munkáltatót, mind a munkaerőpiacra kilépőt ösztönözni kell a sikeres együttműködésre.
- Az együttműködő, de általános fizikai, egészségi állapotuk miatt korlátozott teljesítőképességű (ideértve a megváltozott munkaképességű és a nem megváltozott munkaképességű személyeket is) személyek számára, akik alacsony termelékenységre képesek szükséges kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Erre elsősorban nonprofit alapon lehet lehetőséget teremteni szociális szövetkezetek, társadalmi vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak révén.

A megye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A ***természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése*** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben ***hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez***. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a köréjük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és elöregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A ***prioritás célja*** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, beköltözésével, a foglalkoztathatóság növelése, a perifférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a ***helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel*** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

A térségben élőket a szociális, gyermekjóléti alapszolgáltatások és az óvodai ellátás tudja a

leginkább segíteni a felzárkózásban. A családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatások a családok felzárkóztatásának egyik legfontosabb szereplői, akik a nemzetiségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel együttműködve tudják e célt szolgálni. A hátrányos helyzetű családok (jellemzően) női tagjainak elhelyezkedését segíti a bölcsődei és óvodai ellátás megszervezése, fejlesztése.

A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása:

P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

Az ***intézkedés célja*** a vállalkozások foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése. A kis- és középvállalkozások jelenleg is jelentős szerepet vállalnak a Somogy megyében rendelkezésre álló munkaerő foglalkoztatásában, de ezen a téren még további hasznosítatlan erőforrások várnak kihasználásra. Az intézkedés keretében biztosítható, hogy a működő vállalkozások technológiai fejlesztéseikhez segítséget kapnak, korszerű, az igényeket kiszolgálni képes szabad üzleti hasznosításra alkalmas gazdasági területek fejlesztésével új vállalkozások letelepedésére nyílik lehetőség, illetve meglévő vállalkozások nyerhetnek tevékenységükhöz megfelelő telephelyet. Az újonnan alakított vállalkozások az inkubációs szolgáltatások fejlesztésével, szélesítésével kapnak további segítséget a megerősödéshez. Aktív munkaerő-piaci eszközök alkalmazásának támogatásával közvetlen lehetőség van a foglalkoztatás-bővítő programok megvalósítására.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;
- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;

Az intézkedés térségi lehatárolása:
Az üzleti infrastruktúra fejlesztése minden járásszékhely település, mint regionális foglalkoztatási decentrum szempontjából fókuszterület. Csurgó és Barcs mint központok, és a járásaik teljes területe fontos célterületei az ipari infrastruktúra fejlesztésének.

A potenciális kedvezményezetti kör: vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek, szakképző intézmények

Indikátorok meghatározása: támogatott vállalkozások száma (db), inkubátorházak építése (m^2), inkubátorházak működési támogatása (db), teremtett új munkahelyek száma

(fő), megőrzött munkahelyek száma (fő), iparterület fejlesztés (ha), támogatott szakképzési intézmények száma (db), létrejött duális képzési együttműködések száma

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatban.

P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Az ***intézkedés célja*** a helyi szinten elérhető megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelését szolgáló beruházások támogatása az önkormányzati szektorban, a közintézményekben és a lakosság körében kiegészülve az energiahatékonyság javítását, az energiatakarékosságot biztosító fejlesztések támogatásával. További cél a minél hatékonyabb energiatermelés és helyben történő felhasználás érdekében az integrált közösségi szintű energiatermelés- és ellátás rendszereinek megteremtése. Az intézkedés megvalósulásával jelentős mértékben nőhet a helyben megtalálható, az adott térségre jellemző megújuló energiaforrások, így Somogyban különösen a biomassza, a geotermikus és a napenergia energiatermelésben való aránya.

Az intézkedés egyik fókuszterülete a ***közintézmények komplex energiahatékonysági felújítása***, melynek keretében az alábbi ***támogatható tevékenységek*** jelennek meg:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartalékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel. A gázkazán cseréje kondenzációs gázkazánra elsősorban akkor javasolt, ha az épületen az épített környezet védelme érdekében nem helyezhető el gazdaságosan napelem és távhőrendszer sem biztosított. Továbbá a hőszivattyús rendszer mellett a levegő-víz hőszivattyú hatásfokát erősen rontó alacsony hőmérséklet esetére csúcskazánként történő telepítése lehet javasolt a kondenzációs gázkazánnak.
- Az intézmények épülethéj energiaveszteségének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Szintén kiemelt fókuszterületet jelent az intézkedésen belül a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló energiaforrásokat felhasználó ***lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése***. *E tevékenységi körhöz kapcsolódó* ***támogatható tevékenységek****:*

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassza, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatára csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t). Bár a Dráva folyó határfolyó státusza miatt, a megye kisvízfolyásai pedig esési viszonyaik alapján kevésbé alkalmasak rá, de adott esetben kis- (0,1-1 MW) és törpe (100 kW alatti kapacitás) vízerőművek telepítése is támogatható
- A folyóvizek természetes mozgási energiáját hasznosító a folyami vízimalmok működési elvén alapuló mobil vízerőművek telepítése.
- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiatovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassza alapú energiahordozók további feldolgozását (pl. aprító, brikettáló, pelletáló) valamint a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése. A növényi hulladékok kezelésén alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

A lakossági energiafelhasználás csökkentése. *E tevékenységi körhöz kapcsolódó* ***támogatható tevékenységek****:*

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvíz-rendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

Az energetikai beruházások hatékony megvalósítását és területileg összehangolt menedzsmentjét segíti az ***energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése***. E tevékenységi kör kapcsán az alábbi ***támogatható tevékenységek*** jelennek meg:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősek, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogáz-üzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, az együttműködés keretrendszerének kialakításában segítségnyújtás.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása Barcs és Csurgó járások teljes területén javasolt, azonban a megújuló energiaforrások felhasználására épülő energiatermelő fejlesztések megvalósítása során minden esetben figyelembe kell venni az adott településen/térségben rendelkezésre álló megújuló energiaforrás fajták potenciálját.

A potenciális kedvezményezetti kör: vállalkozások, lakosság, önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok, civil szervezetek, Somogy Megyei Önkormányzat és gazdasági társaságai, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: ÜHG kibocsátás csökkentés (t CO2 eq), elektromos hálózat kiegyensúlyozó megoldások egyidejű teljesítménye (kW), létrehozott helyi távhő és elektromos hálózat hossza (m), SEAP készítés és felülvizsgálat száma (db), energetikai tanácsadásban részesítettek száma (fő), ismeretterjesztő, szemléletformáló akciókon részt vevők száma (fő), energetikailag mentorált projektkezdeményezések száma (db)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

Az ***intézkedés célja*** a hátrányos helyzetű, különösen a megváltozott munkaképességű személyek számára kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Az ő foglalkoztatásukat elsősorban az önkormányzatok tudják felvállalni, másodsorban nonprofit szervezetek.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.
- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetőek.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évessé tehető. A megye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén lehetőség a Pécsi Nagybani Piacon történő értékesítés, továbbá a közétkeztetési célú értékesítés. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

Az intézkedés térségi lehatárolása: Az intézkedés megvalósítása elsősorban hátrányos helyzetű településeket célozza, különösen a „Felzárkózó települések programban” (FETE) és a „Gazdaságélénkítő programban” (GÉP) részt vevő településeket.

A potenciális kedvezményezetti kör: mezőgazdasági termelők és együttműködési szervezeteik, élelmiszeripari vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, szövetkezetek, szociális szövetkezetek,

Indikátorok meghatározása: telepített új közösségi naperőművi kapacitás rendszer-kiegyensúlyozó tárolással és fogyasztással (kW), új üvegházak területe (m^2), új naperőmű területén lévő kertészetek területe (ha), új hűtőházak és tároló-csomagoló létesítmények száma (db), komposztkazánokkal elért ÜHG kibocsátás csökkenés (t).

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.4. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

Az elszegényedés megállítása érdekében ***az intézkedés célja***, hogy a megye perifériku vidéki és városi térségeiben növekedjen a foglalkoztatás és a munkajövedelem nagysága, és területi alapú, helyismerethez kötött problémakezelés valósuljon meg. Ehhez olyan helyi problémák felkutatására és a helyi potenciálok kiaknázására van szükség, amelyek szerves részei a helyi mindennapi életnek, kultúrának, de egy újfajta megközelítésmóddal, mely a foglalkoztathatóság és a piaci érvényesülés hatékony összekapcsolódását eredményezi a fenntartható helyi közösség szintjén. Cél továbbá, hogy tervszerűen megtehetők legyenek a kezdeti lépések a fiatalok helyben tartásához, valamint a gazdaságilag inaktív, hátrányos helyzetű lakosság (köztük romák) munkaerőpiacra történő visszavezetéséhez, akik számára többszörösen nehéz a munkához való jutás biztosítása.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történeti, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
    - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
    - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A Barcsi és Csurgói járások hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi perifériku térségei.

A potenciális kedvezményezetti kör: hátrányos helyzetű lakosság, szociális szövetkeztek, hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások, hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló (társadalmi) vállalkozások, intézmények, civil szervezetek, önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, Somogy Megyei Kormányhivatal, Somogy Megyei Önkormányzat, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: készségfejlesztésben, képzésben, mentorálásban részt vevők száma (fő), önfoglalkoztatóvá válási támogatásban részesültek száma (fő), támogatott szociális szövetkezetek száma (db), támogatott hátrányos helyzetűek által alapított vállalkozások (db), támogatott hátrányos helyzetűek foglalkoztatását vállaló (társadalmi) vállalkozások (db), támogatott lakosok száma (fő), vándorlási egyenleg változása a fejlesztésekkel érintett településeken (fő)

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

Az intézkedés célja a helyi közösségek megtartó és az életminőséget javító képességének ösztönzése. A társadalmi együttműködés és összetartozás megerősítése, az aktív befogadás növelése a közösségfejlesztés eszközeivel. A közösségfejlesztés segítségével a települések (településrészek), szorosabban összetartozó (mikro) térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, értékteremtő közösségek létrehozása valósul meg. Az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztések szükségszerűen hozzájárulnak a hátrányos helyzetű népességcsoportok társadalmi integrációjához is.

Ebben kiemelt szerepet kell szánni a civil szervezeteknek. A civil szervezetek nagy része nem rendelkezik kellő ismerettel, tudással és erőforrással a céljai és érdekeinek érvényesítéséhez. Az aktivitásuk és szerepvállalásuk nem elég hatékony, az önkormányzatokkal való partneri együttműködéseik jellemzően még nem alakultak ki.

A helyi közösségek megerősítése, felzárkóztatása csak maguk az érintett közösségek aktív részvételével, szerepvállalásával és a civil társadalom megújulásával és megerősödésével válhat eredményessé.

Az intézkedés keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.
- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanulásnak is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékossággal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományőrző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy település rész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A Barcsi és Csurgói járások hátrányos helyzetű, aprófalvas és városi perifériku térségei.

A potenciális kedvezményezetti kör: civil szervezetek, önkormányzatok, intézmények, egyházak, egyházi intézmények,

Indikátorok meghatározása: támogatott szervezetek száma (db), támogatott programok száma (fő), programokon részt vevők száma (fő), programokon részt vevő hátrányos helyzetűek száma (fő), támogatásban, ösztönzőben részesült lakosok száma (fő), vándorlási egyenleg változása

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

A népesség elöregedése, a munkanélküliség megjelenése és tartóssá válása, a jövedelmi viszonyok egyenlőtlensége, a gyermekszegénység és a szociális hátrányok növekedése, valamint számos más tényező következtében a népesség egyre nagyobb része szorul a társadalom segítségére, így a szociális intézményrendszer által nyújtott szolgáltatásokra. A megye a szociális szolgáltatásokkal való lefedettségét tekintve az ellátottság országos átlaga alatt marad elsősorban az elaprózott településszerkezetnek köszönhetően. A társadalmi felzárkózásnak pedig feltétele, hogy a lakosság minden térségben azonos eséllyel és minőségben érje el a számára szükséges szolgáltatásokat.

Az ***intézkedés célja*** éppen ezért a társadalmi együttműködést szolgáló intézményrendszerének szolgáltatás- és infrastrukturális fejlesztése és szakmai szolgáltatás színvonalának emelése az egyenlő esélyű hozzáférés, a méltányos életkörülmény és bánásmód, a munkavállalás segítése és a hátrányos helyzetű csoportok integrációja érdekében.

A célok megvalósításához az intézkedés elsősorban az önkormányzatok számára kötelezően előírt feladatok (szociális ellátások, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, valamint óvodai ellátás) minőségének és hozzáférhetőségének javítását szolgáló fejlesztéseket célozza. A ***szociális alapszolgáltatások fejlesztése*** keretében ***támogatható tevékenységek***:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáférésének fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

A ***szociális és gyermekvédelmi szakellátások*** fejlesztése keretében a gyermekek és fiatalok, fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint az idősellátás bentlakásos intézményi kiváltására helyeződik a hangsúly. Ezen belül az alábbi ***tevékenységek támogathatók***:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

A ***gyermekjóléti szolgáltatások*** fejlesztése keretében két célterület fejlesztése kerül előtérbe. Ezek egyike a *gyermekjóléti szolgáltatás (család- és gyermekjóléti szolgálat)*, mely tevékenységei által jelentősen hozzájárul a szociális és gyermekvédelmi ellátások eredményességéhez. Másik terület a *gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése,* mellyel a kisgyermeket vállaló és nevelő családok (kiemelten az anyák) munkavállalási esélyei növelhetők. Ezt szorosan kiegészítve jelen intézkedés keretében kívánjuk támogatni az óvodák igényalapú fejlesztéseit. A tevékenységcsoport keretében ***támogatható tevékenységek***:

- Óvodai, bölcsődei korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Többcélú óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar, intézményi könyvtár kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Az intézkedés térségi lehatárolása: A Barcsi és Csurgói járások teljes területe.

A potenciális kedvezményezetti kör: önkormányzatok, önkormányzati intézmények, egyházak, egyházi intézmények, civil szervezetek, állami intézmények

Indikátorok meghatározása: fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatások száma bölcsődei ellátás nélkül (db), fejlesztett és újonnan létrehozott szociális és gyermekvédelmi férőhelyek száma (fő), fejlesztett és újonnan létrehozott óvodai férőhelyek száma (fő) fejlesztett és újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek száma (fő), együttműködést erősítő programok, események száma (db),

Indikatív forrásallokáció a forrás típusának és nagyságrendjének előzetes meghatározásával: A források nagyságrendjét az operatív programrészben határozzuk meg prioritásonként. A források típusát összesítve határozzuk meg táblázatos kimutatás formájában.

A prioritás kapcsolódásának bemutatása:	
A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetének javításához:	1. Tematikus specifikus cél: A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása 3. Tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása 4. Tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése 5. tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása:	• Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz • Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz • Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz • Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz • Digitális Megújulás Operatív Program Plusz • Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz
A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseihez és egyedi célkitűzéseihez	• Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1) • Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2) • A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5) • Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)
A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	• Ágazati operatív programokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik (pályázat kiírása, elbírálása, monitoring tevékenység, amelyet részletesen az operatív programrészben mutatunk be.) • Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül) • Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

VI. A tervezéskísérő eljárások (különösen a felülvizsgálati és módosítási folyamat, a területi hatásvizsgálat és a környezeti értékelés) dokumentációja

A tervezést kísérő eljárások tervezési folyamatra gyakorolt hatásait és a végrehajtás várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait az alábbi táblázatban és a területfejlesztési koncepció összegzésének segítségével mutatjuk be.

6. Táblázat: A tervezést kísérő eljárások és hatásaik

	Somogy Megyei Területfejlesztési Program	
Tervezést kísérő eljárások:	**tervezési folyamatra gyakorolt hatás**	**végrehajtás várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatásai**
Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció	A korábbi időszak tapasztalatait, és a megyére vonatkozó változásokat feldolgozta, amely a terüeltfejesztési program megalapozását szolgálta.	A 2014-2020-as időszak tapasztalatainak összegzése segíti a negatív környezet, társadalmi és gazdasági hatások elkerülését.
Projektgyűjtés (önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek, gazdasági szféra)	A stratégiai tervezés és az operatív program programjainak kidolgozását a projektgyűjtés alapozta meg.	Az ötletek egy része jellegénél fogva pozitav, egy rész negatív hatású.
Projektgyűjtést követő egyeztetések az önkormányzatokkal	A projektötletek prioritási sorrendjének meghatározását és az ötletek pontosítását szolgálták ezen egyeztetések.	
A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció Területi Hatásvizsgálata	A tervezés során figyelembe vettük a területi hatásvizsgálat megállapításait.	A tervezés során figyelembe vettük a területi hatásvizsgálat megállapításait és olyan szempontokat fogalmaztunk meg, amelyek a negatív hatásokat mérséklik, a pozitív hatásokat fokozzák a végrehajtás során.
Somogy Megyei Területfejlesztési Program társadalmi egyeztetése	A beérkezett vélemények a program véglegesítését szolgálják.	Az észrevételek egy része várhatóan a negatív hatások elkerülésére, mérséklésére fog voantkozni, amelyeket a véglegesítés során beépítünk.
Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálata	A programra véglegesítése során figyelembe vesszük a területi hatásvizsgálat eredményét.	A program végelgesítésnél figyelembe vesszük a területi hatásvizsgálat megállapításait és olyan szempontokat fogalmazunk meg, amelyek a negatív hatásokat mérséklik, a pozitív hatásokat fokozzák a végrehajtás során.
Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálat társadalmi egyeztetése	A beérkezett vélemények a programra magára is hatással lesznek, így a program véglegesítése során azokat figyelembe vesszük.	

A Somogy Megyei Területfejlesztési Koncepció Területi Hatásvizsgálat közérthető összegző megállapításai:

A koncepcióban rögzített átfogó, tematikus, területi és horizontális célok egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, a három terület egyensúlya példaértékű: A gazdasági fejlődést és foglalkoztatás-növelést környezetileg és társadalmilag fenntartható módon, az esélyegyenlőség és a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása mellett tervezi megvalósítani.
A koncepció célrendszere társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokat vetít előre a 2021-2027-es időszak során. A jövőkép megőrzendő értékként kezeli Somogy megye egyik legfőbb sajátosságát, a természeti környezetet, és átfogó, illetve horizontális céljai között is megfogalmaz kifejezetten az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást szolgáló irányt. Ugyanakkor a koncepció legfőbb fejlesztési ambíciói (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások célszerű kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) elkerülhetetlenül megalapoznak olyan beavatkozásokat is, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a koncepció gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- Bár a koncepció tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek természetes élőhelyek túlzott igénybevétele esetén az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járnak.
- A turizmus mellett az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Somogy megyének, és e területek a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepelnek. Potenciálisan ezek is környezetterhelő hatásokkal járhatnak (pl. vízhiányos területek túlzott kizsigerelése, karbonegyenleget rontó művelési módok, vegyszeres kezelés vagy természeti területek, élőhelyek művelésbe vonása).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár, vagy növeli a fosszilis energiahordozókból kielégítendő energia-felhasználást.
- A népesség növekedése, illetve az életszínvonal emelkedése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a koncepcióban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával jár, így befolyásolja a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.
- A turisztikai fejlesztések során elsősorban a már ittlévő és újonnan érkező szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. Emellett az új szolgáltatók a helyi lakossággal is konfliktusba kerülhetnek azok érdekeinek nem kellően körültekintő figyelme vétele esetén.
- A helyi körforgásos gazdasági struktúrák és energiaközösségek létrehozása konfliktust generálhat a területen már működő termelő és szolgáltató vállalatokkal a piaci átrendeződések miatt.

VII. A végrehajtásában közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekérvényesítés rendszere

A végrehajtásban közreműködők köre forrás típusonként eltérő. Más az európai uniós ágazati operatív programok, más az Európai Helyreállítási Alap (RRF) esetében és más a hazai forrású támogatásoknál. E témát részletesen az operatív programrész végrehajtás módjával, feltételrendszerével és ellenőrzési rendszerével foglalkozó részben mutatjuk be.

A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása:

- Ágazati operatív programokért, RRF támogatásért, hazai támogatásokért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezeteik.
- Somogy Megyei Önkormányzat (TOP Plusz pályázatokban közös döntés, koordináció, monitoring a hivatalán keresztül, tanácsadás, pályázatírás a hivatalán és a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft.-n keresztül. E két tevékenységkör kapcsán a hivatalon és önkormányzaton belüli összeférhetetlenségi szabályok alapján megfelelő elkülönítést biztosítanak.)
- Somogy Megyei Kormányhivatal (A források egy részének felhasználásáért felel, elsősorban a foglalkoztatási, önfoglalkoztatási támogatások, közfoglalkoztatáshoz kötődő források esetében. Továbbá a projektek többségénél hatósági engedélyező szerveként jár el.)

VIII. A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása

A Somogy Megyei Önkormányzat az irányító hatósággal együttműködve koordinációs szerepet tölt be a legtöbb támogatás típus esetében, kivéve a TOP Plusz pályázatokat, amelyek esetében a Döntés Előkészítő Bizottságban tagsággal rendelkezik, és a megyei területi kiválasztási rendszeren keresztül jelentős hatással van a projektek kidolgozására és elbírálására.

A jelenlegi ismereteink alapján a területfejlesztési programban szereplő legjellemzőbb források esetében az alábbi táblázatban foglaljuk össze az adott forrás esetében a végrehajtásáért felelős szervet, a közreműködő szervet és a koordinálásban érintetteket.

Végrehajtásért felelős szervezet	Közreműködők	Koordinálásban érintettek
TOP Plusz IH (Pénzügyminisztérium)	*TOP Plusz* KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Megyei Önkormányzat (Döntés Előkészítő Bizottság tagsággal) Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
GINOP Plusz IH (Pénzügyminisztérium)	GINOP Plusz KSZ (PM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
EFOP Plusz IH (Emberi Erőforrások Minisztériuma)	EFOP Plusz KSZ (EMMI)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
KEHOP Plusz IH (Innovációs és Technológiai Minisztérium)	KEHOP Plusz KSZ (ITM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
IKOP Plusz IH (Innovációs és Technológiai Minisztérium)	IKOP Plusz KSZ (ITM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
DIMOP Plusz IH (Miniszterelnökség)		Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
VP Plusz IH (Agrárminisztérium)	VP Plusz KSZ (AM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna

Magyar Falu Program IH (Miniszterelnökség)	Magyar Falu Program KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Hazai forrás esetén a kormányhatározatban kijelölt minisztérium	Hazai forrás esetén a kormányhatározatban kijelölt közreműködő szervezet	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Nemzetközi forrás esetén a EU Bizottság	Nemzetközi forrás esetén a EU Bizottság által kijelölt szervezet	
Magyarország Helyreállítási és Alkalmazkodási Terve (Recovery and Resilience Facility - RRF) (Miniszterelnökség)	RRF KSZ (Miniszterelnökség)	
Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program (Miniszterelnökség)		

IX. Monitoring és értékelési terv

Az indikátor típusokat részletesen az V. fejezetben mutattuk be. Ezen indikátorok jelentős része a projekt megvalósítóktól származhat, bizonyos hatások KSH felmérési adatokkal, valamint az esélyegyenlőségi programok kétéves felülvizsgálatakor az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerben (TeIR) is mérhetők.

A projekt megvalósítóktól származó adatok elsősorban a támogatást kezelő szoftvereken keresztül történik a projekt zárójelentések adataiból, illetve kisebb részben a projektfenntartás adataiból. A TOP Plusz esetében a Megyei Önkormányzat közvetlenül is kér be monitoring adatokat a projektek előrehaladásáról.

A monitoring rendszer mutatja meg a visszahulló források várható mértékét, a szakmai beavatkozás szükségességét és a visszahulló források más célterületre átcsoportosításának szükségességét vagy szükségtelenségét.

OPERATÍV PROGRAMRÉSZ

X. Összefoglalás, tervezési háttér

A Somogy megye területfejlesztési program operatív programrészének a fő célja, hogy a 2021-2027-es programozási időszakban keretet biztosítson a megye fejlesztésének tervezéséhez és megvalósításához a helyi sajátosságok figyelembevételével.

A program a teljes tervezés elvét követve a megye teljes területére és minden ágazatra határoz meg célokat, intézkedéseket, programokat és azok forrásigényét is bemutatja. A program a helyi önkormányzati fejlesztéseken túl szerepet vállal a kiemelt térségek és gazdasági zónák fejlesztésében és az elmaradott térségek felzárkózásának támogatásában is.

A megyei területfejlesztési program operatív programrész előkészítése során projektötleteket gyűjtöttünk be az önkormányzatoktól, egyházaktól, civil szervezetektől, továbbá a vállalkozásoktól is érkeztek elképzelések. A projektötletekből ismerhetjük meg ezen szervezetek forrásigényét. **A tervezés során vizsgáltuk, hogy mely projektötlethez milyen forrást lehet rendelni, amely az ágazati operatív programokon kívül, hazai forrás és nemzetközi forrás is lehet.** A hazai források közül kiemelkedő a Magyar Falu Program, a Modern Városok Program, a Modern Kisvárosok Program, a Kisfaludy Program. Számos pályázaton lehet ezen nagyobb programokon felül is hazai támogatást igényelni. Az ágazati operatív programok uniós forrásai felül a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) jelent jelentős forrást a 2021-2023-as időszakban azokon a területeken, amelyek a koronavírus járvány okozta gazdasági, társadalmi válsággal és a jövőben várható válságokkal szembeni ellenállóképességet növelni tudják. Az RRF egyik legfontosabb fejlesztési területe az egészségügyi ellátórendszer megerősítése.

Az igényfelmérés párhuzamosan zajlott a területfejlesztési koncepció készítésével. A területfejlesztési koncepció helyzetelemzéséből adódóan készült el a koncepció javaslattevő szakasza, amelyben a megye sajátosságaiból öt tematikus és öt területspecifikus célt fogalmaztunk meg. A megye egészére vonatkozóan, illeszkedve a stratégiai célokhoz kilenc prioritást határoztunk meg, amely átfogja a megye 2021-2027 közötti fejlődésének a főbb irányait. **A koncepció javaslattevő szakaszán alapul a területfejlesztési program stratégiai része. Az operatív programrész ezen stratégia mentén az aluról jövő kezdeményezések elvét követve rendszerezi és mutatja be a helyi igényeket és segít feltárni, hogy az igények milyen forrásokból finanszírozhatóak.** A területfejlesztési program operatív programrészében bemutatott önkormányzati igények képezik az alapját megyei integrált terület programnak. Az önkormányzati igények, a források és a stratégiai célok alapján az integrált területi programban kell azokat a szempontokat kidolgozni, amely az önkormányzati projektek során a döntést segítik, tekintettel arra, hogy az igények jellemzően jelentős mértékben meghaladják a rendelkezésre álló forrást.

A prioritások mentén intézkedéseket határoztunk meg, amely intézkedések adják a megyei programok keretrendszerét. Minden beérkezett projektötletet valamelyik programban szerepeltettük. Azon intézkedések kapcsán, amelyekre nem érkezetek elképzelések, vagy amelyre kevés elképzelés, vagy összeg megjelölése nélküli elképzelés állt rendelkezésünkre a becslés módszerével éltünk.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Program előkészítése a **Balatoni Kiemelt Térség Fejlesztési Program** tervezetének ismeretében készült, illeszkedve hozzá. Önálló területfejlesztési egységként és a kiemelt térség fejlődése szempontjából leghangsúlyosabb elemeket önálló prioritásban definiáltuk.

Somogy Megye területfejlesztési programjának és a **Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna** fejlesztési programjának összhangban kell lennie.

Közel 2800 projektötlet érkezett be a tervezéshez, amelyek több, mint 80%-át önkormányzatok adták be. Az önkormányzati projektötletek egy része nem önkormányzati ingatlanra, hanem egyházi, vagy civil tulajdonra irányult, miközben voltak humán fejlesztési típusú projektek is.

A projektek között összevont módon becsült forrással **szerepeltettük a Megyei Területrendezési Tervből származó 1-3 számjegyű utak, vasúti fejlesztések egy részét is,** amelyek kapcsán korlátozott információik álltak rendelkezésre a területfejlesztési operatív program készítésekor arról, hogy a hosszú távú, több évtizedes területrendezési terven belül a 2021-2027-es uniós ciklusban pontosan mely új nyomvonalak megépítése és mely meglévő nyomvonalak felújítása kap elsőséget.

XI. Támogatás segítségével megvalósítandó programok

Az operatív programban **Somogy megye 2021-2027 közötti fejlődésének irányait meghatározó kilenc prioritásba rendezve mutatjuk be** az önkormányzatok, egyházak, vállalkozások és civil szervezetek **fejlesztési elképzeléseit és forrásigényét. Ebben a fejezetben tárjuk fel, hogy a fejlesztési elképzelések a jelenleg elérhető információk alapján milyen forrásból valósulhatnak meg. Az összesített fejlesztési forrásigényt prioritásonként, a legfontosabb forrástípusonként, és területi alapon is bemutatjuk.** Ezen összesítések részletei a XII. fejezetben találhatóak. A források és az összesítés előtt az alábbiakban a legfontosabb tervezési információkat gyűjtöttük össze.

XI.1. Megyei tervezést megalapozó információk

Somogy megyében **egyetlen olyan település van, amely kiemelkedik a megye települései közül. Kaposvár a megyeszékhely funkció mellett több szempontból súlyponti helyzetben van. A megye lakosságának a 19,9%-a él itt, 2020. január 1-jén 62 611 fő.** A Kaposvár – Dombóvár vonal mentén a megyeszékhely hatása a szomszédos Tolna megyére is kiterjed. Kaposvár a **megyei iparfejlesztés, kutatásfejlesztés súlypontja**, **ahol minden megyeszékhelyekre jellemző szolgáltatás, közszolgáltatás megtalálható. A város ipara dinamikusan fejlődik, a megyében egyre több lakó számára biztosítva stabil megélhetést. Kaposvár jelentős tapasztalatokkal rendelkezik a korábbi projektek során alkalmazott technológiák fenntarthatósága, az új technológiák, a befeketés ösztönzés, a fejlesztések település működésével történő összehangolása, átfogó településfejlesztés és üzemeltetés területeken. Továbbá Kaposvár kiépült, jelentős tapasztalatokkal rendelkező projekt előkészítési, menedzselési kapacitással rendelkezik. Ezen szempontok mindegyikének megfelelve Kaposvár kiválasztásra javasolt településként került be a TOP Plusz ERFA 9. cikk alapján kiemelt városok körébe,** lehetőséget kapva arra, hogy az fenntartható városfejlesztési stratégiája alapján részesüljön fejlesztési forrásokban.

A Komplex programmal fejlesztendő járásokat a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) kormányrendelet jelöli ki, amelynek a 2. melléklete alapján a Csurgói és a Barcsi Járások tartoznak e körbe Somogy megyében.

A Kormány a 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozattal indította útjára a **„Felzárkózó települések" (FETE) hosszú távú programját**, amely az ország 300 leghátrányosabb helyzetű településén átfogó beavatkozásokkal támogatja a társadalmi felzárkózást. A munka koordinálását a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, valamint miniszterelnöki biztos végzi, a végrehajtás szakmai támogatását a Belügyminisztérium biztosítja. A 300 település szakaszosan kerül bevonásra a Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) szakmai irányításával, karitatív, civil és egyházi szervezetek megvalósítása mellett. A 300 településen mintegy 320 ezer ember él. A települések az ország legkevésbé fejlett északi-északkeleti, illetve délnyugati részén helyezkednek el, leképezve a társadalmi-gazdasági települési lejtőt, amely az ország területi egyenlőtlenségeit leginkább jellemzi. Somogy megye érintett települései: Beleg, Bolhó, Büssü, Csököly, Drávagárdony, Gadány, Görgeteg, Gyugy, Iharos, Iharosberény, Istvándi, Kastélyosdombó, Kazsok, Kisbajom, Kőkút, Kutas, Lábod, Lakócsa, Mike, Nagykorpád, Nemesdéd, Nikla, Ötvöskónyi, Pálmajor, Pusztakovácsi, Rinyaszentkirály, Somogyfajsz, Somogysámson, Somogyszentpál, Somogyvámos, Szabás, Tarany, Táska, Tengőd.

A Kormány az 1743/2018. (XII. 20.) Korm. határozattal, az 1206/2019. (IV. 18.) Korm. határozattal, továbbá az 1403/2019. (VII. 5.) Korm. határozattal döntött a **Gazdaságélénkítő Programról** (majd az 1186/2020. (IV. 28.) és a 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozattal annak folytatásáról), amelynek célja elsődlegesen a helyi munkahelyteremtés, a helyi gazdaság erősítése, a gazdaságilag elmaradottabb térségek gazdasági, munkaerő-piaci hátrányának csökkentése. A programba olyan települések kerülnek bevonásra, ahol a szociális és a gazdasági fejlesztés alapjai adottak. 445 ilyen település került kiválasztásra. Ebből 127 település rendelkezik a közfoglalkoztatásban létrejött helyi felhasználást meghaladó mértékű termelési kapacitással, melyek működtetési minősítése a kormányhivatal által jó, elfogadható, vagy közepes. A program első két körébe e 127 település közül azon 100 település meghívását javasolta a Belügyminisztérium, ahol a tartósan munka nélkül lévő személyek aránya a legmagasabb. Somogy megye érintett települései: Balatonboglár, Balatonkeresztúr, Balatonlelle, Balatonszentgyörgy, Berzence, Buzsák, Csurgó, Fonyód, Gamás, Gyékényes, Háromfa, Inke, Kadarkút, Kaposmérő, Karád, Kéthely, Kiskorpád, Látrány, Mesztegnyő, Mezőcsokonya, Nagybajom, Nagyberki, Öreglak, Segesd, Somogyjád, Somogysárd, Somogyszob, Somogyudvarhely, Somogyvár, Szőlősgyörök, Taszár.

A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett település: Alsóbogát, Babócsa, Bábonymegyer, Bakháza, Balatonberény, Bálványos, Baté, Bedegkér, Bélavár, Beleg, Berzence, Bolhás, Bolhó, Bonnya, Böhönye, Büssü, Csákány, Cseránfa, Csokonyavisonta, Csököly, Csömend, Csurgónagymarton, Drávagárdony, Ecseny, Edde, Felsőmocsolád, Fiad, Fonó, Főnyed, Gadács, Gadány, Gálosfa, Gamás, Gige, Gölle, Görgeteg, Gyugy, Hács, Hajmás, Háromfa, Hedrehely, Hencse, Heresznye, Hollád, Homokszentgyörgy, Iharos, Iharosberény, Inke, Istvándi, Jákó, Kadarkút, Kálmáncsa, Kapoly, Kaposhomok, Kaposkeresztúr, Karád, Kastélyosdombó, Kaszó, Kazsok, Kelevíz, Kercseliget, Kisasszond, Kisbajom, Kisbárapáti, Kisberény, Komlósd, Kőkút, Kötcse, Kutas, Lábod, Lad, Lakócsa, Látrány, Libickozma, Lulla, Magyaregres, Mezőcsokonya, Mike, Nágocs, Nagybajom, Nagycsepely, Nagykorpád, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Nemeskisfalud, Nemesvid, Nikla, Nyim, Osztopán, Öreglak, Őrtilos, Ötvöskónyi, Pálmajor, Pamuk, Patca, Patosfa, Péterhida, Pogányszentpéter, Polány, Porrog, Porrogszentkirály, Potony, Pusztakovácsi, Rinyabesenyő, Rinyakovácsi, Rinyaszentkirály, Rinyaújnép, Sávoly, Segesd, Simonfa, Somodor,

Somogyacsa, Somogyaracs, Somogybabod, Somogybükkösd, Somogycsicsó, Somogydöröcske, Somogyegres, Somogyfajsz, Somogygeszti, Somogymeggyes, Somogysámson, Somogysárd, Somogyszentpál, Somogyszil, Somogytúr, Somogyvámos, Somogyvár, Somogyzsitfa, Szabás, Szegerdő, Szenta, Szentborbás, Szentgáloskér, Szenyér, Szilvásszentmárton, Szőkedencs, Szulok, Tapsony, Tarany, Táska, Teleki, Tengőd, Tikos, Torvaj, Tótújfalu, Újvárfalva, Varászló, Vése, Visnye, Visz, Vízvár, Vörs, Zákányfalu, Zala, Zics, Zselickisfalud.

A szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételének szabályairól szóló 27/2013. (II. 12.) Korm. rendelet alapján szabad vállalkozási zóna: Andocs, Babócsa, Bábonymegyer, Bakháza, BARCS, Bárdudvarnok, Bedegkér, Bélavár, Beleg, Berzence, Bolhás, Bolhó, Bonnya, Buzsák, Csokonyavisonta, Csököly, CSURGÓ, Csurgónagymarton, Darány, Drávagárdony, Drávatamási, Fiad, Gige, Görgeteg, Gyékényes, Gyugy, Hács, Háromfa, Hedrehely, Hencse, Heresznye, Homokszentgyörgy, Iharos, Iharosberény, Inke, Istvándi, Jákó, Kadarkút, Kálmáncsa, Kánya, Kapoly, Kaposfő, Kaposmérő, Kaposújlak, Kaposszerdahely, Kára, Kastélyosdombó, Kaszó, Kisasszond, Kisbajom, Kisbárapáti, Kisberény, Kiskorpád, Komlósd, Kőkút, Kutas, Lábod, Lad, Lakócsa, Lengyeltóti, Lulla, Mike, Miklósi, Nágocs, Nagyatád, Nagybajom, Nagykorpád, Öreglak, Őrtilos, Ötvöskónyi, Pálmajor, Pamuk, Patca, Patosfa, Péterhida, Pogányszentpéter, Porrog, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, Potony, Rinyabesenyő, Rinyakovácsi, Rinyaszentkirály, Rinyaújlak, Rinyaújnép, Segesd, Sérsekszőlős, Somogyacsa, Somogyaracs, Somogybükkösd, Somogycsicsó, Somogydöröcske, Somogyegres, Somogymeggyes, Somogyszob, Somogyudvarhely, Somogyvámos, Somogyvár, Szabás, Szenna, Szenta, Szentborbás, Szilvásszentmárton, Szorosad, Szőlősgyörök, Szulok, Tab, Tarany, Tengőd, Torvaj, Tótújfalu, Törökkoppány, Visnye, Vízvár, Zákány, Zákányfalu, Zala, Zics, Zselickisfalud, Zselickislak, Zselicszentpál

A megyére jellemző az aprófalvak magas aránya. Továbbá a települések egy részén az eltelt hat évben 5% feletti népességnövekedés, egy részén 5% feletti népességcsökkenés figyelhető meg.

A Megyei Önkormányzat a megyei fejlesztések koordinációja és a TOP Plusz források felhasználása során együttműködik a **„Felzárkózó települések" (FETE) hosszú távú programjával és a Gazdaságélénkítő Programmal (GÉP),** biztosítja, hogy a programban részt vevő települések komplex és egyidejű fejlesztésével az ott élők felzárkózása és a gazdasági fejlődés megvalósulhasson. **A TOP Plusz pályázati felhívások megyei értékelési szempontrendszerébe a GÉP helyszíneken megvalósuló projektek előnyben részesülnek.**

A Megyei Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a koordináció során arra, hogy a FETE és GÉP településeken lehetőleg integrált formában, komplex, egyidejű fejlesztések valósulhassanak meg, amely során a különféle fejlesztési forrásokból (területi és ágazati operatív programok, hazai költségvetés) megvalósuló fejlesztések egymást erősítő hatásúak legyenek. A települések projektjeinek összehangolását a megyei foglalkoztatási együttműködés (a továbbiakban: paktum) is kiemelten kezeli.

A Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény alapján a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet települései: Ádánd, Andocs, Bábonymegyer, Balatonberény, Balatonboglár, Balatonendréd, Balatonfenyves, Balatonföldvár, Balatonkeresztúr, Balatonlelle, Balatonmáriafürdő, Balatonőszöd, Balatonszabadi, Balatonszárszó, Balatonszemes, Balatonszentgyörgy, Balatonújlak, Balatonvilágos, Bálványos, Buzsák, Csömend, Fonyód, Főnyed, Gamás, Gyugy, Hács, Hollád, Kapoly, Karád, Kereki, Kéthely, Kisberény, Kőröshegy, Kötcse, Látrány, Lengyeltóti, Lulla, Marcali, Nagyberény, Nagycsepely, Nikla, Nyim, Ordacsehi, Öreglak, Pusztaszemes, Ságvár, Sávoly, Sérsekszőlős, Siófok, Siójut, Som, Somogybabod, Somogymeggyes, Somogysámson, Somogyszentpál, Somogytúr, Somogyvár, Szántód, Szegerdő, Szólád, Szőlősgyörök, Tab, Táska, Teleki, Tikos, Torvaj, Visz, Vörs, Zala, Zamárdi

Somogy megye városai:

- Kaposvár Megyei Jogú Város,
- Balaton Kiemelt Üdülőkörzet: 9 település: Balatonboglár, Balatonföldvár, Balatonlelle, Fonyód, Lengyeltóti, Marcali, Siófok, Tab, Zamárdi ,
- Komplexen Fejlesztendő Járások: 2 település: Barcs, Csurgó,
- Fejlesztendő Vidéki Térség: 4 település: Igal, Kadarkút, Nagyatád, Nagybajom.

XI.2. Összefoglaló a fejlesztési forrásokról

A **Modern Városok Program** a megyén belül egyedül Kaposvárt érinti. A megyeszékhelyen megvalósuló uniós és Modern Városok Programba tartozó fejlesztések lehatárolása Kaposvár Megyei Jogú Város integrált településfejlesztési stratégiájának (ITS) a feladata.

A **Modern Kisvárosok Program** esetében egyedi kormányzati döntéssel jellemzően olyan célokat támogatnak, amelyek uniós forrásból egyáltalán nem támogathatóak, vagy a rendelkezésre álló uniós forráskereteket meghaladják, és jellemzően egymilliárd Ft feletti költségvetésűek. Ezen programok lehatárolása a támogatott város önkormányzatának és a támogatást kezelő feladata.

A továbbiakban a forrásmegjelöléseknél az **új operatív programok rövidítését** fogjuk alkalmazni:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)
- Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz (VP Plusz)

Az utóbbi VP Plusz pontos neve még nem ismert, nincs ezen operatív programról társadalmasított tartalom.

A **Digitális Megújulás Operatív Program Plusz** (DIMOP Plusz) célkitűzései több területet érintenek: kutatás és innováció, digitális technológiák bevezetése, intelligens energiahatékonysági és energiarendszer fejlesztések előmozdítása, körkörös gazdaságra való áttérés előmozdítása, a digitális összekapcsoltság fejlesztése, elektronikus ügyintézés és közszolgáltatások fejlesztése, amelyek során számos digitális technológiát tesznek a vállalkozások, intézmények, lakosság számára elérhetővé.

Az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz** (EFOP Plusz) keretében elsősorban egészségügyi fejlesztések (fekvőbeteg ellátás, állami fenntartású járóbeteg-szakellátás), társadalmi felzárkóztatási fejlesztések (sokrétű a beavatkozási terület, a mentorprogramoktól a telepfelszámolási programokig), szociális fejlesztések (elsősorban a szakellátások fejlesztése, vagy a nagyobb területet ellátó szolgálatok fejlesztése), rászoruló személyek támogatása (élelmiszer, meleg étel, pénz), család és ifjúságügyi fejlesztések (számos eszközzel: a bölcsődei szakemberek képzése, a tanácsadási programok, a demensek lakóhelyen ellátása, tehetséggondozás, áldozatsegítés, diabétesszel élő gyermekek egészséges életvitel támogatása, emberi reprodukciót segítő centrumok támogatása).

A **Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz** (MAHOP Plusz) keretében a fenntartható halászat, a vízi biodiverzitás és ökoszisztémák védelme és megőrzése, halászati ellenőrzés és nyomon követhetőség, a fenntartható akvakultúra tevékenység támogatása, a halászati és akvakultúra termékek marketingjének, minőségének és hozzáadott értékének, valamint ezen termékek feldolgozásának támogatása.

Az **Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz** (IKOP Plusz) főbb céljai: városi és elővárosi közlekedést szolgáló kötöttpályás közösségi közlekedési járművek beszerzése, a kapcsolódó infrastruktúra korszerűsítésekkel, fejlesztésekkel (pl. autóbusz megálló, sáv, öböl, üzemanyagtöltés, e-jegyrendszer) együtt új városi/helyi autóbuszok, trolibuszok beszerzése Budapesten kívül, a közlekedési láncok összekapcsolását segítő fejlesztések a fővároson kívül, a magyarországi TEN-T hálózat részét nem képző Budapesten kívüli elővárosi vasúti szakaszok fejlesztése. A városi kötöttpályás közlekedés (pl. villamos) vonali infrastruktúrájának, a kapcsolódó megállóhelyekre a forgalom fenntartását akadályozó szűk keresztmetszetekre (pl. elavult áramellátó rendszerek), akadálymentesítésére fókuszáló korszerűsítései, új vonali szakaszok és hálózati hiányosságok költséghatékony kiépítése, és kisebb kapcsolódó fejlesztések (pl. járdák, utak, közlekedésbiztonság). Vidéki városi villamos szerelvények beszerzése önállóan vagy az infrastruktúra-fejlesztési projekt részeként. A fejlesztések hatékonyságát növelő utazásszervezési megoldások. A közösségi közlekedést előnyben részesítő alkalmazások, adatbázisok fejlesztése és bevezetése – (pl. igényvezérelt közlekedési rendszert támogató alkalmazások, esélyegyenlőséget elősegítő utazási alkalmazások). 1 és 3. számjegyű utak. Közforgalmú közlekedést segítő beavatkozások (pl. buszmegálló, buszsáv). Alternatív üzemanyagtöltő infrastruktúra (pl. e-töltők) fejlesztése az országos közúthálózat mentén. Közlekedési módváltást elősegítő személygépjármű parkolók és kerékpártároló létesítmények fejlesztése, létesítése. Logisztikai központok megközelíthetőségének javítását szolgáló fejlesztések. Az IKOP nem TEN-T közúti szakaszolt projektjei. EuroVelo kerékpáros létesítmények létesítése, fejlesztése kapcsolódó elektromos töltőkkel és egyéb infrastruktúrával (pl. kerékpártámasz, B+R). Szemléletformálás, és közlekedési kultúra javítása.

A **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz** (GINOP Plusz) főbb céljai:

vállalkozásfejlesztés (A kkv-k növekedés és versenyképesség előmozdítása.), kutatás, fejlesztés, innováció (A kutatási és innovációs kapacitások megerősítése, valamint előrehaladott technológiák bevezetése, Készségfejlesztés az intelligens szakosodáshoz, ipari átalakuláshoz és vállalkozáshoz.), fenntartható munkaerőpiac (A foglalkoztatásba való bejutás javítása minden munkanélküli, különösen pedig a fiatalok és a tartósan munkanélküliek, valamint az inaktív személyek számára, előmozdítva az önfoglalkoztatást és a szociális gazdaságot; A nők munkaerőpiaci részvételének előmozdítása, a munka és a magánélet megfelelőbb egyensúlya, ideértve a gyermekgondozás igénybevételét, az egészségügyi kockázatokra is figyelmet fordító, egészséges és megfelelően kiigazított munkakörnyezetet, a munkavállalók, a vállalkozások és a vállalkozók változáshoz való alkalmazkodását, valamint az aktív és egészséges öregedést.), ifjúsági garancia (A foglalkoztatásba való bejutás javítása minden munkanélküli, különösen pedig a fiatalok és a tartósan munkanélküliek, valamint az inaktív személyek számára, előmozdítva az önfoglalkoztatást és a szociális gazdaságot.), felsőoktatás, szakképzés (Az oktatási és képzési rendszerek minőségének, eredményességének és munkaerőpiaci relevanciájának fejlesztése, a kulcskompetenciák – többek között a digitális készségek – elsajátításának támogatása céljából, a minőségi és befogadó oktatásba és képzésbe való egyenlő bejutás és ezek elvégzése, különösen a hátrányos helyzetű/ alulreprezentált társadalmi csoportok számára, a kisgyermekkori oktatástól és gondozástól az általános és a szakmai oktatáson és képzésen keresztül a felsőoktatásig, valamint felnőttoktatás és -tanulás, ideértve a tanulási mobilitás előmozdítását mindenki számára), turizmus, örökségvédelem (Integrált helyi társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi fejlődés, kulturális örökség és biztonság előmozdítása, többek között vidéki és part menti területeken, közösségvezérelt helyi fejlesztés révén is).

A **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz** (TOP Plusz) főbb célkitűzései: helyi gazdaságfejlesztés (Ipari park, helyi gazdaságfejlesztés, 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése, helyi és térségi turizmusfejlesztés), településfejlesztés, települési szolgáltatások (élhető települések, zöld infrastruktúra, csapadékvíz, kerékpárút, belterületi utak, szociális városrehabilitáció, közösségi fejlesztések, szabadidős és kulturális fejlesztések, barnamezős fejlesztések), fenntartható városfejlesztés (kijelölt település fejlesztései), klímabarát megye (helyi, önkormányzati energiahatékonysági és megújuló energia-felhasználás és energiaközösségek, fenntartható városfejlesztés energiahatékonysági, megújuló energia termelő projektjei), megyei és térségi fejlesztések ESZA elemei (megyei foglalkoztatási paktumok, szociális városrehabilitáció ESZA tevékenységei, közösségfejlesztés, sport), fenntartható városfejlesztés ESZA elemei, helyi és térségi közszolgáltatások (bölcsődei, óvodai, köznevelési, egészségügy alap- és járóbeteg szakrendelések, szociális alapszolgáltatások fejlesztései, fenntartható város azonos típusú fejlesztései).

A **Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz** (KEHOP Plusz) főbb célkitűzései: vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés (Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, kockázatkezelés és katasztrófavédelmi reziliencia előmozdítása – tűzoltóságok fejlesztése, tűzoltó, vízszállító és mentőjárművek, hókotrók, önvezető távoli vezérlésű földi és légi járművek beszerzése. Az egészségügyi vészhelyzetek miatt, a katasztrófa-egészségügyi célú fejlesztések, szükséges járművek, eszközök, mentőbázisok/állomások korszerűsítése. Árvízvédelmi fejlesztések, belterületi vízrendezésnél a lefolyás integrált kezelése, felvízi szabályozással, víztestek használatához szükséges beavatkozások, vízbázis- és a vízkészletek védelmét, tározását célzó beruházások.), körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság (szennyvízrendszere kiépítése, ivóvízminőség javítása, e rendszerekhez kötődő fejlesztések, belvízzel kapcsolatos fejlesztések, a biológiai sokféleség megőrzése, városi zöldinfrastruktúra, a környezetszennyezés csökkentése, a körforgásos gazdaságra való átállás előmozdítása. A biológiai sokféleség megőrzése.), környezet- és természetvédelem (Szennyezett ipari és barnamezős területek kármentesítése. A Natura 2000 területek és a zöldinfrastruktúra megőrzéséhez és kezeléséhez szükséges fejlesztések. A biológiai sokféleség megőrzését, az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartható hasznosítását és a zöldinfrastruktúra fejlesztését megalapozó információs rendszerek fejlesztése.) megújuló energiagazdaság (Energiahatékonysági intézkedések előmozdítása. A megújuló energiák ösztönzése. Korszerű, szolgáltatásokat támogató energiarendszerek, -hálózatok és -tárolás fejlesztése. Az éghajlatváltozás mérséklése és hatásaihoz való alkalmazkodás, kockázatkezelés.) Méltányos Átmenetet Támogató Alap.

Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program

A program, nagyságrendjéből és speciális határ menti jellegéből fakadóan, elsősorban együttműködésen alapuló stratégiai akciókat és kísérleti projekteket támogat a meghatározott prioritási tématerületeken belül, nem teszi lehetővé nagy léptékű beavatkozások végrehajtását. A program a gazdasági együttműködések előmozdítását, a megközelíthetőség és a gazdasági környezet problémáinak feloldását; természeti és környezeti értékek megőrzését vagy eltűnésük kockázatának csökkentését; a helyi és regionális intézményi és szervezeti háló megerősítését, valamint az oktatási-, képzési intézmények és a helyi gazdaság szereplői közötti kommunikáció fejlesztését helyezi fókuszpontba.
A program fontos célja a már meglévő együttműködési hálózatok megerősítésének és bővítésének támogatása, annak érdekében, hogy a határon átnyúló dinamikus és tartós együttműködés egészséges alapokra épülhessen. Emellett a program még inkább összpontosít arra, hogy a fenntartható gazdasági együttműködés ösztönzése mellett a régióban a fentebb vázolt tevékenységek folyamatossága is megmaradjon.
Az irányító hatóság: Miniszterelnökség (Magyarország)

Az uniós költségvetésből és a Next Generation EU-ból finanszírozott uniós programok és alapok:

1. fejezet: Egységes piac, innováció és digitális gazdaság

- Kutatás és innováció
- Európai stratégiai beruházások
- Egységes piac
- Világűr

2. fejezet: Kohézió és értékek

- Regionális fejlesztés és kohézió
- Helyreállítás és rezilienciaépítés
- Befektetés az emberekbe, a társadalmi kohézióba és az európai értékekbe

3. fejezet: Természeti erőforrások és környezet

- Mezőgazdasági és tengerpolitika
- Környezet és éghajlat-politika

4. fejezet: Migráció és határigazgatás

- Migráció
- Határigazgatás

5. fejezet: Biztonság és védelem

- Biztonság
- Védelem

6. fejezet: Szomszédság és a világ

- Külső tevékenység
- Előcsatlakozási támogatás

A fenti uniós alapokból elsősorban az alábbiak relevánsak:

- Kutatás és innováció
- Regionális fejlesztés és kohézió
- Helyreállítás és rezilienciaépítés
- Befektetés az emberekbe, a társadalmi kohézióba és az európai értékekbe
- Mezőgazdasági és tengerpolitika
- Környezet és éghajlat-politika
- Külső tevékenység

A **Magyar Falu Program 2019-2021-es években megjelent pályázati felhívásai alapján lehet következtetéseket levonni a jövőre vonatkozóan.** Ezen támogatások az 5000 fő lakosságszám alatti településeken működő önkormányzatok, tankerületek, egyházak, civil szervezetek részére általában 100%-os támogatási intenzitással biztosítanak forrást, a vállalkozások viszont önerő mellett pályázhatnak e támogatástípus forrásaira.

A Magyar Falu Program a 2021-2027-es időszakban várhatóan az alábbi célokat fogja támogatni:

- Orvosi szolgálati lakás építése,
- Orvosi rendelők fejlesztése (egészségügyi alapellátás: háziorvosi, fogorvosi, védőnői körzetek),
- Önkormányzati tulajdonban lévő út-, hídépítés/felújítás (úttartozékok, hidak, út mentén lévő belvízelvezető csatornák, zöldterületek felújítása),
- Önkormányzati járdaépítés/felújítás anyagtámogatása,
- Közösségi tér ki-/átalakítás és foglalkoztatás,
- Óvodai játszóudvar és közterületi játszótérfejlesztése,
- Közterület karbantartását szolgáló eszközbeszerzés,
- Tanya-és falugondnoki buszok beszerzése,
- Szolgálati lakások felújításának, kialakításának támogatása,
- Faluházak felújításának támogatása,
- Óvodai sporttermek, tornaszobák fejlesztésének támogatása,
- Óvodaépületek felújításának támogatása,
- Kerékpárút építése, felújítása,
- Temetői infrastruktúra fejlesztése,
- Elhagyott ingatlanok közcélra történő megvásárlása,
- Építési telek kialakítása közművesítése.

A **Magyar Falu Programra a tankerületi központok** is nyújthattak be pályázatot az általuk **5000 fő alatti településen fenntartott iskolák fejlesztésére:**

- Iskolai tornaterem, tornaszoba fejlesztése, átépítése, átalakítása, korszerűsítése és bővítése.
- Meglévő iskolai intézmények épületeinek felújítása és korszerűsítése.

A **Magyar Falu Program keretében jelent meg az 5000 fő alatti településen működő egyházközségek számára** kiírt pályázat is. Az önkormányzati pályázattal azonos tartalomban pályázhattak temetői infrastruktúra fejlesztése és közösségi tér kialakítására, átalakítására és közösségi foglalkoztató foglalkoztatására. Ez utóbbi esetében a templom felújításra és más vallási épületek, építmények felújítására nem lehetett pályázni a közösségi tér keretében.

A Magyar Falu Program keretében a **2000 fő vagy ennél kevesebb állandó lakosságszám**mal rendelkező kistelepülésen **napi fogyasztási cikket értékesítő üzletek** létrehozásának és/vagy működésének támogatására is pályázhattak **gazdasági társaságok, egyéni vállalkozók, szövetkezetek.** (Az 5000 fő alatti lakosságszámú önkormányzatok gazdasági társaságai KKV-nak minősülnek.)

A Magyar Falu Program keretében biztosítottak többletforrást 2021-ben a „*GINOP-1.2.9-20 Hátrányos helyzetű településeken működő mikro- és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása*” című GINOP-1.2.9-20 kódszámú felhívás folytatására, amelyre azok a **mikro vállalkozások** kaphatnak támogatást, amelyek szabad vállalkozási zónának minősülő, vagy szabad vállalkozási zónának nem minősülő területen található, 5000 fő alatti településen valósítják meg fejlesztéseiket.

A Magyar Falu Program és a TOP Plusz közötti van átfedési lehetőség. A pályázati kiírásoknál lehatárolásra lesz szükség, mert több kisebb összegű projektelképzelés mindkét helyről támogatható.

A turizmusfejlesztés legfontosabb hazai forrású támogatási rendszere a Kisfaludy Program, amely elsősorban a szálláshelyek fejlesztését segíti.

Elsősorban a civil szervezetek, néhány kiírás esetében egyházak, önkormányzatok is **pályázhatnak az alábbi forrásokra:**

- Magyar Falu Program Falusi Civil Alap (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
- Nemzeti Együttműködési Alap (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.)
- Nemzeti Kulturális Alap
- Európa a Polgárokért Program (Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség)

A látványsportágakban tevékenykedő sportegyesületek vehetnek igénybe társasági adó (TAO) támogatást, amelynek a mértéke 2020-ban jelentősen csökkent és várhatóan a következő években is kisebb lesz, mind a fejlesztési támogatási keret, mind a működési és utánpótlás nevelési keret tekintetében.

A **Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)** jelenleg véglegesítés előtti fázisban van. Jelenlegi ismereteink alapján az alábbi területek lesznek támogathatóak:

A. Demográfia és köznevelés
B. Egyetemek megújítása
C. Felzárkózó települések
D. Vízgazdálkodás
E. Fenntartható zöld közlekedés
F. Energetika
G. Átállás a körforgásos gazdaságra
H. Digitalizáció
I. Egészségügy
J. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások

A fentiek alapján többek között a megyei bölcsőde, óvoda, közoktatás, járóbeteg-szakrendelés, fekvőbeteg-ellátás, felsőoktatás fejlesztési elképzelések és az alapellátási praxisközösségek jelentős támogatási forráshoz juthatnak az RRF-ből.

A települési klímastratégiák gyakorlatba ültetésére és a települési klímatudatos szemléletformálási projektekre vonatkozóan az Európai Gazdasági Térség (EGT) tagállami alapok és a Norvég alapok 2021-2027 időszakra vonatkozóan is pályázati lehetőséget biztosítanak.

XI.3. A megyei prioritások összefoglaló táblázatai

A Területfejlesztési Program operatív programrészében Somogy megye 2021-2027-es fejlesztéseinek a fő rendszerét a kilenc prioritásba rendezve mutatjuk be. Minden prioritáson belül bemutatjuk az önkormányzati, állami fejlesztési elképzeléseket és ahol releváns, ott a civil, egyházi és vállalkozási fejlesztési elképzeléseket is. Emellett ezek forrásigénye is feltüntetésre kerül, ahol erről rendelkezésre állt információ. Az igények alapján láthatjuk, hogy a megyei szereplők részéről mely prioritásban mekkora igény fogalmazódott meg, amely segíti a 2021-2027-es időszakban Somogy megye fejlesztésére rendelkezésre álló források felosztását. A kiegyensúlyozott fejlődéshez minden prioritás fejlesztésére szükség van.

XI.3.1. Önkormányzatok

Az önkormányzati projektjavaslatok, továbbá a megyei területrendezési tervből eredő projektek becslése prioritásonkénti összesítésben:

Prioritások:	Forrásigény (millió Ft)
P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	3 370
P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	31 831
P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	41 999
P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	26 209
P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	101 994
P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	2 465
P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	785 322
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	127 863
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	14 865
Összesen:	**1 135 917**

A 7. prioritásban szerepelnek a nagyértékű infrastrukturális fejlesztések, mint a vasúti, közúti fejlesztések, kerékpárutak, egészségügyi, szociális ellátás, sport infrastruktúra. Ebből ered enne több, mint 69%-os részaránya.

A megyei igények között jelentős a környezetvédelmi célú beruházási igény (energiahatékonyság, megújuló energia, ivóvíz-, szennyvíz rendszerek, belvízelvezetés és vízvisszatartás, hulladékgazdálkodás), emiatt jelentős az 5. prioritás részaránya is, amely 9%.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet forrásigénye esetében Lengyeltóti település innovatív élelmiszertermelő projektötlete a túlsúlyos, a 200 millió euró összeget 70 milliárd Ft nagyságrendűre becsültük. Ez a teljes igény 54%-át teszi ki a 8. prioritáson belül.

XI.3.2. Egyházak, civil szervezetek

Az egyházak és civil szervezetek projektjavaslatait feldolgozva prioritásonként az alábbi forrásigény érkezett be:

Prioritások:	Forrásigény (millió Ft)
P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	584
P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	268
P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	1 323
P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása	298
P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	1 895
P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása	2 636
P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés	4 333
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	720
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	3
Összesen:	**12 058**

Az igények alapján a legnagyobb súlyt a lakosság felzárkóztatása és életfeltételeinek javítása, azaz a 6. és 7. prioritások képezi, amely részaránya közel 58%. Emellett, az energiahatékonyság, megújuló energiatermelés és a hulladékgazdálkodással kapcsolatos tevékenység jelentős, amely 15,7%-os súllyal jelentkezik. A negyedik a turisztikával összefüggő tevékenység, amely 11%-os részarányt képvisel.

XI.3.3. Gazdasági szereplők

A gazdasági szereplők elképzeléseit megismerve az alábbiakban becsültük a forrásigényeket:

Prioritások:	Forrásigény (millió Ft)
P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	182 900
P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban	61 650
P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése	44 600
P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása	23 300
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése	84 500
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése	17 000
Összesen:	**413 950**

A klímaváltozás hatásainak ellensúlyozása érdekében a mezőgazdaságba, az erdőgazdaságba jelentős forrást kell befektetni, amelynek egyik kulcseleme a vízvisszatartás, öntözés biztosítása. Emellett szükséges a szárazságtűrő, az éghajlatváltozással szemben reziliens növényfajok elterjesztése is. Hasonlóan fontos ezen ágazatok versenyképességének, digitalizációjának, energiahatékonyságának növelése, a munkahelyteremtő intenzív kertészeti gazdálkodás, a logisztikai, csomagolási, feldolgozási háttér fejlesztése.

A 8. prioritásban egyszerre van jelen a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet agrárfejlesztése és a turizmus fejlesztése, amely mindkét területen a digitalizációval és az energetikai fejlesztésekkel tudja elérni a versenyképességet.

A 9. prioritásban a komplex programmal fejlesztendő járások vállalkozásainak és a remélt betelepülő vállalkozások fejlesztéseinek forrásszükséglete szerepel.

XI.4. Finanszírozási forrás szerinti csoportosítás

A forrásokat területi eloszlás és forrástípus szerint is vizsgáljuk. A projektötletek feldolgozása során hármas forrásallokációt alkalmaztunk, azaz egy-egy ötletnél megvizsgáltuk, hogy hányféle forrásból lehetséges a finanszírozásuk. Volt olyan projektötlet, amely csak egyetlen helyről finanszírozható, de volt, amelynél két-három lehetséges irányt is meg lehetett jelölni.

XI.4.1. Önkormányzatok

Az önkormányzati, állami forrásigények területileg az alábbi eloszlást mutatják:

Fejlesztési területek:	Forrásigény (millió Ft)
Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	257 794
Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	49 775
Fejlesztendő belső vidéki térség	135 681
Fenntartható város	58 500
Somogy megye teljes területét érintő	634 168
Összesen:	**1 135 917**

A megye teljes területét érintő fejlesztésekben elsősorban vonalas infrastruktúra fejlesztések szerepelnek, mint az 1-3 számjegyű közúti fejlesztések, a vasúti fejlesztések és a légiközlekedés fejlesztése. Ennél kisebb súlyt képviselnek a szintén területi fókusz nélküli humán közszolgáltatás fejlesztések, mint például a fekvőbeteg ellátás, felsőoktatás.

Az önkormányzatok elsődlegesen TOP Pluszba sorolt igényeinek összesítése, amely jól mutatja, hogy az igények többszörösen haladják meg a rendelkezésre álló kereteket:

TOP Plusz igények	Forrásigény (millió Ft)
1.1.1 Ipari park, Helyi gazdaságfejlesztés	12 953
1.1.2 Magyar közút (belterületi utak nélkül)	720
1.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	17 056
1.2.1 Barnamező	899
1.2.1 Belterületi utak	10 080
1.2.1 Csapadékvíz	22 454
1.2.1 Helyi közösségi	7 093
1.2.1 Kerékpárút	16 340
1.2.1 Kultúra és szabadidő	17 731
1.2.1 Zöldváros	14 696
1.2.2 Szociális városrehabilitáció (ERFA)	950
1.3.1 Bölcsődei és óvodai fejlesztés	7 968
1.3.1 Köznevelés	5 282
1.3.2 Egészségügyi alap-és szakrendelés	1 910
1.3.2 Szociális alapszolgáltatás	4 460
1.4.1 Fenntartható városfejlesztés	50 000
2.1.1 Helyi, önkormányzati energiahatékonyság és megújuló energia-felhasználás és energiaközösségek	16 509
2.1.2 Fenntartható városfejlesztés (klímabarát)	8 000
3.1.1 Megyei paktumok	4 500
3.1.2 Szociális városrehabilitáció	415
3.1.3 Egyéb (közösségfejlesztés + sport + egyebek)	1 723
3.2.1 Fenntartható városfejlesztés (ESZA)	500
Összesen:	**222 238**

A Magyar Közúti fejlesztések esetében a TOP Plusz szűkösségére tekintettel első körben a hazai forrásokat részesítettük előnyben a forrásmegjelölésnél, emiatt ilyen alacsony azon fejlesztések száma, amelynél első helyen a TOP Pluszt jelöltük meg. A 4 és 5 számjegyű utak iránti fejlesztési igények is jelentősek, amelyek meghaladják az e célra 2021-2027 között fordítható forrásokat. Az igények többsége várhatóan nem lesz kielégíthető 2027-ig, ugyanakkor az 1-3 számjegyű utak fejlesztése több útszakaszon fogja a terhelést csökkenteni.

Az 1. helyen megjelölt forrástípusok, amelyek azok elsődleges besorolási helyét mutatják meg:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
DIMOP Plusz	200
EFOP Plusz	19 961
GINOP Plusz	9 008
Hazai forrás	78 571
IKOP Plusz	580 000
KEHOP Plusz	46 013
Kisfaludy Program	33 308
Magyar Falu Program	31 885
RRF	24 200
TOP Plusz	222 481
VP Plusz	90 291
Összesen:	**1 135 917**

A 2. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen alternatív forráslehetőségek állnak az önkormányzatok rendelkezésére:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
EFOP Plusz	26 500
GINOP Plusz	70 025
Hazai forrás	31 182
IKOP Plusz	2 410
KEHOP Plusz	36 244
Kisfaludy Program	791
Magyar Falu Program	59 231
Nemzetközi forrás	26
RRF	9 971
VP Plusz	35 034
Összesen:	**271 413**

A TOP Pluszból nem finanszírozható oktatási fejlesztések valós alternatívája lehet az EFOP Plusz konstrukció, akár 26,5 milliárd Ft értékben.

A szálláshelyfejlesztés, a vállalkozásfejlesztés, a vendéglátás fejlesztés és egyes turisztikai szolgáltatások fejlesztése terén az önkormányzatok számára a GINOP Plusz és a Kisfaludy Program pályázatai is lehetőséget teremtenek. A többlet források bevonását indokolja is az igények mennyisége, amelyből 70 milliárd Ft körüli összeg versenyszabályok alapján is értelmezhető. Ez az összeg megközelíti a TOP Plusz 2021-2027 között Somogy megyére eső forrásait. A gyógyfürdők és kapcsolódó szolgáltatásaik esetében minden önkormányzat számára lehetőséget nyújthat a GINOP Plusz. Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek. Az 5000 fő lakosságszám alatti települések gazdasági társaságai emiatt szabadon pályázhatnak a GINOP Plusz forrásokra. Az 5000 fő lakosságszám feletti önkormányzatok gazdasági társaságai esetében jelenleg nem ismert, hogy részt vehetnek-e a GINOP Plusz pályázatain.

A versenyszabályok alá eső fejlesztéseket elsődlegesen a GINOP Plusz és a Kisfaludy Program keretében végezhetik el a helyhatóságok, önerő biztosítása mellett. A TOP Plusz elsődlegesen a nem jövedelemtermelési célra létesített turisztikai attrakciók fejlesztésére szolgál, amely nélkül a versenyszféra turisztikai fejlesztései sem lehetnek sikeresek. Például egy múzeum fejlesztése, fenntartása önmagában nem nyereségorientált tevékenység, a fejlesztés megtérülési ideje hosszú, ugyanakkor sok turista számára ez lehet az utazás fő motivációja, amelyre építve a versenyszféra nyereséges szolgáltatásokat kínálhat (szállás, étkezés, sportolás, egyéb szabadidős elfoglaltságok).

A GINOP Plusz és a Kisfaludy Program pályázataihoz ugyanakkor önerő szükséges, amely jelen esetben meglévő vállalkozási tevékenységből, vagy kormányzati engedély esetén hitelfelvételből biztosítható. E projektek esetében ez jelentős szelekció lesz, amely biztosíthatja, hogy a legéletképesebb, üzletileg a legjobban megtérülő elképzelések valósulhassanak meg. Ahol sem meglévő vállalkozási tevékenység nincs, sem a hitelfeltétel fedezetéhez szükséges ingatlanvagyon nincs, ott egy turisztikai fejlődés elindulása csak hazai forrásból lehetséges, egyedi támogatási döntéssel.

Az RRF jelentős forrást tud biztosítani bölcsődei ellátás, óvodai, oktatási infrastruktúra fejlesztésre, amely finanszírozhatóbbá teheti az igények kielégítését. Ez akár 10 milliárd Ft nagyságrendű is lehet.

A Magyar Falu Program számos TOP Pluszban jelzett fejlesztés alternatívája lehet, amely az 5000 fő lakosságszám alatti települések számára nyitott. A fentiek alapján közel 59 milliárd Ft TOP Plusz forrás alternatíváját jelentheti. A Magyar Falu Program támogatható maximális költségét jelentősen meghaladó TOP Pluszban nem finanszírozható projektek esetén, ahol ez műszakilag lehetséges javasolt a fejlesztések több ütemre bontása és több ütemben történő pályázása, megvalósítása.

A helyi mezőgazdasági, elsődleges élelmiszerfeldolgozási, agrárlogisztikai fejlesztések terén jelenthet többletforrást a VP Plusz, amely szintén képes TOP Plusz források kiváltására, akár 35 milliárd Ft értékben. Erre is igaz a fent megállapítás, hogy önerő szükséges, amely jelen esetben meglévő vállalkozási tevékenységből, vagy kormányzati engedély esetén hitelfelvételből biztosítható. E projektek esetében ez jelentős szelekció lesz, amely biztosíthatja, hogy a legéletképesebb, üzletileg a legjobban megtérülő elképzelések valósulhassanak meg. Ahol sem meglévő vállalkozási tevékenység, sem a hitelfeltétel fedezetéhez szükséges ingatlanvagyon sincs, ott egy vállalkozás típusú fejlesztés elindulása csak hazai forrásból lehetséges, egyedi támogatási döntéssel, vagy a közmunka program kereteiben elindítva.

A 3. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen további alternatív forráslehetőségek állnak az önkormányzatok rendelkezésére:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
Hazai forrás	14 725
Kisfaludy Program	120
Magyar Falu Program	3 757
VP Plusz	591
Összesen:	**19 193**

A harmadik helyen jelölt lehetőségek a 2. számú alternatívákhoz képest nem jelentősek.

XI.4.2. Egyházak, civil szervezetek

Az egyházi és civil szervezeti forrásigények területileg az alábbi eloszlást mutatják:

Fejlesztési területek:	Forrásigény (millió Ft)
Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	1 661
Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások	552
Fejlesztendő belső vidéki térség	5 998
Fenntartható város	1 710
Somogy megye teljes területét érintő	2 137
Összesen:	**12 058**

Az 1. helyen megjelölt forrástípusok, amelyek azok elsődleges besorolási helyét mutatják meg:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
EFOP Plusz	4 491
GINOP Plusz	1 133
Hazai forrás	2 758
KEHOP Plusz	1 931
Kisfaludy Program	286
Magyar Falu Program	819
MAHOP Plusz	180
TOP Plusz	317
VP Plusz	142
Összesen:	**12 058**

A 2. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen alternatív forráslehetőségek állnak az egyházak és civil szervezetek rendelkezésére:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
EFOP Plusz	183
GINOP Plusz	20
Hazai forrás	153
Kisfaludy Program	1 024
Magyar Falu Program	76
RRF	24
VP Plusz	26
Összesen:	**1 505**

A 3. helyen megjelölt források megmutatják, hogy milyen további alternatív forráslehetőségek állnak az egyházak és civil szervezetek rendelkezésére a 2. helyen jelölt lehetőségeken is túl:

Forrás típusok:	Forrásigény (millió Ft)
GINOP Plusz	59
Összesen:	**59**

XI.4.3. Gazdasági szereplők

A gazdasági szereplők elsődlegesen a tevékenységük jellegénél fogva GINOP Plusz, VP Plusz, illetve Kisfaludy Program keretében juthatnak forrásokhoz. A környezetvédelmi beruházást tervezők KEHOP Plusz keretében is juthatnak támogatáshoz. Továbbá kisebb mértékben egyéb hazai támogatásokra, illetve nemzetközi együttműködésben tervezett projektjeikhez nemzetközi támogatásra, közvetlen uniós támogatásra számíthatnak.

XII. A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban

Az előző fejezet összesített táblázataiban látható önkormányzati, vállalkozási, egyházi és civil fejlesztési elképzeléseket prioritásonként részletesen bemutatjuk. A prioritások beavatkozási területeit alkalmazzuk intézkedésként. Ezen **intézkedéseken belül az adott intézkedésbe tartozó projekteket kategorizáltuk, programokat alkottunk belőlük.** Az azonos típusú elképzelések ugyanazon programba kerültek. Ezek néhány esetben egyetlen projektötletet tartalmaznak, de a legtöbb esetben egy adott program több tucat projektötlet is tartalmaz.

Több prioritást is érintő tájékoztatás:

A komplexebb projektötletek kategorizálása sok esetben a legjellemzőbb kiadáselem kapcsán történt.

A megyei területrendezési tervből ismert 1-3 számjegyű közúti, és a vasúti fejlesztések, továbbá a többi állami fejlesztési elképzelés esetében sok helyen nem volt számunkra ismert forrásigény, emiatt ezen elképzeléseknél forrásigény összeget becsültük. A repülőtér fejlesztések, fekvőbeteg ellátás fejlesztések, felsőoktatási fejlesztések terén is ezzel a módszerrel jártunk el.

Önkormányzati bérlakások építése, felújítása is szerepelt önkormányzatok, önkormányzati cégek projektjeiben. Vélhetően a felújítás energetikai célú elemeire KEHOP Plusz keretében lesz lehetőség, energetikai korszerűsítés keretében. További lehetőséget a EFOP Plusz forrásai jelenthetnek szociális bérlakás építésére, amelyre kizárólag a „Szegregált élethelyzetekben élők komplex fejlesztését szolgáló infrastrukturális intézkedésekhez” kapcsolódóan van lehetőség. A költségelvű, vagy piaci alapú bérlakás építésre hazai forrású pályázatok megnyitása várható a korábbi kormányzati elképzelések alapján.

A vállalkozások projektötletei nem voltak teljeskörűek, továbbá a fejlesztési forrásösszeget sok esetben nem jelölték, ezért e területen a forrásigényeket a koncepció alapadataiból származó becsléssel állapítottuk meg.

XII.1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése

Somogy megye természeti erőforrásokban mért gazdagságához viszonyítva az erőforrás felhasználás volumene és hatékonysága jelenleg rendkívül alacsony. A megyei területfejlesztési koncepcióban megjelenő átfogó, specifikus és horizontális célok több ponton is megfogalmazzák az agrár- és erdészeti termelési láncolatok fejlesztési céljait.

Cél a természet nyújtotta lehetőségek, úgymint az országos átlagot meghaladó erdővagyon, a jó minőségű mezőgazdasági termőterületek, a felszíni vizekben gazdag területek fenntartható módon tervezett felhasználásával elsősorban a megye lakosságának magas színvonalon előállított javakkal történő ellátása, azon túl az ökológiai terhelhetőség szempontjait figyelembe vevő mértékben a külpiacok kiszolgálása magas hozzáadott értékű termékekkel és magas színvonalú szolgáltatásokkal.

A hátrányos helyzetű településeken a foglalkoztatást, önfoglalkoztatóvá válást és az aprófalvas települések önfenntartóvá válását segítheti a mezőgazdaság fejlesztése is. A megye agrár- és erdészeti ágazatának megerősítése, valamint a természeti adottságainak intenzívebb kihasználhatósága érdekében szükséges e fejlesztési területekre fókuszált intézkedéseket megfogalmazni.

XII.1.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** A mezőgazdaságban, a feldolgozóiparban, az értékesítésben, együttműködésben, kutatás-fejlesztésben meghatározó szerepet kap az okos technológiák bevezetése és a termelékenységet, a hozzáadott értéket növelő automatizálás. Az okos platformszolgáltatások is segítik e tevékenységet. Az automatizálás az ökológiai gazdálkodást is támogatja, csökkenti a vegyszerfelhasználást, a talajeróziót, növelheti a biológiai sokféleséget. Az ökológiai gazdálkodásból származó előnyöket azonban csak a bio minősítés megszerzésével érhetik el a gazdálkodók a piacon a termék árában érvényesítve a minősítést, ezért fontos, hogy a gazdálkodók ebben támogatást kapjanak.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** A mezőgazdaság, feldolgozóipar által előállított hozzáadott érték növeléséhez szükséges az energiahatékonyság és a megújuló energia felhasználása, a körforgásos gazdaság, az egymásra épülő értékteremtési láncok bevezetése. Az erdőtelepítés, védőerdősávok telepítése, ipari környezet zöldítése is hozzájárul ezen uniós célhoz. A vízvisszatartás, öntözés is segít a növényzet megőrzésében, a klímaváltozás elleni küzdelemben.

- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A munkahelyteremtés, az elérhető árú, helyi alapanyagokat felhasználó közétkeztetés fejlesztése, a mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése, szaktanácsadás csökkenti a szegénységet, hozzájárul a hátrányos helyzet felszámolásához. Szintén ezt támogatja a termelékenységgel együtt járó jövedelmezőség növelése, a magasabb munkabérek.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az önkormányzati agrártermelés és a közétkeztetés, továbbá az együttműködést ösztönző, képzési, szakoktatási, népfőiskolai tevékenységek, a kutatás-fejlesztés, a helyi termelőket segítő piacok, a gazdaságot is segítő okos platformszolgáltatások bevezetése önkormányzati, állami feladatok, amelyek nagyrészt ezen szakpolitikába tartoznak.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása).** A prioritás a megye gazdaságának a fejlesztéséhez, a munkahelyteremtéshez járul hozzá, így teljesen e tematikus specifikus célhoz igazodik.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A mezőgazdaság és a feldolgozóipar területén tűz ki a prioritás olyan célokat, amelyek Somogy megye gazdaságának ezen szektorait versenyképesebbé, innovatívabbá teszik. Az ezen ágazatokat támogató kutatás-fejlesztési tevékenység is a versenyképesség növeléséhez járul hozzá.
- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás (specifikus cél):** A prioritás céljai elsősorban a hatékony, automatizált, egészséges élelmiszer előállítását célozzák, amely tevékenységnek része az ökológiai termelés bevezetésének ösztönzése. A fejlesztések révén nő az ágazat termelékenysége és munkahelyeket is teremt a helyben feldolgozás és az ahhoz kapcsolható turizmus.
- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** A mezőgazdaság és a feldolgozóipar területén a kutatás-fejlesztés, a kutatási együttműködések, a mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése mind e célt támogatják.
- **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme (specifikus cél):** A prioritás elsődleges célja a vízvisszatartás, öntözésfejlesztés, ökológiai gazdálkodás fejlesztése révén a talaj termőképességének, a víznek, mint erőforrásnak a megőrzése. A biológiai sokféleség is egy olyan erőforrás, amely segíti a minél alacsonyabb vegyszertartalmú élelmiszerelőállítást.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi cél):** A mezőgazdaság és a feldolgozóipar fejlesztésével nő az ezzel foglalkozó vállalkozók és munkavállalók jövedelme és munkahelyet teremt, amely erősíti a vidék népességeltartó képességét.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi cél):** A vidékre jellemző gazdasági tevékenységek erősítésével, a hátrányos helyzetűek elhelyezkedésével, a jövedelmek növelésével a prioritás segíti a területi különbségek csökkentését mind Somogy megyén belül, mind a régiók között.

XII.1.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében támogatható tevékenységek:

P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ezáltal az egy munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízvisszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízvisszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházas növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálékkiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, ökológiai tenyésztési megoldások ösztönzése.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása, növelve a megye erdőborítását. A gazdaságosan nem hasznosítható, erdőtelepítésre alkalmas mezőgazdasági területeken az erdőtelepítés ösztönzése, támogatása. Az erdőgazdálkodás és az erdei ökoszisztéma folyamatainak összehangolása. A biodiverzitás fenntartása kiemelten fontos cél, amely – többek között – az erdők természetközeli állapotban történő megőrzését, a termőhelynek megfelelő őshonos, tájhonos faállományok fenntartását jelenti a gazdasági célú erdőkben is.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a megyei kisboltokban a megyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- A helyi feldolgozottságú élelmiszer-előállítás ösztönzése – a minőségi élelmiszer-alapanyagok közétkeztetésben történő magas arányú felhasználásával – annak érdekében, hogy a nagy és közepes méretű cégek mellett a kistermelők és családi gazdaságok is beszállítói szerepet kapjanak. Cél a rövid ellátási láncok kialakítása, minőségi helyi alapanyagok felhasználása, magasabb feldolgozottságú termékek előállítása, helyi értékesítés lehetőségeinek előmozdítása.
- „Somogyi” védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- A vendéglátóhelyek, valamint étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel.

P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása

- A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések támogatása;
- A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködésének ösztönzése;
- A KKV-k sikerességéhez szükséges üzleti környezet kialakítása;
- Határon átnyúló együttműködés a mezőgazdasági kutatás és oktatás területén;
- Mezőgazdasági képzés, szakoktatás, népfőiskolák előtérbe helyezése;
- Mezőgazdasági szaktanácsadás, modellgazdaságok, tájközpontok létrehozása, és az ez irányú meglévő szolgáltatások fejlesztése;
- Mezőgazdasági technológiai és környezetvédelmi szemléletformálás.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

XII.1.2.1. Önkormányzati projektcsomagok

Prioritás azonosítója, neve:			**P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
1.1	Agrár-környezet- és tájgazdálkodás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	60	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	nem
1.2	Agrár-környezet- és tájgazdálkodás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	35	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	nem
	P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
2.1	Helyi termékértékesítés (kisboltok), helyi piacok fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2021-2024	1 450	Uniós	Közös agrárpolitika	fejlesztett létesítmények száma (db)	nem
2.2	Helyi termékértékesítés (kisboltok), helyi piacok fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2025-2027	675	Uniós	Közös agrárpolitika	fejlesztett létesítmények száma (db)	nem

2.3	ESZA típusú Somogy védjegy erősítő tevékenységek (rendezvények, programok, kommunikáció, okos megoldások, stb.)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2021-2024	75	Uniós	PO5	támogatott akciók/rendezvények száma (db), résztvevők száma (fő)	igen
2.4	ESZA típusú Somogy védjegy erősítő tevékenységek (rendezvények, programok, kommunikáció, okos megoldások, stb.)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2025-2027	75	Uniós	PO5	támogatott akciók/rendezvények száma (db), résztvevők száma (fő)	igen
2.5	Somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2021-2024	500	hazai		támogatott projektek száma (db)	igen
2.6	Somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, vállalkozások, lakosság	2025-2027	500	hazai		támogatott projektek száma (db)	igen
	P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása									

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	60	35	95
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	2 025	1 250	3 275
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	0	0	0
Összesen:	**2 085**	**1 285**	**3 370**

XII.1.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
1.1	Civil szervezetek -, ide értve a vadászati egyesületeket is - agráriumhoz kötődő tevékenysége	A megye teljes területe.	bejegyzett civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok, szociális szövetkezetek	lakosság	2021-2024	279	uniós és hazai	PO1, PO2, PO4	támogatott tevékenységek, fejlesztések száma (db)	igen
1.2	Civil szervezetek -, ide értve a vadászati egyesületeket is - agráriumhoz kötődő tevékenysége	A megye teljes területe.	bejegyzett civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok, szociális szövetkezetek	lakosság	2025-2027	70	uniós és hazai	PO1, PO2, PO4	támogatott tevékenységek, fejlesztések száma (db)	igen
	P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
2.1	Civil szervezetek gazdasági tevékenységének fejlesztése - szociális célokért	A megye teljes területe.	bejegyzett civil szervezetek	lakosság	2021-2024	235	uniós és hazai	PO1, Közös agrárpolitika	támogatott civil foglalkoztatási fejlesztések száma (db)	igen
	P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása									

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	279	70	349
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	235	0	235
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	0	0	0
Összesen:	**514**	**70**	**584**

XII.1.2.3. Gazdasági szereplők projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
1.1	Szántóföldi termesztés fejlesztés támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	11 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.2	Szántóföldi termesztés fejlesztés támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	9 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.3	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	8 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.4	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.5	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	2 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.6	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem

1.7	Kertészet, szőlészet, borászat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	6 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.8	Kertészet, szőlészet, borászat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.9	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	5 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.10	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.11	Öntözés, vízvisszatartás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2021-2024	18 000	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízvisszatartással fejlesztett terület (ha)	igen
1.12	Öntözés, vízvisszatartás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2025-2027	11 000	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízvisszatartással fejlesztett terület (ha)	igen
1.13	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	2 000	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.14	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.15	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	9 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.16	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

1.17	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	9 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.18	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	5 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.19	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	6 000	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.20	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	40 000	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.21	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	3 000	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.22	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	2 000	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
	P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
2.1	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	500	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.2	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	300	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.3	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2021-2024	500	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen

2.4	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2025-2027	500	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen
2.5	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2021-2024	400	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
2.6	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	lakosság	2025-2027	400	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
	P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása									
3.1	A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések	A megye teljes területe.	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	PO1	K+F+I együttműködések száma (db)	igen
3.2	A felsőoktatás és a KKV-k közt megvalósuló K+F+I együttműködések	A megye teljes területe.	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	PO1	K+F+I együttműködések száma (db)	igen
3.3	Határon átnyúló együttműködés	A megye teljes területe.	vállalkozások	lakosság	2021-2024	800	uniós	PO1	Határon átnyúló együttműködések száma (db)	igen
3.4	Határon átnyúló együttműködés	A megye teljes területe.	vállalkozások	lakosság	2025-2027	600	uniós	PO1	Határon átnyúló együttműködések száma (db)	igen
3.5	A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködése	A megye teljes területe.	vállalkozások	lakosság	2021-2024	500	uniós	Közös agrárpolitika	Mezőgazdasági - turisztikai együttműködések száma (db)	igen
3.6	A helyi mezőgazdaság és a turisztikai szektor szorosabb együttműködése	A megye teljes területe.	vállalkozások	lakosság	2025-2027	400	uniós	Közös agrárpolitika	Mezőgazdasági - turisztikai együttműködések száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P1.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	89 000	86 500	175 500
P1.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	1 400	1 200	2 600
P1.3. Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	2 800	2 000	4 800
Összesen:	**93 200**	**89 700**	**182 900**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet agrárfejlesztései és piacra jutási támogatásai a 8. prioritás tárgyát képezik, emiatt e prioritásban csak a megye többi területének agrár tárgyú fejlesztései szerepelnek.

A prioritás keretében az önkormányzatok elsősorban helyi feldolgozó üzemek létesítését, továbbá helyi termelői piacok és vegyes boltok fejlesztését szeretnék. E tevékenységek elsősorban a helyi mezőgazdasági termelők, a helyi élelmiszer előállítók és a lakosság egészséges, helyi élelmiszer ellátását szolgálják. A feldolgozó üzemek elsősorban a helyi termelők zöldség és gyümölcstermését dolgozzák fel, miközben hátrányos helyzetűek számára teremtenek foglalkoztatási, jövedelemszerzési lehetőséget.

A Somogy védjegy, a helyi hagyományos termékek, a helyi identitás erősítése fontos feladata a megyében működő önkormányzatoknak. Ez része a megyei márkaépítésnek, amely mind a helyi lakosság, mind a turisták felé irányul. A tevékenység kiemelt hatása az ellátási láncok közötti távolság csökkentése, így a termékek a lehető legkisebb környezetterheléssel jutnak el a fogyasztóhoz.

A civil szervezetek esetében számos agráriumhoz kötődő tevékenység jelenik meg. Ezek egy része a vadászati egyesületek tevékenységéhez kötődik, egy része a helyi értékek védelméhez, a helyi közösségi célok támogatásához. Továbbá megjelennek a tevékenységek között a civil szervezetek által tervezett gazdasági tevékenységek, amelyek a hátrányos helyzetű lakosság számára munkalehetőséget, jövedelemszerzési lehetőséget biztosítanak. A tevékenységből származó gazdasági többletet a civil szervezet az alaptevékenységére fordíthatja.

A vállalkozások, őstermelők agráriumhoz kötődő közvetlen termelési, továbbá feldolgozói tevékenységének a fejlesztése is itt jelenik meg. Emellett, a közös értékesítés, marketing is további fontos eleme a gazdasági szereplők fejlődésének.

A vállalkozásokat támogató öntözési és vízvisszatartási infrastruktúra, az ökológiai gazdálkodásra átállás, a közös agrárlogisztikai tevékenység, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztései is külön programként jelennek meg.

A közétkeztetést végző KKV-k fejlesztéseit is e prioritás gazdasági szereplős táblázatában szerepeltettük.

A felsőoktatás bevonásával zajló kutatás-fejlesztés, a határon átnyúló együttműködések, továbbá a turizmus és az agrárium összekapcsolása, együttműködésének a támogatása is ezen prioritás gazdasági szereplőkre vonatkozó táblázatában szerepel.

Összességében megállapítható, hogy az igények jelentős mértékűek, ugyanakkor a közös agrárpolitika hazai támogatását maximalizálta Magyarország, így vélhetően az agrárélelmiszer termelés és feldolgozás képes lesz az unión belüli versenyhátrányait felszámolni és a környezeti hatásokkal szemben ellenállóvá válni.

XII.2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

Somogy megye gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben fejlődött, mint az ország egésze, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A megyébe az elmúlt 20-25 évben csekély mértékű külföldi tőkebefektetés érkezett, valamint a K+F ráfordítások mértéke is alacsony szinten alakult. Emellett, Somogy megye kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik.

Az ipari és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások a nagyobb városokban és közvetlen vonzáskörzetükben, valamint a Balaton parti településeken koncentrálódnak. A vállalkozás-sűrűség a megyében alacsonyabb, mint az országos átlag, a megyén belül jelentős különbségek alakultak ki, a megye vidéki térségeiben nagyon alacsony a működő vállalkozások száma. A megyében a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus működése kedvező hatással van a munkaerő képzettségi szintjére a fiatalabb korosztály tekintetében, valamint a K+F+I legfontosabb megyei tudásbázisának tekinthető.

A prioritás célja a foglalkoztatási szint növelése a megyében és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által Somogy megye gazdaságilag aktív népessége a biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten vagy afölött képes élni. Ehhez szükség van a megyében tevékenykedő vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

XII.2.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** Az ipari parkok, iparterületek, logisztikai központok, vállalkozások telephelyeinek fejlesztése, a befektetés ösztönzés, üzleti tanácsadás, kutatás-fejlesztés, határon átnyúló együttműködések, okos megoldások bevezetése mind hozzájárulnak az uniós szakpolitikához, dinamizálva a térség gazdaságát.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** A barnamezős területeken megvalósuló iparfejlesztések, továbbá a telephely fejlesztések, technológia váltások, körforgásos gazdálkodáshoz kötődő innovációk, energetikai innovációk hozzájárulnak ezen uniós szakpolitikához.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az iparterületek, logisztikai központok fejlesztése, és a felsőoktatási intézmények kutatás-fejlesztésbe bekapcsolódása az önkormányzatok és az állam feladata, így érintik ezen uniós szakpolitikát.

- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A foglalkoztatási paktumok és a munkahelyteremtés közvetlenül segíti a leszakadó társadalmi csoportok, térségek felzárkózását, a hátrányos helyzet megszűntetését és a társadalmi kohéziót.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása):** A megye gazdaságát fejlesztik e prioritás céljai, amelyek hozzájárulnak a foglalkoztatás növeléséhez.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** Az iparterületek, modern logisztikai központok, a vállalkozások fejlesztése, befektetés ösztönzés, innováció, kutatás-fejlesztés, üzleti tanácsadás révén a prioritás hozzájárul az ország versenyképességének növeléséhez és az innovatívabb gazdaság kialakulásához.
- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** Az innovációk bevezetése, a tudásbázisok megerősítése, együttműködés erősítése mind hozzájárulnak e cél eléréséhez.
- **Az ország makroregionális szerepének erősítése (területi cél):** A határmenti gazdasági együttműködés fejlesztésével járul hozzá e prioritás ezen országos célhoz.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi cél):** A prioritás munkahelyteremtéssel, a vállalkozások versenyképességének növelésével és a foglalkoztatás támogatásával javítja Somogy megye népességmegtartó képességét.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi cél):** A munkahelyteremtés, a vállalkozások versenyképességének növelése és a foglalkoztatás támogatása segít csökkenteni a megyén belüli és az ország különböző régiói közötti különbséget.

XII.2.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;

- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése;
- Repülőtér fejlesztés a logisztika, közforgalom és turisztikai funkciókkal a fókuszban, összhangban a többi közlekedési módozattal.
- A vállalati tanműhelyek létrehozása, az ott oktatást folytató szakemberek felvételének elősegítése bértámogatás formájában.

P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdeményezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;
- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldásokkal, kiszállítással és a kiszállás innovatív fejlesztésével.
- A zöldgazdasági fejlesztések, együttműködések támogatása.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,

- Megyei szintű befektetés-ösztönző és piacra jutást segítő rendszer kialakítása és működtetése, összehangolva az üzleti infrastruktúra fejlesztési beavatkozásokkal, okos város, okos vidék programokkal;
- Megyei szintű vállalati tanácsadási program megvalósítása;
- Gazdaságfejlesztési projektek előkészítése, mentorálása, közösségi integrálása, kísérleti fejlesztések előkészítése, megvalósítása;
- Visszatérítendő pénzügyi eszközök megyei szintű alkalmazása a vállalkozások versenyképességének növelése érdekében (pl. tőke, hitel és garanciális alapok működtetése);
- A prioritásban szereplő feladatok ellátására megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása a Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. szervezet keretén belül.
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás fejlesztésével, meglévő technológiák bevezetésére alapozva.

XII.2.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
1.1	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	vállalkozások	2021-2024	13 013	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.2	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	vállalkozások	2025-2027	7 740	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.3	5000 fő alatti önkormányzati gazdasági társaságok fejlesztései	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzati gazdasági társaságok	lakosság	2021-2024	830	uniós és hazai	PO1	fejlesztett önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	nem
1.4	5000 fő alatti önkormányzati gazdasági társaságok fejlesztései	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzati gazdasági társaságok	lakosság	2025-2027	148	uniós és hazai	PO1	fejlesztett önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	nem
1.5	Foglalkoztatási programok, képzésekkel	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	2	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	nem
1.6	Foglalkoztatási programok, képzésekkel	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	350	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	nem
1.7	Foglalkoztatási paktumok	A megye teljes területe.	megyei önkormányzat	hátrányos helyzetű lakosság, vállalkozások	2021-2024	2 074	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	igen

1.8	Foglalkoztatási paktumok	A megye teljes területe.	megyei önkormányzat	hátrányos helyzetű lakosság, vállalkozások	2025-2027	2 074	uniós	PO5	programban részt vevők száma (fő)	igen
1.9	Repülőtér fejlesztés	A megye teljes területe.	repülőtér tulajdonosok	vállalkozások	2021-2024	5 000	hazai		fejlesztett repülőterek száma (db)	nem
	P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									
	P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása,									
3.1	Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	vállalkozások	2021-2024	300	Uniós és hazai	PO1, PO4, PO5	támogatott projektek száma (db)	igen
3.2	Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	vállalkozások	2025-2027	300	Uniós és hazai	PO1, PO4, PO5	támogatott projektek száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	20 919	10 312	31 231
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása,	300	300	600
Összesen:	**21 219**	**10 612**	**31 831**

XII.2.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
	P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									
	P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása,									
3.1	Mentorprogram és tanácsadás vállalkozások számára	A megye teljes területe.	civil szervezetek	vállalkozások	2021-2024	159	uniós	PO1	mentorálásban, tanácsadásban részesült vállalkozások száma (db)	nem
3.2	Mentorprogram és tanácsadás vállalkozások számára	A megye teljes területe.	civil szervezetek	vállalkozások	2025-2027	109	uniós	PO1	mentorálásban, tanácsadásban részesült vállalkozások száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	0	0	0
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása,	159	109	268
Összesen:	**159**	**109**	**268**

XII.2.2.3. Gazdasági szereplők projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
1.1	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	KKV-k	KKV-k	2021-2024	25 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.2	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	KKV-k	KKV-k	2025-2027	18 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.3	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2021-2024	8 000	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.4	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2025-2027	4 000	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
	P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									

2.1	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2021-2024	2 500	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
2.2	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2025-2027	1 800	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
2.3	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2021-2024	800	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
2.4	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2025-2027	800	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
2.5	Kereskedelmi és szolgáltatói okos megoldások fejlesztése, bevezetése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	vállalkozások	2021-2024	500	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
2.6	Kereskedelmi és szolgáltatói okos megoldások fejlesztése, bevezetése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	vállalkozások	2025-2027	250	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
	P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása,									

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P2.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	33 000	22 000	55 000
P2.2. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	3 800	2 850	6 650
P.2.3. Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása,	0	0	0
Összesen:	**36 800**	**24 850**	**61 650**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A befektetés ösztönzés, a vállalati tanácsadó és mentorprogram esetében más tevékenységeknél jelenik meg a forrás, emiatt itt önálló forrást nem allokáltunk ezekre. Alapvetően a társadalmi felzárkóztatást célzó foglalkoztatási paktumok, a megyei marketingtevékenység és gazdaságfejlesztési együttműködések keretében lesz erre lehetőség.

Az önkormányzati igények elsősorban iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok, azaz a vállalkozások számára szükséges alapinfrastruktúra fejlesztését tartalmazzák. E fejlesztések elsődleges forrása a TOP Plusz lesz. További jelentős igény mutatkozik az önkormányzati gazdasági társaságok telephelyfejlesztésére. Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, emiatt indulhatnak KKV-k számára meghirdetett pályázatokon.

Az önkormányzati iparterület és inkubátorház fejlesztési igények jelentősen meghaladják a TOP Pluszban rendelkezésre álló forrást.

A foglalkoztatás programok, képzések szükségesek a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatásához és munkaerőpiaci integrációjához, ezért ezen tevékenységek és a foglalkoztatási paktumok is e prioritás részét képezik.

Az üzleti infrastruktúra sajátos eleme a repülőtérfejlesztés, amely képes a vállalkozások áruszállítási tevékenységét és a turizmust is támogatni.

A civil szervezetek egy részének a vállalkozóvá válás, a vállalkozások mentorálása, segítése az alaptevékenysége, amelynek támogatását itt terveztük.

Az ipar különböző ágazataiban, a kereskedelemben és szolgáltatásban tevékenykedő vállalkozások versenyképességének eléréséhez, megtartásához jelentős automatizálás szükséges, amelynek jelentősek a forrásigényei is. A KKV-k számára kulcsfontosságú a nagyvállalatok megtelepedése és a beszállítói láncok kialakulása megyén belül.

A kutatás-fejlesztés, a kísérleti fejlesztés a vállalkozások jövőbeni versenyképességének a kulcsa, amelyet a felsőoktatási intézményekkel és a kutatási területben érintett intézményekkel, vállalkozásokkal együttműködve képesek sikerre vinni.

Fontos az induló vállalkozások támogatása kockázati tőkével, kísérleti fejlesztési támogatással, mentorálással. E vállalkozások jelentős növekedési potenciállal rendelkeznek, amelyek egy térség gazdaságára is jelentős hatást gyakorolhatnak.

XII.3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése

A turizmus a hazai gazdaságpolitika céljainak megvalósítását tekintve kiemelt ágazatként, annak egyik elsődleges területeként jelenik meg. Teljesítőképessége 2019-ig folyamatosan növekedett, a foglalkoztatás terén látványos eredményeket ért el, a növekvő kereslet kielégítése képzettségtől függetlenül széles rétegek számára biztosított munkalehetőséget. Somogy megye gazdaságában bár jelentős szerepet játszik az idegenforgalom, adottságai, elsősorban természeti- és táji értékei, a termál- és gyógyvíz jelenléte ennél nagyobb arányú részesedést feltételeznének. A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a megye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentráltsága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt a hiányzó munkaerő pótlása automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek és a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni.

A prioritás másik célja Somogy megye turisztikai versenyképességének javítása, ismert és kedvelt turisztikai célterületté válásának támogatása a rendelkezésre álló erőforrások és a megye specifikus termékek, mint kitörési lehetőségek kihasználásával, a szezonalitás negatív hatásainak csökkentésével. Ezt támogatandó cél a turisztikai mutatók javítása, mind a látogatók, mind a vendégek és a vendégéjszakák számának, mind a turisták átlagos tartózkodási idejének és költésének a növelése. Mindezeken keresztül a turizmus gazdasági hozzájárulásának emelése.

A nemzeti turizmus stratégiai dokumentumaiban foglaltakhoz szorosan illeszkedve szükséges a megyei turisztikai kínálat kiemelt termékeinek és tématerületeinek (kulturális-, örökség-, egészség-, vízi, kerékpáros, lovas, öko-, gasztronómia és bor-, valamint falusi és agro turizmus) célzott, a turisztikai magterületekre (Balaton és háttértelepülései, Kaposvár és vonzáskörzete, Zselic és Drávamente) fókuszált fejlesztése. Mindez jelenti komplex turisztikai termékek – azaz attrakciók és kapcsolódó szolgáltatások – létrehozását, és a már működő turisztikai attrakciók minőségének javítását és szolgáltatásainak bővítését újszerű, kreatív beavatkozások révén. A megye legfőbb vonzerejét jelentő, kiemelt fejlesztéseket az intézkedés keretében komplementer egészítik ki az elsősorban a helyi termékeket előállító, az örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások a vidéki térségekben, egyúttal hozzájárulva a gazdaság nem mezőgazdasági tevékenységgel történő diverzifikációjához.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A vidékies területeken különösen indokolttá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a megye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul. Az aktív turizmus a foglalkoztatás javításának is kiváló eszköze.

A célterület fejlesztése a helyi gazdaság versenyképességére épp úgy pozitív hatással van, mint az elvándorlás csökkenésére, mindemellett pedig - jellegénél fogva - környezetkímélő megoldásokat alkalmaz.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz megyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított megyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon megye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területeket illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogatandó külön dokumentumban (pl. megyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a megyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a megyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

XII.3.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** A turizmus innovatív fejlesztése, az itt megjelenő automatizálás, okos megoldások hozzájárulnak az ágazat jövedelemzőségének, hozzáadott értékének növeléséhez. A gazdasági növekedés egyik motorja lehet a turizmus.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az ökoturisztikai fejlesztések és a turizmus koncentrációjának oldása hozzájárulnak a természeti értékek, a biológiai sokféleség megőrzéséhez. A turisztikai szolgáltatók energiahatékonysági fejlesztései és megújuló energia alkalmazása is a karbonsemlegesség elérését szolgálják.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A turisztikai kerékpárútvonalak fejlesztése másodlagosan segíti a mobilitást is, azaz a hivatásforgalmi a másodlagos funkció. E szakpolitikát erősítik a turizmusban megjelenő okos megoldások, a turisztikai szolgáltatások, útvonalak digitális térben történő megjelenése.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** A turizmus fejlesztésének számos olyan területe van, amely elsősorban állami, önkormányzati feladat. A kikötők, kerékpárutak, túraútvonalak, természeti területek, régészeti emlékek, műemlékek, múzeumok, kiállítások, kulturális programkínálat, elsősorban nem nyereségorientált vagy rossz megtérülési idejű turisztikai attrakciók azok a tevékenységek, amelyek a turizmushoz nélkülözhetetlenek és ezek nélkül a gazdasági szereplők nem lehetnek sikeresek.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása).** A turizmus jelentős munkahelyteremtő potenciállal rendelkezik. A közlekedési kapcsolatok erősödésével a megyén belüli munkaerő kereslet és kínálat kiegyenlítődését is hozhatja a turizmus fejlesztése. Továbbá a Zselic és Dráva menti területek fejlesztése a hátrányos helyzetű térségekben élők lakóhelyén és annak közelében teremt új munkahelyeket. A Zselic és a Dráva területek elsősorban aktív turisztikai fejlesztésre alkalmasak.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A turizmus jelentősen képes hozzájárulni a nemzetgazdasághoz. Az ágazat innovatív megújulása, a nagyfokú automatizálás révén növelhető az ágazat jövedelemtermelőképessége, amely a piaci versenyképességét is javítja.
- **Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság (specifikus cél):** A gyógyturizmus elemei is megjelennek a fejlesztések között, mivel a gyógyfürdők fejlesztése az egész éves kínálatot képes növelni. Emellett az egészséges táplálkozás, az aktív turizmus és a sportturizmus is része a prioritás céljainak.

- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás (specifikus cél):** A gasztronómia, a helyi alapanyagok és a helyi hagyományos ételek és a turizmus összekapcsolása nélkül elképzelhetetlen a megyei élményláncok kialakítása. A vidéki térségekben az agrárgazdálkodás, a gasztronómia és a szállásszolgáltatás összekapcsolása tud magasabb hozzáadott értéket és jövedelemezőséget biztosítani, segítve ezen nemzetgazdasági cél elérését.
- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** A szakképzés és a készségfejlesztés, továbbá az okos turisztikai megoldások fejlesztése tud e prioritásból hozzájárulni ezen országos célhoz.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** Az önkormányzati és állami turisztikai szolgáltatásfejlesztés és okos platformszolgáltatások képesek az ágazat fejlődését előmozdítani és a vendéglátás, szálláshelyszolgáltatás, magánszolgáltatások versenyképességét fokozni, amely során az állami és magánszektor szinergikusan hat egymásra.
- **Az ország makroregionális szerepének erősítése (területi cél):** A határon átnyúló turisztikai együttműködések, élményláncok erősíthetik az ország makroregionális szerepét.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi cél):** A turizmus fejlesztése munkahelyteremtéssel jár, továbbá az automatizálás a jövedelemezőségének növelésével. A turizmusban dolgozók fizetésének, jövedelmének növekedése és a munkahelyteremtés járul hozzá e célhoz. Somogy megye határmenti térsége, a Dráva-mente különösen érintett e kérdésben, ahol jelentős munkaerő kínálat áll rendelkezésre.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi cél):** Az országos célt támogatja e prioritás, mert segíti a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet déli, fejletlenebb településeinél, a komplex programmal fejlesztendő Dráva-menti járások és a Zselic-völgy területén a turizmus fejlesztését, amely megyén belül és országosan is csökkenti a területi különbségeket, hozzájárul ezen déli, elzárt térségek felzárkóztatásához.
- **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása (területi cél):** A turisztikai kerékpárútvonalak fejlesztése másodlagosan segíti a mobilitást is, azaz a munkába járás támogatása a másodlagos funkció. E célt erősítik a turizmusban megjelenő okos megoldások, a turisztikai szolgáltatások és az útvonalak digitális térben történő megjelenése.

XII.3.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P3.1. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása, a Dráva menti kikötőhálózat és a parti területek fejlesztése;
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget

megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;

- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a megye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve. Az élmény, mint szempont mellett a világjárvány hatásának betudhatóan a biztonság, a biztonságos desztináció keresése az egyik legfontosabb szempontként jelent meg a turizmusban. Az aktív turizmus képes biztonságosan igénybe vehető kínálatot nyújtani, épp ezért is érdemes a fejlesztéseket négyévszakosra, az év minden időszakában igénybe vehetőre tervezni.
- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek, egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A megyei turizmus többpólusúvá válását szinergikusan támogató projektek, mint a Zselici Ezüsthárs Natúrpark létrehozása, átfogó, komplex fejlesztése, Kaposvár turisztikai fejlesztése szinergiában a natúrparkkal, a virágfürdő és Deseda tó környékének fejlesztésével, a Drávamenti területek folyami- és aktívturisztikai fejlesztése.
- A megye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.
- A Somogy megyébe benyúló csatornák vízi turisztikai hasznosítása indokolt.
- A háttértelepülések kerékpáros fejlesztésével a közvetlen vízparti településekkel való összekötés jön létre
- A további kerékpáros fejlesztések között kiemelendő a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által tervezett Siófok - Szabadhídvég - Tamási - Dombóvár - Orfű - Pécs, valamint a Szigetvár - Kaposvár kerékpárút fejlesztése a Balatoni Bringakörhöz kapcsolódóan. Ezen kívül a Magyar Kerékpáros Szövetség BalatonBike365 GINOP támogatású projektjében több kerékpáros turisztikai útvonal lesz a közeljövőben kitáblázva, és a kerékpárosbarát szolgáltatások bevezetésére is sor kerül. A Magyar Közút Nonprofit Zrt. beruházásában a megye területén további kerékpárutak tervezése kezdődik meg 2021-ben (Gyékényes-Berzence, Som-6511 j. ök. útelágazás, Kereki-Tab, Lengyeltóti-Somogyvár, 67. számú főút menti hiányzó szakaszok) melyek elsősorban a turisztikai hálózat hiányzó szakaszait pótolják.
- Kaposvár, Igal gyógyfürdők, Berzence, Festeteics-kastély örökségvédelmi helyszínek fejlesztése.

P3.2. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ide értve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése. Ahol nem áll rendelkezésre meglévő felújítható/kiváltható szálláshely ott új építés szükséges, azonban e fejlesztések kapcsán a tömegturizmus környezeti hatásainak ellensúlyozását szolgáló megoldások szükségesek az adott térsége belül.
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése a tapasztalatok alapján.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshely-kapacitás növelése, amennyiben az a hatályos szabvány szerinti kialakítást (2 db kétágyas szoba, 2 db előtér, 1 db zuhanyzó, 1 db külön helyiségek képező WC megfelelő berendezéssel kellően magas színvonalat tud nyújtani) teljesítő fejlesztés.
- Az erdők bevonása az aktív turizmusba, turizmusba, környezeti nevelésbe.

P3.3. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsönző, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkaépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;

XII.3.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
1.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	8 572	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
1.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	9 435	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									
2.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	16 964	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
2.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	5 670	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
	P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése									

3.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	643	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
3.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	700	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
3.3	Városmarketing, térségi marketing eszközök készítése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	15	uniós, hazai	PO5	támogatott marketing tevékenység száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	8 572	9 435	18 007
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	16 964	5 670	22 634
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése	658	700	1 358
Összesen:	**26 194**	**15 805**	**41 999**

XII.3.2.2. Egyházak, civil szervezetek

Prioritás azonosítója, neve:			P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
1.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	332	uniós, hazai	PO1	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
1.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	277	uniós, hazai	PO1	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									
2.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	305	uniós, hazai	PO1	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
2.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	50	uniós, hazai	PO1	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
	P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése									
3.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	186	uniós, hazai	PO1	támogatott programok száma (db)	nem
3.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	174	uniós, hazai	PO1	támogatott programok száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	332	277	608
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	305	50	355
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése	186	174	360
Összesen:	**822**	**501**	**1 323**

XII.3.2.3. Gazdasági szereplők projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
1.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	9 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
1.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	8 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									
2.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	15 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
2.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	12 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
	P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése									
3.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	300	uniós, hazai	Po1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen
3.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Megye területe Balaton Kiemelt Üdülőkörzet kivételével	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	300	uniós, hazai	Po1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P3.1. Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	9 000	8 000	17 000
P3.2. Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	15 000	12 000	27 000
P3.3. Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése	300	300	600
Összesen:	**24 300**	**20 300**	**44 600**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Az önkormányzati turisztikai attrakciók, szolgáltatások, ideértve a turisztikailag erősebb hatású kulturális fejlesztéseket is, továbbá az önkormányzati szálláshely fejlesztések tartoznak ide. Az igények jelentősen meghaladják a TOP Plusz adta lehetőségeket. Egy jelentős részük várhatóan hazai forrásból lesz támogatható. A GINOP Plusz várhatóan a turisztikai vonzerővel rendelkező gyógyfürdők és környezetük továbbá a várak és kastélyok egy részének fejlesztését támogatja. A kulturális turisztikai termék tekintetében hazánkban a legnagyobb kereslet a várak és kastélyok irányában realizálódik. Hazánk vezető kastélyai és várai kiemelkedő vonzerővel rendelkeznek, belföldön mindenki által ismertek és a nemzetközileg is legismertebb magyar örökségvédelmi helyszínek között tartják őket számon. A Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram keretében a Kormány határozattal rögzíti a kiemelt helyszínek körét. A vezető örökségvédelmi helyszíneken kívül számos további, a jelenlegi kihasználtsághoz képest nagyobb turisztikai potenciállal rendelkező kastélyt és várat azonosíthatunk hazánkban. Fejlesztésük az adott térség vonzerejét növelheti, a desztináció termékkínálatát erősíti. A turisztikai szempontok mentén történő fejlesztések jelentős vendégszám növekedést jelenthetnek és hozzájárulhatnak a vendégéjszakaszám emelkedéséhez is.

Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, ezért a GINOP Plusz fejlesztéseire sikerrel pályázhatnak. Az igények egy része a Kisfaludy Programból lesz finanszírozható.

A helyi identitást és egyben a turizmust is erősítő programokra várhatóan a TOP Pluszból lesz elsődlegesen lehetőség.

A vállalkozások, civil szervezetek és egyházak részéről is jelentős az igény a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás fejlesztésére, továbbá a kulturális, turisztikai, helyi identitást erősítő programok támogatására.

XII.4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó fejlesztések támogatása

A lakosság képzettségi szintje szorosan összekapcsolódik a foglalkoztathatósággal és a gazdaság növekedési potenciáljával. A köznevelés rendszerének feladata, hogy a társadalom, a folyamatosan változó munkaerőpiac és gazdaság igényeinek megfelelni képes minőségi munkaerőt képezzen. Ennek érdekében biztosítani kell az elvárásoknak megfelelő szellemi, szakmai-tartalmi és fizikai környezetet a köznevelés és a felsőoktatás szereplői számára.

Somogy megyében széles alap- és középfokú oktatási intézményrendszer alakult ki, azonban az aprófalvas településszerkezet következményeként az alapfokú intézmények mikro térségenként szerveződnek. Az elmúlt időszakban jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg különösen a megye vidéki térségeiben, de e fejlesztések nem voltak teljes körűek, számos intézmény infrastrukturális állapota továbbra is fejlesztést igényel. A közoktatás minősége jelentős hatással van a fiatalok későbbi munkaerő-piaci lehetőségeire, ezért fontos, hogy a megyében nagy számban jelenlévő hátrányos-helyzetű és szegénység által veszélyeztetett lakosság is hozzáférjen a minőségi oktatáshoz. Ennek érdekében nemcsak infrastrukturális fejlesztések megvalósítására van szükség, hanem az oktatás hatékonyságát és eredményességét növelő tartalmi és módszertani fejlesztésekre is.

A megyében széles területet lefedő szakképzési intézményrendszer működik, de ezek szorosabb kapcsolódását a munkaerő-piaci elvárásokhoz továbbra is erősíteni szükséges.

Somogyban a diplomások aránya alacsonyabb az országosnál, a megye vidéki térségeiben csekély számú diplomás található ezért ösztönözni kell azt, hogy a tehetséges fiatalok számára vonzóvá és elérhetővé váljon a felsőoktatás. Továbbá a felsőoktatás intézményei, a helyi gazdaság és szolgáltatási szektor kapcsolatát meg kell erősíteni, kiaknázva az együttműködések adta lehetőségeket.

A ***prioritás célja*** a megyében meglévő oktatási intézményrendszer működésének hatékonyságának és eredményességének növelése, a munkaerő-piaci elvárásokhoz való rugalmas alkalmazkodás erősítése, a hátrányos-helyzetű emberek oktatáshoz való hozzáférésének szélesítése, az iskolai kudarcok és lemorzsolódás csökkentése, a nem formális és informális tanulás szerepének erősítése. A megye tőkevonzó képessége erősítése érdekében az oktatási intézmények teljes körének fejlesztése, a piacorientált szakképzés kialakítása, a felsőoktatás komplex minőségi fejlesztése, tudásbázisának megfelelő kiaknázása, az élethosszig tartó tanulás széleskörű elterjesztése kiemelt szerepet kell, hogy játsszon.

A lakosság körében, különösen az aktív korú munkavállalók körében szükséges az informatikai és idegennyelvi tudás fejlesztése, amely az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapkompetenciának tekinthető.

A képzettségi szint emelésének minden társadalmi csoportra, így a többszörösen hátrányos helyzetben élő roma nemzetiségre is ki kell terjednie az esélyegyenlőség s felzárkózás biztosítására.

XII.4.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A felnőttképzés, szakképzés, az iskolai felzárkóztatás, a hátrányos helyzetű tanulók részére biztosított környezet és szolgáltatások, ösztöndíjak mind hozzájárulnak a hátrány kompenzálásához és a leszakadó társadalmi rétegek és területek felzárkóztatásához.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az oktatás, képzés, felnőttképzés, szakképzés elsődlegesen állami feladatok, amelyek sok esetben önkormányzati tulajdonú épületekben zajlanak, illetve az egyházak, civil szervezetek szerepe is jelentős. Ezen feladatok állami jellege miatt kapcsolódnak e szakpolitikai célkitűzéshez.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A digitális kompetenciák révén e célkitűzés hozzájárul az IKT-összekapcsoltság erősítéséhez, képessé téve az embereket azok használatára.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

2. **Tematikus specifikus cél: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése** – Az oktatás, képzés, felnőttképzés, szakképzés mind e célhoz járulnak hozzá, így segítve a lakosságot piacképes tudáshoz és a munkaerőpiaci érvényesüléshez szükséges kompetenciákhoz.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I (specifikus cél):** A felsőoktatás bekapcsolódása az innovációs tevékenységbe, az alapkutatások, kísérleti fejlesztések támogatása hozzájárulnak ezen célokhoz.
- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** Az oktatás, képzés során a gyermekek alapvető társadalmi értékeket tanulnak meg, amely a kulturális értékmegőrzést, és a szellemi javak értékét erősíti bennük. A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására, támogatására irányuló programok a társadalmi szolidaritáshoz, a megszerzett tudás az öngondoskodási kompetenciákhoz járulnak hozzá.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** Az oktatás állami feladat, amelynek fejlesztése hozzájárul az elérhető és minőségi oktatás megteremtéséhez az ország teljes területén mindenki számára, egyenlő esélyekkel.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** Az oktatás, képzés, készségfejlesztés segíti a hátrányos helyzetű népesség felzárkózását, e révén válhatnak képessé a munkavállalásra. A képzés a munkahelyteremtéshez szükséges humánerőforrást biztosítja, amely nélkül nem lehet sikeres a hátrányos térségek felzárkóztatása.

XII.4.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P.4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum, Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán);

A duális képzési rendszer helyi igényekhez igazodó fejlesztése:

- A megye szakképzési rendszerének munkaerő-piaci szempontú fejlesztése, a szak- és felnőttképzéssel szemben támasztott „valós" piaci igények folyamatos felmérése, előrejelzések készítése, megfelelő keretszámok beállítása, pályaorientációs rendszer kialakítása.
- Az iskolai és a felnőttképzés összehangolását szolgáló tevékenységek, együttműködések folyamatos működtetése, támogatása.
- Hiányzó szakképzések beindítása, kapcsolódó ösztöndíj rendszerrel, valamint a több funkciós és másodszakmás szakképesítések körének bővítése, illetve egyes szakmák esetében a képzési tartalom és képzési idő átalakítása a minőségi kimenetel érdekében, valamint a munkaerő-piaci igényekhez alkalmazkodó át- és továbbképzési programok indítása. Kiemelt cél a technológia fejlődésével fokozatosan eltűnő szakmákban dolgozók átképzése.
- A szakképzési rendszer változásaihoz kapcsolódó tartalmi és módszertani fejlesztések. Ezen belül a tananyag-, taneszköz- és intézményhálózat fejlesztése, a gyakorlati képzőhelyek fejlesztése, a szakképzési kerettantervek továbbfejlesztése, rendszerszerű felülvizsgálata, a szakképzésben résztvevők (iskolák, gyakorlati képzők és felnőttképzők) szakmai tanárainak és gyakorlati oktatóinak (tovább)képzése.
- Helyi szereplők szakképzési rendszerrel (beleértve a felnőttképzést is) való kapcsolatainak erősítése, közös képzési programok támogatása, helyi gyakorlati üzemi oktatás lehetőségének bővítése, tanműhelyek kialakítása, meglévők fejlesztése.
- Szakterületi képzési centrumok fejlesztése a tárgyi-személyi feltételek legoptimálisabb biztosítása érdekében.

Az élethosszig tartó tanulás ösztönzése:

- Munkaerő-piaci kulcskompetenciákat fejlesztő képzési programok, munkahelyi képzések (pl.: IKT, idegen nyelv, munkavállaláshoz kapcsolódó ismeretek).
- Munkerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportokra (pl.: közfoglalkoztatottak, fogyatékossággal élők, alacsony képzettségűek, SNI tanulók, stb.) kiemelten fókuszáló célzott képzési, alap- és kulcskompetencia fejlesztési, valamint felzárkóztató programok.
- A szakmai munkát végző tanárok, gyakorlati oktatók módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztését támogató programok.
- A vállalkozói ismeretek-, vállalkozóvá váláshoz köthető ismeretek oktatása, tananyagba történő beillesztése.
- Kapcsolódó infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.

P.4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;

A felsőoktatási intézmények helyi gazdasági és társadalmi szerepének fejlesztése, együttműködéseik erősítése:

- A helyi gazdasági szervezetek és a felsőoktatás K+F+I célú együttműködéseinek támogatása.
- A megye mezőgazdasági adottságainak (elsősorban zöldség- és gyümölcstermesztés, állattenyésztés, valamint erdő és vadgazdálkodás) hasznosításával és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus agrár-innovációs potenciáljának erősítésével nagyobb hozzáadott értékű termelési eljárások, termékek kifejlesztése és előállítása (kiemelten élelmiszeripar és feldolgozóipar területén).
- Az intézményekben felhalmozott tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások és együttműködések fejlesztése.
- A lakosság számára nyújtott szolgáltatások bővítése és fejlesztése, komplex programok megvalósítása.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

A felsőoktatási képzési kínálat minőségi és gyakorlatorientált helyi igényeket kiszolgáló fejlesztése:

- A képzési kínálat és a helyi (térségi) munkaerőpiac kapcsolatának fejlesztése az „intelligens szakosodás” céljaihoz igazodóan. Képzési programok bővítése és fejlesztése, olyan képzési tartalom és gyakorlati helyek kialakításán keresztül mely biztosítja a hallgatók számára a gyakorlati tapasztalatokra épülő képzettség megszerzését, a duális képzési forma megerősítésén keresztül. Ennek keretében együttműködések kialakítása, át- és továbbképzések indítása a megye hiányszakmáiban.
- Kapcsolódó tananyagfejlesztések, valamint a vállalkozóvá válást támogató képzési elemek beépítése a tananyagokba.
- A felsőoktatásban résztvevők digitális tudásának fejlesztése, az oktatást és tanulást segítő új digitális tartalmak, elektronikus szolgáltatások, hálózatok kialakítása és bevezetése, meglévők továbbfejlesztésére, valamint az intézmények gazdálkodását és üzemeltetését segítő fejlesztések megvalósítása.

A diplomások számának növelése a megyében, tehetséggondozás, felsőoktatásban való bennmaradás segítése:

- A hallgatók számára biztosított intézményi szolgáltatások (beleértve a kollégiumi szolgáltatásokat is) továbbfejlesztése, többek között a mentálhigiéné, egészségfejlesztés, testnevelési-sport területeken, de a kultúra, szabadidő-szórakozás területén is.
- Egyéni szükségletekre épülő és célzott programok megvalósítása, ösztöndíjrendszer, tehetséggondozó és hallgatói kutatóprogramok működtetése, kiterjesztése, kiemelten a tehetséges és/vagy hátrányos helyzetű csoportok számára a helyi piaci szereplőkkel együttműködve, a képzett munkaerő helyben tartása érdekében.
- A középfokú oktatási intézményekkel történő kapcsolatok kialakítása és fenntartása, a középfokú oktatásból a felsőoktatásba való átmenetet segítő programok megvalósítása.

- A diploma megszerzését gátló nyelvi kompetenciák megszerzésére irányuló fejlesztések.
- Egész életen át tartó tanulást segítő és ösztönző programok.

Infrastrukturális fejlesztések:

- Az infrastrukturális és eszközfejlesztéseknek a piac és gyakorlat-orientált ún. duális képzés számára megfelelő környezet, valamint a helyi gazdaságra épülő innovatív képzési, kutatási és technológiai fejlesztésekre és elsősorban helyi együttműködések kialakítására kell irányulniuk.
- A tudástranszfer-szolgáltatások eszköz- és feltételrendszerének kialakítása.
- A gazdasági igényekhez igazodóan további célzott területekhez, hiányszakokhoz, képzési kínálat megújításához, igény esetén újraindításához, átképzésekhez, továbbképzésekhez és felnőttképzéshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése; valamint a távoktatás és egy új lehetőséget nyitó terület a nyílt forrású tanulás infrastruktúrájának kiépítése.
- Gyakorlatorientált oktató, tanuló és kutató terek kialakítása (előadók, szakszemináriumi termek, gyakorló helyek, laborok, kutatói szobák stb.), valamint közösségi, kulturális és társadalmi szolgáltató terek kialakítása.
- Az infokommunikációs infrastruktúra (oktatási, kutatási, valamint gazdálkodási és üzemeltetési) modernizálása, hálózati hozzáférés, az eszközellátottság növelése, az elektronikus szolgáltatások és tartalmak infrastrukturális feltételeinek fejlesztése a hozzáférhetőség javítása érdekében. A hallgatók mobilitásának, felsőoktatásban való bennmaradásának segítése érdekében szükséges kollégiumi fejlesztések, bővítések.

P.4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;

Az alap- és középfokú köznevelési és szakképző intézmények szakmai-tartalmi fejlesztése:

- A lemorzsolódást és korai iskolaelhagyást megelőző, annak mértékét csökkentő programok megvalósítása, új módszertanok bevezetése, együttműködések kialakítása.
- A szegregáció csökkentését, az együttnevelést és a befogadó oktatási rendszert támogató tartalmak, programok megvalósítása.
- Szaktantárgyi módszertani megújulást segítő fejlesztések adaptálása.
- A nemzetiségi oktatás feltételrendszerének fejlesztése különös tekintettel a horvát, a roma és a német nemzetiség vonatkozásában.
- Az egész életen át tartó tanulást megalapozó és lehetővé tevő intézményi programok, innovációk megvalósítása formális, nem formális és informális tanulás keretében (pl.: kompetencia-alapú oktatás, új tanulásszervezési eljárások és módszerek, idegen-nyelvoktatás, IKT, korai pályaorientáció, vállalkozói szellem, környezettudatos szemlélet, egészségfejlesztés, testmozgás-programok).

- A gyermekek számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében az oktatási intézmények pedagógiai programjának megvalósítását támogató, az iskolai oktatást kiegészítő, ahhoz illeszkedő tanórai, tanórán kívüli, szabadidős kulturális tevékenységek és programok megvalósítása (pl.: művészet-, dráma-, múzeum- és könyvtár-pedagógiai foglalkozások, az olvasási és digitális kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás, egyéb programok).
- Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések, szakmai közösségek létrehozásának elősegítése, „jó gyakorlatok", adaptációja.
- Korszerű, hatékony és eredményes pedagógiai szakszolgálati és pedagógiai szakmai szolgáltatások biztosítása valamennyi tanulónak és nevelési-oktatási intézménynek.
- A középfokú oktatásban kiemelt helyen szerepelnek a differenciált képességfejlesztést, a kooperatív technikák elterjesztését és a hagyományos tantárgyi és tanórai kereteken túlmutató tartalmi fejlesztések.
- A közismereti oktatás fejlesztése a szakközépiskolákban és szakiskolákban (jelenlegi elnevezésükön szakgimnáziumokban, technikumokban).
- Kollégiumok nevelési és oktatási tevékenységeinek fejlesztése, szerepvállalásának biztosítása a tehetséggondozásban és felzárkóztatásban egyaránt, az iskolákkal való szoros együttműködések növelése.
- Együttműködések kialakítása az oktató-nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- A távoktatáshoz szükséges tartalmak, módszertan fejlesztése, intézmények közötti tudásmegosztás, felkészülés a jövőbeni járványok hatásaira.
- Környezet- és egészségtudatos, valamint sportos életmódra történő nevelés fejlesztése.
- Digitális közösségi alkotóműhelyek (DKA-műhelyek) létrehozása, fenntartása. A műhelyekben folyó munka az alkotó és projektpedagógia módszereire építve fejleszti a tanulóink digitális készségeit és szociális kompetenciáit is. A digitális kompetenciafejlesztésnek horizontális alapelvként, interdiszciplináris módon kell beépülnie az alap- és középfokú oktatás mindennapi pedagógiai tevékenységébe.

Az alap- és középfokú köznevelési intézmények fizikai környezetének fejlesztése:

- A tartalmi fejlesztéseket és a befogadó nevelés-oktatást támogató/megalapozó a jogszabályi előírásoknak megfelelő egészséges és modern tanulási feltételeket megteremtő intézményi környezet infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése, mely megfelelően igazodik az adott korosztály igényeihez.
- Kiemelten kezelendő az idegen nyelvek oktatását támogató feltételek megteremtése, nyelvi laboratóriumok kialakítása.
- Az Információs és Kommunikációs Technológia fogadására és digitális tartalmak alkalmazására alkalmas infrastruktúra kiépítése.
- Az intézmények akadálymentesítése annak érdekében, hogy a létesítményekhez a sajátos nevelési igényű tanulók is hozzáférjenek.
- A nevelés-oktatást formális és nem formális keretek között szervező kiegészítő szolgáltatások, programok infrastrukturális feltételeinek megteremtése, melyek a tanulók motivációjára, aktivitására és szabadidő eltöltésére vannak hatással (mindennapos testnevelés, művészeti képzés, diákklubok, közösségi és kreatív terek)

- Közoktatási intézmények konyhájának felújítása, bővítése, kapcsolódó eszközök és berendezések beszerzése.
- Középiskolai kollégiumok modernizálása, a kor követelményeinek és a diákok valós igényeinek megfelelő környezetet és ellátást biztosító fejlesztések megvalósítása. A gazdaság számára nélkülözhetetlen képzett munkaerő biztosítása érdekében a szakképző iskolák kollégiumainak infrastrukturális fejlesztése a tanulólétszám bővítése érdekében.
- Pedagógiai szakszolgálati feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra és eszközállomány fejlesztése.
- A nevelő, oktató munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatok ellátásához kapcsolódó infrastruktúra kialakítása (iskolaorvos, gyermekvédelem, iskolapszichológia, családsegítő szolgálások, stb.).
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

XII.4.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki központú szakképzési centrum Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán);									
1.1	Szakképzés fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	3 120	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett szakképzési telephelyek száma (db)	igen
1.2	Szakképzés fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	3 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett szakképzési telephelyek száma (db)	igen
	P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;									
2.1	Felsőoktatás fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2021-2024	10 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett felsőoktatási telephelyek száma (db)	igen
2.2	Felsőoktatás fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	2 000	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett felsőoktatási telephelyek száma (db)	igen
	P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;									
3.1	A többségében iskolai étkezést végző közétkeztetés fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	diákok, lakosság	2021-2024	110	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, iskolai étkezdék száma (db)	nem
3.2	A többségében iskolai étkezést végző közétkeztetés fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	diákok, lakosság	2025-2027	650	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, iskolai étkezdék száma (db)	nem

3.3	Alap és középfokú oktatás fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2021-2024	3 860	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem
3.4	Alap és középfokú oktatás fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, lakosság	2025-2027	3 469	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki központú szakképzési centrum Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán);	3 120	3 000	6 120
P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;	10 000	2 000	12 000
P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;	3 970	4 119	8 089
Összesen:	**17 090**	**9 119**	**26 209**

XII.4.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó és a munkába állást segítő fejlesztések támogatása**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki központú szakképzési centrum, Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán);									
	P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;									
	P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;									
3.1	Alap és középfokú oktatás fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, családok	2021-2024	115	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem
3.2	Alap és középfokú oktatás fejlesztése	A megye teljes területe.	intézmény-fenntartók, intézmények	diákok, családok	2025-2027	63	uniós, hazai	PO5, PO4	fejlesztett oktatási telephelyek száma (db)	nem
3.3	Oktatási módszertani fejlesztések és ESZA típusú tevékenységek	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	diákok, családok	2021-2024	118	uniós, hazai	PO5, PO4	támogatott programok száma (db)	igen
3.4	Oktatási módszertani fejlesztések és ESZA típusú tevékenységek	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	diákok, családok	2025-2027	2	uniós, hazai	PO5, PO4	támogatott programok száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P4.1. Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki központú szakképzési centrum Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán);	0	0	0
P4.2. A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;	0	0	0
P4.3. Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;	233	65	298
Összesen:	**233**	**65**	**298**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Az önkormányzati fejlesztések többsége az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztésére irányul, kisebb részben a többségében oktatást ellátó közétkeztetési tevékenységre. Az igények a TOP Plusz forrást jelentős mértékben meghaladják. Az RRF és az EFOP Plusz források jelenthetnek további lehetőséget az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése tekintetében. A közétkeztetés fejlesztésére a TOP Plusz forráson kívül csak hazai forrásból van lehetőség.

A vállalkozások az oktatás területén nem érintettek. A duális képzés keretében biztosítanak gyakorlati helyet, de az az alaptevékenységükhöz kapcsolódik, nem jelenik meg ezen prioritásban.

Az egyházak, civil szervezetek részéről az általuk fenntartott oktatási intézmények fejlesztésére van jelentős igény, továbbá módszertani fejlesztésekre, diákokat, szülőket segítő programokra.

XII.5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

A megújuló energiaforrások tekintetében Somogy megye jelentős potenciállal rendelkezik elsősorban a biomassza típusú energiahordozók terén, de gazdag lehetőségek rejlenek a geotermikus energia, valamint a napenergia felhasználás területein is. A megyei területfejlesztési koncepció átfogó célként fogalmazta meg a megye belső erőforrásainak hatékony kiaknázását a fenntarthatóság ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontjainak figyelembevételével. Az energiahatékonyság növelése, a helyi erőforrások minél szélesebb körű hasznosítása nem csak az energiatermelő szektorban, de horizontális jelleggel minden termelési technológia során kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a fenntartható erőforrás gazdálkodás megteremtése érdekében. A fenti célok elérése érdekében a prioritás keretében támogatni szükséges az energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzését. A helyi közösségi, települési, településcsoport szintjén történő önellátásra való törekvés kiemelt dimenziója az energiaellátásban való függetlenség elérése. Ennek érdekében cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzése, kiegészülve a szükséges technikai, technológiai feltételek biztosítását szolgáló háttér szolgáltatói szektor (tanácsadás, tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás) térségi szinten történő megerősítésével. Az önellátó helyi energiatermelő rendszerek megteremtését, ahol a területi adottságok lehetővé teszik, nagymértékben elősegítheti a meglévő növényi, mezőgazdasági hulladékok energetikai célú hasznosítása. A megújuló elektromos energiatermelésnél kiemelt szempont a rendszer-kiegyensúlyozó tárolás és fogyasztás.

Azon túl, hogy a természeti környezetre káros antropogén hatások kockázatát csökkentik, a településeken élő lakosság életminőségét jelentős mértékben javítják és a vállalkozások telephelyválasztásában is pozitív szerepet játszanak a környezetvédelmi (kommunális) szolgáltatási infrastruktúra rendszerek, úgymint a vezetékes ivóvíz szolgáltatás, a korszerű szennyvízkezelés és hulladékgazdálkodás rendszerei. A megye stratégia célként fogalmazza meg a táji és természeti értékeinek és erőforrásainak védelmét, kedvező környezeti állapotának megóvása érdekében a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság és a környezetbiztonság javítását, valamint a környezeti és klímaváltozással járó kockázatok csökkentését. Ennek érdekében szükség van a szolgáltatott ivóvíz minőségének javítására, az előírt vízminőség biztosítására, a települések zöldfelületi és vízgazdálkodási rendszerének fejlesztésére, a településeken képződött nem közművel összegyűjtött szennyvíz, ill. szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének támogatására, a hulladékhasznosítási arány növekedésének elősegítésére. A fenti célok elérése érdekében kiemelt jelentőséggel bír a környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése.

A fenntartható erőforrás gazdálkodás kiemelt területe a termelési és fogyasztási folyamatok során képződött hulladékok minél nagyobb arányú másodnyersanyagként történő újrahasznosítása. Ennek rendszerszintű alapfeltételei a térségi hulladékgazdálkodási programok megvalósulásával adottá váltak, azonban a hulladékfeldolgozásra és újrahasznosításra, valamint az e folyamatokat kiszolgáló technikák és technológiák fejlesztésére, gyártására és üzemük kiszolgálására (szervizelésére) szakosodott vállalkozások még hiányoznak a megyében.

A Somogyban erős bázissal rendelkező klasszikus ágazatokra, így pl. a gépgyártásra is építve a jelenleg hazánkban még kialakulóban levő, de jelentős perspektíva előtt álló környezetipari termelés és szolgáltatások területén erősíteni kell a helyi kis- és középvállalkozások bekapcsolódását az innovációs és termelési, szolgáltatási folyamatokba. Ennek érdekében a prioritás keretében szükséges támogatni a hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásait, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztéseket.

Magyarországon az épületek a legnagyobb végső energiafelhasználók az elsődleges energiafogyasztás több mint 40%-ával. Az épületállomány jelentős része 1980 előtt, alacsony energiahatékonysági normák szerint épült, uniós összehasonlításban kifejezetten rossz energetikai jellemzőkkel bír és a becslések szerint a 70-90%-a felújításra szorul. Emiatt az épületek energetikai felújításában rendkívül nagy energia-megtakarítási potenciál van. Az épületek energiahatékonysági felújításának, illetve a megújuló energiaforrások használatának az energia-megtakarításon túl számos egyéb pozitív hozadéka van, mint például az egészségesebb, élhetőbb környezet, tisztább levegő, energiafüggőség csökkenése. Továbbá, figyelembe véve az épületek energiahatékonysági felújításának magas munkaerő igényét, ezek a projektek kiemelten hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez és a GDP növekedéséhez egyaránt. Mindezek alapján kiemelten fontos, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energia használata a középületek, a vállalkozások és a lakóépületek esetében is erőteljes hangsúlyt és megfelelő forrást kapjon.

XII.5.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az energiahatékonysági fejlesztések, a megújuló energiák széles körű alkalmazása, az ivóvízbázisok védelme, a szennyvízkezelés fejlesztése, a vízvisszatartás, a hulladékkezelés fejlesztése mind hozzájárul a cél eléréséhez.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az önkormányzati, állami létesítmények és közszolgáltatások fejlesztése hozzájárul e célhoz. Ide tartoznak a távhő, ivóvíz, szennyvízelvezetés és tisztítás, belvízelvezetés, hulladékszállítás, hulladékkezelés, hulladék újrahasznosítás, elektromos áram vezetékes szállítása közszolgáltatások.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A hátrányos helyzetű lakosság számára munkahelyteremtést, megélhetést biztosít a megújuló energiatermelés. A lakossági energiahatékonysági és megújuló energia támogatások segítik a családok ingatlanfejlesztéseit és a megtakarítás révén javítják a családok anyagi helyzetét.
- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** Az energetika területén megjelenő okos megoldások, energiavezérlés, igényvezérelt fogyasztás, az építőipar energetikai fejlesztési tevékenysége, az energetikai innovációk mind hozzájárulnak a gazdaság növekedéséhez és fejlődéséhez.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

3. **tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása –** A körforgásos gazdaság elemei megjelennek a prioritásban, ahol az egyik szereplő termelésének inputját jelenti a másik szereplő nyersanyagként és energiaként hasznosított hulladéka. A megújuló alapú helyi energiatermelés, az energiamegtakarítás és a körforgásos gazdaság kialakítása a helyi lakosság önállátását és energiafüggetlenségét is szolgálják.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A vállalkozások energiahatékonyság növelése, megújuló energiatermelése és az energiafelhasználás okos vezérlése segítik a gazdaság versenyképességét.
- **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme (specifikus cél):** A cél az ivóvíz, az öntözővíz, a biomassza és a már kitermelt nyersanyagok, mint erőforrás védelmére, továbbá a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának csökkentésére és megújuló energiával történő kiváltására irányul.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** Az energiaközösségek kialakítása, a vállalkozások és a lakosság energetikai fejlesztéseinek támogatása a hátrányos helyzetű térségekben csökkenti az energiaszegénységet és javítja a legszegényebbek egzisztenciális helyzetét, amely segíti ezen országos területi cél megvalósulását.

XII.5.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése

- A termelési folyamatok energiahatékonyságát fokozó, valamint a telephelyek energiaveszteségét csökkentő beruházások megvalósítása (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A vállalkozások energiaellátásának megújuló-, ill. helyi energiaforrások felhasználásával történő biztosítását szolgáló fejlesztések (egyedi jelleggel és ipari parki, inkubátor házi, logisztikai központi szolgáltatások keretében is).
- A megújuló forrásból elektromos áramot termelő fejlesztések, vagy meglévő rendszerek rendszer-kiegyensúlyozó tárolási és fogyasztást menedzselő rendszereinek telepítése.

P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Közintézmények komplex energiahatékonysági felújítása:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartalékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel.
- Az intézmények épülethéj energiaveszteségének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése:

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassza, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatára csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t).

- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiatovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassza alapú energiahordozók további feldolgozása (pl. aprító, brikettáló, pelletáló), a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése, valamint a növényi hulladékok kezelésén alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

A lakossági energiafelhasználás csökkentése:

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvízrendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

Energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és a gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősek, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogázüzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, segítségnyújtás az együttműködés keretrendszerének kialakításában.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.

- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetőek.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évessé tehető. A megye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.
- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba" illeszkedő zöldségfajta esetén lehetőség a Pécsi Nagybani Piacon történő értékesítés, továbbá a közétkeztetési célú értékesítés. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó" összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;

A lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását biztosító fejlesztések megvalósítása:

- A szolgáltatott közüzemi ivóvíz minőségi paramétereinek javítását szolgáló fejlesztések megvalósítása minden érintett településen, különösen a 201/2001 (X.25.) Korm. rendelet 6. sz. mellékletében előírt határértékeknek megfelelő minőség biztosítása érdekében, előnyben részesítve a térségi rendszerek kialakítását és kiemelt figyelmet fordítva a reális ivóvízigények és a szükségszerű léptékcsökkentés megvalósítására.
- A felszín alatti víz és a talaj szennyezettségét okozó antropogén tevékenységből eredő szervetlen és szerves szennyezőanyagok nyomon követését és kármentesítését szolgáló fejlesztések megvalósítása.
- A régi, szivárgó ivóvízvezetékek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Települési szennyvízkezelési fejlesztések megvalósítása:

- Korszerű szennyvízelvezetési és tisztítási rendszerek kiépítése, valamint a meglevő, de elavult rendszerek korszerűsítése a szennyvízelvezetési és tisztítási agglomerációkba tartozó településeken.
- A Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Programról szóló, 25/2002 (II.27.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében meghatározott agglomerációs településlistákon nem szereplő 2000 lakos-egyenérték alatti települések korszerű szennyvízkezelési beruházásainak megvalósítása. Ennek keretében támogathatóak a gyűjtőrendszer és természetközeli szennyvíztisztító telep kiépítése, a tisztított szennyvíz elszikkasztásával, illetve helyben tartásával, vagy felszíni vízbe vezetésével, továbbá közszolgáltatásba vont egyedi szennyvízkezelő berendezések telepítése a tisztított szennyvíz helyben tartásával, hasznosításával, vagy felszíni vízbe történő bevezetésével.
- A régi, szivárgó szennyvízrendszerek cseréje, a rendszer egyéb elemeinek felújításával együtt.

Települési vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése:

- Belterület védelmét szolgáló csapadék- és belvízelvezető-hálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében támogatható elválasztott rendszerű csapadék-, ill. belvíz vízelvezető hálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése, belterületet védő övárok-rendszer, szűrőmezők, valamint a vízvisszatartást szolgáló fejlesztések megvalósítása;
- Belterületet veszélyeztető vízfolyások vízkár elhárítási fejlesztései. Ennek keretében árvízvédelmi töltések lokális fejlesztése, rekonstrukciója, belterületen áthúzódó vízfolyások és csatornák, valamint a belterületről elvezetett csapadékvizeket befogadó vízfolyások és belvízelvezető csatornák fejlesztése;
- Vízkár elhárítási célú tározók, árvízi tározók fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében tározó, záportározó, árvízcsúcs csökkentő tározó építése, fejlesztése.
- A belterületi vízelvezetést a vízvisszatartással, öntözési célú tározással kombináló megoldások.
- A külterületi vízvisszatartási megoldások, amelyek a termőföldek és az erdők kiszáradását hivatottak megelőzni.
- Intézmények, telephelyek, lakóingatlanok esővízgyűjtő és szürkevízgyűjtő rendszereinek, továbbá a gyűjtött vizet öntözési célra hasznosító rendszereinek fejlesztése, kiépítése.

P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.

- A települési szilárd hulladékok elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerének fejlesztése. Támogatható e körben a térségi hulladékgazdálkodási rendszerek logisztikai rendszereinek fejlesztése, a szelektív gyűjtő-, szállító- és előkezelő rendszerek és technológiák kiépítése, valamint kiegészítő jelleggel a lakosság számára a szelektív gyűjtés hatékonyságát fokozó, elterjedését ösztönző szemléletformáló kampányok, akciók lebonyolítása.
- Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok továbbkezelését, hasznosítását célzó beruházások megvalósítása.
- A másodnyersanyag termékpályák mentén feldolgozóipari együttműködések kialakítása, valamint közös K+F+I tevékenységek, kísérleti fejlesztések megvalósítása.

XII.5.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;									
	P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
2.1	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	9 956	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
2.2	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	4 269	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
2.3	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	10 385	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem

2.4	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	5 200	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
	P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
3.1	A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása foglalkoztatási célból	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság, intézmények, vállalkozások	2021-2024	6 000	uniós, hazai	PO2, Közös agárpolitika	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), teremtett munkahelyek száma (fő)	igen
3.2	A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása foglalkoztatási célból	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság, intézmények, vállalkozások	2025-2027	6 000	uniós, hazai	PO2, Közös agárpolitika	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), teremtett munkahelyek száma (fő)	igen
	P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;									
4.1	Ivóvízrendszer fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	4 385	uniós, hazai	PO2	fejlesztett ivóvízrendszerek hossza (km)	nem
4.2	Ivóvízrendszer fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	650	uniós, hazai	PO2	fejlesztett ivóvízrendszerek hossza (km)	nem
4.3	Szennyvízrendszer fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	15 298	uniós, hazai	PO2	fejlesztett szennyvízrendszerek hossza (km)	nem

4.4	Szennyvízrendszer fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	13 857	uniós, hazai	PO2	fejlesztett szennyvízrendszerek hossza (km)	nem
4.5	Belterületi csapadékvízrendszer és vízvisszatartás fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	14 998	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.6	Belterületi csapadékvízrendszer és vízvisszatartás fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	9 505	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.7	Külterületi csapadékvízrendszer és vízvisszatartás fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	272	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.8	Külterületi csapadékvízrendszer és vízvisszatartás fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	40	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
4.9	Árvízvédelmi fejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	210	uniós, hazai	PO2	fejlesztett árvízvédelmi töltés hossza (km)	nem
	P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.									
5.1	Hulladék gyűjtés, kezelés, feldolgozás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2021-2024	187	uniós, hazai	PO2	hulladékgazdálkodási projektek száma (db)	nem

5.2	Hulladék gyűjtés, kezelés, feldolgozás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, önkormányzati/állami gazdasági társaságok, intézmények	lakosság, vállalkozások, intézmények	2025-2027	783	uniós, hazai	PO2	hulladékgazdálkodási projektek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	0	0	0
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	20 341	9 469	29 809
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	6 000	6 000	12 000
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	34 953	24 262	59 215
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	187	783	970
Összesen:	**61 481**	**40 514**	**101 994**

XII.5.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;									
	P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
2.1	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	7	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
2.2	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2025-2027	17	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
2.3	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	1 300	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
	P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									

	P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;									
4.1	Belterületi csapadékvízrendszer és vízvisszatartás fejlesztések	A megye teljes területe.	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	518	uniós, hazai	PO2	fejlesztett belvízelvezető rendszer hossza (km), fejlesztett tározók területe (ha)	nem
	P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.									
5.1	Növényi hulladék feldolgozása	A megye teljes területe.	civil szervezetek	lakosság	2025-2027	53	uniós, hazai	PO2	növényi hulladékfeldolgozó fejlesztések száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	0	0	0
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	1 307	17	1 324
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	518	0	518
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	0	53	53
Összesen:	**1 825**	**70**	**1 895**

XII.5.2.3. Gazdasági szereplők projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;									
1.1	Vállalkozások energettikai fejlesztései	A megye teljes területe.	vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2021-2024	11 000	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
1.2	Vállalkozások energettikai fejlesztései	A megye teljes területe.	vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2025-2027	8 000	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
	P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
	P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
	P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;									
	P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.									

5.1	Körkörös gazdaság fejlesztése	A megye teljes területe.	vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2021-2024	2 500	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
5.2	Körkörös gazdaság fejlesztése	A megye teljes területe.	vállalkozások	vállalkozások, lakosság	2025-2027	1 800	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P5.1. Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	11 000	8 000	19 000
P5.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0	0	0
P5.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P5.4. A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	0	0	0
P5.5. A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	2 500	1 800	4 300
Összesen:	**13 500**	**9 800**	**23 300**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Az 5.1 intézkedésbe a vállalkozások energetikai fejlesztési elképzelései tartoznak, emiatt ide nem érkezett önkormányzati projektötlet.

A prioritáson belül szerepelnek az önkormányzati és állami ingatlanok energiahatékonysági fejlesztései, megújuló energiával történő ellátásuk. Itt szerepelnek az energiaközösségi fejlesztések is, továbbá a foglalkoztatást és a hátrányos helyzetűeket segítő kapcsolt megújuló energia és mezőgazdasági termelési beruházások.

A prioritás tartalmazza az ivóvízrendszer, a szennyvízrendszer, a belvízelvezető rendszerek és vízvisszatartás, árvízvédelmi rendszerek, továbbá a hulladékkezelő rendszer fejlesztéseket is.

Összességében az látszik, hogy a TOP Plusz lehetőségeit messze meghaladják az igények. Remélhetőleg a szennyvízrendszer és ivóvízrendszer fejlesztések mindegyike támogatható lesz KEHOP Plusz forrásból. A vízvisszatartást is tartalmazó belvízelvezető rendszer fejlesztések egy része TOP Pluszból, egy része KEHOP Pluszból, a kisebb, útinfrastruktúra melletti része Magyar Falu Programból lesz támogatható, illetve az öntözési célt is szolgáló része az új közös agrárpolitikából, azaz a VP Pluszból.

A gazdasági szféra részéről is jelentős az igény az energetikai korszerűsítésbe és a megújuló energiatermelésbe történő befektetésre.

Az egyházak, civil szervezetek elsősorban a saját tevékenységükhöz kötődő ingatlanok energetikai korszerűsítésében, megújuló energiával ellátásában érdekeltek.

Az egyik civil szervezet esővíztárolókat, vízvisszatartást tervez fejleszteni a működési területén.

Több civil szervezet részéről merült fel helyi növényi hulladékok feldolgozása, amely ezen prioritásba tartozik.

XII.6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

Somogy megye népesedési viszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, mely elsősorban a térség aprófalvas településszerkezetéből fakad. Az elmúlt 10 évben folyamatos a születések számának csökkenése, emellett a népességfogyást tovább erősíti a lakosság elvándorlása. A kialakuló egészségtelen korstruktúra az elszegényedés további növekedéséhez, a kulturális örökségek, hagyományok átörökítésének megszűnéséhez vezethet.

A megye déli és nyugati perifériku s területeit jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükből nehezen jutnak előre. A megye periférikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom perifériáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékossággal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re) integrációját. Ezen ***perifériku s területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása***. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztes megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A komplex programszerű megközelítésnek a célcsoportba tartozó szükségletfelmérésén és az arra készült fejlesztési terven kell alapulnia, amelynek az egyén és családja helyzetéből eredően szükség szerint végig kell vezetni egy fejlesztési folyamaton, amely minden elemének egymáshoz kell kapcsolódnia. Célszerű, hogy ne legyen közöttök megszakítás, mert az az integrációt visszaveti:

- A munkaerőpiacra még nem integrált hátrányos helyzetűek számára szükséges személyes mentorálás, egyéni fejlesztés, azaz több szakma segédmunkásképzésével megismertetni.
- A mentorálás mellett életvezetési tanácsadás és szükség esetén alapkompetenciák fejlesztése, az adott személy, család egyéni szükségletétől függően. Fennálló problémák esetén többek között konfliktuskezelés, agresszivitáskezelés, adósságrendezés tanácsadás biztosítása.
- A hátrányos helyzetűek egészség megőrzési és állapot javítási kompetenciáinak fejlesztése is szükséges.
- A tartósan munkanélküliek munkához szükséges alapkészségeit fejleszteni kell, hogy képesek legyenek együttműködni az új környezetben.
- A munkáltatók felkészítése a halmozottan hátrányos helyzetű, munkaerőpiacra visszatérő személyek foglalkoztatásához szükséges szemléletváltásra, fejlesztésekre, továbbá a többi munkavállaló felkészítése.
- Mind a leendő munkáltatót, mind a munkaerőpiacra kilépőt ösztönözni kell a sikeres együttműködésre.
- Az együttműködő, de általános fizikai, egészségi állapotuk miatt korlátozott teljesítőképességű (ideértve a megváltozott munkaképességű és a nem megváltozott munkaképességű személyeket is) személyek számára, akik alacsony termelékenységre képesek szükséges kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Erre elsősorban nonprofit alapon lehet lehetőséget teremteni szociális szövetkezetek, társadalmi vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak révén.

A megye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A ***természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése*** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben ***hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez***. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a köréjük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és elöregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A ***prioritás célja*** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, odavonzásával, a foglalkoztathatóság növelése, a perifériku s területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a ***helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel*** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

XII.6.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása, a tárgyi, szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartása, a helyi identitás megőrzése, a civil szervezetek támogatása, a közösségépítés elsősorban önkormányzati, állami feladatok, amelyek hozzájárulnak a szakpolitikai célkitűzésekhez.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatására irányuló foglalkoztatási programok, képzések, továbbképzések, a szociális gazdaság fejlesztése, foglalkoztatási, készségfejlesztési programok mind ezen uniós szakpolitikai célkitűzést szolgálják.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

4. **tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése -** A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatására irányuló foglalkoztatási programok, képzések, továbbképzések, szociális gazdaság fejlesztése, foglalkoztatási, készségfejlesztési programok e specifikus cél elérését szolgálják.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** A helyi tárgyi, szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartása, a helyi identitás megőrzése, a civil szektor erősítése a társadalom értéktudatosságát, szolidaritását és öngondoskodását hivatott megtartani és fejleszteni.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** A prioritás a hátrányos helyzet felszámolásával segíti az ország különböző részei közötti különbségek csökkentését.

XII.6.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P6.1. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történeti, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
    - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
    - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;

- A tárgyi és szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartását, későbbi hasznosítását szolgáló integrált fejlesztések előkészítése, a helyi kulturális örökség számbavétele és értelmezése, helyi stratégiák, tervek készítése.
- Natura 2000 hálózat, valamint a védett és a közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- Élettelen természeti értékek megőrzését, természeti környezetének rekonstrukcióját, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása.
- A somogyi és nemzetiségi kultúra, a népi építészet és lakáskultúra, környezetkultúra, a hagyományos gazdálkodás, a tradicionális életmód bemutatását, ismertségének javítását szolgáló fejlesztések; a közösségi, térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók támogatása.

- A helyi (népi) mesterségek újratanítása a kulturális intézmények, a civil, az üzleti terület közös programja keretében, szakmaismertető és bemutató programsorozatok, kiállítások, helyi tehetségek, kreatív személyek sikeres életpályák bemutatása, vándorkiállítások kialakítása, a helyi identitás és kötődés erősítése érdekében.
- Helytörténeti, honismereti, helyi örökség programok, helyi és nemzetiségi sajátosságokra épülő hagyományok, ünnepek, interkulturális programok megteremtése.
- Kulturális és környezeti fenntarthatóságot szolgáló programok, akciók, és szemléletformáló fejlesztések támogatása: az ökologikus életmód, a fenntartható vidéki élet, a környezettudatos életmód lehetőségeinek újratanítása, a hagyományok, népi tudás átörökítését szolgáló fejlesztések.
- Kulturális intézmények, terek infrastrukturális fejlesztése.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.
- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).
- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanulásnak is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékossággal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományőrző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy településrész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

XII.6.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P6.1. A perifériku s térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
1.1	Társdalmi felzárkóztató programok	A megye teljes területe.	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	500	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	igen
1.2	Társdalmi felzárkóztató programok	A megye teljes területe.	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	500	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	igen
	P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;									
2.1	Templom, egyházi épület felújítás	A megye teljes területe.	egyházak	lakosság	2021-2024	1 096	hazai		felújított ingatlanok száma (db)	nem
2.2	Templom, egyházi épület felújítás	A megye teljes területe.	egyházak	lakosság	2025-2027	285	hazai		felújított ingatlanok száma (db)	nem
2.3	Emlékmű állítás	A megye teljes területe.	egyházak, önkormányzatok	lakosság	2021-2024	39	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
2.4	Emlékmű állítás	A megye teljes területe.	egyházak, önkormányzatok	lakosság	2025-2027	45	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
	P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P6.1. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	500	500	1 000
P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;	1 135	330	1 465
P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	0	0	0
Összesen:	**1 635**	**830**	**2 465**

XII.6.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P6.1. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
1.1	Munkaerőpiaci szolgáltatások fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	300	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
1.2	Munkaerőpiaci szolgáltatások fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	210	uniós	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
	P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;									
2.1	Templom, egyházi épület felújítás	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	226	hazai		felújított ingatlanok száma (db)	nem
2.2	Emlékmű állítás	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	10	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
2.3	Emlékmű állítás	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	35	hazai		létrehozott műalkotások száma (db)	nem
	P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									
3.1	Társadalmi felzárkóztató programok	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	116	uniós, hazai	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem

3.2	Társadalmi felzárkóztató programok	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	87	uniós, hazai	PO4	felzárkóztató programokon részt vevők száma (fő)	nem
3.3	Civil szervezetek alaptevékenységének támogatása	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	1 583	uniós, hazai	PO4	támogatott civil szervezetek száma (db)	nem
3.4	Civil szervezetek alaptevékenységének támogatása	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	69	uniós, hazai	PO4	támogatott civil szervezetek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P6.1. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	300	210	510
P6.2. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;	236	35	271
P6.3. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	1 699	156	1 855
Összesen:	**2 234**	**401**	**2 636**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A prioritás tárgya nem illeszkedik a vállalkozások gazdasági tevékenységéhez, emiatt nincs forrás allokálva részükre.

Az önkormányzatok részéről társadalmi felzárkóztató, a hátrányos helyzetű lakosság képzésére, készségfejlesztésére, életvezetési és mentális segítésére szolgáló programok találhatóak a prioritásban. Ezen területhez azonos célú egyházi és civilszervezeti projektötletek is érkeztek, továbbá részükről munkaerőpiaci szolgáltatásokra is érkezett javaslat. Ezen elképzelések elsősorban TOP Plusz és EFOP Plusz forrásokból finanszírozhatók.

Az önkormányzatok is sok templom, egyházi ingatlan felújítást jeleztek, továbbá emlékmű állítást. Az egyházak, civil szervezetek részéről kisebb mennyiségben érkezett be hasonló igény. Az önkormányzatok által jelzett igényeket az önkormányzati táblában allokáltuk, de vélhetően sok esetben nem az önkormányzat tulajdonában van a templom, emiatt elképzelhető, hogy csak a templomot üzemeltető egyházközség fog tudni pályázni rá. Ezen célokra elsősorban hazai pályázatokon van lehetőség forráshoz jutni.

XII.7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

A megye különböző területi szintjein jelentkező külső és belső közlekedési kapcsolatok hiánya, vagy nem megfelelő minősége azt is eredményezi, hogy a térség gazdasági értelemben vett kapcsolatrendszert nehezebben képes fenntartani környezetével. Ugyanúgy, ahogy a lakosság, és különösen a hátrányos helyzetű térségekben élők alacsony fokú mobilitási hajlandósága, ez a probláma is a megye gazdasági fejlődésének útjában áll.

Egyrészt a nemzetközi és országos, másrészt a térségi elérhetőség javításával a megye eltérő sajátosságú területi egységei, legyen szó településről, városról és vonzáskörzetéről vagy járásról, képessé válnak kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket, gazdasági előnyöket is magában hordozó dinamikus kapcsolatrendszert fenntartva egymással és tágabb környezetükkel.

A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a megyei közlekedési infrastruktúra fejlesztése esetében elsősorban a megye zártságának oldása, másodsorban a funkcionális, vagyis foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzásközpontok településekről való elérhetőségének a javítása a cél. A térségi kapcsolati hiányok felszámolása, a térségi jelentőségű mellékúthálózat korszerűsítése minden esetben a nagyfoglalkoztatók, a helyi gazdasági élet meghatározó szereplőinek hálózatokhoz történő csatlakozását, illetve a közforgalmú közlekedés hatékonyságának növelését kell, elősegítse.

Az integráltan tervezett, azaz az elérhetőség javítását és az élhető környezet kialakítását egyaránt figyelembe venni képes fenntartható települési mobilitás megvalósulása érdekében cél továbbá az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros és a gyalogos közlekedést választók számának növelése. Ezen keresztül enyhül a városi közlekedés zsúfoltsága (a városi terek nagyobb arányban válnak használhatóvá a lakosság számára), de csökken a környezetszennyezés és az energiafogyasztás is. A helyi közösségi közlekedés környezetbarát fejlesztése, a multimodalitás fokozása, a közlekedésbiztonság javítása, valamint a kerékpáros és gyalogos hálózatok infrastruktúrafejlesztése együtt kell, végbe menjen.

Csak részben a kapcsolati hiányosságok okán, de a városok jellemzően funkcióhiányosak, foglalkoztatási (üzleti) és szolgáltatási szempontból egyaránt. A megye városainak többségében felhalmozódott jelentős beruházáshiányt a jellemzően közterületeket célzó, egy-két esetben már komplex településmegújító fejlesztések csökkentették ugyan, de a városok arculata és a lakókörnyezet minősége további sürgős beavatkozásokat igényel, különösen a romló státuszú és állapotú (szegregálódó és szegregált) városrészek vonatkozásában, ahol koncentráltan jelentkeznek a társadalmi problémák. A már végrehajtott beavatkozások következtében jellemzően a burkolt közterületek aránya növekedett, kevés a zöldfelület és elöregedett a növényállomány. A vidéki térségekben volumenét tekintve kisebb, de jellegében hasonló problémákkal kell szembenéznie a településeken élőknek.

A jövőbeli fejlesztések a megye településhálózatának megerősítését, a városok, különösen a járásközpontok foglalkoztató és szolgáltatási funkcióinak megszilárdítását, továbbá a települési környezet megújítását és fejlesztését kell, hogy célba vegyék. Kiváltképp szükség van a városközpontok gazdasági funkciójának megtartását vagy újjáélesztését, és a barnamezős területek és rozsdaövezetek kiemelten gazdaságfejlesztést megcélzó (csak ezt követően funkcióváltó) rehabilitációját felvállaló kezdeményezésekre. Másik oldalon biztosítani kell a városi zöld környezet meglétét, létre kell hozni az összefüggő városi zöldfelületi rendszereket, és elősegíteni azok fenntartását (intézményi háttér, géppark stb.).

A beavatkozások egy másik csoportját jelentik a szegregációval sújtott és a leszakadással fenyegetett városi területekhez kötődő szociális rehabilitációs programok. A hagyományosan követett logika – melynek legfőbb elemei az alapszükségletek és szolgáltatások, mint oktatás, egészségügyi- és szociális ellátás elérhetőségének javítása, az épített környezet fejlesztése és a lakhatási funkciók erősítése – mellett kiemelt cél a foglalkoztatási szint növelése (a leszakadó társadalmi csoportok jövedelmi szintjének stabilizálása, az ezt hatékonyan támogató foglalkoztatási modellek megvalósítása), a társadalmi tőke és a közösségek megerősítése.

A vidék településeinek megújítását szintén a bemutatott célrendszerhez illeszkedve szükséges tervezni és megvalósítani. A településfejlesztési akciók során minden esetben javasolt érvényesíteni a komplexitás módszertanának legfontosabb keretfeltételeit: az átfogó és integrált szemléletmódot, a területi alapú, azaz akciótervi szemléletet és a közösségi részvételt.

Az országos tendenciáknak megfelelően Somogy megyére is a népesség számának egyre gyorsuló fogyása jellemző, mely társul az idős népesség eltartottsági rátájának emelkedésével. A magyar lakosság egészségi állapotának mutatói több évtizede rendkívül kedvezőtlenül alakulnak. A lakosság életkilátásait a kor, a nem és a lakóhely minősége jelentősen befolyásolja. Mindezek egyre fokozódó terhet rónak az egészségügyi és szociális ellátó rendszerre. Somogy településeinek intézmény-ellátottságát a megye aprófalvas településszerkezete jelentősen befolyásolja. Sok kistelepülés alapvetően lakófunkciót tölt be, ahol nem található egyetlen intézmény sem, sok esetben pedig a népességfogyásból adódóan az intézmények fenntartása nem megoldott, így az alapfokú funkciók, illetve intézmények mikrotérséghez kötődnek. A helyi és mikrotérségi szintű humán közszolgáltatások megújítása, elérhetőségének javítása hozzájárul a társadalmi összetartozás erősítéséhez a lakosság foglalkoztathatóságának javításához, és az életkörülmények területi különbségeinek mérsékléséhez.

XII.7.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az egészségügyi ellátás, a szociális ellátás, a gyermekjóléti ellátás, az óvodai ellátás, a parkok, játszóterek, közterületek fejlesztése, a közművelődés, közösségi terek, kultúra fejlesztése közvetlenül járul hozzá ezen szakpolitikai célkitűzés eléréséhez.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A bölcsődei és óvodai ellátás segíti a nők munkába állását, a nők esélyegyenlőségét. A szociális, gyermekjóléti és egészségügyi ellátás fejlődése, megkülönböztetésmentes elérhetősége, a hátrányos helyzetűek segítése egyaránt hozzájárulnak ezen uniós célkitűzések eléréséhez.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A vasúti, a közúti, a kerékpáros, a közösségi közlekedési fejlesztések segítik a különböző térszerkezetek összekapcsolását, a lakosság és a vállalkozások mobilitását, csökkentve a távolságok megtételéhez szükséges időt.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az integrált településfejlesztések és a közszolgáltatások fejlesztése során érvényesülnek az energiahatékonysági, megújuló energiatermelési előírások, a zöld területek fejlesztésével, növények telepítésével is hozzájárul e prioritás ezen uniós szakpolitikához.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

5. **tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése –** A prioritás a közlekedési infrastruktúra, az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, kulturális, közösségi infrastruktúra fejlesztése révén járul hozzá ezen tematikus specifikus célhoz.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** A bölcsődei és óvodai ellátás segíti a nők munkába állását, a nők esélyegyenlőségét. A szociális, gyermekjóléti és egészségügyi ellátás fejlődése, megkülönböztetésmentes elérhetősége, a hátrányos helyzetűek segítése egyaránt hozzájárulnak ezen cél eléréséhez.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** a közlekedési infrastruktúra, az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, kulturális, közösségi infrastruktúra fejlesztése, ezen állami, önkormányzati szolgálatások színvonalemelését szolgálják és szociális biztonságot nyújtanak a lakosság számára.
- **Az ország makroregionális szerepének erősítése (területi specifikus cél):** A közlekedési fejlesztések összekapcsolják Magyarország régióit a környező országok régióival, így erősítve hazánk makroregionális szerepét.
- **A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat (területi specifikus cél):** A mobilitás fejlesztése elérhetőbbé teszi a városok szolgáltatásait a vidék számára. A városok magasabb progresszivitási szintű egészségügyi, továbbá vidéken nem elérhető szociális, gyermekjóléti, kulturális, közösségi szolgáltatásaik fejlesztése révén megerősödnek e térszerkezeti és szolgáltató szerepükben, amely egy egészséges, kiegyensúlyozott területi ellátási lefedettséget alakít ki.
- **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása (területi specifikus cél):** A vasúti nyomvonalak, a közutak, a közösségi közlekedés, a kerékpárutak fejlesztése összekapcsolja a településeket, csökkenti az utazással töltött időt új lehetőségeket teremtve a kistelepülésen élő lakosság és a megye vállalkozásai számára.

XII.7.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;

- TEN-T közúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, gyorsforgalmi utak építése, bővítése, közúti közlekedésbiztonsági fejlesztések;
- TEN-T vasúti törzs- és átfogó hálózat fejlesztése, korszerűsítése, szűk keresztmetszetek felszámolása, interoperabilitás javítása, állomás korszerűsítések (P+R, B+R), utas tájékoztatás;
- Fő- és mellékutak burkolatának és alépítményeinek felújítása, útburkolatának szélesítése, korszerűsítése, új összekötő- vagy elkerülő utak építése, közlekedésbiztonság növelését szolgáló elemek építése és felújítása;

P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;

- Intermodális csomópontok kialakítása, forgalmi épületek (autóbusz-pályaudvarok és egyéb kiszolgáló létesítmények) és forgalmi pálya fejlesztése, korszerűsítése, P+R és B+R parkolók kialakítása, forgalomirányítás, forgalomszervezés és utas tájékoztatás javítása, járműpark megújítása, közösségi közlekedést kiegészítő kerékpáros közösségi közlekedési rendszer (KKKR) kiépítése, elővárosi közlekedésfejlesztés;
- Településrészi-, települési és településeket összekötő hálózatokat alkotó kerékpárforgalmi létesítmények építése, a meglévő úthálózat kerékpáros barát fejlesztése, forgalomtechnikai beavatkozások, támaszok kihelyezése, tárolók, B+R parkolók építése, szemléletformálás;
- Elektromos autó és kerékpártöltők telepítése.
- Hidrogéntöltők telepítése.
- E-autó rendszerek bevezetése.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;

- Városmegújítás és települési környezetfejlesztés, városközpontok (és decentrumok) kkv szektort célzó gazdasági infrastruktúrájának fejlesztése, barnamezős területek és rozsdaövezetek gazdaság- és/vagy funkcióváltást eredményező rehabilitációja, közszféra szolgáltató funkcióit erősítő infrastruktúra fejlesztés, szociális városrehabilitáció, lakhatási körülmények javítása, városközponti területek és épületek komplex fejlesztései, helyi identitást, közösségformálást erősítő terek, létesítmények (pl. ifjúsági házak) fejlesztése, közterületek és kiemelten összefüggő, hálózatos zöldfelületi rendszerek fejlesztése, parkok, játszóterek, fitneszparkok fejlesztése, közösségfejlesztés, helyi identitás megőrzését segítő akciók, szemléletformálás;

P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;

- Falumegújítás, a település környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések, a település megjelenésében és működésében szereppel bíró épületek, közterületek, zöldfelületek felújítása; rekreációs és közösségi terek, valamint új piacok (elárusítóhelyek, üzlethelyiségek stb.) létrehozása, meglévők fejlesztése, okos vidékfejlesztési megoldások bevezetése, okos város – okos vidék kapcsolatok kiépítése;

P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;

Egészségügyi alap- és járó-beteg ellátás összehangolt fejlesztése:

- Az egészségügyi alapellátásnak (a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás, az iskola-egészségügyi ellátás) helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer beszerzések.
- A járóbeteg szakellátásnak helyet adó épületek bővítése, átalakítása, felújítása, energiahatékonyságának növelése, valamint kapcsolódó eszköz- és orvosi műszer

beszerzések.
- A járóbeteg szakellátás alapszakmák elérhetőségén kívüli helyi szükségleteken, morbiditási mutatókon alapuló egyéb részterületeinek elérhetőségét biztosító fejlesztések.
- Az alapellátás területén egészségügyi ellátást valamint a kapcsolódó határterületi ellátásokat végző szereplők (pl. szociális ellátás) tevékenységének összehangolását, szolgáltatói együttműködést szolgáló fejlesztések, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Az alapellátás és a járó-beteg ellátás közötti, illetve az egymást kiegészítő és tehermentesítő kapcsolatrendszer és szolgáltatások (pl.: alapellátási ügyelet, házi szakápolás, szakvizsgával rendelkező háziorvos, stb.) megteremtését szolgáló fejlesztések az optimális betegút-szervezés és a progresszivitás elvének megfelelően.
- A járóbeteg-szakellátás területén definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések.
- Informatikai fejlesztések.
- Az alapellátás prevenciós tevékenységének és képességeinek fejlesztése, dietetikus, klinikai szakpszichológusi tanácsadás elérhetővé tétele, az alapellátás területén a definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések, telemedicinális eszközfejlesztés.
- A mentés tárgyi feltételeinek fejlesztése mind a mentőállomások, mind a gépjárműpark, mind az eszközállomány tekintetében.

Megyei fekvőbeteg ellátás és annak tehermentesítését szolgáló fejlesztések:
- A szolgáltatások magas színvonalú biztosítására alkalmas infrastruktúra megteremtése, épületek energiahatékonyságának növelése, eszközállomány-fejlesztés és korszerűsítés.
- Kiemelt progresszivitású ellátások fejlesztése.
- A fekvőbeteg ellátást kiváltó és/vagy lerövidítő szolgáltatások, illetve megoldások szerepét erősítő kapacitások átalakítása.
- Egynapos ellátások, egynapos sebészet és nappali kórházi ellátások fejlesztése, megerősítése, létrehozása.
- Terápiás, diagnosztikai és laboratóriumi kapacitások bővítése, létrehozása.
- Gazdaságilag hatékony és betegbarát intézményi működés kialakítása.
- Otthonápolási szolgáltatások fejlesztése.
- Komplex rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése.
- Informatikai fejlesztések.

Lakosság egészségmegőrzését, egészségtudatosságának növelését szolgáló fejlesztések, amelyek során célszerű az egészségfejlesztési irodahálózattal együttműködni:

- Megyei humán erőforrás térkép és stratégia kialakítása és megvalósítását szolgáló tevékenységek.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel.
- A szektorban megjelenő szakember hiány csökkentése képzéssel, átképzéssel.
- Mobilitást elősegítő, foglalkoztatást támogató, valamint ösztöndíj programok.
- Korszerű szolgálati lakások építése/ felújítása az egészségügyi humán erőforrás biztosítása érdekében.
- Megyei népegészségügyi és prevenciós stratégia, lakóhelyi és munkahelyi egészségfejlesztési tervek és programok kialakítása.
- Az egészséges életmód elterjesztését szolgáló és az egészség-műveltség kialakítását, javítását célzó kommunikációs tartalmak és tevékenységek, egészségfejlesztő módszerek, programok és események megvalósítása és elterjesztése, valamint a kapcsolódó kapacitás-fejlesztés.
- Helyi térségi és megyei szintű együttműködések támogatása az egészségfejlesztési tevékenységet végző szervezetek között.
- Lakossági szűrővizsgálatok hatékonyságának növelése, korszerűsítése, az egészségügyi alapellátó és járó-beteg ellátó intézmények szűrésekben betöltött szerepének növelése és megerősítése.
- Felvilágosító és prevenciós programok kidolgozása megvalósítása, valamint a háziorvosi, házi gyermekorvosi és védőnői hálózat a prevencióban, egészségnevelésben való aktív részvételét szolgáló fejlesztések.
- A rendszeres fizikai aktivitás, egészséges testmozgást ösztönző tevékenységek, programok; valamint a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése.

P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

Szociális alapszolgáltatások fejlesztése:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáférésének fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).

- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.

Szociális és gyermekvédelmi szakellátások:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Gyermekjóléti alapszolgáltatások és gyermeknevelési szolgáltatások:

- Óvodai, bölcsődei korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Többcélú óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda).

P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.

- bérlakások kialakítása, új bérlakások építése;
- sport és szabadidős létesítmények fejlesztése, sport és szabadidősport programok támogatása;
- a falusi szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek, telepek felszámolása szociális falurehabilitációs programmal;
- esélyegyenlőséget biztosító infrastrukturális fejlesztések és szemléletformáló programok;
- idősek lakóparkja, idősbarát fejlesztések;
- belterületi utak, forgalomcsillapított övezetek fejlesztése, kerékpáros közlekedési fejlesztések, járdák, közlekedésbiztonsági, közvilágítási beruházások;
- a mezőgazdaság, a külterületi lakott helyek és a turizmus szükségletei alapján külterületi utak fejlesztése,
- okos város, okos vidék fejlesztésekkel a város-vidék együttműködések erősítése, a szolgáltatások területi eloszlásának javítása,
- az ifjúsági sportpolitika (röplabda akadémia, futball-akadémia, nemzetközi ifjúsági futballfesztivál) kiterjesztése Kaposvár vonzáskörzetére.

XII.7.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;									
1.1	Közutak fejlesztése	A megye teljes területe.	NIF Zrt., Magyar Közút	lakosság, vállalkozások	2021-2024	285 646	uniós és hazai	PO3	épített, felújított közutak hossza (km)	igen
1.2	Közutak fejlesztése	A megye teljes területe.	NIF Zrt., Magyar Közút	lakosság, vállalkozások	2025-2027	228 832	uniós és hazai	PO3	épített, felújított közutak hossza (km)	igen
1.3	Vasútfejlesztés	A megye teljes területe.	NIF Zrt., MÁV	lakosság, vállalkozások	2021-2024	50 000	uniós és hazai	PO3	felújított vasútvonalak hossza (km)	igen
1.4	Vasútfejlesztés	A megye teljes területe.	NIF Zrt., MÁV	lakosság, vállalkozások	2025-2027	31 530	uniós és hazai	PO3	felújított vasútvonalak hossza (km)	igen
	P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;									
2.1	Közösségi közlekedés okos fejlesztései	A megye teljes területe.	önkormányzatok, MÁV (Volán)	lakosság	2021-2024	50	uniós és hazai	PO3	okos közösségi közlekedésfejlesztések száma (db)	nem
2.2	Közösségi közlekedés fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, MÁV (Volán)	lakosság	2021-2024	947	uniós és hazai	PO3	közösségi közlekedésfejlesztések száma (db)	nem
2.3	Közösségi közlekedés fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, MÁV (Volán)	lakosság	2025-2027	352	uniós és hazai	PO3	közösségi közlekedésfejlesztések száma (db)	nem
2.4	Kerékpárút fejlesztés (helyi - turisztikai)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2021-2024	2 510	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem

2.5	Kerékpárút fejlesztés (helyi - turisztikai)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2025-2027	1 640	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.6	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2021-2024	7 291	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.7	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2025-2027	5 403	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.8	Kerékpárút fejlesztés (Eurovelo)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2021-2024	680	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.9	Kerékpárút fejlesztés (Eurovelo)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	turisták, lakosság	2025-2027	200	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.10	Kerékpárút fejlesztés (Elővárosi)	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2021-2024	250	uniós és hazai	PO3	új, felújított kerékpárút hossza (km)	nem
2.11	Út, járda és kerékpárút komplex	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2021-2024	920	uniós és hazai	PO3	új, felújított út, kerékpárút, járda hossza (km)	nem
2.12	Út, járda és kerékpárút komplex	A megye teljes területe.	önkormányzatok, Magyar Közút	lakosság	2025-2027	1 000	uniós és hazai	PO3	új, felújított út, kerékpárút, járda hossza (km)	nem
	P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;									
3.1	Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (zajvédelem, levegőtisztaság) fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	60	uniós és hazai	PO5, PO2	Támogatott zajvédelmi, levegőtisztasági fejlesztések száma (db)	nem
3.2	Temető, ravatalozó felújítás	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	4 350	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett temetők, ravatalozók száma (db)	nem
3.3	Temető, ravatalozó felújítás	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	628	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett temetők, ravatalozók száma (db)	nem
3.4	Zöldfelületek fejlesztése (parkok is)	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	16 550	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.5	Zöldfelületek fejlesztése (parkok is)	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	2 241	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.6	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 581	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem
3.7	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	2 634	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem

3.8	Barnamezős területek rehabilitációja, hasznosítása	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	3 650	uniós és hazai	PO5, PO2	Lakossági szolgáltatási célra fejlesztett barnamezős területek (ha)	nem
3.9	Barnamezős területek rehabilitációja, hasznosítása	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 017	uniós és hazai	PO5, PO2	Lakossági szolgáltatási célra fejlesztett barnamezős területek (ha)	nem
3.10	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	15 598	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett kulturális intézmények, szervezetek, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem
3.11	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	5 823	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett kulturális intézmények, szervezetek, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem
	P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;									
4.1	Kereskedelmi egység fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	140	hazai		Fejlesztett kereskedelmi egységek száma (db)	igen
4.2	Kereskedelmi egység fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	160	hazai		Fejlesztett kereskedelmi egységek száma (db)	igen
4.3	Tájfejlesztési akció	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	5	hazai		Tájfejlesztési akciók száma (db)	nem
4.4	Építési telkek kialakítása	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	743	hazai		Építési telkek kialakítása (db)	nem
4.5	Építési telkek kialakítása	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	5 522	hazai		Építési telkek kialakítása (db)	nem
4.6	Polgármesteri hivatal fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	577	hazai		polgármesteri hivatal felújítás, építés (db)	nem
4.7	Polgármesteri hivatal fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	95	hazai		polgármesteri hivatal felújítás, építés (db)	nem
4.8	Település földgázellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	800	hazai		Földgázvezeték építés hossza (km)	nem
4.9	Település földgázellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	3 250	hazai		Földgázvezeték építés hossza (km)	nem

4.10	Műszaki telephely fejlesztés önkormányzatok részére	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	30	hazai		Műszaki telephely fejlesztések száma (db)	nem
4.11	Műszaki telephely fejlesztés önkormányzatok részére	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	412	hazai		Műszaki telephely fejlesztések száma (db)	nem
4.12	Településszépítő akciók	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	199	hazai		Településszépítő akciók száma (db)	nem
4.13	Településszépítő akciók	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	711	hazai		Településszépítő akciók száma (db)	nem
	P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;									
5.1	Egészségügyi alapellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 639	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db)	nem
5.2	Egészségügyi alapellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	945	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett egészségügyi alapellátások száma (db)	nem
5.3	Egészségügyi járóbeteg szakellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	100	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett egészségügyi járóbeteg-szakrendelések száma (db)	igen
5.4	Fekvőbeteg ellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2021-2024	10 000	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett kórházak száma (db)	igen
5.5	Fekvőbeteg ellátás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	2 000	uniós, hazai	PO4, PO5	Fejlesztett kórházak száma (db)	igen
	P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;									
6.1	Közétkeztetés fejlesztése, amely többségében szociális célra főz	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	680	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, étkezdék száma (db)	nem
6.2	Közétkeztetés fejlesztése, amely többségében szociális célra főz	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	112	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett főzőkonyhák, melegítőkonyhák, étkezdék száma (db)	nem
6.3	Bölcsőde fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 310	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett bölcsődei férőhelyek száma (fő)	nem
6.4	Bölcsőde fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	150	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett bölcsődei férőhelyek száma (fő)	nem

6.5	Óvoda fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	3 885	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett óvodai férőhelyek száma (fő)	nem
6.6	Óvoda fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 497	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett óvodai férőhelyek száma (fő)	nem
6.7	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	371	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.8	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	175	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.9	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2021-2024	3 950	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem
6.10	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	8 988	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem
6.11	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	4 139	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
6.12	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	630	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
	P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.									
7.1	Bérlakás építés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	3 802	hazai		fejlesztett bérlakások száma (db)	nem
7.2	Bérlakás építés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 144	hazai		fejlesztett bérlakások száma (db)	nem
7.3	Szolgálati lakás építés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	1 384	hazai		fejlesztett szolgálati lakások száma (db)	nem
7.4	Szolgálati lakás építés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	755	hazai		fejlesztett szolgálati lakások száma (db)	nem
7.5	Szociális bérlakás építés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	15	uniós	PO4, PO5	fejlesztett szociális lakások száma (db)	nem

7.6	Szociális bérlakás építés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	268	uniós	PO4, PO5	fejlesztett szociális lakások száma (db)	nem
7.7	Gépbeszerzés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	558	hazai		beszerzett gépek száma (db)	nem
7.8	Gépbeszerzés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	966	hazai		beszerzett gépek száma (db)	nem
7.9	Közvilágítás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	452	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
7.10	Közvilágítás fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	339	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t)	nem
7.11	Térfigyelő rendszer fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	59	uniós, hazai	PO5	fejlesztett térfigyelő rendszerek száma (db)	nem
7.12	Térfigyelő rendszer fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	150	uniós, hazai	PO5	fejlesztett térfigyelő rendszerek száma (db)	nem
7.13	Közvilágítás és térfigyelő rendszer együttes fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	20	uniós, hazai	PO5, PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t), fejlesztett térfigyelő rendszerek száma (db)	nem
7.14	Okos város, okos település, okos térség fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	226	uniós, hazai	PO5, PO2	okos fejlesztések száma (db)	nem
7.15	Okos város, okos település, okos térség fejlesztések	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	200	uniós, hazai	PO5, PO2	okos fejlesztések száma (db)	
7.16	Innovatív településfejlesztési tevékenységek	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 000	uniós, hazai	PO5, PO2	innovatív komplex településfejlesztések száma (db)	nem
7.17	Sport infrastruktúra fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	5 939	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.18	Sport infrastruktúra fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 935	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.19	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	6 000	uniós, hazai	PO5	fejlesztett kerékpárutak hossza (km)	nem

7.20	Kerékpárút fejlesztés (helyi - nem turisztikai)	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	500	uniós, hazai	PO5	fejlesztett kerékpárutak hossza (km)	nem
7.21	Belterületi út és járda fejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	6 870	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út és járda hossza (km)	nem
7.22	Belterületi út és járda fejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 538	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út és járda hossza (km)	nem
7.23	Járdafejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	2 272	uniós, hazai	PO5	fejlesztett járda hossza (km)	nem
7.24	Járdafejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 964	uniós, hazai	PO5	fejlesztett járda hossza (km)	nem
7.25	Útfejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	8 190	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.26	Útfejlesztés	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	6 415	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.27	Önkormányzati külterületi út fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	787	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.28	Önkormányzati külterületi út fejlesztése	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	1 504	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem
7.29	Szociális városrehabilitáció, telepprogramok	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	1 715	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális városrehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem
7.30	Szociális városrehabilitáció, telepprogramok	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	650	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális városrehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem
7.31	Szociális falurehabilitáció, telepprogramok	A megye teljes területe.	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	110	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális falurehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;	335 646	260 362	596 008
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;	12 648	8 595	21 243
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;	42 789	12 342	55 131
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;	2 489	10 155	12 644
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;	12 639	3 045	15 684
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	15 334	11 552	26 886
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.	38 269	19 457	57 726
Összesen:	**459 814**	**325 508**	**785 322**

XII.7.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;									
	P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;									
	P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;									
3.1	Temető, ravatalozó felújítás	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	7	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett temetők, ravatalozók száma (db)	nem
3.2	Zöldfelületek fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	11	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.3	Zöldfelületek fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	1	uniós és hazai	PO5, PO2	Fejlesztett zöldfelületek területe (ha)	nem
3.4	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	244	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem
3.5	Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	20	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett játszóterek, közösségi terek, sportterek területe (ha)	nem
3.6	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	903	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett kulturális intézmények, szervezetek, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem

3.7	Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	248	uniós és hazai	PO5, PO2, PO4	Fejlesztett kulturális intézmények, szervezetek, közösségi terek és szolgáltatások száma (db)	nem
	P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;									
4.1	Közművesítés	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	40	hazai		Építési telkek kialakítása (db)	nem
	P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;									
5.1	Egészségprevenciós tevékenység	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	4	uniós és hazai	PO5, PO4	egészségprevencióba bevontak száma (fő)	nem
5.2	Egészségprevenciós tevékenység	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	181	uniós és hazai	PO5, PO4	egészségprevencióba bevontak száma (fő)	nem
	P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;									
6.1	Bölcsőde fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	24	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett bölcsődei férőhelyek száma (fő)	nem
6.2	Óvoda fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	25	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett óvodai férőhelyek száma (fő)	nem
6.3	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	17	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.4	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	300	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem
6.5	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	55	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem

6.6	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	11	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
6.9	Gyermekjóléti fejlesztés (átmeneti otthon, anyaotthon, helyettes szülői hálózat)	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	201	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szolgáltatások száma (db)	nem
6.10	Gyermekjóléti fejlesztés (átmeneti otthon, anyaotthon, helyettes szülői hálózat)	Megye területe komplex programmal fejlesztendő járások kivételével	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	250	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti szolgáltatások száma (db)	nem
	P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.									
7.1	Közbiztonság fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	260	uniós, hazai	PO4, PO5	Közbiztonsági tevékenységek száma (db)	nem
7.2	Közbiztonság fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	27	uniós, hazai	PO4, PO5	Közbiztonsági tevékenységek száma (db)	nem
7.3	Okos város, okos település, okos térség fejlesztések	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	15	uniós, hazai	PO5, PO2	okos fejlesztések száma (db)	nem
7.4	Sport infrastruktúra fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2021-2024	274	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.5	Sport infrastruktúra fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	352	uniós, hazai	PO5	fejlesztett sport-létesítmények száma (db)	nem
7.6	Kerékpárút (hivatásforgalmi) fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	120	uniós, hazai	PO5	fejlesztett kerékpárutak hossza (km)	nem
7.7	Önkormányzati külterületi út fejlesztése	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	25	uniós, hazai	PO5	fejlesztett út hossza (km)	nem

7.8	Szociális falurehabilitáció, telepprogramok	A megye teljes területe.	civil szervezetek, egyházak	lakosság	2025-2027	720	uniós, hazai	PO4, PO5	szociális falurehabilitációval érintett szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P7.1. A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;	0	0	0
P7.2. Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;	0	0	0
P7.3. Integrált településfejlesztési akciók támogatása;	1 158	276	1 433
P7.4. Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;	0	40	40
P7.5. Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;	4	181	185
P7.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	573	310	883
P7.7. Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.	301	1 491	1 792
Összesen:	**2 036**	**2 297**	**4 333**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

Több település a település földgázellátását szeretné kiépíteni. **Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető. Ezen települések számára energetikai tanácsadás keretében célszerű megújuló energetikai megoldásokat ajánlani a település adottságainak figyelembevételével**, felkészítve őket az önkormányzatok, a vállalkozások és a lakosság számára megnyíló támogatási lehetőségekre. A táblázatban ezen igényeket szerepeltettük, de javasolt a kiváltásuk megújuló energiákkal és energiahatékonysági intézkedésekkel.

A megyében jelentős gyorsforgalmi útfejlesztések, főútfejlesztések és vasútfejlesztések várhatóak, amelyek megteremtik az ország Kelet-Nyugat irányú minőségi közlekedését. E fejlesztések többsége IKOP Plusz és hazai forrásból fog megvalósulni. A TOP Plusz a 4 és 5 számjegyű utak fejlesztésében minimális segítséget jelent, a 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése iránti igények a lehetőségeket többszörösen meghaladják.

E prioritás tárgya a közösségi közlekedés okos fejlesztései és a közösségi közlekedés fejlesztése, amelyek a közösségi közlekedést kényelmesebbé, elérhetőbbé teszik a lakosság számára, miközben új közlekedési formákat is bevezetnek.

A kerékpárutak iránti igények is jelentősen meghaladják a rendelkezésre álló TOP Plusz kereteket. Az Eurovelo szakaszok az egyedüliek, amelyek IKOP Pluszból is támogathatóak. Kisebb léptékű kerékpáros fejlesztéseket a Magyar Falu Programból is lehet finanszírozni.

Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (zajvédelem, levegőtisztaság) fejlesztése is felmerült igényként.

Szinte a legtöbb településnél gondot okoz a temető, ravatalozó felújítása. Ezekre a feladatokra csak a Magyar Falu Program biztosít forrást. Az 5000 lakos feletti települések esetében eddig nem volt elérhető pályázati lehetőség ezen infrastruktúrák fejlesztésére.

Az önkormányzatok részéről az alábbi tevékenységek elsősorban a TOP Pluszból finanszírozhatóak, de a rendelkezésre álló forrást az igények többszörösen meghaladják. Kistelepülések a Magyar Falu Program keretében, az 5000 fő feletti települések elsősorban a Modern Kisvárosok Program keretében juthatnak e célra forrásokhoz:

- Zöldfelületek fejlesztése (parkok is).
- Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés.
- Barnamezős területek rehabilitációja, hasznosítása.
- Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások.
- Sport infrastruktúra fejlesztése.

Megfogalmazódtak kereskedelmi egység fejlesztések, tájfejlesztési akciók, településszépítési akciók, építési telkek kialakítása, polgármesteri hivatalok fejlesztése, amelyek részben Magyar Falu Program keretében, részben egyéb hazai forrásból finanszírozhatók.

Az önkormányzatok részéről jelentős igény mutatkozik műszaki telephely fejlesztésre, ahol kommunális gépeiket tarthatják. Erre vélhetően hazai forrásból, közmunka program keretében lehet megoldást találni.

A kommunális gépbeszerzésre elsősorban Magyar Falu Program, másodsorban a közös agrárpolitika keretében (VP Plusz) lesz lehetőség.

Az önkormányzatok az egészségügyi alapellátás fejlesztését TOP Plusz és Magyar Falu Program keretében tudják finanszírozni. Az egészségügyi járóbeteg szakellátás fejlesztését TOP Plusz forrásból.

Az állami fenntartású intézmények az egészségügyi járóbeteg szakellátás fejlesztését és a fekvőbeteg ellátás fejlesztését várhatóan RRF és EFOP Plusz forrásból fogják tudni finanszírozni.

Az alábbi szociális, gyermekjóléti és köznevelési ágazatba tartozó igények jelentős mértékben meghaladják a rendelkezésre álló forrásokat:

- Közétkeztetés fejlesztése, amely többségében szociális célra főz.
- Bölcsőde fejlesztése.
- Óvoda fejlesztése.
- Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése.
- Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése.
- Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat, illetve bölcsőde).

Bölcsőde fejlesztésre várhatóan az RRF és TOP plusz ad lehetőséget. Óvoda fejlesztésre, a falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésére a TOP Plusz és a Magyar Falu Program. A szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére a TOP Plusz, a szakellátások fejlesztésére az EFOP Plusz biztosít forrást. A fenti ellátásokat ellátó közétkeztetés fejlesztése TOP Plusz és hazai forrásból lehetséges.

Összefoglaló néven alapellátásként jelöltük meg a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat. A szociális törvény alapszolgáltatásnak, a gyermekvédelmi törvény alapellátásnak nevezi e szolgáltatási formákat. Alapellátás alatt jelen dokumentumban alapellátást és alapszolgáltatást is kell érteni, e dokumentum értelmezésénben a két fogalom egymás szinonimája.

A bérlakás, szolgálati lakás, szociális bérlakás építésére, kialakítására, felújítására jelentős igény mutatkozik. A szolgálati lakás igények részben Magyar Falu Program keretében elégíthetőek ki. A szociális bérlakások fejlesztésére a TOP Plusz és az EFOP Plusz város és falu szociális rehabilitációs fejlesztési pályázatai tudnak forrást biztosítani. Az igények többsége a jelenleg ismert konstrukciókból nem kielégíthető. Várható, hogy lesz hazai forrású bérlakásfejlesztési program, amely megoldást jelenthet ezen forráshiányra.

A közvilágítás fejlesztése, a térfigyelő rendszer fejlesztése, az okos város, okos település, okos térség fejlesztések, innovatív településfejlesztési tevékenységek elsősorban a TOP Plusz élhető települések projekt keretében lesznek támogathatóak, azonban ezek csak településrészeken és korlátozottan biztosítanak erre lehetőséget. A közvilágítási rendszerek korszerűsítésére teljes településre kiterjedően vélhetően a KEHOP Plusz keretében lesz lehetőség. Az okos platformszolgáltatások egy részét központilag fejlesztik európai uniós források felhasználásával. Ezen szolgáltatások a települések számára térítésmentesen elérhetőek, a szükséges hardver telepítéseket és betanítást, azaz a bevezetést elképzelhető, hogy a DIMOP Plusz fogja finanszírozni.

A belterületi út és járda fejlesztésekre óriási az igény, amelynek a TOP Plusz körülbelül a 3-4%-át képes finanszírozni. Hazai forrásból a költségvetési törvény is biztosít pályázati lehetőséget, továbbá a Magyar Falu Program is. Az elmúlt években a rendelkezésre álló források az igények elenyésző részét tudták kielégíteni. Az 5000 fő lakos feletti települések esetében a költségvetési törvény adta pályázati lehetőség csak felújításra biztosított forrást, az útalapos utak hengerelt aszfaltúttal történő kiváltására nem volt pályázati lehetőségük, kizárólag egyedi támogatási döntés alapján kaphattak e célra támogatást.

Az önkormányzati külterületi utak fejlesztésére várhatóan a VP Plusz, továbbá hazai pályázati lehetőségek (Herman Ottó Intézet kezelésében) biztosíthatnak forrást.

A szociális városrehabilitáció, telepprogramok kizárólag TOP Pluszból támogathatóak. A községek hasonló problémái, azaz a szociális falurehabilitáció, telepprogramok EFOP Plusz forrásból lesznek támogathatóak.

A civil szervezetek és az egyházak is számos helyi fejlesztési feladatot terveznek elvégezni, amelyek többségét hazai forrásból tudják megtenni. Az alábbi tevékenységekre elsősorban az önkormányzatok pályázhatnak:

- Zöldfelületek fejlesztése.
- Közművesítés.
- Kerékpárút (hivatásforgalmi) fejlesztése.
- Önkormányzati külterületi út fejlesztése.
- Szociális falurehabilitáció, telepprogramok.

Az alábbi tevékenységre az önkormányzatok mellett elsősorban egyházak pályázhatnak hazai forrásból: Temető, ravatalozó felújítás.

Az intézményfenntartó civil szervezetek és egyházak EFOP Plusz, néhány esetben TOP Plusz és hazai forrásokra is pályázhatnak az alábbi tevékenységek fejlesztésére:

- Bölcsőde fejlesztése.
- Óvoda fejlesztése.
- Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése.
- Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése.
- Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat és bölcsőde).
- Gyermekjóléti fejlesztés (átmeneti otthon, anyaotthon, nevelőszülői hálózat).

Az alábbi tevékenységre a civil szervezetek és az egyházak EFOP Plusz és hazai forrásból pályázhatnak:

- Egészségprevenciós tevékenység.

Az alábbi tevékenységeket elsősorban hazai forrásból tudják finanszírozni a civil szervezetek és az egyházak:

- Közbiztonság fejlesztése.
- Okos város, okos település, okos térség fejlesztések.
- Közművelődés, kultúra, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése.
- Játszóterek, közösségi tér és sporttér fejlesztés.
- Sport infrastruktúra fejlesztése.

A prioritásba tartozó fejlesztések tárgya alapján a gazdasági szereplők részére nem allokáltunk forrást.

XII.8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése

A Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet sajátos térszerkezeti problémákkal küzd, a terület északi része fejlettebb, a déli része fejletlenebb. A térség számára jelentős kitettséget jelent a turizmus magas aránya a terület gazdaságán belül, amely erős szezonalitást mutat. Kiemelt fejlesztési cél e szezonalitás csökkentése, a minden évszakban elérhető turisztikai szolgáltatások számának és kapacitásának növelése. A térség kiegyensúlyozott fejlődését segítené, ha a Balaton-parttól távolabbi területek is bekapcsolódhatnának a turizmusba, csökkentve a területi koncentrációt, továbbá, ha a helyi termékek előállítása révén a mezőgazdaság, élelmiszeripar erősödne a térségben, munkát adva szezonon kívül is a lakosságnak.

A turizmus iránti kitettséget csökkentené a területen az ipar megerősödése, mely ipari fejlesztések alacsony környezeti kockázattal és kibocsátással, kis területigénnyel működnek, azonban nagy hozzáadott értékű termékeket állítanak elő. Emellett fontos, hogy a térségbe települő ipari termelőkapacitások illeszkedjenek a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény által megszabott területhasználati keretekhez. A kutatás-fejlesztés mind e területet, mind a mezőgazdaságot, mind a turizmust segítheti. Az ipar és K+F+I tekintetében Siófok és Marcali térségére célszerű az erőforrásokat koncentrálni, amelyek a térség számára központként funkcionálhatnak.

A Balaton jelenleg is az ország második, egyben a megye első számú turisztikai célpontja, de az alapvetően kedvezőtlen folyamatokat az előző tervezési időszakban uniós forrásból megvalósuló fejlesztések sem voltak képesek érdemben befolyásolni. A turisztikai kínálat koncentráltsága mellett probléma a kínálati elemek kapcsolódásának, egymásra épülésének hiánya, a szolgáltatások esetenként alacsony színvonala, de az együttműködés nem megfelelő szintje, valamint a szakképzett munkaerő alacsony száma is évek óta terheli az ágazatot. A vendégforgalmi adatokat tekintve elsősorban nem a vendégek távolmaradása, sokkal inkább a vendégéjszakák számának csökkenése, és az ezzel együtt járó átlagos tartózkodási idő rövidülése az, ami igazi problémát jelentett.

A prioritás egyik célja, a már meglévő turisztikai szolgáltatások energiahatékonyságának, megújuló energiatermelésének növelése és digitalizálása, a hiányzó munkaerő pótlása egyrészt képzéssel, átképzéssel, másrészt automatizálással, amely a munkaerő minőségi hiányosságaira is részben megoldást jelenthet. Az automatizálás révén növekedhet a szektor egy fő munkavállalóra eső bevétele, amely a versenyképes bérek biztosításának az alapja lehet. Továbbá le kell vonni a tapasztalatokat és ezen ismeretek birtokában kell megvalósítani a fejlesztéseket, amely kihat az épületek technológiájára, a berendezések, eszközök technológiájára, a szolgáltatások szervezésére, az üzemeltetést segítő szoftverekre. Az energetikai költségek csökkentése és az automatizálás együtt képes a turizmus jövedelmezőségét növelni. Ehhez illeszkedik a "smart" (okos) eszközök, gyakorlatok alkalmazásának ösztönzése.

A területi és termék preferenciák alapján megvalósuló attrakciók fejlesztése mellett a piaci (vendég-) igényeket és a keresletet ténylegesen kielégítő turisztikai szuprastruktúra (szálláshely-, vendéglátó-, program- és kiegészítő szolgáltatás-kínálat) fejlesztése ugyanúgy elengedhetetlen. A kapacitások jobb kihasználására törekedve az üzleti célú szállás- és vendéglátóhelyek mennyiségi fejlesztése helyett a szolgáltatások minőségi színvonalának emelése kell, hogy elsődlegesen szempont legyen – a hiánypótló kapacitások létrehozásának lehetőségét természetesen nem kizárva. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) településein különösen indokolttá vált az üzleti magánszálláshely-kínálat (egyéb szálláshelyek) megújításának folytatása, így a minőségi fordulatot eredményező kisebb léptékű támogatások ugyanúgy a második intézkedéshez kapcsolódóan jelennek meg. Nyáron jelentős kapacitáshiány mutatkozik, amelyet a kollégiumok ezirányú fejlesztésével lehet enyhíteni, növelve a megye turisztikai potenciálját. Az aktív turizmus fejlesztése jól illeszkedik a megváltozott körülményekhez, várhatóan egyre nagyobb lesz az igény ezen turisztikai ágazat iránt, amely a lakosság egészséges életmódjához is hozzájárul. Az aktív turizmus a foglalkoztatás javításának is kiváló eszköze.

A turizmus élénkítését szolgáló harmadik intézkedés-csoport keretében kerül sor a támogató hálózati (és intézmény-) rendszerek különböző területi szinteken történő megerősítésére, a már megalakult helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek (TDM) működésének stabilizálására, illetve a jól működő Tourinform Irodák megtartására, és a térségi, azaz megyei, illetve a Balaton turisztikai régiót lefedő szervezetek támogatására, továbbá az előtérbe állított megyei termékek köré szerveződött klaszterek, valamint védjegy- és minősítési rendszerek fejlesztésére.

Fontos és a program megvalósításának szakaszában sem elhanyagolható szempont, hogy a jelen beruházási prioritás keretében rögzített intézkedésekhez csak azon megye specifikus fejlesztési elképzelések illeszthetők, amelyek képesek a turizmus termékeket és a fejlesztési területek illetően meghatározott szűkítő feltételeket (priorizálást) teljesíteni. A program megvalósítást támogatandó külön dokumentumban (pl. megyei turizmusfejlesztési program) javasolt a termék- és magterületek végső körének meghatározása és közzététele.

Az intézkedések erősítik a megyei turizmus szektort, annak gazdasági teljesítőképességét, munkahelyteremtését és jövedelmezőségét is. Az intézkedés keretében elsősorban a megyei KKV-k fejlesztését, termelékenységük növekedését kell elősegíteni, és csak másodsorban az önkormányzatok által végrehajtott fejlesztéseket, amelyek szükségesek ugyan a vendégforgalom növelése érdekében, de csak közvetve hatnak a vállalkozások jövedelmezőségére.

A megfogalmazott gazdaság- és turizmusfejlesztési elképzelések csak akkor hordozhatnak magukban érdemi társadalmi hasznot, ha mindeközben biztosított a Balaton környezeti, ökológiai egyensúlya, jó vízminőség jellemzi a tavat, és a táji-környezeti konfliktusok a hosszútávú fenntarthatóság érvényesítésével kezeltek. A prioritásba foglalt gazdaságfejlesztési beavatkozások sikerének alapfeltétele a tó és ökológiai rendszerének egyensúlya, jó minősége.

XII.8.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** A mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai vállalkozások innovatív fejlesztése, a nagyfokú automatizálás és a kutatás-fejlesztés hozzájárulnak ezen célkitűzések eléréséhez.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** A mezőgazdaság fejlesztése, különösen az ökológiai gazdálkodásra áttérés, az automatizálásnak köszönhető kisebb mennyiségű vegyszerhasználat, az erdők telepítése, védőerdősávok létrehozása mind hozzájárul e célhoz. A turisztikai szolgáltatók energiahatékonyságának és megújuló energiatermelésének is közvetlen széndioxid csökkentő hatása van.
- **Jobban összekapcsolt Európa – mobilitás és regionális IKT-összekapcsoltság. (PO3)** A turisztikai kerékpárutak fejlesztése másodlagosan a munkába járást is támogatja, amely hozzájárul ezen uniós szakpolitikai célkitűzéshez.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az állami és önkormányzati szerepvállalás magas a turisztikai szektorban, mert a fő attrakciót és infrastruktúrát jellemzően ők tartják fenn, amely nélkül a vállalkozások nem lehetnek sikeresek. Továbbá számos olyan fejlesztésre szoruló kulturális, közösségi, szabadidős szolgáltatást nyújtanak, amelyeket a turisták is igénybe vesznek.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél (A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása) -** A mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai vállalkozások innovatív fejlesztése, a nagyfokú automatizálás és a kutatás-fejlesztés hozzájárulnak a megye reziliens, magas hozzáadott értéket előállító gazdasági fejlődéséhez.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** A mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai vállalkozások innovatív fejlesztése, a nagyfokú automatizálás és a kutatás-fejlesztés hozzájárulnak ezen célkitűzések eléréséhez.
- **Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság (specifikus cél):** A turisztikai szezonalitás csökkentésének eszközei a gyógyszolgáltatások, az aktív turizmus, az egészséges élelmiszerek, egészséges életmódot támogató turisztikai szolgáltatások fejlesztése. A szezonalitás csökkentése mellett e fejlesztések a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet megyei fejlesztési térségen belüli területi különbségek kiegyenlítődését is segítik.
- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás (specifikus cél):** Az ökológiai gazdálkodás, az egészséges élelmiszertermelés, élelmiszerfeldolgozás, a vendéglátás és a szálláshely szolgáltatás összekapcsolása, szoros együttműködése tud hozzájárulni e cél eléréséhez és az életképes vidék fejlődéséhez.

- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi specifikus cél):** A mezőgazdaság, élelmiszeripar, turizmus innovatív, automatizáló fejlesztése révén nő ezen ágazatok jövedelemtermelő képessége, nőnek az ezen ágazatokban dolgozók munkabérei, amely segíti a népesség megőrzését. A széles szolgáltatási paletta fejlesztése is e célt segíti.
- **Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése (területi specifikus cél):** A kiemelkedő táji értékek védelme és bemutatása része a prioritás céljainak.
- **Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása (területi specifikus cél):** A turisztikai kerékpárút fejlesztések másodlagosan a munkába járást is támogatják, így hozzájárulnak e célhoz.

XII.8.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;

- Nyersanyagok rendelkezésre állásának biztosítása a gazdálkodásba bevont területek fenntartható használatával;
- A feldolgozóipar letelepedését megalapozó infrastrukturális beruházások támogatása;
- A feldolgozáshoz és a nyersanyagtermeléshez szükséges, a piaci igényekhez igazodni képes szakképzett munkaerő képzése;
- A már letelepedett üzemek foglalkoztatást bővítő fejlesztéseinek támogatása;
- A már letelepedett üzemek termelékenységét, ezáltal az egy munkavállaló által előállított hozzáadott értéket növelő fejlesztések támogatása, ideértve a költségcsökkentő beruházásokat is.
- A mezőgazdasági termelők közös tárolási, hűtési, csomagolási, feldolgozási, értékesítési, termelési, öntözési, vízvisszatartási, innovatív drón alapú növényvédelmi, egyéb gépi, automatizálási tevékenységének ösztönzése, fejlesztése, támogatása.
- Az öntözés, vízvisszatartás feltételeinek fejlesztése.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházas növénytermesztés, tárolás, csomagolás fejlesztése.
- A fenntartható, tájkímélő, a biológiai sokféleséget megőrző növénytermesztési tevékenység fejlesztése, automatizálása, az ökológiai gazdálkodásra való áttérés támogatása.
- A gyógynövénytermesztés, a táplálékkiegészítők, illetve gyógyszerek alapanyagául szolgáló növények az ökológiai termesztésének fejlesztése, támogatása.
- Az állattenyésztés fejlesztésének támogatása, automatizálása. Az ökológiai állattartás, hústermék előállítás támogatása.
- A haltenyésztés és feldolgozás, hűtés, csomagolás fejlesztése, az ökológiai termesztési megoldások ösztönzése.

- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdaság, élelmiszeripar, a hulladékgazdálkodási és energetikai szektorokkal együttműködésben.
- A helyi, tradicionális mezőgazdasági, állattenyésztési és élelmiszeripari technikák megőrzése, fejlesztése. A helyi hagyományos ételek táj jellegű alapanyagainak előállítása.
- Erdőtelepítés, véderdősávok létesítése, meglévő faállomány szükséges megújítása, növelve a megye erdőborítását. A gazdaságosan nem hasznosítható, erdőtelepítésre alkalmas mezőgazdasági területeken az erdőtelepítés ösztönzése, támogatása. Az erdőgazdálkodás és az erdei ökoszisztéma folyamatainak összehangolása. A biodiverzitás fenntartása kiemelten fontos cél, amely – többek között – az erdők természetközeli állapotban történő megőrzését, a termőhelynek megfelelő őshonos, tájhonos faállományok fenntartását jelenti a gazdasági célú erdőkben is.

P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése

- Klaszterek, szövetkezetek, szociális gazdaságok létrehozásának és működtetésének támogatása gazdaságpolitikai eszközök és mentorprogram segítségével;
- Helyi piacok, értékesítési pontok létrehozásának támogatása, a megyei kisboltokban a megyei termékek minél nagyobb arányú megjelenésének ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel;
- A helyi termékek értékesítését, a termelőket és fogyasztókat összekötő okos alkalmazások bevezetése, online piactér fejlesztése, a vidéki, bolthiányos térségekben kiszállítással minél több helyi termék elérhetővé tétele,
- Helyi nyers és feldolgozott termékek hazai piacának védelme;
- Helyi termelőktől származó élelmiszerek becsatornázása a közétkeztetésbe, az ehhez szükséges agrárlogisztikai központok, előfeldolgozás, tárolás, hűtés, fagyasztás feltételeinek megteremtése, fejlesztése, amely csökkenti az étel előállítás ökológiai lábnyomát;
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése.
- „Somogyi” védjegy kialakítása és egységes marketing tevékenységen keresztül a helyi termékek pozíciójának megerősítése, a külső piacokon történő bemutatása, a megyén belüli helyi termék fogyasztás népszerűsítése a helyi identitás erősítésével;
- Az éttermek, cukrászatok, étkeztetést is nyújtó szálláshelyek és a folyamatosan magas minőséget előállító helyi termelők együttműködésének ösztönzése marketing és identitást erősítő eszközökkel;

P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének támogatása;
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának támogatása;
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése;
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok erősítése;
- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása;
- Somogy megyében működő klaszterkezdeményezések erősítése;
- Új horizontális vagy vertikális szemlélettel szerveződő vállalati együttműködések felkarolása;
- A horvát-magyar határ menti gazdasági kapcsolatok fejlesztése;

- Startup cégek támogatása, mentorálása, inkubációja,
- A városokban elérhető kereskedelmi áruk és szolgáltatások vidék számára elérhetővé tétele okos megoldások, kiszállítás, kiszállás innovatív fejlesztésével.
- A zöldgazdasági fejlesztések, együttműködések támogatása.
- Alapkutatások az egyes gazdasági ágazatokban, továbbá a több ágazatot felölelő témákban.

P8.4. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése

- Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése, a Balaton, mint természeti érték turisztikai célú fejlesztése (személyhajó kikötők, vitorláskikötők, csónakkikötők, strandok stb.) az EuroVelo és hazai törzshálózat részét képező és ahhoz fizikailag csatlakozó kerékpárforgalmi létesítmények és kapcsolódó kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, országos, de legalább regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdők, egészségturisztikai helyszínek technológiai és szolgáltatásfejlesztése, új és innovatív turisztikai termékek létrehozása,
- Különösen vidéki térségekben emellett: helyi termékeket előállító, a vidéki örökséget megőrző és a hagyományokat ápoló, azokat turisztikai termékelemekké fejlesztő kis léptékű beavatkozások, kerékpáros, továbbá lovas-, vadász-, horgász-, kulturális-, falusi- és agro turizmust szolgáló fejlesztések;
- Tematikus élményláncok kialakítása, amely a megye különböző turisztikai attrakcióit összekapcsolja, segítve a programturizmust, aktív turizmust, ösztönözve a körutazásokat, azaz a szálláshelyek és turisztikai attrakciók, szolgáltatások egy üdülésen belüli összekapcsolását egy-egy téma köré szervezve. Az élmény, mint szempont mellett a világjárvány hatásának betudhatóan a biztonság, a biztonságos desztináció keresése az egyik legfontosabb szempontként jelent meg a turizmusban. Az aktív turizmus képes biztonságosan igénybe vehető kínálatot nyújtani, épp ezért is érdemes a fejlesztéseket négyévszakosra, az év minden időszakában igénybe vehetőre tervezni.
- Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés: a gyalogos túraútvonalak fejlesztése, a vízi túraútvonalak fejlesztése, a szabadtéri és a kedvezőtlen időjárási körülmények idején is igénybe vehető beltéri sportolási lehetőségek, fizikai erőnléthez kapcsolódó attrakciók, erdei iskolák fejlesztése, tanösvények, madármegfigyelő helyek. Továbbá a nemzeti parkok beruházásában egyéb ökoturisztikai elemek fejlesztése.
- A balatoni térségben az eltöltött vendégéjszakák számát növelő, térségi hatású turisztikai attrakciók fejlesztése
- A megye turisztikai magterületein kívül elsősorban a falusi turizmus fejlesztése kell, hogy fókuszba kerüljön, ahol az élményelemek szálláshely szolgáltatással kapcsolódnak össze.
- A parti sétányok kialakításának egységes elvek szerinti kijelölése és szabályozása, parti sétányok, zöldterületek területének növelése, továbbá a közterület használat egységes elvek szerinti szabályozása, különös tekintettel a környezetterhelés szempontjaira.
- Települési zöldterületek fejlesztése, a parti sétányok kialakítása, parkok fejlesztése, barnamezős területek rehabilitációja, a települési arculati elemek fejlesztése, építési örökség védelme.

- A víziturisztikai fejlesztések között Folyód, Balatonszemes, Zamárdi és Siófok településeken a már megvalósult vízitúra megállóhelyek hálózatosítása, kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.
- A Somogy megyébe benyúló csatornák vízi turisztikai hasznosítása indokolt.
- A háttértelepülések kerékpáros fejlesztésével a közvetlen vízparti településekkel való összekötés megvalósítása.
- A további kerékpáros fejlesztések között kiemelendő a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által tervezett Siófok - Szabadhídvég - Tamási - Dombóvár - Orfű - Pécs, valamint a Szigetvár - Kaposvár kerékpárt fejlesztése a Balatoni Bringakörhöz kapcsolódóan. Ezen kívül a Magyar Kerékpáros Szövetség BalatonBike365 GINOP támogatású projektjében több kerékpáros turisztikai útvonal lesz a közeljövőben kitáblázva, és a kerékpárosbarát szolgáltatások bevezetésére is sor kerül. A Magyar Közút Nonprofit Zrt. beruházásában a megye területén további kerékpárutak tervezése kezdődik meg 2021-ben (Gyékényes-Berzence, Som-6511 j. ök. útelágazás, Kereki-Tab, Lengyeltóti-Somogyvár, 67. főút menti hiányzó szakasz) melyek elsősorban a turisztikai hálózat hiányzó szakaszait pótolják.
- Buzsák-Csisztapuszta gyógyfürdő, valamint Szántódpusztai majorság örökségvédelmi helyszín fejlesztése, illetve Marcali turisztikai fejlesztése.

P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés

- Elsősorban működő és egész évben nyitva tartó, a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet szerinti szálláshelyek (ide értve az egyéb szálláshelyeket is) magasabb színvonalú szálláshelyekké történő fejlesztése, és/vagy ahhoz kapcsolódó minőségi élményeket és tartalmas időtöltési lehetőséget nyújtó szolgáltatások (wellness, konferencia stb.) fejlesztése, másodsorban az ifjúsági szálláshelyek fejlesztése. Ahol nem áll rendelkezésre meglévő felújítható/kiváltható szálláshely ott új építés szükséges, azonban e fejlesztések kapcsán a tömegturizmus környezeti hatásainak ellensúlyozását szolgáló megoldások szükségesek az adott térsége belül.
- A helyi termékeken, a helyi gasztronómiai értékeken alapuló minőségi (egészséges, élményt nyújtó stb.) gasztronómiai kínálat létrehozása, működő vendéglátó vállalkozások korszerűsítése, technológiai- és szolgáltatásfejlesztése, meglévő attrakcióhoz / vonzerőhöz kötve;
- Meglévő szolgáltatások technológiai átállásának támogatása, automatizálása, energiahatékonysági és megújuló energiatermelési fejlesztése.
- A megyében működő kollégiumok színvonalának növelésével a nyári szálláshely-kapacitás növelése, amennyiben az a hatályos szabvány szerinti kialakítást (2 db kétágyas szoba, 2 db előtér, 1 db zuhanyzó, 1 db külön helyiségek képező WC megfelelő berendezéssel kellően magas színvonalat tud nyújtani) teljesítő fejlesztés.

P8.6. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése

- TDM szervezetek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, stratégiaalkotás stb.), információs rendszerek működtetése (iroda, táblarendszerek, mobil applikációk stb.) szervezetfejlesztés, szemléletformálás, oktatás és képzés, promóciós és marketingtevékenységek, fesztiválok szervezése, helyi identitást erősítő turizmusba bekapcsolódó rendezvények szervezése, a munkaszervezet működését támogató, valamint a turistafogadás feltételeit elősegítő, komfortérzetet növelő kisléptékű infrastruktúrafejlesztés (kerékpárkölcsönző, rendezvény stb.) és eszközbeszerzés;
- A már működő Tourinform Iroda hálózatának fejlesztése, amennyiben az a TDM által ellátandó feladatokat helyi szinten hatékonyabban képes ellátni.
- Klaszterek esetében: termékfejlesztési feladatok (adatgyűjtés, kutatás, felmérés, elemzés stb.), látogatómenedzsment-rendszerek működtetése, termékalapú márkaépítés, kommunikációs és marketingtevékenységek, turisztikai szolgáltatásokkal, termékekkel összefüggő minőségbiztosítási- és védjegyrendszerek kialakítása, beszállítói rendszerek kialakítása;
- A turizmusban dolgozók és kisvállalkozók, a turizmushoz kapcsolódó élelmiszertermelésben érintettek digitális kompetenciáinak fejlesztése, felkészítése az automatizálásban rejlő lehetőségek kihasználására.
- A térségi turisztikai rendszerek fejlesztése, digitális tartalomfejlesztés, amely az automatizálást támogatja, kapcsolódva, ráépülve az okos város- okos vidék platformszolgáltatásokra.
- A térségi info-kommunikációs fejlesztése, amely az automatizálás és a digitális tartalomfejlesztés előtti fizikai akadályokat megszünteti.
- Szoft elemeket tartalmazó fejlesztések végrehajtása a térségben. Térségileg integrált, Balaton Kiemelt Üdülőkörzeti szinten szervezett partnerségen alapuló beavatkozások segítségével a térség közbiztonságának javítása (A Balaton Fejlesztési Tanács Közbiztonsági Tanácsadó Testületének Programja), szemléletformáló programok keretében a térségi identitás erősítése (Balatoni Partnerségi Program, Játékos Balaton), szemléletformáló, edukációs programok keretében a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás egyéni, közösségi stratégiáinak javítása (Balatoni Klímaakadémia).

XII.8.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
1.1	Agrárlogisztikai és hozzá kapcsolódó élelmiszeripari fejlesztések	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	840	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	
1.2	Agrárlogisztikai és hozzá kapcsolódó élelmiszeripari fejlesztések	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	agrártermelők, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	70 000	Uniós	Közös agrárpolitika	támogatott projektek száma (db)	
	P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
	P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									
	P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
4.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	20 807	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
4.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	9 449	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									

5.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	11 712	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
5.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	14 426	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
	P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás									
6.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2021-2024	60	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
6.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	önkormányzatok, intézmények, önkormányzati gazdasági társaságok	turisták, lakosság	2025-2027	570	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	840	70 000	70 840
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	0	0	0
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	20 807	9 449	30 256
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	11 712	14 426	26 138
P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás	60	570	630
Összesen:	**33 419**	**94 444**	**127 863**

XII.8.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
	P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
	P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									
	P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
4.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	45	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									
5.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	100	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	igen
5.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	540	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	igen
	P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás									
6.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2021-2024	30	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem
6.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	civil szervezetek, egyházak	turisták, lakosság	2025-2027	5	uniós, hazai	PO5	támogatott programok száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	0	0	0
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	0	0	0
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0	0	0
P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	0	45	45
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	100	540	640
P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás	30	5	35
Összesen:	**130**	**590**	**720**

XII.8.2.3. Gazdasági szereplők projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;									
1.1	Szántóföldi termesztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.2	Szántóföldi termesztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	2 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott mezőgazdasági vállalkozások száma (db)	nem
1.3	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.4	Állattenyésztés fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott állattenyésztő vállalkozások száma (db)	nem
1.5	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.6	Erdőgazdálkodás fejlesztés támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott új, vagy megújult erdők területe (ha)	nem
1.7	Kertészet, szőlészet, borászat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.8	Kertészet, szőlészet, borászat, gombatermesztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

1.9	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.10	Élelmiszeripari feldolgozás fejlesztése (közvetlen feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.11	Öntözés, vízvisszatartás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2021-2024	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízvisszatartással fejlesztett terület (ha)	igen
1.12	Öntözés, vízvisszatartás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, víztársulások, vízügyi igazgatóságok	vállalkozások	2025-2027	2 500	uniós	Közös agrárpolitika	öntözéssel, vízvisszatartással fejlesztett terület (ha)	igen
1.13	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.14	Ökológiai gazdálkodásra átállás támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	500	uniós	Közös agrárpolitika	ökológiai gazdálkodású terület (ha)	nem
1.15	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	4 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.16	Halászatok, halastavi haltenyésztés fejlesztésének támogatása	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	2 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.17	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.18	Agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése (tárolás, hűtés, csomagolás, konyhakész feldolgozás)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	uniós	Közös agrárpolitika	támogatott vállalkozások száma (db)	igen
1.19	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	2 500	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.20	Élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	4 000	uniós	PO1	támogatott vállalkozások száma (db)	nem

1.21	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	1 500	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
1.22	Közétkeztetést végző vállalkozások konyháinak fejlesztése (közszolgáltatási szerződés alapján)	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	1 000	hazai		támogatott vállalkozások száma (db)	nem
	P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése									
2.1	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	300	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.2	"Somogyi" védjegy kialakítása, széles körű megismertetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	200	hazai		marketing akciók száma (db)	igen
2.3	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2021-2024	200	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen
2.4	Piacra jutást segítő szervezetek támogatása, okos platformszolgáltatások bevezetése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások együttműködési szervezetei	lakosság	2025-2027	150	uniós, hazai	PO1	támogatott vállalkozási együttműködési szervezetek száma (db), bevezetett okos megoldások száma (db)	igen
2.5	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2021-2024	200	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
2.6	Rövid ellátási láncok ösztönzése együttműködési és marketing eszközökkel, okos megoldásokkal	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	lakosság	2025-2027	200	uniós, hazai	PO2	Helyi beszállítói szerződések száma (db) és azok volumene (kg, l, db)	igen
	P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;									

3.1	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2021-2024	800	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
3.2	Vállalkozások kutatás-fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások, felsőoktatási intézmények, fejlesztés tárgyával érintett intézmények	vállalkozások	2025-2027	600	uniós	PO1	támogatott kutatások, kísérleti fejlesztések száma (db)	igen
3.3	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2021-2024	400	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
3.4	Induló vállalkozások támogatása, mentorálása, inkubációja	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	induló vállalkozások	induló vállalkozások	2025-2027	400	uniós	PO1	támogatott induló vállalkozások száma (db)	igen
3.5	Vállalkozások kutatás fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	vállalkozások	2021-2024	200	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
3.6	Vállalkozások kutatás fejlesztési tevékenysége, együttműködésben más vállalkozásokkal és a felsőoktatással	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	vállalkozások	2025-2027	150	uniós	PO1	támogatott okos platformfejlesztések és bevezetések száma (db)	igen
	P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése									
4.1	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	8 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
4.2	Turisztikai attrakciók, szolgáltatások fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	7 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott turisztikai attrakció/szolgáltatás fejlesztések száma (db)	nem
	P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés									

5.1	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	14 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
5.2	Szálláshelyek, vendéglátás fejlesztése	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	11 000	uniós, hazai	PO1, PO2	támogatott szálláshely/vendéglátás fejlesztések száma (db)	nem
	P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás									
6.1	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2021-2024	600	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen
6.2	Identitást és turizmust erősítő programok	Balaton Kiemelt Üdülőkörzet	vállalkozások	turisták, lakosság	2025-2027	600	uniós, hazai	PO1, PO5	támogatott programok száma (db)	igen

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	**Indikatív forrás 2021-2024** (millió Ft)	**Indikatív forrás 2025-2027** (millió Ft)	**Indikatív forrás összesen 2021-2027** (millió Ft)
P8.1. Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	23 500	16 000	39 500
P8.2. A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	700	550	1 250
P8.3. K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	1 400	1 150	2 550
P8.4.. intézkedés: Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	8 000	7 000	15 000
P8.5. intézkedés: Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	14 000	11 000	25 000
P8.6.. intézkedés: Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás	600	600	1 200
Összesen:	**48 200**	**36 300**	**84 500**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A települések részéről merült fel igény agrárlogisztikai és hozzá kapcsolódó élelmiszeripari fejlesztésekre, amely a hátrányos helyzetű, képzetlen lakosság számára munkalehetőségeket teremthet, ellátva a turizmust és a piacokat, kiskereskedelmet egészséges helyi élelmiszerekkel. Lengyeltóti település innovatív élelmiszertermelő projektötlete a túlsúlyos, a 200 millió euró összeget 70 milliárd Ft nagyságrendűre becsültük egy jövőbeni 350 Ft/€ árfolyamot feltételezve hosszútávon.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben lévő önkormányzati turisztikai attrakciók, szolgáltatások, ideértve a turisztikailag erősebb hatású kulturális fejlesztéseket is, továbbá az önkormányzati szálláshely fejlesztések tartoznak ide. Az igények jelentősen meghaladják a TOP Plusz adta lehetőségeket. Egy jelentős részük várhatóan hazai forrásból lesz támogatható. A GINOP Plusz várhatóan a turisztikai vonzerővel rendelkező gyógyfürdők és környezetük fejlesztését támogatja, továbbá a várak és kastélyok egy részét. A kulturális turisztikai termék tekintetében hazánkban a legnagyobb kereslet a várak és kastélyok irányában realizálódik. Hazánk vezető kastélyai és várai kiemelkedő vonzerővel rendelkeznek, belföldön mindenki által ismertek és a nemzetközileg is legismertebb magyar örökségvédelmi helyszínek között tartják őket számon. A Nemzeti Kastélyprogram és a Nemzeti Várprogram keretében a Kormány határozattal rögzíti a kiemelt helyszínek körét. A vezető örökségvédelmi helyszíneken kívül számos további, a jelenlegi kihasználtsághoz képest nagyobb turisztikai potenciállal rendelkező kastélyt és várat azonosíthatunk hazánkban. Fejlesztésük az adott térség vonzerejét növelheti, a desztináció termékkínálatát erősíti. A turisztikai szempontok mentén történő fejlesztések jelentős vendégszám növekedést jelenthetnek és hozzájárulhatnak a vendégéjszakaszám emelkedéséhez is.

Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, ezért a GINOP Plusz forrásaira sikerrel pályázhatnak. Az igények egy része a Kisfaludy Programból lesz finanszírozható.

A helyi identitást és egyben a turizmust is erősítő programokra várhatóan a TOP Pluszból lesz elsődlegesen lehetőség.

A vállalkozások, civil szervezetek és egyházak részéről is jelentős az igény a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás fejlesztésére, továbbá a kulturális, turisztikai, helyi identitást erősítő programok támogatására. E fejlesztéseikre elsődlegesen a GINOP Plusz, Kisfaludy Program és hazai források biztosítanak lehetőséget.

XII.9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

A Barcsi és Csurgói járások gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta lassabb ütemben nőtt az országos átlagnál, így egy leszakadó tendencia érvényesült, mely az országosnál magasabb mértékű munkanélküliséggel párosult. A terület kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, régi hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik. A vállalkozás-sűrűség ugyanakkor nagyon alacsony a térségben.

A prioritás célja a foglalkoztatási szint növelése és a gazdasági szektor jövedelemtermelő képességének erősítése, ami által a térség gazdaságilag aktív népessége a biztos megélhetéshez szükséges jövedelmi szinten, vagy afölött képes élni. Ehhez szükség van a vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására, a hiányzó üzleti infrastruktúra megteremtésének támogatására, a K+F+I területén a ráfordítások növelésére, az innovációs szemlélet és a hálózatok, együttműködések ösztönzésére. Elengedhetetlen új vállalkozások indításának segítése, a vállalkozói szemlélet és a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

A megújuló energiatermelés a térség közösségei, vállalkozási számára jelentős megtakarítást eredményezhet, segítve a térség felemelkedését. A helyi nyersanyagokra alapozva a megújuló energia és mezőgazdasági termelés összekapcsolása a szociális gazdaságok erősödését és az egészségi állapotuk miatt korlátozottan munkaképes személyek tartós foglalkoztatását segítheti.

E perifériikus területet jellemzi leginkább az alacsony jövedelmi szint, magas munkanélküliség és a roma népesség magasabb aránya. Ezek a térségek halmozottan hátrányos helyzetük következtében önerejükből nehezen jutnak előre. A megye perifériikus területein élő csoportokon felül kiemelten szükséges kezelni a társadalom perifériáján élő, munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a fogyatékossággal élők, megváltozott munkaképességű személyek, valamint romák) társadalomba és a munka világába történő (re) integrációját. Ezen ***perifériikus területek és társadalmi csoportok tekintetében szükséges célzott komplex programszerű megközelítés alkalmazása***. A leghatásosabb beavatkozást a jövedelmek megteremtésén keresztül lehet indítani, a segélyezés helyett meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a jelenleg gazdaságilag inaktív népesség visszakerüljön a munkaerő-piacra és munkája eredményeként tisztes megélhetést biztosító jövedelemre tegyen szert.

A komplex programszerű megközelítésnek a célcsoportba tartozó szükségletfelmérésén és az arra készült fejlesztési terven kell alapulnia, amelynek az egyén és családja helyzetéből eredően szükség szerint végig kell vezetni egy fejlesztési folyamaton, amely minden elemének egymáshoz kell kapcsolódnia. Célszerű, hogy ne legyen közöttük megszakítás, mert az az integrációt visszaveti:

- A munkaerőpiacra még nem integrált hátrányos helyzetűek számára szükséges személyes mentorálás, egyéni fejlesztés, azaz több szakma segédmunkásképzésével történő megismertetés.
- A mentorálás mellett életvezetési tanácsadásra és szükség esetén alapkompetenciák fejlesztésére is tervezni kell erőforrást, az adott személy, család egyéni szükségletétől függően. Fennálló problémák esetén többek között konfliktuskezelés, agresszivitáskezelés, adósságrendezési tanácsadás biztosítása is nélkülözhetetlen.

- A hátrányos helyzetűek egészség megőrzési és állapot javítási kompetenciáinak fejlesztése is szükséges.
- A tartósan munkanélküliek munkához szükséges alapkészségeit fejleszteni kell, hogy képesek legyenek együttműködni az új környezetben.
- A munkáltatók felkészítése a halmozottan hátrányos helyzetű, munkaerőpiacra visszatérő személyek foglalkoztatásához szükséges szemléletváltásra, fejlesztésekre, továbbá a többi munkavállaló felkészítése.
- Mind a leendő munkáltatót, mind a munkaerőpiacra kilépőt ösztönözni kell a sikeres együttműködésre.
- Az együttműködő, de általános fizikai, egészségi állapotuk miatt korlátozott teljesítőképességű (ideértve a megváltozott munkaképességű és a nem megváltozott munkaképességű személyeket is) személyek számára, akik alacsony termelékenységre képesek szükséges kitörési pontot biztosítani a közmunka programokból. Erre elsősorban nonprofit alapon lehet lehetőséget teremteni szociális szövetkezetek, társadalmi vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak révén.

A megye rendkívül gazdag kulturális és történelmi értékek tekintetében. A hagyományok ápolásában, a kulturális sokszínűség megőrzésében nagy szerepet tölthetnek be a megyében és a tágabb térségben élő nemzetiségek. Somogy a kulturális értékek mellett rendkívül gazdag természeti értékekben. A ***természeti, táji és kulturális örökség védelme, megőrzése és megismertetése*** a külvilággal a somogyi emberek közös ügye, mely nagymértékben ***hozzájárul a helyi és somogyi identitástudat erősítéséhez***. A helyi hagyományok és értékek közös gondozása, bemutatása, a köréjük építhető programok, a hagyományok ápolása, elősegíti a helyi közösségek kialakulását, ill. megerősödését, ami hosszú távon a közösségek összetartó erejének növelését, és a civil aktivitás fokozódását eredményezi. A vidéki lakosság élethelyzete és elöregedése több egészségügyi és szociális civil szerveződés létrejöttét is igényelné.

A ***prioritás célja*** a helyi közösségek korszerkezetének javítása a fiatalok helyben tartásával, beköltözésével, a foglalkoztathatóság növelése, a perifériku s területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése a ***helyi vidéki és városi közösségek szerepvállalásának növelése a közösségfejlesztés eszközeivel*** és a helyi értékek és belső erőforrások megerősítésével és felhasználásával. A megvalósuló fejlesztések által meg kell alapozni, hogy a helyi közösségek képesek legyenek saját mikrokörnyezetük fejlődését alakítani.

A térségben élőket a szociális, gyermekjóléti alapszolgáltatások és az óvodai ellátás tudja a leginkább segíteni a felzárkóztatásban. A családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatások a családok felzárkóztatásának egyik legfontosabb szereplői, akik a nemzetiségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel együttműködve tudják e célt szolgálni. A hátrányos helyzetű családok jellemzően női tagjainak elhelyezkedését segíti a bölcsődei és óvodai ellátás megszervezése, fejlesztése.

XII.9.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A prioritás kapcsolata az öt uniós 2021-2027-es szakpolitikai célkitűzéssel:

- **Intelligensebb Európa – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás. (PO1)** Az iparfejlesztés, az ipar versenyképességének javítása, az automatizálás hozzájárul az innovatív, termelékenyebb, jövedelmezőbb gazdaság kialakulásához.
- **Zöldebb, karbonszegény Európa. (PO2)** Az energiahatékonyság növelése, a megújuló energiatermelés hozzájárul a széndioxid és egyéb károsanyag kibocsátás csökkentéséhez.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa – a városi, vidéki és part menti térségek. (PO5)** Az ipar és logisztika infrastrukturális hátterének kiépítésében, üzemeltetésében jelentős szerepe van az önkormányzatoknak, amely kapcsolódik e célhoz. A társadalmi felzárkózás feladatainak nagy részét az állam és az önkormányzatok látják el, amelyek tevékenységét, továbbá az ezt támogató szociális és gyermekjóléti intézményrendszert is fejleszteni szükséges. Az önkormányzati, állami szerepvállalás révén kapcsolódik a prioritás ezen szakpolitikai célkitűzéshez.
- **Szociálisabb Európa – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása. (PO4)** A képzések, szakképzések, készségfejlesztések, pénzbeli és természetbeni támogatások, a szociális és gyermekjóléti alap- és szakellátások mind hozzájárulnak a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatásához, a szociálisan egyenlőbb Európa kialakulásához.

A prioritáshoz kapcsolódó megyei specifikus célok:

1. **Tematikus specifikus cél: A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása –** A vállalkozás és vállalkozási környezet fejlesztés, foglalkoztatás növelés, a vállalkozások versenyképességének javítása hozzájárul e specifikus cél eléréséhez.
3. **Tematikus specifikus cél: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása –** A helyi alapanyagokból a helyi igényeket kielégítő vállalkozások, szociális vállalkozások, foglalkoztatási programok hozzájárulnak e cél eléréséhez. A közösségi energiatermelés, a szociális alapú mezőgazdaság, a mezőgazdasági hulladékok és az energiatermelés összekapcsolása is e célt szolgálja.
4. **Tematikus specifikus cél: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése –** A foglalkoztatási programok, képzések, szakképzések, készségfejlesztések, pénzbeli és természetbeni támogatások, a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások mind hozzájárulnak a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatásához.
5. **Tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése** – A szociális és gyermekjóléti alap- és szakellátások, az iparterületi infrastruktúra fejlesztése illeszkedik e specifikus célhoz.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció területi céljaihoz illeszkedik a prioritás:

- **Versenyképes, innovatív gazdaság (specifikus cél):** Az iparfejlesztés, az ipar versenyképességének javítása, az automatizálás hozzájárul az innovatív, termelékenyebb, jövedelmezőbb gazdaság kialakulásához.
- **Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom (specifikus cél):** A társadalmi felzárkóztatási programok, a szociális és gyermekjóléti ellátás kapacitásának, színvonalának fejlesztése ezen célhoz járulnak hozzá.
- **Jó állam: szolgáltató állam és biztonság (specifikus cél):** A szociális és gyermekjóléti ellátórendszer fejlesztése hozzájárul e cél eléréséhez, különösen az árván maradt gyermekek, a kisgyermeket nevelők és az idősek ellátásának fejlesztése.
- **Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése (területi specifikus cél):** A célzott iparterületfejlesztés, a hátrányos helyzetű térségekben működő vállalkozások kiemelt támogatása és a felzárkóztatási foglalkoztatási programok hozzájárulnak a terület foglalkoztatásának, jövedelemtermelő képességének és az egyéni jövedelmek növekedéséhez.
- **Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés (területi specifikus cél):** A vállalkozási környezet, a vállalkozások fejlesztése, a foglalkoztatási programok és a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások megfelelő területi eloszlása segíti a leszakadó térségek felzárkóztatását, a területi különbségek csökkentését.

XII.9.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében tervezett programok főbb tartalma:

P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;

- Ipari Parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, barnamezős iparterületek, iparterületek infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése, újak kialakítása;
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások és szolgáltatások támogatása, minél több folyamat digitalizálásával;
- A vállalkozások telephelyfejlesztéseinek támogatása;
- Komplex foglalkoztatási programok támogatása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése, a szakképzés keresleti és kínálati oldalának összehangolásának erősítése.

P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;

Közintézmények komplex energiahatékonysági felújítása:

- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. E tevékenységi körben támogatható a távhőszolgáltatás fogadása, vagy a gázkazán tartalékba helyezése mellett, vagy a kazán helyett hőszivattyús rendszer telepítése, és a szabályozás kialakítása, a hő leadók cseréje, a meleg vizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és -szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése hő visszanyerővel. A gázkazán cseréje kondenzációs gázkazánra elsősorban akkor javasolt, ha az épületen az épített környezet védelme érdekében nem helyezhető el gazdaságosan napelem és távhőrendszer sem biztosított. Továbbá a hőszivattyús rendszer mellett a levegő-víz hőszivattyú hatásfokát erősen rontó alacsony hőmérséklet esetére csúcskazánként történő telepítése lehet javasolt a kondenzációs gázkazánnak.
- Az intézmények épülethéj energiaveszteségének csökkentését szolgáló fejlesztések. Ennek keretében támogatható az épület homlokzatának, padlás- és pincefödémeinek utólagos, külső hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása.

Lokális (épület, épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű hő- és villamos energia előállító és elosztó rendszerek kiépítése:

- Szigetüzemű és hálózatos, helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében támogatható napkollektorok, napelemek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassza, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek (50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű), ill. háztartási méretű kiserőművek (saját kisfeszültségű hálózatára csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t). Bár a Dráva folyó határfolyó státusza miatt, a megye kisvízfolyásai pedig esési viszonyaik alapján kevésbé alkalmasak rá, de adott esetben kis- (0,1-1 MW) és törpe (100 kW alatti kapacitás) vízerőművek telepítése is támogatható
- A folyóvizek természetes mozgási energiáját hasznosító a folyami vízimalmok működési elvén alapuló mobil vízerőművek telepítése.
- Lokális (épületegyüttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamosenergia-továbbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése, megújuló energia alapú energiaközösségek létrehozása.
- Megújuló energiahordozók helyi és közösségi szinten történő felhasználásra való előkészítését lehetővé tevő kapacitások létrehozása. Ennek keretében a gyűjtött biomassza alapú energiahordozók további feldolgozását (pl. aprító, brikettáló, pelletáló) valamint a biogáz előállítását szolgáló berendezések, technológiák telepítése. A növényi hulladékok kezelésén alapuló komposzt kazán építés elterjesztése.

Lakossági energiafelhasználás csökkentése:

- Lakóházak hőszigetelése, nyílászáró cseréje, árnyékoló rendszer fejlesztése, fűtésrendszerének, használati melegvízrendszerének, elektromos hálózatának, világításának korszerűsítése, háztartási gépek cseréje energiatakarékos eszközökre, elektromos eszközökre.
- A lakóházak megújuló energia termelésének növelése, például napelemes rendszerek, hőszivattyúk, hőcserélővel ellátott szellőztetőrendszerek telepítésével.
- Komplex klímatudatosságot, klímaadaptációt erősítő szemléletformáló programok.

Energetikai tanácsadás és területi koordináció intézményi hátterének megteremtése:

- Energia tanácsadói szolgáltatás rendszerének kialakítása. Ennek keretében közvetlen személyre szóló energia-tanácsadás az önkormányzatok, a lakosság és gazdasági szereplők, speciális célcsoportként a rászoruló háztartások, idősek, alacsony jövedelműek számára, kiegészülve a tanácsadási szolgáltatás ellátásához szükséges intézményi és tárgyi feltételek megteremtésével.
- Az energiafelhasználással, az új energetikai rendszerek, rendszerelemek használatával összefüggő ismeretterjesztés, szemléletformálás a lakosság és az intézmények üzemeltetői, fenntartói körében.
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, felülvizsgálata.
- A mikrotérségi, minél kisebb szállítást igénylő, elsősorban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási növényi hulladékra, másodsorban állattartó telepek és szennyvíztisztító telepek szennyvíziszapjára, éttermi hulladékok feldolgozására alapozott biogázüzemek létesítéséhez szükséges helyi részvétel ösztönzése, mentorálása, az együttműködés keretrendszerének kialakításában segítségnyújtás.
- A körforgásos gazdaság támogatása a mezőgazdasági, élelmiszeripari és a hulladékgazdálkodási szektorokkal együttműködésben.

P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;

- Az alacsony termelékenységet kompenzáló, teljesítménytől független bevételi forrást kell biztosítani. Ezt biztosíthatja egy naperőmű, amely a közösséget ellátja elektromos árammal, így a közösségen belülről szerez bevételi forrást. A kellően magasra telepített naperőmű az árnyékos területeket kedvelő zöldségtermesztéssel kombinálható, árnyékot ad, a felületéről a csapadékvíz összegyűjthető és az öntözőrendszer tartójaként is funkcionálhat.
- Az elektromos áram értékesítéséből a hiányzó szakértelem megvásárolható és a bérköltségek kiegészíthetőek.
- Üvegházakkal a naperőmű területén folytatott szabadföldi zöldségtermesztés egész évessé tehető. A megye erdőségéből származó növényi hulladékot felhasználva komposztkazánnal fűthető üvegházak hozhatóak létre, továbbá számos épület fűtését is el lehet látni komposztkazánnal, amely további megtakarítást jelenthet a közösség számára, és bevételi forrást a hátrányos helyzetűek foglalkoztatójának.

- A zöldségek tárolását, téli fűtött, nyári hűtött tárolását is biztosítani szükséges tároló és csomagoló épület fejlesztésével. Néhány „vetésforgóba” illeszkedő zöldségfajta esetén adott a lehetőség a Pécsi Nagybani Piacon történő értékesítésre, továbbá a közétkeztetési célú értékesítésre. A termelés hálózatba szervezésével biztosítható a „vetésforgó” összehangolásával egy térség folyamatos, azonos mennyiségű és minőségű termékkínálata. Az értékesítés később tovább fejleszthető éttermek felé és online irányba.

P9.4. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;

- Helyi/térségi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás fejlesztési és cselekvési terv kialakítása, a helyi erőforrások (humán, természeti, történeti, kulturális, stb.) beazonosítása, az ezekből fakadó gazdasági és foglalkoztatási lehetőségek feltérképezése közösségi részvétellel.
- Önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása, ezen belül:
  - Foglalkoztatásban való részvételt, a tanulási és munkavégző képesség növelését szolgáló, az alapvető kompetenciák megszerzését, az alapkészségek megerősítését célzó képzési-fejlesztési programok.
  - Egyénre szabott fejlesztés és segítségnyújtás, mentorálás, képzés, foglalkoztatásba ágyazott képzés, átmeneti jellegű támogatott foglalkoztatás, tranzit foglalkoztatás, speciális szolgáltatások stb.
- A helyi/térségi munkaerőpiacon hasznosítható vagy hiányszakmákban történő (szak) képzettség megszerzésének elősegítése (beleértve az át- és továbbképzést), a munkavállalási mobilitás ösztönzése, potenciális munkáltatókkal való kapcsolatok kialakítása, vállalkozóvá válást segítő programok.
- Kiemelten támogatandó helyi adottságokra épülő a piac- vagy a szociális gazdaság mechanizmusai szerint működő vállalkozások (pl. szociális vállalkozások, szövetkezetek) előkészítése és létrehozása, új modellek, innovatív megoldások kialakítása és bevezetése. Ezen belül megalapozó és előkészítő munkák (pl. piacelemzés, marketingstratégia), termelőinfrastruktúra kialakítása és eszközbeszerzés, termék- és szolgáltatásfejlesztés, oktatás és képzés, szociális gazdasági láncok kialakítása, piacra jutás, piacon való megjelenés segítése.

P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.

- A civil szervezetek támogató szerepének erősítését, a helyi együttműködések kialakítását, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság és a humán kapacitás növelését szolgáló fejlesztések, önkéntes programok megvalósítása.
- A helyi társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési mechanizmusok kiépítése és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.).

- Szoros közösségi összetartozás kialakítását és fejlesztését szolgáló a formális és informális tanulásnak is teret adó közösségi kezdeményezések támogatása, amelyek akár adott társadalmi csoportok (gyermekek, családok, fiatalok, idősek, romák, nemzetiségi csoportok, fogyatékossággal élők, stb.) felzárkózást, életminőségének javítását, aktív szerepvállalását, közösségi kreatív alkotást vagy a helyi tudás hasznosítását segítik elő. (Pl.: gyerekesély programok, tanodák, szabadidős tevékenységek, klubok, hagyományőrző csoportok, egészség és életmód, fenntartható fejlődés, közbiztonság, egyéb programsorozatok)
- A társadalmi befogadás és együttműködés erősítését, hátránykompenzációt szolgáló komplex helyi programok megvalósítása, a település vagy településrész teljes lakosságának és a helyi önkormányzat, a civil szervezetek és lehetőség szerint az egyházak bevonásával.
- A közösségi terek kihasználtságát ösztönző programok megvalósítása.
- A fiatalok helyben maradását, érvényesülését, önálló életkezdését és letelepedését segítő programok megvalósítása, szakmai környezetének kialakítása.

P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

Szociális alapszolgáltatások fejlesztése:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások biztosítása és hozzáférésének fejlesztése (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés (család- és gyermekjóléti szolgálat), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás)
- A szolgáltatások működtetésére rendelkezésre álló épületállomány energiahatékonyságot növelő felújítása, bővítése, átalakítása, felújítása, kiváltása, a technikai felszereltség korszerűsége. Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, illetve a bentlakásos intézmények szükségszerű kiváltását segítően (fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, gyermekek, fiatalok).
- Hátrányos helyzetű vagy kirekesztéssel veszélyeztetett csoportok, illetve a szociális alapszolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása.
- Együttműködések megvalósítása a határterületi ellátásokat végző intézményekkel, valamint az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.
- Közétkeztetés infrastrukturális fejlesztése, a helyi alapanyagok széles körű felhasználását támogató megoldásokkal.

Szociális és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése:

- Területi együttműködési modell kialakítása elsősorban az alapszolgáltatás és szakellátás között, továbbá szakmai protokollok kidolgozása a szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátások területén.
- A kitagolással nem érintett, vagy már kiváltásra került bentlakásos intézmények szolgáltatási és irányítási színvonalát javító fejlesztések, infrastrukturális beruházások, informatikai fejlesztések.
- A fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint hajléktalanok bentlakásos intézményeinek kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, alacsony létszámú lakóotthonok, támogatott lakhatás, illetve egyéb együttműködésekben megvalósuló az önálló életvitelt előmozdító és segítő lakhatási formák kialakításának szakmai és infrastrukturális feltételeinek megteremtése.
- Az idősek bentlakásos ellátásainak fejlesztése, új férőhelyek létrehozása.
- Gyermekvédelmi bentlakásos nagy létszámú intézmények kiváltását segítő szakmai programok, infrastrukturális és informatikai fejlesztések, gyermekvédelmi szakszolgálatok kapacitásfejlesztése és korszerűsítése.
- Helyettes szülői hálózat férőhelyek bővítését célzó fejlesztések, programok.
- A tartós intézményi létből kilépő személyek utógondozói ellátását, a társadalmi és munkaerő-piaci integrációját segítő, valamint a társadalmi környezetet érintő érzékenyítő programok.
- Bentlakásos intézményekben zárt közösségekben élők szükségleteihez igazodó szűrővizsgálati, egészségmegőrző és prevenciós programok.
- Rehabilitációs célú intézmények fejlesztése, illetve a bentlakásos intézményen belül rehabilitációs szolgáltatás és infrastruktúra fejlesztése (rehabilitációs részleg).
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.

Gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése:

- Óvodai, bölcsődei korszerű intézményeinek kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele.
- Férőhely kapacitások fejlesztését szolgáló bővítés, átalakítás új épület/épületrész építése, új intézmény létrehozása.
- Többcélú óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása, munkahelyi és mini bölcsőde fejlesztése.
- A nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése (Pl.: tornaterem, tornaszoba építése, udvar felújítása/fejlesztése, sportudvar kialakítása).
- Módszertani megújulást segítő programok megvalósítása.
- Együttműködések kialakítása a nevelő munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.
- Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések.
- Kapcsolódó informatikai fejlesztések.
- A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda).

XII.9.2.1. Önkormányzatok projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
1.1	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	vállalkozások	2021-2024	380	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.2	Iparterületek, inkubátorházak fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	vállalkozások	2025-2027	75	uniós és hazai	PO5	fejlesztett iparterület (ha), fejlesztéssel érintett vállalkozások (db)	nem
1.3	5000 fő alatti önkormányzati gazdasági társaságok fejlesztései	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzati gazdasági társaságok	lakosság	2021-2024	1 000	uniós és hazai	PO1	fejlesztett önkormányzati gazdasági társaságok száma (db)	nem
	P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
2.1	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	2 555	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
2.2	Elsősorban energiahatékonysági fejlesztések	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	1 923	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem

2.3	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2021-2024	217	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
2.4	Elsődlegesen megújuló energia bevezetésére irányuló fejlesztések	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok, intézmények	lakosság	2025-2027	80	uniós, hazai	PO2	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), beépített kapacitás/(végső)energiafelhasználás csökkenése (kW)	nem
	P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
3.2	A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása foglalkoztatási célból	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, önkormányzati gazdasági társaságok	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság, intézmények, vállalkozások	2025-2027	6 338	uniós, hazai	PO2, Közös agárpolitika	üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentése (t CO_2 eq), teremtett munkahelyek száma (fő)	igen
	P9.4. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
4.1	Szociális gazdaság fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	szociális szövetkezetek	hátrányos helyzetű lakosság, lakosság	2025-2027	20	uniós, hazai	PO4	támogatott szociális szövetkezetek száma (db)	nem
	P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									
5.1	Közösségépítő programok	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2021-2024	250	uniós	PO4	közösség építő programokon részt vevők száma (fő)	igen
5.2	Közösségépítő programok	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	hátrányos helyzetű lakosság	2025-2027	250	uniós	PO4	közösség építő programokon részt vevők száma (fő)	igen
	P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;									

6.1	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	42	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.2	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	45	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett falu- és tanyagondnoki szolgálatok száma (db)	nem
6.3	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2021-2024	660	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem
6.4	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok, állami intézmények	lakosság	2025-2027	350	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem
6.5	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	lakosság	2021-2024	430	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem
6.6	Szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése (kivéve falu- és tanyagondnoki szolgálat)	Komplex programmal fejlesztendő járások	önkormányzatok	lakosság	2025-2027	250	uniós, hazai	PO4, PO5	fejlesztett szociális és gyermekjóléti alapellátások száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	1 380	75	1 455
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	2 772	2 003	4 775
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	6 338	6 338
P9.4. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	0	20	20
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	250	250	500
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	1 132	645	1 777
Összesen:	**5 534**	**9 331**	**14 865**

XII.9.2.2. Egyházak, civil szervezetek projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
	P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
	P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
	P9.4. A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
	P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									
	P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;									
6.1	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2021-2024	1	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem
6.2	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése	Komplex programmal fejlesztendő járások	egyházak, civil szervezetek	lakosság	2025-2027	3	uniós, hazai	PO4, PO5	Szociális szakellátások és gyermekvédelmi szakellátások száma (db)	nem

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	0	0	0
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0	0	0
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P9.4. A perifériikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	0	0	0
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	0	0	0
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	1	3	3
Összesen:	**1**	**3**	**3**

A fenti táblázatokban a milliós nagyságrendre kerekítés miatt látható ellentmondás. Valójában a kerekítés szabályai alapján mindkét forrás összesítés (0,5 és 2,5 millió Ft) felfelé kerekített (1 és 3 millió Ft-ra), de az összegük 3 millió Ft.

XII.9.2.3. Gazdasági szereplők projektcsomagjai

Prioritás azonosítója, neve:			**P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése**							
Sorszám	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvez-ményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezde-ményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeménye-zés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai, stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttmű-ködésben megvalósuló fejlesztési kezdemé-nyezés, program (igen/nem)
	P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;									
1.1	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Komplex programmal fejlesztendő járások	KKV-k	KKV-k	2021-2024	8 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.2	Vállalkozások telephelyfejlesztése, KKV-k technológiai fejlesztése, versenyképesség növelése, digitalizációja	Komplex programmal fejlesztendő járások	KKV-k	KKV-k	2025-2027	5 000	uniós, hazai	PO1	Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.3	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Komplex programmal fejlesztendő járások	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2021-2024	2 500	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
1.4	Nagyvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása	Komplex programmal fejlesztendő járások	nagyvállalatok	nagyvállalatok	2025-2027	1 500	hazai		Fejlesztett telephelyek száma (db)	nem
	P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;									
	P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;									
	P9.4. A perifériikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;									
	P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.									

P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

Az intézkedések ütemezése:

Intézkedés megnevezése	Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)	Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)	Indikatív forrás összesen 2021-2027 (millió Ft)
P9.1. Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	10 500	6 500	17 000
P9.2. A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0	0	0
P9.3. A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0	0	0
P9.4. A perifériikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	0	0	0
P9.5. A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	0	0	0
P9.6. A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	0	0	0
Összesen:	**10 500**	**6 500**	**17 000**

A projektcsomagokhoz kapcsolódó értelmezések, magyarázatok

A komplex programmal fejlesztendő járásban lévő önkormányzati igények elsősorban iparterületek, inkubátorházak, logisztikai központok, azaz a vállalkozások számára szükséges alapinfrastruktúra fejlesztését tartalmazzák. E fejlesztések elsődleges forrása a TOP Plusz lesz. További jelentős igény mutatkozik az önkormányzati gazdasági társaságok telephelyfejlesztésére. Az 5000 fő lakosságszám alatti önkormányzati gazdasági társaságok szintén kis- és középvállalkozásnak (KKV) minősülnek, így számukra a GINOP Plusz pályázatok is lehetőséget jelentenek.

A prioritáson belül szerepelnek a komplex programmal fejlesztendő járásban lévő önkormányzati és állami ingatlanok energiahatékonysági fejlesztései, megújuló energiával történő ellátásuk. Itt szerepelnek az energiaközösségi fejlesztések is, továbbá a foglalkoztatást és a hátrányos helyzetűeket segítő kapcsolt megújuló energia és mezőgazdasági termelési beruházások. Ezek az elképzelések részben TOP Pluszból, részben Magyar Falu Programból, vagy egyéb hazai támogatásból, részben KEHOP Pluszból finanszírozhatóak. A TOP Plusz adta lehetőségeket jelentős mértékben meghaladják az igények.

A mezőgazdasági és energetikai fejlesztések összekapcsolása jelentős kitörési pontot jelent a térség alacsony iskolázottságú, munkaerőpiacról kiszorult lakossága számára, amely egyúttal hozzájárul a megye ellátásbiztonságához is. E fejlesztések várhatóan VP Pluszból, KEHOP Pluszból és hazai forrásból lesznek finanszírozhatóak.

A szociális gazdaság fejlesztése képes a közmunka program és a munkaerőpiac közötti átmenet biztosítására a térségben, továbbá az alacsony jövedelmű, de munkaképes idősek megélhetésének segítésére. A szövetkezetek gazdasági tevékenysége, üzletviteli mentorálása várhatóan GINOP Pluszból lesz finanszírozható.

A közösségépítő programok a térség társadalmi, kulturális felemelkedését, a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását szolgálhatják. Ez TOP Pluszból és EFOP Pluszból lesz finanszírozható.

A falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése elsődlegesen az aprófalvak ellátását biztosítja. Az ezen kívüli szociális és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése elsősorban a nagyobb települések ellátását biztosítja. Ezen ellátásokat elsősorban TOP Pluszból és Magyar Falu Programból lehetséges finanszírozni. Az igények megyei szinten jelentősen meghaladják a rendelkezésre álló forrást.

A szociális és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztésére elsősorban EFOP Plusz keretében lesz lehetőség. Összefoglaló néven alapellátásként jelöltük meg a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat. A szociális törvény alapszolgáltatásnak, a gyermekvédelmi törvény alapellátásnak nevezi e szolgáltatási formákat. Alapellátás alatt jelen dokumentumban alapellátást és alapszolgáltatást is kell érteni, e dokumentum értelmezésénben a két fogalom egymás szinonimája. A prioritásban néhány civil szervezeti szociális és gyermekjóléti alapellátáshoz kapcsolódó programja, fejlesztése is megjelenik.

A prioritásban szerepel a komplex járásokban működő és a jövőben betelepülni remélt vállalkozások fejlesztéseinek forrásszükségletének becslése.

XIII. Horizontális jellegű információk

XIII.1. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere

A jelenlegi ismereteink alapján a területfejlesztési programban szereplő legjellemzőbb források esetében az alábbi táblázatban mutatjuk be az adott forrás esetében a végrehajtásáért felelős szervet, a közreműködő szervet és a koordinálásban érintetteket.

Végrehajtásért felelős szervezet	Közreműködők	Koordinálásban érintettek
TOP Plusz IH (Pénzügyminisztérium)	TOP Plusz KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Megyei Önkormányzat (Döntés Előkészítő Bizottság tagsággal) Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
GINOP Plusz IH (Pénzügyminisztérium)	GINOP Plusz KSZ (PM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
EFOP Plusz IH (Emberi Erőforrások Minisztériuma)	EFOP Plusz KSZ (EMMI)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
KEHOP Plusz IH (Innovációs és Technológiai Minisztérium)	KEHOP Plusz KSZ (ITM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
IKOP Plusz IH (Innovációs és Technológiai Minisztérium)	IKOP Plusz KSZ (ITM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
DIMOP Plusz IH (Miniszterelnökség)		Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
VP Plusz IH (Agrárminisztérium)	VP Plusz KSZ (AM)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Magyar Falu Program IH (Miniszterelnökség)	Magyar Falu Program KSZ (Magyar Államkincstár)	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna

Hazai forrás esetén a kormányhatározatban kijelölt minisztérium	Hazai forrás esetén a kormányhatározatban kijelölt közreműködő szervezet	Somogy Megyei Önkormányzat Balatoni Fejlesztési Tanács Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna
Nemzetközi forrás esetén a EU Bizottság	Nemzetközi forrás esetén a EU Bizottság által kijelölt szervezet	
Magyarország Helyreállítási és Alkalmazkodási Terve (Recovery and Resilience Facility - RRF) (Miniszterelnökség)	RRF KSZ (Miniszterelnökség)	
Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program (Miniszterelnökség)		

A Kormány 1731/2013. (X. 11.) Korm. határozata a 2014-2020-as uniós programok lebonyolításának alapelveiről a következő alapelvet fogalmazta meg a megyei önkormányzatok feladatkörével összefüggésben, amely a 2021-2027-es uniós ciklusban is várhatóan irányadó lesz:

„3. Az európai uniós forrásból megvalósuló projekteket a projektötlet megszületésétől a projekt megvalósulásáig, különösen a pályázati dokumentáció összeállítását, valamint a projektek végrehajtásának támogatását felkészült szakértői bázison alapuló állami kapacitások megteremtésével kell biztosítani a következők szerint:

- *megyei jogú város és megyei önkormányzatok esetében önálló, saját erőforrások biztosításával;*
- *az ágazati szervezetek, minisztériumok esetében állami (központi) kapacitások biztosításával;*
- *helyi- és nemzetiségi önkormányzatok, állami cégek esetében állami (központi) kapacitás biztosításával;*

az így kiépített humán kapacitások kisvállalkozók és bevett egyházak számára történő igénybevételét is biztosítani kell.”

XIII.1.1. A megyei végrehajtásban közreműködő szervezetek közötti munkamegosztás elvei

A területi felelősségekhez és hatáskörökhöz köthető feladatok

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet megyehatáron átívelő feladatainak koordinációja érdekében jött létre a Balatoni Fejlesztési Tanács.

A TOP Plusz esetében a Tanács várhatóan javaslattevő, véleményező szerepkörben vesz részt a Megyei Önkormányzatok által a Pénzügyminisztérium felé készülő javaslat előkészítésében. Eddig nem született kormányzati döntés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet számára célirányosan elkülönített, dedikált forrás biztosításáról és a döntéshozatali, valamint végrehajtási feladatairól.

A Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna megyehatáron átívelő feladatait a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna munkaszervezete látja el. A megyei területfejlesztési terveket véleményezi, a megyehatáron átnyúló fejlesztéseket összehangolja. Eddig nem született kormányzati döntés a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna számára célirányosan elkülönített, dedikált forrás biztosításáról és a döntéshozatali, valamint végrehajtási feladatairól.

Minden projektgazdának a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósággal együttműködésben kell megvalósítania a megyében tervezett természetvédelmi tevékenységeket, és a nemzeti parkokat érintő fejlesztéseket.

Programfejlesztési és -végrehajtási feladatok

A 2021-2027-es uniós ciklus előkészítését és végrehajtását végző irányító hatóságok és közreműködő szervezetek rendszere 2013-2014 között jött létre, és kisebb átszervezésekkel a 2014-2020-as uniós ciklus előkészítését és végrehajtását a jelenlegi struktúrában végezték. Az irányító hatóságok és a közreműködő szervezetek közel 7 éves tapasztalattal és a szükséges infrastruktúrával és humán erőforrással rendelkeznek.

A megyei önkormányzatok jelenlegi szerepe 2013-2014 között alakult ki. A megyei önkormányzatok és szervezeteik 7 éves tapasztalattal rendelkeznek a jelenlegi feladatrendszert tekintve. A megyei önkormányzatok a 2014-2020-as uniós ciklusban a területi tervezésben (területfejlesztési koncepció, területfejlesztési program, integrált területi program) és a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) végrehajtásában azonos tevékenységet végeztek, mint amit a 2021-2027-es uniós ciklusban most végeznek és fognak végezni.

A Megyei Önkormányzat döntéshozó a TOP Plusznál, míg a többi operatív program esetében területi koordinációs szerepet lát el.

A TOP Plusz kiírások a https://palyazat.gov.hu oldalon jelennek meg első körben társadalmasításra, majd a társadalmasítást követően megjelenik a felhívás. A benyújtásra az EPTK (Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikációs Rendszer) felületen van lehetőség. A benyújtott pályázatokat a Magyar Államkincstár Somogy Megyei Igazgatósága (Magyar Államkincstár) dolgozza fel. A Magyar Államkincstár a feldolgozást követően a döntésre előkészített anyagot átadja a Döntés-Előkészítő Bizottságnak (a továbbiakban: DEB). A DEB-ben az irányító hatóság (a továbbiakban: IH) vezetője és a megyei közgyűlés delegáltja vesz részt. A döntési lista a Somogy Megyei Közgyűlés elé kerül visszamutatásra, elfogadásra. Az IH a Magyar Államkincstáron keresztül értesíti a pályázókat az eredményről és megköti a támogatási szerződéseket.

A Somogy Megyei Önkormányzat a Somogy Megyei Önkormányzati Hivatal segítségével végzi a TOP Plusz Irányító Hatóságtól (a Pénzügyminisztérium, a továbbiakban IH) érkező, leértékelt támogatási kérelmek feldolgozását.

Az önkormányzat és hivatala számos TOP Plusz projektben érintett, mint kiemelt kedvezményezett, vagy mint konzorciumi partner. Az önkormányzat hivatala és a megyei önkormányzat 100%-os tulajdonában álló Somogy Társadalmi Felemelkedéséért Nonprofit Kft. részt vesz a megyei önkormányzat kötelező feladatát képező TOP Plusz megvalósítását támogató tevékenységben, azaz az ezt igénylő települések részére tanácsadással segít a pályázataik kidolgozásában, benyújtásában, a megvalósításában és az elszámolásában, vagy ahol ez szükséges szolgáltatóként végzi e tevékenységeket a települési önkormányzatok döntéshozatala mellett.

Az önkormányzat és hivatala TOP Plusz döntés előkészítési és megvalósítási tevékenysége és az összeférhetetlenségi okok miatt szükséges volt a területfejlesztési és projektmegvalósítási tevékenység szétválasztása. A pályázatírási, megvalósítási tevékenységek irányítása a megyei közgyűlés elnökének feladata, a hivatal e tevékenységeinek irányítása a megyei jegyző feladata. E tevékenységükben a döntéselőkészítésben érintett megyei közgyűlési alelnök és megyei aljegyző nem végezhet helyettesítési tevékenységet. A jegyző és az aljegyző helyettesítési rendjében is megjelenik ezen összeférhetetlenségi szétválasztás.

Az összeférhetetlenségi szabályok:

„A Területi Operatív Programok (továbbiakban: TOP) keretében az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014.(XI.5.) Kormányrendelet 39.§ (1) bekezdésében szabályozott összeférhetetlenségi szabályok alapján a Somogy Megyei Önkormányzat, mint területi szereplő és a települési önkormányzatok között kötött konzorciumi szerződés alapján benyújtott pályázatok beadásában, valamint a végrehajtásban szerepet vállaló közgyűlési elnök és megyei jegyző a TOP döntéshozatali eljárása során a személyi szintű összeférhetetlenség fennállása miatt akadályoztatva van a TOP pályázatok döntéshozatala során a területi szereplő delegáltjának a Döntéselőkészítő Bizottságban való szavazata leadásához szükséges Somogy megyei TOP Projekt Bizottsági felhatalmazás megadásában, valamint a közgyűlési döntéshozatal (visszamutatás egyetértésre) során, így ezen kérdésekben nem foglalhat állást.
A TOP döntéshozatallal kapcsolatos közgyűlési-, és a Közgyűlés átruházott hatáskörében hozandó Somogy megyei TOP Projekt Bizottsági feladat- és hatásköröket a 272/2014.(XI.5.) Kormányrendelet 39.§ (1) bekezdésében szabályozott összeférhetetlenségi szabályok figyelembevételével az általános helyettesítéssel felhatalmazott alelnök hozza.”

Az IH-tól érkezett dokumentumok feldolgozását a döntés előkészítő tevékenységet a Területfejlesztési Iroda végzi az aljegyzővel együttműködve. Az iroda munkatársai több éves területfejlesztési tapasztalattal rendelkeznek. A döntés előkészítésben történő részvételhez területfejlesztési vagy projektmegvalósítási tapasztalat szükséges. A pályázatok előkészítését, megvalósítását a Projektiroda végzi. Ez alapján irodai szinten is megvalósult e két terület szétválasztása.

Az IH-tól érkezett dokumentumokat előkészítés után a Somogy megyei TOP Projekt Bizottság megtárgyalja, amely alapján dönt a bizottsági elnök IH Döntés-előkészítési Bizottságban leadható szavazatáról. A Somogy megyei TOP Projekt Bizottság a döntéseit átruházott hatáskörben hozza meg, amelyről beszámol a megyei közgyűlésnek. A megyei közgyűlés a beszámoló elutasításakor utasíthatja a bizottságot a döntése megváltoztatására.

A bizottság ülései előtt legalább 3 nappal kell a meghívót és az előterjesztéseket kiküldeni. Ez alapján a döntéshozatal gyors, a Területfejlesztési Iroda és az öt bizottsági tag információ feldolgozásától függ, amelyet a mennyiség határoz meg. Amennyiben a különböző pályázati kiírások között legalább egy hónap időköz van, a gördülékeny döntési mechanizmus biztosítható.

A Somogy Megyei Önkormányzat Szervezeti és Szabályzati működéséről szóló 3/2020 (II.14.) Önkormányzati Rendelet V.2. pontja értelmében a Somogy Megyei Közgyűlés állandó bizottságokat működtet, amelynek egyike a Somogy megyei TOP Projekt Bizottság, amely 5 tagú. 3 fő közgyűlési tag, 2 fő nem közgyűlési tag vesz részt a munkájában.

A SOMOGY MEGYEI TOP PROJEKT BIZOTTSÁG FELADAT- ÉS HATÁSKÖRE

Átruházott hatásköre:

- 1.1 Területi kiválasztási eljárásrendben benyújtott és megvalósított projektek döntés előkészítéséhez, meghozatalához kapcsolódó feladatok esetében, a felállítandó Döntéselőkészítő Bizottság ülésére a közgyűlés által jelölt tag döntés-előkészítő bizottsági döntési javaslatának megtárgyalása, és határozathozatal a Döntés-előkészítési Bizottságban leadható szavazatról.
- 1.2 A SomFALU pályázati kérelmeinek elbírálása, és a pályázati elszámolásokat követően a pályázatok lezárásával kapcsolatos döntéshozatal.
- 1.3 A Somogy Megyei Önkormányzat vagy Hivatala által önként vállalt feladatellátás körében megvalósuló projekt előkészítési és projekt menedzsmenti tevékenység Közgyűlés által meghatározott díjtételétől a közgyűlés elnökének/megyei jegyzőnek átruházott hatáskörben biztosított mérlegelési jogkörén felüli mértékben történő eltérésről való döntéshozatal.

A Somogy Megyei Közgyűlés Elnökének 1/2019. számú utasítása szabályozza a közgyűlés foglalkoztatási jogviszonyban álló alelnökeinek feladat- és munkamegosztását, amely szerint a személyi szintű összeférhetetlenség miatt az alelnök helyettesíti általános jogkörrel a közgyűlés elnökét, kivéve a Területi Operatív Programokkal kapcsolatos végrehajtási feladatokat.

Szervezi és irányítja a Területi Operatív Programokkal kapcsolatos közgyűlési döntéshozatali folyamatokat.

A döntéshozatali folyamatok során a törvényességi felügyeletet az aljegyző látja el.

A Somogy Megyei TOP Projekt Bizottság elnöke a Somogy Megyei Közgyűlés delegált tagjaként vesz részt a döntéselőkészítés során az Irányító Hatóság Döntés-Előkészítő Bizottság munkájában. Az elnökkel szemben elvárás, hogy legalább öt éves területfejlesztési, vagy településfejlesztési tapasztalata legyen. A jelenlegi elnöknek közel két évtized ezirányú tapasztalata van.

XIII.2. Környezeti értékelés

A környezeti hatásvizsgálatot is magában foglaló területi hatásvizsgálat célja Somogy megye 2021-2027 közötti időszakra tervezett területfejlesztési programja várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása. A hatásvizsgálat nem végez önálló adatgyűjtést, hanem a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával azonosít várható hatásokat.

A programban rögzített átfogó, tematikus, területi és horizontális célok egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, a három terület egyensúlya példaértékű: A gazdasági fejlődést és foglalkoztatásnövelést környezetileg és társadalmilag fenntartható módon, az esélyegyenlőség és a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása mellett tervezi megvalósítani.

A koncepció és program célrendszere környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokat vetít előre a 2021-2027-es időszak során. A jövőkép megőrzendő értékként kezeli Somogy megye egyik legfőbb sajátosságát, a természeti környezetet, és átfogó, illetve horizontális céljai között is megfogalmaz kifejezetten az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást szolgáló irányt. Ugyanakkor a koncepció legfőbb fejlesztési ambíciói (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások hatékony kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) elkerülhetetlenül megalapoznak olyan beavatkozásokat is, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a koncepció gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- Bár a program tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek természetes élőhelyek túlzott igénybevétele esetén az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járnak.
- A turizmus mellett az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Somogy megyének, és e területek a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepelnek. Potenciálisan ezek is környezetterhelő hatásokkal járhatnak (pl. vízhiányos területek túlzott kizsigerelése, karbonegyenleget rontó művelési módok, vegyszeres kezelés vagy természeti területek, élőhelyek művelésbe vonása).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár, vagy növeli a fosszilis energiahordozókból kielégítendő energia-felhasználást.
- A népesség növekedése, illetve az életszínvonal emelkedése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a koncepcióban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.
- A turisztikai fejlesztések során elsősorban a már ittlévő és újonnan érkező szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. Emellett az új szolgáltatók a

helyi lakossággal is konfliktusba kerülhetnek azok érdekeinek nem kellően körültekintő figyelembe vétele esetén.

- A helyi körforgásos gazdasági struktúrák és energiaközösségek létrehozása konfliktust generálhat a területen már működő termelő és szolgáltató vállalatokkal a piaci átrendeződések miatt.
- Több település szeretné kiépíteni a település földgázellátását. Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozzák, azaz kevésbé fenntarthatóak.

A területi hatásvizsgálatban megfogalmazzuk mindazokat a javaslatokat, amelyek megítélésünk szerint szükségesek a feltárt konfliktusok kezeléséhez, és a potenciálisan várható negatív környezeti, gazdasági és társadalmi hatások csökkentéséhez, elkerüléséhez vagy ellentételezéséhez. Javaslatot teszünk új intézkedések beillesztésére, a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe veendő szempontokra, valamint a környezeti hatások megfelelő monitorozására is.

XIII.3. A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása

A 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet határozza meg a teljesítés-igazolás követelményrendszerét.

Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter (A kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet alapján a Miniszterelnökséget vezető miniszter.) által vezetett minisztérium feladata a teljesítmény-keretrendszer (indikátorokon alapuló, prioritásszintű mérési rendszer, amelynek célja, hogy az egyes prioritásokban kitűzött célok megvalósuljanak) kialakítása és működtetése együttműködve többek között az irányító hatóságokkal, közreműködő szervezetekkel. Ennek keretében:

- működteti és fejleszti a programok végrehajtását támogató monitoring és információs rendszert (pl.: pályázati felületek fejlesztése, működtetése, mint az EPTK),
- az irányító hatóságokkal együttműködve nyomon követi a programok pénzügyi előrehaladását,
- felügyeli a teljesítmény-keretrendszert, nyomon követi a részcélok és célértékek teljesülését,
- az irányító hatóságokkal együttműködve nyomon követi a programok szakmai előrehaladását (az indikátorok teljesítését, módszertani támogatást nyújt az indikátorok előállításához szükséges adatok beszerzéséhez és előállításához, az irányító hatóság által szakmai szempontból véleményezett rendszeres jelentést készít a Kormány részére a forrásvesztés elkerülése érdekében).
- ellenőrzi, hogy az európai uniós források kezelése és felhasználása szabályszerűen, célszerűen és eredményesen történik-e,
- ellátja a programok végrehajtására vonatkozó ellenőrzések koordinációs feladatait, részt vesz az ellenőrzéseken, koordinálja az adatszolgáltatást és a válaszadást a fejlesztéspolitikai intézményrendszer más szereplőinek bevonásával, gondoskodik az ellenőrzések által előírt intézkedések egységes végrehajtásáról.

Az ellenőrzési rendszer további részleteit (pl.: irányító hatóságok, közreműködő szervezetek, megyei önkormányzatok szerepe) részletesen a „XIII.1. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere” részben mutattuk be.

A célérték teljesülését évenkénti adatmérések biztosítják, melyet az IH végez el a közreműködő szervezetek segítségével a támogatást igénylő szoftverekben (TOP Plusz esetében EPTK) rögzített projekt záró jelentések adataiból és a KSH felmérési adataiból. Továbbá a helyi esélyegyenlődési programok alapját képező adatok és az esélyegyenlőségi programok kétéves felülvizsgálatakor az előző két évről tett megállapítások alapján az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerben (TeIR) is mérhető a fejlesztések társadalmi felzárkóztató hatása.

A Megyei Önkormányzat a TOP Plusznál a projekt megvalósítás folyamata alatt is végez monitoring tevékenységet, továbbá a projekt záró jelentések adatai alapján folyamatosan nyilvántartja a megyei indikátorok teljesülését és szükség esetén beavatkozik, amely projekt végrehajtásban segítségnyújtásra, vagy forrás átcsoportosítási javaslatra, vagy a projektgazdák igényeinek IH felé történő egyeztetésére terjed ki.

A Megyei Önkormányzat az általa megvalósított projektek, vagy az általa felhasználható hazai források tekintetében projekt záró jelentés keretében számol el a vállalt indikátorok teljesítéséről és a projekt megvalósítása során folyamatos monitoring jelentést nyújt a támogató felé a projekt aktuális állásáról.

A megyei foglalkoztatási paktumokhoz hasonlóan mind uniós, mind hazai forrás esetében előfordulhat, hogy a Megyei Önkormányzat hatáskörébe olyan fejlesztési forrást utalnak, ahol nem a Megyei Önkormányzat a forrás közvetlen címzettje, hanem támogatói döntéshozói vagy egyéb szerepköre van. Egyes esetekben a Megyei Önkormányzat a forrás kijelöléséről szóló kormánydöntésben megjelölt közreműködő szervezet igénybevételével készíti elő a döntést, majd dönt a forrás felhasználásról és ellenőrzi azt. Továbbá az így támogatott projektek záró elszámolási jelentései alapján megállapítja a megyei szinten összesített teljesítési indikátor mutatókat. Amennyiben a pályázat közreműködő szervezetét is a Megyei Önkormányzat biztosítja, az esetben az Önkormányzati Hivatal látja el a közreműködői feladatokat.

A Somogy Megyei Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálata és Környezeti Értékelése

2021-2027

2021. június

Készítette:

MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

1 A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, HATÁSVIZSGÁLAT ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE 5

1.1 Az előzmények ismertetése 5

1.2 A tervezési folyamathoz való kapcsolódás 5

1.3 A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Somogy Megyei Területfejlesztési Programra 5

1.4 Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába 6

1.4.1 A társadalmi egyeztetés folyamata 6

1.4.2 A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során 6

1.5 Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek 6

1.5.1 A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása 6

1.5.2 Az alkalmazott módszertan 8

2 A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ISMERTETÉSE 9

2.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések 9

2.2 A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása 12

3 A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI 13

3.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája 13

3.1.1 Koherencia-vizsgálat – a Somogy Megyei Területfejlesztési Program összefüggése más releváns tervekkel 13

3.1.2 Konzisztencia-vizsgálat 16

3.2 A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása 17

3.2.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása 17

3.2.2 A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a program intézkedései elmaradnának 20

3.3 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása 21

3.3.1 Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése 21

3.3.2 Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok 24

3.4 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása esetén a környezetet érő hatások 27

3.4.1 Hatás a földre, talajra 27

3.4.2 Hatás a levegőre 28
3.4.3 Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide értve az ár- és belvizeket is) 29
3.4.4 Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra 30
3.4.5 Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére 31
3.4.6 Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyont is) 32
3.4.7 Hatás a klímára 33
3.4.8 Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is) 34
3.4.9 Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra 35
3.4.10 Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra 37
3.4.11 Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is) 38
3.4.12 Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra 39
3.4.13 Hatás a honvédelemre 39
3.4.14 Hatás a hulladékgazdálkodásra 40
3.4.15 Hatás a természeti és ember által előidézett (antropogén) kockázatokra 40
3.4.16 Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére 41
3.4.17 A megvalósítás kumulatív hatása 41
3.4.18 Az országhatáron átterjedő környezeti hatások lehetősége 45

3.5 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának társadalmi hatásai 46
3.5.1 Népességre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások 46
3.5.2 Foglalkoztatásra gyakorolt hatások 46
3.5.3 Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások 47
3.5.4 A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások 48
3.5.5 Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások 48
3.5.6 A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások 49

3.6 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának gazdasági hatásai 50
3.6.1 A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások 50
3.6.2 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások 50
3.6.3 A mezőgazdaságra gyakorolt hatások 50
3.6.4 Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások 51
3.6.5 Az idegenforgalomra gyakorolt hatások 52
3.6.6 A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások 52
3.6.7 Az energetikára gyakorolt hatások 53
3.6.8 A közlekedésre gyakorolt hatások 54
3.6.9 A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások 54
3.6.10 A térség versenyképességére gyakorolt hatások 55

3.7 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása 56

4 A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE 58

4.1 Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése 58

4.2 Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre 65

4.3 A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása 67

5 JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI 68

6 KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA 71

7 KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ 72

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. ÁBRA: A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM CÉLRENDSZERE 9

1. TÁBLÁZAT: PRIORITÁSOK ÉS BEAVATKOZÁSOK HOZZÁRENDELÉSE A TEMATIKUS CÉLOKHOZ 10
2. TÁBLÁZAT: EGYES PRIORITÁSOK ÁLTAL POTENCIÁLISAN BEFOLYÁSOLT KÖRNYEZETI HATÁSVISELŐ KATEGÓRIÁK 17
3. TÁBLÁZAT: TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT NEGATÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE 21
4. TÁBLÁZAT: TERMÉSZETI HATÁSVISELŐKRE GYAKOROLT POZITÍV IRÁNYÚ HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE 24
5. TÁBLÁZAT: KÖRNYEZETI HATÁSVISELŐKRE KIFEJTETT HATÁSOK ÁTLAGA INTÉZKEDÉSENKÉNT 43

1 A KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, HATÁSVIZSGÁLAT ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ÉS CÉLJÁNAK ISMERTETÉSE

1.1 Az előzmények ismertetése

Jelen hatásvizsgálat a Somogy Megyei Önkormányzat megbízásából készült a Somogy Megyei Területfejlesztési Program 2021. május 31-i elkészítését követően.

Célja, a 2021-2027-es időszakra tervezett Somogy Megyei Területfejlesztési Program várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása a szakmai és társadalmi egyeztetésekben résztvevők, valamint a döntéshozók számára.

A dokumentum az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban került elkészítésre:

- 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól;
- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról; E rendelet 1. számú melléklete szerint környezeti vizsgálatot kell készíteni az 1996. évi XXI. törvény 23. § (1) bekezdésének megfelelően készített területfejlesztési programra, így a megyei területfejlesztési programra is.
- 97/2009. (XII.21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről: a területi hatásvizsgálat környezeti értékelési részét e rendelet szerinti szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő végezte el.
- A környezet védelméről szóló törvény (a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 44. § (1) bekezdése) alapján a vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy a tervezett előírások, intézkedések mennyiben befolyásolják, vagy javíthatják a környezet állapotát; illetve, hogy a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen kár érheti a környezetet vagy a lakosságot.

Megbízott részéről a hatásvizsgálat elkészítéséért felelős: Janza Frigyes ügyvezető

A hatásvizsgálat elkészítésében részt vevő környezetvédelmi szakértő: Mérei András

A hatásvizsgálat elkészítésében részt vevő tájvédelmi szakértő: Dr. Valánszki István

1.2 A tervezési folyamathoz való kapcsolódás

A hatásvizsgálat szervesen kapcsolódik a területi tervezés folyamatába. A Somogy Megyei Területfejlesztési Program elkészítését követően annak környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait vizsgáljuk ezen programszintű hatásvizsgálat keretében.

1.3 A környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során tett javaslatok hatása a Somogy Megyei Területfejlesztési Programra

A környezeti, gazdasági és társadalmi konfliktusok feltárását követően, javaslatok kerültek megfogalmazásra ezek feloldására a 4.1-4.3. fejezetekben bemutatottak szerint. Javasoljuk ezek figyelembevételét az Integrált Területi Program (ITP) és a felhívások megyei kiválasztási szempontjainak részletes kidolgozásánál.

1.4 Az érintettek bevonása a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés kidolgozásába

1.4.1 A társadalmi egyeztetés folyamata

Jelen hatásvizsgálat kidolgozásába két ponton is bevonásra kerültek az érintettek. Először – összhangban a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelettel – a hatástanulmány környezeti részére vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) tematikája került véleményeztetésre a Somogy Megyei Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztállyal.

Ezt követően az elkészült hatásvizsgálat véleményeztetésre került a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2019. (X.6.) Kormányrendelet szerint illetékes szervekkel, valamint társadalmasításra került.

A Területfejlesztési Program és a hatásvizsgálat társadalmasítása során mindenki számára elérhető volt a megyei önkormányzat honlapján, lehetőség volt annak környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú véleményezésére.

1.4.2 A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során

A 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet III. melléklete, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerint illetékes szervekkel történt véleményeztetése, és a társadalmasítás során érkezett vélemények figyelembevételre kerültek a hatásvizsgálatban. A Területfejlesztési Programhoz kapcsolódó észrevételek annak véglegesítése során kerültek figyelembevételre.

A beérkezett észrevételek alapján a következő lényegi kiegészítésekre, módosításokra került sor:

A mezőgazdasági tevékenységek talajra gyakorolt hatásaira, a légi közlekedés környezeti hatásaira, az árvízvédelmi tervekre és a nyomvonalas létesítmények hatásaira érkeztek kiegészítő észrevételek, amelyeket beépítettünk jelen dokumentumba.

1.5 Felhasznált adatok, alkalmazott módszerek

1.5.1 A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása

A területfejlesztési programot, annak megfogalmazott átfogó, tematikus specifikus, területi specifikus stratégiai és horizontális céljait összevetettük a környezetet érintő intézkedések szempontjából kiemelkedő jelentőségű, országos stratégiai dokumentumokkal:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (2014)
- Országos Területrendezési Terv (2018)
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2017-2030
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Tájstratégia 2017-2026
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030

A vizsgálat emellett több, térségspecifikus, de környezeti szempontból ugyancsak fontos dokumentumot is áttekintett:

- Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Koncepció (2020)
- Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terv (2018)
- Somogy Megye Klímastratégiája (2018)
- Somogy Megye Környezetvédelmi Programja 2020-2024
- Balaton Kiemelt Térség Klímastratégiája 2020
- Balaton részvízgyűjtő vízgyűjtő gazdálkodási terve, 2016
- A klímaváltozás hatásainak vizsgálata a Balaton vízkészletére, belső áramlási viszonyaira, ezek hatása az élővilágra" megnevezésű KEHOP-1.1.0-15-2017-00011 projekt keretében készült Környezeti hatástanulmány a Balaton vízszintszabályozásának módosítására, Öko Zrt. 2018.
- Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Program – Operatív Program 2021-2027

A fentieken túl a célrendszert az alábbi releváns stratégiák, programok és cselekvési tervek környezeti szempontú és/vagy Somogy megyét specifikusan érintő elemeivel is összevetettük:

- II. Éghajlatváltozási Cselekvési Terv
- IV. Energiahatékonysági Cselekvési Terv
- Energetikai Ásványvagyon-hasznosítási és Készletgazdálkodási Cselekvési Terv 2017
- Darányi Ignác Terv – Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020
- Energia és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv 2015
- Hazai Elektromobilitási Stratégia, Jedlik Ányos terv 2.0
- A kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programja (2011)
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020
- Nemzeti Energia és Klíma Terv 2021-2030
- Nemzeti Energiastratégia 2030
- Nemzeti Épületenergetikai Stratégia 2015
- Nemzeti Erdő Stratégia 2016-2030
- Nemzeti Erdőtelepítési Program 2008
- Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia
- Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020
- Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia
- Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020
- Nemzeti Vízstratégia, Kvassay Jenő Terv 2017
- Országos Hulladékgazdálkodási terv 2014-2020
- Országos Levegőterhelés-csökkentési Program 2020
- Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia 2014-2023
- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia

1.5.2 Az alkalmazott módszertan

A területfejlesztési program stratégiai programrészének célrendszere, a prioritások, a célrendszer és a prioritások kapcsolatrendszere, a stratégiai rész koherenciavizsgálata, az operatív programrész, a releváns környezeti, gazdasági és társadalmi folyamatok, illetve problémák, az országos hatáskörű tervezési dokumentumok, valamint a kapcsolódó megyei tervek, stratégiák egyaránt figyelembevételre kerültek a környezeti, gazdasági és társadalmi hatások elemzése során.

Jelen hatásvizsgálat természeténél fogva nem végez önálló adatgyűjtést, a meglévő rendelkezésre álló dokumentumokat vizsgálja, a várható hatásokat ezek elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával határozza meg.

A dokumentum tartalmi felépítése a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról előírásai alapján készült, kiegészítve azt a 218/2009. (X.6.) Korm. Rendelet által előírt területi hatásvizsgálat társadalmi és gazdasági elemeivel. Ily módon mindkét jogszabály előírásait teljesíti, hiszen a 218/2009 Korm. rendelet 9. § (2) bekezdése szerint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján elkészített környezeti értékelés a területi hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül. A tartalmi felépítést emellett az 1. fejezetben felsorolt további jogszabályok előírásainak, illetve a tematika-egyeztetésbe bevont egyes szereplők 1.4.2. A vélemények, szempontok figyelembevétele a környezeti, társadalmi, gazdasági értékelés készítése során c. fejezetben bemutatott specifikus igényeinek megfelelő elemekkel is kiegészítettük.

A területfejlesztési program stratégiai programrésze 9 prioritást, azon belül összesen 39 beavatkozást határoz meg, amelyek tartalma szövegesen kifejtett. Az operatív programrész ezen beavatkozások alapján fogalmaz meg intézkedéseket, amelyek részletes tartalmát programok, azaz projektcsomagok révén lehet megismerni. Az egyes prioritások részletes tartalma nagyságrendje, területi fókusza ismeretében készült a hatásvizsgálat.

2 A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM ISMERTETÉSE

2.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program céljainak, tartalmának ismertetése, környezeti, társadalmi, gazdasági összefüggések

A területfejlesztési program fő célja Somogy megye jövőképének megvalósítása, miszerint „Somogy megye 2030-ra sokszínű, természeti értékekben gazdag, harmonikus, és az ott élők számára jó életminőséget biztosító versenyképes, innovatív térséggé válik, ahol szolidáris közösségekre építve, egymást erősítve, egymás értékeire és adottságaira alapozva vannak jelen a szolgáltatásokban erős városok és a kedvező életteret adó vidéki térségek."

E jövőképet a megye három átfogó és öt tematikus cél megvalósításán keresztül tervezi elérni további öt területi és három horizontális cél mentén az alábbi ábrán bemutatottak szerint:

1. ábra: A Somogy Megyei Területfejlesztési Program célrendszere

Az új program hatásainak felülvizsgálata részben az új célrendszer, részben a megváltozott környezet miatt indokolt.

Az átfogó, tematikus, területi és horizontális célok egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, a három terület egyensúlya a koncepcióban példaértékű. A gazdasági fejlődést és foglalkoztatásnövelést környezetileg és társadalmilag fenntartható módon, az esélyegyenlőség és a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása mellett tervezi elérni a megye.

A program a területfejlesztés megvalósítási eszközei között kilenc prioritást, és azokhoz rendelve összesen 39 kapcsolódó beavatkozást sorol fel. A prioritások egyértelműen az egyes tematikus célok alá vannak rendelve. Az első három szolgálja a TEM1 célkitűzést míg a további prioritások egy-egy tematikus célhoz tartoznak. Az utolsó két prioritás területi jellegű, emiatt a 8. prioritás egy (TEM1.), a 9. prioritás viszont már négy tematikus célhoz kapcsolódik:

1. táblázat: Prioritások és beavatkozások hozzárendelése a tematikus célokhoz

TEM1: A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	TEM2: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése	TEM3: Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása	TEM4: A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	TEM5: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
P1: Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése, a járási központok foglalkoztatási kapacitásának javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével, a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése	**P4: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó fejlesztések támogatása**	**P5: A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása**	**P6: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása**	**P7: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés**
- Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése; - A járásközpontok foglalkoztatási képességének javítása az ipari infrastruktúra fejlesztésével; - A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása; - Regionális együttműködés támogatása; - Tudástranszfer és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban.	- Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen: erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés); - A lakosság általános informatikai és idegennyelvi tudásának és képességeinek a fejlesztése; - A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében; - Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése; - Az óvodák igény-alapú fejlesztése; - Bölcsődei férőhelyek növelése.	- Lakossági energiafelhasználás csökkentése és energiaközösségek kialakításának ösztönzése - Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése; - A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése; - A mezőgazdasági termelésre gazdaságosan nem hasznosítható területeken biomassza termelő ültetvények létesítése; - A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése; - A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.	- A perifériás térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése; - A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása; - A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	- A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása; - Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása; - Integrált településfejlesztési akciók támogatása; - Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben; - Egészségügyi alap- és szakellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése; - A szociális alap- és szakszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.) valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása; - Lakosságmegtartó szolgáltatások piaci alapú fejlesztésének a támogatása.
P2: A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban				
- Üzleti infrastruktúra fejlesztése; - Megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása; - Foglalkoztatás-bővítő program; - K+F+I program; - Vállalkozások együttműködésének támogatása; - Beruházás- és befektetés-ösztönzés; - Vállalati tanácsadó és mentorprogram; - Pénzügyi eszközök.				
P3: Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése				
- Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése; - Tematikus élményláncok kialakítása; - Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés - Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás-fejlesztés; - Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése.				
P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése				

- Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése; - A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása; - K+F+I program; - Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése; - Tematikus élményláncok kialakítása; - Aktív és ökoturisztikai programfejlesztés - Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás-fejlesztés; - Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése.				
P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése		**P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése**	**P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése**	**P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése**
- Üzleti infrastruktúra fejlesztése;		- A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése; - A mezőgazdasági termelésre gazdaságosan nem hasznosítható területeken biomassza termelő ültetvények létesítése;	- A periférikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése; - A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.	- A szociális alap- és szakszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.) valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;

2.2 A változatok közötti választás indokai, a választást alátámasztó vizsgálat rövid leírása

Az új területfejlesztési program továbbra is a foglalkoztatás növelését, erőforrások fenntartható hasznosítását tűzi ki fő célnak, ugyanakkor átfogó célok szintjén változás, hogy kiemelésre került az esélyegyenlőség és a területi különbségek csökkentése, ami pozitív társadalmi változásokat vetít előre. Stratégiai célok szintjén ezt erősíti meg a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációjának erősítése, illetve a különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése horizontális cél a teljes célrendszert átfogva. A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása horizontális célnál új környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontok jelentek meg, amelyek minden cél elérésénél követendőek. Más, lényegi változást az új program célrendszere nem tartalmaz.

Környezeti szempontból vizsgálva az látható, hogy a megye jövőképe tükrözi és megőrzendő értékként kezeli Somogy megye egyik legfőbb sajátosságát, a természeti környezetet, és mindhárom átfogó cél között, valamint mindhárom horizontális cél között találunk egy-egy olyat, amely kifejezetten az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást kívánja szolgálni. Ugyanakkor az is látható, hogy a legfőbb fejlesztési ambíciók (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások célszerű kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) mind olyanok, amelyek természetükből adódóan együtt járhatnak környezetterhelő tevékenységekkel, akár gazdasági, közlekedési, illetve kommunális eredetű szennyezés-kibocsátások, akár energia-felhasználás, akár a természetes élőhelyek túlzott igénybevétele útján. A körforgásos gazdaság koncepciójára építő gazdasági fejlesztések ugyanakkor lényegesen alacsonyabb környezetterheléssel járnak a hagyományos gazdasági modellre építő fejlesztésekhez képesest, ezért javasolt ezek minél szélesebb körben történő elterjesztése, amely több prioritásban is megjelenik, összekapcsolva a különböző ágazatokat, erősítve a körforgásos gazdaság ágazatközi együttműködési jellegét.

3 A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSAI, KÖVETKEZMÉNYEI

3.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program cél- és eszközrendszerének vizsgálata, koherenciája és konzisztenciája

3.1.1 Koherencia-vizsgálat – a Somogy Megyei Területfejlesztési Program összefüggése más releváns tervekkel

A területfejlesztési program II.3. A stratégiai programrészben bemutatott célrendszer külső és belső koherenciájának bemutatása c. fejezete a területfejlesztési koncepció koherencia vizsgálatának kivonatát tartalmazza, amely az alábbi dokumentumokkal történő összevetésen alapul:

- Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (2014)
- Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Koncepció (2020)
- Balaton Kiemelt Térség stratégiai program (2021, egyeztetési verzió)
- Országos Területrendezési Terv (2018)
- Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terv (2018)
- Program a Versenyképesebb Magyarországért (2019)
- Nemzeti Reformprogram (2020)
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája (2019-2030)
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (2017-2030)
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2012-2024)
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Erdőstratégia (2016-2030)
- Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)
- Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. (2011-2020 - a 2020. utáni időszakra vonatkozó új stratégia alapján felülvizsgálandó)
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (2014-2030)
- Somogy Megyei Területrendezési Terv (2020)
- Somogy Megyei Önkormányzat 2019-2024. évre szóló gazdasági programja
- Somogy Megye Foglalkoztatási Stratégiája (2017-2021 - a 2021 utáni időszakra vonatkozó új stratégia alapján felülvizsgálandó)
- Somogy Megye Klímastratégiája (2018)
- Somogy Megye Környezetvédelmi Programja 2020-2024
- Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara: Somogy Megye képzési helyzetképe

Az alábbi, koncepcióhoz képest többlet koherenciavizsgálatot is tartalmaz a területfejlesztési program:

- Baranya Megye Területfejlesztési Stratégiája,
- Fejér Megye Területfejlesztési Stratégiája,
- Tolna Megye Területfejlesztési Stratégiája,
- Veszprém Megye Területfejlesztési Stratégiája,
- Zala Megye Területfejlesztési Stratégiája,
- Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna céljai,
- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz),
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz),
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz),
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz),

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz),
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz),
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz),
- Vidékfejlesztési Operatív Program Plusz (VP Plusz, amely még nincs társadalmasítva).

A fenti dokumentumok és a jelen területi hatásvizsgálat 1.5.1 fejezetében bemutatott további, környezeti szempontból ugyancsak fontos szakpolitikai eszköz áttekintése alapján elmondhatjuk, hogy azok célrendszerével a területfejlesztési programban vázolt célok nincsenek konfliktusban. Ugyanakkor az egyes prioritások hatásainak vizsgálata során figyelembe kell vennünk legalább az alábbi, a kapcsolódó stratégiai dokumentumokban található és Somogy megyére vonatkozó specifikus szempontokat:

Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció:

- Négy jelentős kultúrtáj képezi a megye legnagyobb részét (Balaton, Zselic, Belső-Somogy, Dráva-mente), fejlesztéspolitikai szempontból megkülönböztetett kezelést igénylő különleges táji értékekkel.
- A megye területének kisebbik fele tájképvédelmi terület, védett természeti terület és ökológiai hálózati elem. Jelentős tájrehabilitációs feladat a megyében nincs.
- Természeti erőforrások/tájgazdálkodás szempontjából a megye jelentős része környezeti meghatározottságú, természetközeli gazdálkodás területe, kisebb részben kiváló termőhelyi adottságú erdőterület. Nagy területek alkalmasak biomassza és geotermikus energetikai hasznosításra.
- A megye erdősültsége jelentős, déli irányban növekszik az aránya (a Barcsi járásban 50% feletti).
- A megye északi fele nagy kiterjedésben a Balaton védendő vízgyűjtő területéhez tartozik.

Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program:

- Kaposvár olyan légszennyezettségi agglomerációnak tekintendő, ahol egyes levegőszennyezettségi mutatók rendszeresen meghaladják a 4/2011. (I. 14.) VM rendeletben meghatározott határértékeket.
- A Balaton nyugati harmada menti parti területek érzékeny területen lévő szennyvízelvezetési agglomerációba tartoznak.

  A megyében sok helyen, mozaikosan elhelyezkedő Natura 2000 területek (Balaton (HUBF30002), Balatonendrédi dombok (HUDD20034), Balatonkeresztúri rétek (HUDD20059), Belső-Somogy (HUDD10008), Boronka-melléke (HUDD20044), Csörnyeberek (HUBF20050), Dékány-hegy (HUDD20039), Dél-balatoni berkek (HUDD20041), Gyékényesi erdők (HUDD20068), Holládi-erdő (HUDD20061), Jánosházi-erdő és Égett-berek (HUDD20014), Kisbajomi erdők (HUDD20015), Kis-Balaton (HUBF30003), Kopasz-dombi erdő (HUDD20043), Köröshegyi-erdők (HUDD20042), Látrányi-puszta (HUDD20058), Mernyei-erdő (HUDD20019), Mocsoládi-erdő (HUDD20017), Nyugat-Dráva (HUDD10002), Ordacsehi berek (HUDD20036), Ormánsági erdők (HUDD20008), Pati-erdő (HUDD20018), Ságvári dombok (HUDD20064), Somogymeggyesi erdő (HUDD20057), Somogytúri erdők (HUDD20049), Szentai erdő (HUDD20063), Törökkoppányi erdők (HU DD20046), Vityai-erdő (HUDD20047), Zselic (HUDD10013)), elszórtabban pedig védett természeti területek találhatók. Utóbbiak közül a legnagyobb összefüggő területtel a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság Dráva-menti területei, valamint a Boronka-melléki és Zselici Tájvédelmi Körzetek rendelkeznek. A megye észak-nyugati részén a Kis-Balatontól keletre egy kisebb terület a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósághoz tartozik.

- A megyében magas árvízi kockázatú település nincs, de területének jelentős része magas belvíz-kockázatú (elsősorban a megye északnyugati térsége, a Dráva-mente és Kaposvár térsége).
- A megye területének mintegy fele nitrát-érzékeny terület: északi részén ez felöleli és meghaladja a Balaton védendő vízgyűjtő területét, délen a Dráva-mentét, és további nagyobb területeket.
- A program a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása érdekében kiemelten kezeli a környezeti zajnak való kitettség csökkentését, és az ez által okozott káros hatások kiküszöbölését.

A Nemzeti Vízstratégia (Kvassay Jenő Terv, 2017) szerint jól látható, hogy a szociálisan elmaradott, szegénységgel sújtott térségek általában egybeesnek azokkal a területekkel, ahol nehezebb a vízhez való hozzáférés (például Somogy dombvidéki, aprófalvas területei).

A 2014-2023 közötti Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia javaslatot tesz országosan 48 iszapkezelési térség kialakítására. Ezek közül Somogy megye területét nyolc darab is érinti (siófoki, balatonlellei, kéthelyi, dombóvári, kaposvári, nyugat-somogyi és szigetvári távlati iszapkezelési térség), részben szomszédos megyék egyes területeit is tartalmazva. Közülük a legnagyobb távlati (2027-re kalkulált) terhelése messze a kaposvárinak van (156 ezer fős lakosegyenérték). A kaposvári távlati terhelése kismértékben, a barcsié és a dombóvárié jelentős mértékben meghaladja az érintett központi szennyvíztisztító telep jelenlegi kapacitását.

A 2014-2030 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia fontos alapelve, hogy kerülendő új közlekedési infrastruktúra létesítése a termőtalaj és a természeti területek kárára, valamint az energia- és szállításigényes termelési módokat igénylő gazdasági tevékenységek ösztönzése. Ez az alapelv potenciálisan sérülhet, ha a közlekedés- és gazdaságfejlesztési intézkedések részletes tervezése során nem kerül figyelembevételre.

A Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia a Somogy megyéhez hasonló, az alacsony tudás- és technológia-intenzitású régiók csoportjába tartozó megyék esetén specifikus kitörési pontként azonosít egyes, hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiákat (korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).

A felülvizsgált területfejlesztési program céljai a Nemzeti Biodiverzitás Stratégiával is összhangban vannak, amely a klímaalkalmazkodás mellett az őshonos, tájhonos fajták előnyben részesítését is tartalmazza. A horizontális célokban valamennyi prioritásra és intézkedésre vonatkozóan jelenik meg a természeti értékek megóvásának fontossága, a természetvédelmi problémák kezelése (idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása, vízvisszatartás) a védett természeti értékek fenntartása érdekében, a természetvédelmi szemléletformálás, a természetvédelmi szemléletmód népszerűsítése és az együttműködés a nemzeti park igazgatóságokkal. Az intézkedésekben ezen témák specifikus jelleggel jelennek meg.

3.1.2 Konzisztencia-vizsgálat

A program célrendszere alapvetően konzisztens, a tematikus, területi és horizontális célok megfelelően támogatják egymást és az átfogó célokat, maga a dokumentum pedig részletesen is vizsgálja és értékeli ezeket a hatásokat. A célrendszerben megfogalmazott környezeti, társadalmi és gazdasági célkitűzések konzisztensek egymással, megvalósításuk során nem számítunk olyan mértékű konfliktusra az egyes részcélok között, amelyek ne lennének megfelelően kezelhetőek a rendelkezésre álló keretek között. Ugyanakkor kiemelendők az alábbi szempontok:

- A program a koncepcióból átvett 1. táblázata mutatja be az átfogó és a tematikus célok kapcsolatrendszerét. Ezen jól látható, hogy a foglalkoztatási, gazdaságfejlesztési átfogó cél (A1) megvalósulására mindegyik tematikus cél hatással van, míg a másik két átfogó célra már csak a tematikus célok egy részéről mondható el ugyanez. Potenciális kohéziós probléma, hogy a program alkotói ezek szerint az infrastruktúra-fejlesztést célzó tematikus célnak (TEM5) az erőforrások fenntartható hasznosítását célzó átfogó célra (A2) kifejtett hatásait elhanyagolhatónak tekintették: A TEM3 valóban nem segíti az A2 megvalósulását, épp ellenkezőleg: megfelelő körültekintés hiányában intézkedéseinek megvalósítása negatív hatásokat válthat ki a megye természeti erőforrásainak szempontjából, hiszen a környezet az infrastruktúra-fejlesztések közvetlenül vagy közvetve érintett színtere.
- A természeti erőforrások célrendszerben magas szinten megjelenő védelme a koncepcióhoz képest már több beavatkozásban is megjelenik közvetlenül, így több prioritást is érintve. A horizontális célokban megfogalmazott környezeti szempontokat minden prioritás, minden intézkedésének a megvalósítása során érvényesíteni szükséges. Fontos, hogy a környezeti szempont minden olyan esetében, amely jelentős környezeti hatásokkal jár, megfelelő szinten beépüljön, akár mint korlátozó tényező, akár pedig mint kiválasztási szempont.
- A területfejlesztési program térhasználati elveket is rögzít, orientálva a megye területrendezési keretrendszerét. Ezekben is megfigyelhető a környezettudatos és fenntartható térhasználat követelményeinek háttérbe szorulása. Ezek hatásainak ellensúlyozása elsősorban a horizontális célok között jelennek meg. Fontos, hogy a horizontális szempontok érvénysüljenek a térhasználatot befolyásoló fejlesztéseknél.

A területfejlesztési program fenntarthatóságát ugyanakkor erősíti, hogy a számos gazdasági célkitűzés is a környezeti és társadalmi szempontok figyelembevétele mellett került meghatározásra (körforgásos gazdaság, ökoturizmus, szociális gazdaság stb.).

3.2 A meglévő környezeti konfliktusok és problémák bemutatása

3.2.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása

2. táblázat: Egyes prioritások által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriák

Pozitív (erős): *Pozitív (gyenge):* *Negatív (erős):* *Negatív (gyenge):* *Vegyes:*

	Intézkedések	Föld, talaj	Levegő	Víz	Élővilág, biodiverzitás	Országos védett, és Natura 2000 területek	Természeti erőforrások, ásványvagyon	Klíma	Épített és települési környezet	Táj, helyi gazdaság	Térszerkezet, területhasználat	Humán egészségi állapot, életminőség	Környezettudatos magatartás	Honvédelem	Hulladékgazdálkodás	Természeti és humán kockázatok	Új és meglévő környezeti konfliktusok
P1.1.	Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	Vegyes	Vegyes	Negatív (gyenge)	Vegyes	Vegyes	Vegyes	Vegyes	Vegyes	Vegyes	Negatív (gyenge)	Vegyes			Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)
P1.2.	A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	Vegyes	Pozitív (erős)		Pozitív (erős)		Pozitív (erős)	Pozitív (erős)				Pozitív (erős)	Pozitív (erős)				
P1.3.	Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)				Pozitív (erős)					
P2.1.	Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Vegyes	Vegyes	Vegyes	Vegyes	Pozitív (erős)	Vegyes			Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)
P2.2.	K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)		Pozitív (erős)	Pozitív (erős)		Pozitív (erős)		Pozitív (erős)	Pozitív (erős)		Pozitív (erős)		
P2.3.	Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség tevékenység létrehozása,											Pozitív (erős)					
P3.1.	Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Vegyes	Pozitív (erős)	Vegyes		Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)
P3.2.	Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Vegyes	Pozitív (erős)	Vegyes		Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)	Negatív (gyenge)
P3.3.	Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése											Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Negatív (gyenge)			
P4.1.	Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum, Déli Agrárszakképzési Centrum tudásbázisán)	Vegyes	Pozitív (erős)	Negatív (gyenge)	Pozitív (erős)		Vegyes	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)		Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	Pozitív (erős)	

P4.2.	A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;																
P4.3.	Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;																
P5.1.	Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;																
P5.2.	A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;																
P5.3.	A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;																
P5.4.	A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;																
P5.5.	A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása.																
P6.1.	A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;																
P6.2.	A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;																
P6.3.	A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.																
P7.1.	A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;																
P7.2.	Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;																
P7.3.	Integrált településfejlesztési akciók támogatása;																
P7.4.	Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;																
P7.5.	Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése;																
P7.6.	A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;																

P7.7.	Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.																
P8.1.	Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;																
P8.2.	A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése																
P8.3.	K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;																
P8.4.	Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése																
P8.5.	Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés																
P8.6.	Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése + infokommunikációs fejlesztés, automatizálás																
P9.1.	Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;																
P9.2.	A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;																
P9.3.	A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;																
P9.4.	A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;																
P9.5.	A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása.																
P9.6	A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;																

3.2.2 A fennálló környezeti konfliktusok, problémák és a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások várható alakulása abban az esetben, ha a program intézkedései elmaradnának

A területfejlesztési programban meghatározott célok megvalósításának elmaradása esetén környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból is hátrányosan változna a megye jövője. A környezeti hatások és környezeti konfliktusok, problémák ebben az esetben várhatóan az alábbiak szerint alakulnának:

- A megye gazdasága nem a magasabb hozzáadott értékű, környezet-centrikus tevékenységek irányába fejlődne, hanem sokkal inkább a hagyományos, a környezetet jobban terhelő, a természeti erőforrásokat visszafordíthatatlan módon kihasználó ágazatokban.
- A megye turizmusa kontroll nélkül alakulna, gyorsabb gazdasági megtérüléssel járó, de a természeti értékeket túlságosan megterhelő tömegturisztikai termékekre fókuszálva.
- Nem valósulna meg áttörés a lakosság képzettségi szintjének emelésében, ami pedig segíthetné a kevesebb hozzáadott értéket adó, és jellemzően magasabb környezetterheléssel járó gazdasági tevékenységek kiváltását.
- Elmaradna számos, a fenntartható gazdálkodást és erőforrás-felhasználást célzó lépés, és így azok erős és közvetlen, pozitív hatásai is a környezeti hatásviselők széles körére.
- Nem történne meg a helyi közösségek intenzív erősítése, ezzel együtt nem terjedne el megfelelő mértékben az itt lakók körében az egészséges és aktív életmód, és nem fejlődne kellőképpen a környezetvédelemmel kapcsolatos általános szemléletmód.
- Egyes közlekedés-fejlesztési intézkedések elmaradása nyomán egyfelől nem növekedne a természeti környezet közlekedési célú igénybevétele, másfelől viszont nem csökkennének a települési közúti közlekedéssel összefüggő szennyezési és egészségkárosító hatások, és nem kapna megfelelő teret az alternatív közösségi és környezetbarát mobilitás.
- Elmaradnának a települési környezetet és életminőséget jelentős mértékben javító (pl. vízvédelmi, hulladék-gazdálkodási, megújuló energia-hasznosítási, vagy településközponti) beavatkozások.

Gazdasági szempontból nem nőne, illetve idővel csökkenne az aktivitás, mivel a megye nem tudna megfelelően alkalmazkodni a 21. századi kihívásokhoz. Emellett nem állna rendelkezésre a szükséges munkaerő a csökkenő népesség és nem megfelelő oktatás, képzés miatt. Összességében romlana a megye versenyképessége, ami a gazdasági leszakadás további növekedését eredményezné. A megmaradó gazdasági tevékenységek nem fenntartható módon hasznosítanák a megye erőforrásait, ami rontaná ezek állapotát és mennyiségét hosszútávon. Mindemellett tovább nőne a fejlettségbeli különbség a megye északi és déli része között.

Társadalmi szempontból elmaradna a hátrányos helyzetű csoportok és járások felzárkóztatása, nőne a szegregációval érintett területek aránya. Nem javulna, illetve idővel leromlana a szolgáltatási intézményrendszer és infrastruktúra, ezért csökkenne a megye lakosságvonzó és -megtartó képessége. A népesség különösen a megye kevésbé fejlett részein a fokozódó elvándorlás miatt erősen csökkenne.

3.3 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósulásával környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

3.3.1 Természeti erőforrás közvetlen igénybevételének vagy környezetterhelésnek a közvetlen előidézése

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a program prioritásai által a természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt negatív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján:

3. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt negatív irányú hatások értékelése

	ERŐS NEGATÍV HATÁS	GYENGE NEGATÍV HATÁS
KÖZVETLEN NEGATÍV HATÁS	Föld, talaj, víz, élővilág, biodiverzitás, természeti erőforrások, ásványvagyon: - P7.1 A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása, amelynél az útfejlesztések termőterületet foglalnak el, a nyomvonal mentén növelik a légszennyezést. Védett és Natura 2000 területek: - P7.1 A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása, amely védett és Natura 2000 területeket érintő megvalósulása erősen hat a terület élővilágára, több faj esetében egyedszámcsökkenést okozva. - P7.2 Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés esetében a védett és Natura 2000 területeken megvalósuló kerékpárutak elválasztólag hatnak a területre, megzavarva e területek élővilágát.	Föld, talaj: - A turizmus (P3.1, P8.4 P3.2, P8.5) fejlesztése természeti területet vehet el, terhelhet, a fejlesztés építési része talajszennyezéssel jár. - Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) természeti területeket vehet el, veszélyes vegyszereket, technológiákat alkalmazhat, rontva a talaj állapotát. - Az infrastruktúra fejlesztések (P7.5, P7.6, P7.7, P9.6) jelentős talajszennyezéssel járhatnak, ugyanakkor egy részüknek nincs a talaj állapotára vonatkozó, az átmeneti szennyezésen túlmutató egyéb hatásuk. Levegő: - A turizmus (P3.1, P8.4 P3.2, P8.5) fejlesztése vendégszám emelkedéssel jár, amely a közlekedés szennyező hatásának növekedését okozza, továbbá az új létesítmények üzemeltetése is járhat üvegházhatású gázkibocsátás növekedéssel. - Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) forgalomnövekedést okoz és az új üzemek működése is jellemzően károsanyag és üvegházhatású gázkibocsátás növekedéssel jár. Víz: - A mezőgazdaság, az élelmiszeripar (P1.1, P6.2, P8.1, P9.4) a klímaváltozás hatására egyre több vizet igényel, amely ezen erőforrás fokozott használatával jár.

		- Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) veszélyes vegyszereket, technológiákat alkalmazhat, amely jelentős szennyezési kockázattal jár. - A geotermikus megújuló energiafelhasználás (P5.2, P9.2) jelentős kockázatot jelent a vízrétegek közötti átszűrődésre, a vegyes fürdő-energetikai célú felhasználás növelés pedig ásványvízvagyon vesztéssel jár. - A turizmus (P3.1, P8.4 P3.2, P8.5) fejlesztése az élővizek közelében okozhat vízminőség romlást, továbbá a turisztikai ágazat vízigénye a turisták létszámával arányosan növekszik. <u>Élővilág, biodiverzitás:</u> - Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) természeti területet, azaz élőhelyet foglalhat el, zaj, vegyi szennyező hatása lehet, amely károsan hathat az élővilágra. - A turizmus (P3.1, P8.4 P3.2, P8.5) fejlesztése vendégszám növekedéssel jár a természeti területeken is, amely megzavarhatja az élővilágot, károsan hathat a biodiverzitásra. <u>Védett és Natura 2000 területek:</u> - Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) természeti területet, azaz élőhelyet foglalhat el, zaj, vegyi szennyező hatása lehet, amely károsan hathat a hatókörzetükben lévő védett területek ökoszisztémájára. - A természetvédelmi és Natura 2000 területeket feltáró turizmus (P3.1, P8.4 P3.2, P8.5) fejlesztése vendégszám növekedéssel jár, amely e területek terhelését növeli, túlhasználat esetén károsítja. - Az önkormányzati külterületi útfejlesztések, vagy a belterület és a természetvédelmi és Natura 2000 területek határán megvalósuló közterületi infrastruktúra fejlesztések (P7.7) negatívan befolyásolhatják a nyomvonal által érintett természetvédelmi és Natura 2000 területek élővilágát. <u>Természeti erőforrások, ásványvagyon:</u> - A turizmus (P3.1, P8.4 P3.2, P8.5) fejlesztése jelentős természeti erőforrásokat igényel, természeti területet von el a fejlesztés. A fejlesztés és az üzemeltetés is jelentős anyag és energiafelhasználással jár, tekintettel arra, hogy a szolgáltatásoknak meg kell felelniük sok előírásnak és kényelmi elvárásnak.

KÖZVETETT NEGATÍV HATÁS		<u>Víz:</u> - Az oktatási infrastruktúra (P4.1, P4.2, P4.3), az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti ellátórendszer infrastruktúrájának (P7.5, P7.6, P9.6) fejlesztése során kötelező az új higiénés előírások betartása, amely a vízfelhasználás növelését okozza. - A nyomvonalas létesítmények (P7.1, P7.2) építése és működése az érzékeny vízbázisok közelében veszélyt hordoz, továbbá az ezekről történő vízelvezetés révén az élővizekbe is kerülhet szennyeződés. <u>Élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek:</u> - A hátrányos helyzetű lakosság számára kitörési pont lehet a szociális gazdaság keretében az intenzív mezőgazdasági tevékenység (P6.1, P9.4), amelyet nem ellensúlyoz más hatás ezen intézkedéseken belül. E tevékenység az intenzitása miatt fokozott vegyszerhasználattal és emberi jelentléttel járhat, amely áttételesen negatívan hathat az élővilágra vegyi, zaj- és fényszennyezés révén. A természetvédelmi és Natura 2000 területeken e tevékenység kerülendő.

3.3.2 Társadalmi, gazdasági folyamatok kiváltása révén közvetett környezeti következményekkel járó folyamatok

Az alábbi táblázatban a 3.2.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Programban megfogalmazott célok által befolyásolt környezeti jellemzők azonosítása c. fejezetben feltárt, a program prioritásai által a természeti hatásviselőkre (föld, talaj, levegő, víz, élővilág, biodiverzitás, védett és Natura 2000 területek, természeti erőforrások, ásványvagyon) gyakorolt pozitív irányú hatásokat osztályozzuk a hatás ereje és közvetettsége alapján.

4. táblázat: Természeti hatásviselőkre gyakorolt pozitív irányú hatások értékelése

	ERŐS POZITÍV HATÁS	GYENGE POZITÍV HATÁS
KÖZVETLEN NEGATÍV HATÁS	Föld, talaj, víz: - Az vízvisszatartás a talaj állagára, a szennyvíztisztítás és szennyvízelvezetés kiépítése a talajszennyezésre, a hulladék gyűjtése, feldolgozása, hasznosítása az illegális hulladéklerakók szennyező hatására (P5.4, P5.5) hatnak pozitívan, jelentősan javítva a talajt és a talajvíz minőségét. A szivárgó vízvezetékek cseréje hozzájárul a vízkészlet védelméhez. Levegő: - Az energiahatékonysági és megújuló energia termelő technológiák (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3) közvetlenül csökkentik a telepítési hely károsanyag kibocsátását.	Levegő: - A vízvisszatartás, a szennyvízelvezetés és tisztítás (P5.4), a hulladékok gyűjtése, feldolgozása, hasznosítása (P5.5) a párologtatással, a szaghatások és levegőt szennyező vegyi anyagok kijutásának megakadályozásával hozzájárulnak a levegő minőségének javításához. - A fenntartható közösségi közlekedés és a kerékpárutak fejlesztése (P7.2) a személyautó forgalom csökkentés révén kedvezően hat a levegőt szennyező üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklésére. - A parkosítás, közterületi zöldfelületek fejlesztése (P7.3, P7.4) növeli a belterületi károsanyag lekötési potenciált, javítva a levegő minőségét. - Az elavult, leromlott állapotú épületek fejlesztése az előírások miatt ma már kizárólag olyan anyagokkal lehetséges, amelyek energiahatékonyságot javítanak, emiatt a közszolgáltatások, mint az oktatás, egészségügyi, szociális és gyermekjólét fejlesztése (P4.1, P4.2, P4.3, P7.5, P7.6, P9.6) a fosszilis energiahordozó felhasználást csökkenti. Élővilág, biodiverzitás: - Az energiahatékonyság, a megújuló energia használata, a vízvisszatartás, a szennyvízelvezetés és kezelés, a hulladék gyűjtés, feldolgozás és hasznosítás (P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P9.2, P9.3) a szennyezés mérséklésével javítják az élőhelyek minőségét, segítenek a biodiverzitás megőrzésében. - A parkosítás, közterületi zöldfelületek fejlesztése (P7.3, P7.4) élőhelyet biztosít, segítve a biodiverzitás megőrzését.

		Védett és Natura 2000 területek: - A regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása (P1.3) az ökológiai termesztési eljárások és a természetre is kedvező technológiák bevezetését támogatja, amelyek a védett és Natura 2000 területeken gazdálkodók tevékenységére is hatnak, javítva e területek használatát. - A vízvisszatartás és a szennyíztisztítás fejlesztése, továbbá a hulladék gyűjtés, feldolgozás, hasznosítás (P5.4, P5.5) javítják a védett és Natura 2000 területek vízháztartását, csökkentik az ezen területekre eljutó szennyeződéseket, hozzájárulnak az illegális hulladéklerakók felszámolásához és újra kialakulásuk megelőzéséhez. Természeti erőforrások, ásványvagyon: - Az energiahatékonyság, a megújuló energia felhasználása, a vízvisszatartás, a szennyvízelvezetés és kezelés, a hulladék gyűjtés, feldolgozás és hasznosítás (P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P9.2, P9.3) hozzájárulnak a fosszilis energiahordozók és a víz erőforrások takarékos használatához, továbbá a hulladékhasznosítás révén is nyersanyagbányászatot és alapanyag előállítást váltanak ki. - A fenntartható közösségi közlekedés és a kerékpárutak (P7.2) fejlesztése személygépjármű előállítást és használatot kiváltva jelent energia és nyersanyag felhasználás csökkentést.
KÖZVETETT NEGATÍV HATÁS		Föld, talaj: - Az innováció, a tudástranszfer, a kutatás-fejlesztés (P1.3, P2.2, P8.3) a vegyszerfelhasználást csökkentő mezőgazdasági és ipari technológiák kifejlesztése és bevezetése révén pozitívan hathat a talaj állapotára. - Az energiahatékonyság fejlesztése, a megújuló energiák használata (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3) csökkentik a károsanyag kibocsátást, amely az esővízzel nem mosódik be a talajba, azaz a talaj állapotára kedvező hatással van. Levegő: - A somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések (P1.2, P8.2) az ellátási láncokat csökkentik, amely a szállítási útvonal csökkentés révén a károsanyag kibocsátásra is kedvezően hat. - Az innováció, a tudástranszfer, a kutatás-fejlesztés (P1.3, P2.2, P8.3) olyan technológiák kifejlesztését és bevezetését segítik, amelyek az energia és anyaghasználatot csökkentik, továbbá károsanyag kibocsátás mérsékléssel járnak.

		Víz: - Az innováció, a tudástranszfer, a kutatás-fejlesztés (P1.3, P2.2, P8.3) a vegyszerfelhasználást csökkentő mezőgazdasági és ipari technológiák kifejlesztése és bevezetése révén pozitívan hathat a vizek állapotára. - A mezőgazdasági és energetikai tevékenységek összekapcsolásával létrejövő intenzív foglalkoztatási lehetőségek (P5.3., P9.3) a vízvisszatartási és a visszatartott vizet öntözésre hasznosító tevékenysége révén pozitívan befolyásolják a felszín alatti vízkészletet, védve azt. - A parkosítás, közterületi zöldfelületek fejlesztése (P7.3, P7.4) növeli a vízvisszatartó kapacitást, kedvezően befolyásolva a felszín alatti vizeket. Élővilág, biodiverzitás: - A somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések (P1.2, P8.2) az ellátási láncokat csökkentik, amely a szállítási útvonal csökkentés révén a károsanyag kibocsátásra és a zaj, rezgésártalomra is kedvezően hat, csökkentve az élővilágot ért káros hatásokat. - Az innováció, a tudástranszfer, a kutatás-fejlesztés (P1.3, P2.2, P8.3) olyan technológiák kifejlesztését és bevezetését segíti, amely segítheti a biodiverzitás megőrzését, az élővilágot ért emberi zavaró hatások mérséklését. - Az oktatás (P4.1, P4.2, P4.3) a nevelési, szemléletformálási tevékenysége révén hatást gyakorolhat a társadalom magatartására, növelve a természetvédő attitűdöt, ezáltal közvetetten csökkentve az élővilágra káros emberi tevékenységet. Természeti erőforrások, ásványvagyon: - A somogyi termékek piacra jutását segítő fejlesztések (P1.2, P8.2) az ellátási láncokat rövidítik, amely a szállítási útvonal csökkentés révén a károsanyag kibocsátásra is kedvezően hat, így kímélve a természeti erőforrásokat. - Az innováció, a tudástranszfer, a kutatás-fejlesztés (P1.3, P2.2, P8.3) olyan technológiák kifejlesztését és bevezetését segítik, amely az energia és anyaghasználatot csökkentik.

3.4 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása esetén a környezetet érő hatások

3.4.1 Hatás a földre, talajra

Az agrárium és az élelmiszer feldolgozás fejlesztése kettős hatással jár: a veszélyes anyagok és technológiák használata, az intenzív vegyszerhasználattal járó mezőgazdasági technológiák alkalmazása (P1.1., P8.1) negatívan hatnak, ugyanakkor az ökológiai gazdálkodás elterjesztése, az erdőtelepítés, a vegyszerhasználat csökkentését jelentő digitális megoldások pozitív hatással vannak a talajra. A perifériкus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése szintén vegyes hatású a mezőgazdasági termelési tevékenysége miatt (P6.1, P9.4). A termékek piacra jutásának támogatása is vegyes hatású, az ellátási láncok hosszának csökkenése pozitív, a piacok, boltok építésével járó talajszennyezés negatív hatású (P1.2., P8.2). Az erdőtelepítések segíthetnek a kisvízfolyásokból adódó eróziós károk csökkentésében, ezáltal pozitív hatást gyakorolva a talaj megőrzésére. Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházas növénytermesztés, tárolás, csomagolás, gyógynövénytermesztés, táplálékkiegészítő és gyógyszeralapanyag termesztés fejlesztése cél veszélye, hogy több ilyen típusú növény termesztése a talaj elsavanyodását és a talaj erózióját segíti elő.

A szakképzés, oktatás, felsőoktatás fejlesztése is vegyes hatású: a környezetvédelmi szempontok megjelenése az oktatási tematikában pozitív hatású magatartást eredményezhet, amely a talajra nézve kedvezőbb, de az infrastrukturális fejlesztések talajszennyeződéssel járnak (P4.1, P4.2, P4.3).

A fenntartható közlekedésfejlesztés, az integrált településfejlesztési akciók és a kisléptékű, pontszerű településfejlesztések, azaz parkosítás, közterületek zöldítése szintén vegyes hatásúak a talajra, mert a létrehozásuk a talaj szennyeződésével jár. A kerékpárutak építése természeti területek elvesztésével jár, a működésük azonban pozitívan hat a talajra (P7.2., P7.3, P7.4).

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása (P6.2) szintén vegyes hatásúak, mert a természeti örökség védelme mellett kulturális beruházások és fesztiválok is részei az intézkedésnek, amelyek talajszennyező hatásúak.

Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása (P1.3) és a K+F+I (P2.2., P8.3) tevékenység egyaránt pozitívan hat a talajra, mert olyan technológiák fejlődését segítik, amelyek a vegyszerhasználat csökkentését, a talaj állagának, vízháztartásának javulását szolgálják.

Az energiahatékonysági, megújuló energia beruházások (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3) közvetetten pozitívan hatnak a talajra, mert csökkentik a fosszilis energiafelhasználást, amely így kevésbé fogja a talajt szennyezni.

Az ivóvíz, szennyvíztisztítás fejlesztése, szivárgó vezetékek cseréje, a vízvisszatartás és vízelvezetés, továbbá a hulladékfeldolgozás és hasznosítás (P5.4, P5.5) mind közvetlenül erősen pozitív hatást gyakorolnak a talajra a szennyezés megszűntetésével és a talajkiszáradás megakadályozásával.

Az iparfejlesztés és a turizmus fejlesztése negatívan hatnak a talajra, a beruházások közvetlen talajszennyezéssel járnak, és a működés is járhat talajszennyezéssel (P2.1, P9.1, P3.1, P3.2, P8.4, P8.5). Emellett, a fejlesztések a termőföldek végleges más célú hasznosítását is maguk után vonhatják, amely sértheti a termőföld, mint stratégiai nemzeti erőforrás alkotmányban is rögzített védelmét.

A közutak fejlesztése (P7.1) jelentős területet von el a természettől, jelentős talajszennyezéssel is jár, emiatt negatív hatással van a talajra. Emellett, a termőterületek csökkenéséhez is vezethet.

Az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, óvodai ellátások fejlesztése és a lakosságmegtartó fejlesztések, mint a települési útfejlesztések, járdafejlesztések, bérlakás építések (P7.5, P7.6, P7.7, P9.6) negatívan hatnak a talajra az infrastrukturális fejlesztések építési tevékenységének talajszennyező hatásai miatt.

3.4.2 Hatás a levegőre

Az agrárium és az élelmiszerfeldolgozás fejlesztése kettős hatással járhat: a termelés intenzívebbé válásával növekedhet a levegő szennyezettsége, ugyanakkor a környezetbarát, energiatakarékos technológiák e hatást ellensúlyozhatják (P1.1., P8.1). A perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése szintén vegyes hatású a mezőgazdasági termelési tevékenysége miatt (P6.1, P9.4). Az állattartás és hústermék-előállítás növelése a tevékenységből származó üvegházhatású gázok kibocsátásának jelentős növekedésével jár.

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása (P6.2) szintén vegyes hatásúak, mert a természeti örökség védelme mellett kulturális beruházások és fesztiválok is részei az intézkedésnek, amely a forgalom növelő hatás miatt légszennyezés növekedéssel jár.

A lakosságmegtartó fejlesztések, mint a települési útfejlesztések, járdafejlesztések, bérlakás építések (P7.7) szintén vegyes hatással vannak a levegőre, mert beruházások légszennyező tevékenysége, továbbá a belterületi gépjárműforgalomnak kedvező útfejlesztések mellett a gyalogos, kerékpáros közlekedést is segítik, az elavult lakásállomány kiváltása pedig a fosszilis energiahordozó használat csökkenésével jár. A települések földgázvezeték kiépítési igénye is ezen intézkedésben jelenik meg, amely a levegő minőségére negatív hatású lenne, mert a vegyes tüzelésű fosszilis fűtést egy másik fosszilis fűtési módra váltaná ki, megújuló helyett.

A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése (P1.2, P8.2) az ellátási láncokat rövidítő hatása miatt csökkenti az áruszállítás mennyiségét, így közvetlen károsanyag kibocsátás csökkentő hatása van.

A regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása, a K+F+I tevékenységek (P1.3, P2.2, P8.3) a kutatás, fejlesztési tevékenységek révén elősegítik a környezetbarát technológiák kidolgozását és bevezetését, így hozzájárulnak a károsanyag kibocsátás csökkentéséhez.

Az energiahatékonyság, megújuló energiatermelés, a közösségi közlekedés, a kerékpáros nyomvonalak építése, az épület felújítással járó fejlesztések mind a fosszilis energiahordozó felhasználás csökkentését eredményezik. (P5.1, P5.2, P5.3, P7.2, P7.5, P7.6, P9.2, P9.3, P9.6) Ma már egy épületet sem lehet úgy felújítani, hogy ne javuljanak az energetikai jellemzői. Az oktatási épületek fejlesztése (P4.1, P4.2, P4.3.) is ide tartozik.

A vízvisszatartás, a szennyvíztisztitás és a hulladékfeldolgozás, hasznosítás (P5.4, P5.5) segíti a levegő tisztaságát, megelőzi a kellemetlen szaghatásokat, és a hulladékok kontrollálatlan bomlásának káros hatásait.

A zöldterületek, parkok fejlesztése, forgalomcsillapított övezetek létrehozását célzó komplex fejlesztések (P7.3, P7.4) is pozitívan hatnak a levegőre. A forgalomcsökkentés károsanyag kibocsátás csökkentő hatású, a növényzet mennyiségének és szennyezéslekötő képességének növelése szintén a levegő károsanyagtartalmára hat kedvezően.

Negatív hatással járhat az ipari tevékenység növelése (P2.1, P9.1), hiszen ezek együtt járnak mind a termelő létesítmények pontszerű, mind a szállítási/személyforgalmi közlekedés diffúz, közlekedési eredetű légszennyezésének növekedésével. A repülőtérfejlesztés révén növekvő légiforgalom (P2.1) is negatív hatással van a levegő minőségére. A megemelkedő turisztikai látogatóforgalom (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) is a szállítási/személyforgalmi közlekedés közlekedési eredetű légszennyezésének növekedéséhez vezet, utóbbi - jellegénél fogva - értékes természeti területeket is érintve.

A közúti közlekedés fejlesztése és az ezzel együtt járó forgalomnövekedés, különösen az új nyomvonalak mentén negatívan hat a levegő minőségére, amelyet az intézkedésen belüli vasúti fejlesztés csak részben ellensúlyoz (P7.1).

3.4.3 Hatás a vízre, felszíni és felszín alatti vizekre (ide értve az ár- és belvizeket is)

A lakosságmegtartó beavatkozások (P7.7) között a bérlakásépítés meglévő, rossz állapotú ingatlanok kiváltásával, felújításával jár, amely korszerű, víztakarékos megoldásokkal csökkentheti az ivóvízfelhasználást és a háztartási vegyszerfelhasználást. Ez a pozitív hatás képes ellensúlyozni a belterületi útfejlesztések áttételes forgalom növelő és ezáltal vizeket szennyező hatását, így ezen intézkedés összességében vegyes hatású. A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása (P6.2) szintén vegyes hatású, mert a természeti örökség részét képező élővizekre és az érzékeny felszín alatti vízkészletekre pozitív hatást gyakorolhat, ugyanakkor a látogatószámot növelő fejlesztések nagyobb vízfelhasználással és szennyvízkibocsátással járnak.

A mezőgazdaság, az élelmiszeripar (P1.1, P8.1, P6.1., P9.4) jelentős vízmennyiséget használ fel és vegyi anyagokkal is dolgozik, amelyek szennyezik a talajmenti vízkészleteket, mennyiségi és minőségi problémákat okozva. Különös figyelmet érintő terület ebből a szempontból a megye északi fele, amely nagy kiterjedésben a Balaton védendő vízgyűjtő területéhez tartozik. Az erdőtelepítések pozitív hatással vannak a vízvisszatartásra, de a telepítéshez, a magoncok megerősödéséhez szintén vízfelhasználás szükséges. A hatás összességében negatív, amelyet a más intézkedésben lévő vízvisszatartás tud ellensúlyozni. Egyes esetekben a vízhiányos területen végzett kellően át nem gondolt erdősítés vagy energianövény-termelés a talajvíz kizsigereléséhez és az adott terület ökológiai eltartó képességének csökkenéséhez vezethet (P5.2, P5.3, P9.2, P9.3). A korszerű mezőgazdasági technológiák ezzel szemben a talajt kevésbé szennyező/terhelő művelési megoldásokra is cserélhetik a jelenlegieket. Ez különösen fontos a megye nitrát-érzékeny területein (Észak-Somogy, Dráva-mente, és további nagyobb területek).

Az iparfejlesztés növeli a vízfelhasználást és a szennyvízkibocsátást (P2.1, P9.1). A turisztikai fejlesztések is látogatószám növekedéssel járnak, az ezzel együtt járó káros hatásokkal együtt (P3.1, P3.2., P8.4, P8.5).

Az oktatási infrastruktúrák (P4.1, P4.2, P4.3) fejlesztése, az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, óvodai ingatlan fejlesztések (P7.5, P7.6., P9.6) együtt járnak a vizesblokkok számának, a higiénés előírásokhoz szükséges elemek növelésével, amelyek mindegyike növeli a vízfelhasználást és a szennyvízkibocsátást. Új építés esetén a talaj vízelnyelő képessége is romlik, amely belvízelvezetési kapacitás növelést igényelhet.

A megújuló energiatermelési módok (P5.2) közül a geotermikus energia használata jelent negatív hatást a felszín alatti vizekre. A vízrétegek áttörése, a kútpalást amortizációja mindig veszélyes, könnyen a különböző vízrétegek átszűrődéséhez vezethet, amely egyes rétegek vízminőségét erősen ronthatja. A vegyes, fürdő és energetikai célú hasznosítás esetén a kitermelt termálvíz a szennyeződése miatt nem sajtolható vissza a származási rétegébe, így csökkentve az adott termálvízkészlet mennyiségét és hőmérsékletét. A vízerőművek is járhatnak jelentős felszíni vízminőségrontó kockázattal.

A hatásvizsgálat készítésekor Somogy megyében a következő természetes gyógytényezők szerepeltek az országos nyilvántartásban: 1 db gyógyhely (Igali Gyógyfürdő), 12 db fürdési célú gyógyvizes kút, 2 db fürdési és ivási célú gyógyvizes kút, 2 dv ivási célú ásványvizes kút, 5 db fürdési célú ásványvizes kút, 9 db palackozási célú ásványvizes kút. A turisztikai (P3.1, P8.4), a mezőgazdasági és ipari (P1.1, P2.1, P8.1, P9.1) fejlesztések gyógyvíz, ásványvíz hasznosítása minőségi és mennyiségi romlást okozhat a vízrétegekben. A gyógyhely esetében a fejlesztések légszennyező és zajhatása jelent veszélyt.

A közúti fejlesztések és a kerékpáros fejlesztések (P7.1, P7.2) természeti területeket vesznek igénybe, veszélyeztetve a vízkészleteket, továbbá felszíni vízfolyásoknál hídépítési, vízelvezetési beavatkozásokkal járnak, amelyek a felszíni vizek minőségét veszélyeztetik. A járművekből származó olajszennyeződések és a nem kellően környezettudatos kerékpárosok szemetelési tevékenysége negatívan hathat az élővizekre.

A regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása, a K+F+I tevékenység (P1.3, P2.2., P8.3) kutatásai, kísérleti fejlesztései segíthetik olyan technológiák kidolgozását, bevezetését, amelyek víztakarékosak, hatékonyabb víztisztítást, szennyvíztisztítást, hatékonyabb szennyvíziszap hasznosítást tesznek lehetővé.

A vízvisszatartás, a szivárgó vezetékek cseréje (P5.4) és a hulladék feldolgozás és hasznosítás (P5.5) a vízkészleteket védik, a mennyiségükre, minőségükre pozitívan hatnak. Az illegális hulladéklerakás felszámolása és megelőzése is pozitívan hat a vizek állapotára.

A komplex településfejlesztési akciók parkosítási, vízrendezési tevékenysége (P7.3, P7.4) összességében pozitívan hat a felszíni és felszín alatti vizekre, meglévő szennyezőforrásokat felszámolva és a vízvisszatartási beavatkozásai révén.

3.4.4 Hatás az élővilágra, a természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra

A fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak (P7.2) fejlesztése részben pozitív, mert a kerékpáros közlekedés és a közösségi közlekedés csökkenti a személygépjármű forgalmat, így annak élővilágra gyakorolt negatív hatásait, azonban a kerékpárút építések természeti területeket tárnak fel a forgalom előtt, megzavarva az ottani ökoszisztémát.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar a vegyszerhasználattal, forgalomnövelő hatással (P1.1, P8.1) alapvetően negatívan hat az élővilágra, de az ökológiai gazdálkodás elterjesztése és az erdők, védőerdősávok telepítése ezt ellensúlyozza, amely hatások egymást kioltják.

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések (P6.2) hatása vegyes. A természetes élőhelyeket közvetlenül fejlesztő, állapotuk megőrzését segítő, így ezen hatásviselőre közvetlen és erős pozitív hatást gyakorló beruházások is várhatók ezen intézkedés keretében. A természeti örökség védelme érdekében végzett fejlesztések pozitív hatásúak az élővilágra és a biodiverzitás megőrzésére, de a forgalom növelő kulturális és helyi identitást erősíti tevékenységek ezt a hatást lerontják, a két tevékenység kioltja egymást.

Az iparfejlesztés (2.1, 9.1) és a turizmus (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) természeti területek elfoglalásával, feltárásával, a forgalom növekedésével negatívan hatnak az élővilágra és a biodiverzitásra.

A perifériкus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése (P6.1, P9.3) intézkedések mezőgazdasági elemei negatívan hatnak az emberi jelenlét és tevékenység, illetve vegyszerhasználat révén.

A helyi termékek piacra jutását segítő intézkedések (P1.2, P8.2) az ellátási láncok rövidítése révén csökkentik a forgalmat és a szennyezést, így azok élővilágot érintő hatásait is mérséklik.

A regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása és a K+F+I tevékenység (P1.3, P2.2, P8.3) az új környezetbarát technológiák kifejlesztése és bevezetése révén csökkenthetik a mezőgazdaság és az ipar, illetve egyéb emberi tevékenységek élővilágra gyakorolt hatását, segítve a biodiverzitás megőrzését.

Az oktatás (P4.1, P4.2, P4.3) a felnövekvő generációk szemléletformálásával, biológiai tudásának növelésével hozzájárulhat az emberi negatív hatások mérsékléséhez.

Az energiahatékonyság, a megújuló energiatermelés, a vízvisszatartás, a szivárgó ivóvíz és szennyvízvezetékek cseréje, a hulladékok feldolgozása és hasznosítása (P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P9.2, P9.3) mind kedvezően hatnak az élővilágra, ellensúlyozva a civilizáció negatív hatásait, segítve a biodiverzitás megőrzését.

Településfejlesztési beruházások (P7.3, P7.4) során növelhetők a települési zöldhálózati elemeket képező települési zöldfelületek, mint potenciális élőhelyek.

3.4.5 Hatás az országos jelentőségű védett természeti, illetve Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére

A mezőgazdaság és az élelmiszerpar fejlesztése (P1.1, P8.1), amennyiben az természetvédelmi területet, vagy Natura 2000 területet, illetve ezen területekkel szomszédos területeket érint közvetlenül, a hatás lehet negatív. Ugyanakkor az erdőtelepítés, védőerdősáv létesítés, ökológiai gazdálkodásra átállás pozitív hatású. A két hatás egymást kiegyenlíti. A természetvédelmi és Natura 2000 területek közelében és ezen területeken szigorúan szabályozott, hogy milyen fejlesztések és milyen technológiával végezhetőek. Kiemelten fontos e szabályok betartása és betartatása.

Az energiahatékonyság, a megújuló energiatermelés (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3) a természetvédelmi és Natura 2000 területen és azok közelében lehet negatív hatású is, csak kellő körültekintéssel megfelelő típusokat telepítve lehet e hatást kiküszöbölni. (Jelenleg ez elsősorban már e területeken meglévő létesítményeket érinti, új fejlesztés általában nem lehetséges e területeken.) Ugyanakkor az ezen fejlesztésekkel a területen lévő infrastruktúránál elért károsanyag kibocsátás csökkentés közvetlenül pozitívan hat e területeke. A két hatás egymást kiegyenlíti.

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása (P6.2) közül a természeti örökség védelmének fejlesztése a természetvédelmi és Natura 2000 területek állapotára pozitívan hat, de ha ezen a területen a fejlesztés kulturális és helyi identitás erősítő tevékenységgel párosul, akkor az e pozitív hatást kioltja.

Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) a természetvédelmi és Natura 2000 területek közelében negatívan hathat e területekre, emiatt célszerű vagy kiváltani a túl közel elhelyezkedő létesítményeket, vagy, ha a tevékenység körültekintően megválasztott technológiával biztonságos, akkor át kell alakítani ezeket, hogy a negatív hatás mérsékelhető legyen.

A természetvédelmi és Natura 2000 területeket feltáró turizmus (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) kedvezőtlen hatású, emiatt csak nagy körültekintéssel, a környezeti hatás modellezésével, a látogatószám korlátozásával szabad e területeken turisztikai fejlesztést tervezni és megvalósítani.

A lakosságmegtartó fejlesztések, mint a külterületi útfejlesztések, települési útfejlesztések, járdafejlesztések, bérlakás építések (P7.7) természetvédelmi, vagy Natura 2000 területeket érintve szintén kedvezőtlen hatásúak lehetnek, amelyet csak nagy körültekintéssel lehet ellensúlyozni, amennyiben az össztársadalmi érdek a fejlesztést alátámasztja.

A természetvédelmi és Natura 2000 területeken a közúti, vasúti, kerékpárút fejlesztések (P7.1, P7.2) és azok fenntartása, üzemeltetése jelentős károkat okozhat e területek érzékeny ökoszisztémájában. Az építés is jelentős szennyezéssel, az élővilág zavarásával, természeti területek megsemmisülésével jár, de a folyamatos üzem és a későbbi felújítások is azonos hatásúak.

A regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása (P1.3), a mezőgazdasági területeken megvalósuló innováció segítheti a természetvédelmi és Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás kíméletesebbé válását, amely kedvezően hathat ezen területekre.

A vízvisszatartás, a szennyvízelvezetés és -kezelés kiépítése esetén, ott, ahol már van meglévő szennyvízlevezető rendszer, a szivárgások megszüntetése, a szennyvíziszap kezelése, a hulladék feldolgozás és hasznosítás (P5.4, P5.5) segítheti a természetvédelmi és Natura 2000 területek környezeti állapotának javulását és a vízvisszatartás révén a klímaváltozás hatásaival szemben ellenállóbbá teheti e területeket.

3.4.6 Hatás a természeti erőforrások megújulására, használatára (ideértve az ásványvagyont is)

A mezőgazdaság és az élelmiszerpar fejlesztése (P1.1, P8.1) kettős hatású lehet: a mezőgazdasági művelés intenzívebbé válása a termőföld termőképességének a csökkenését okozhatja, növekvő vegyszer és anyaghasználattal járhat. Ugyanakkor a korszerű technológiák, az automatizálás és az ökológiai gazdálkodásra átállás ezt ellensúlyozhatja, kiegyenlítve a negatív hatást. Hasonló hatású a perifériku térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése (P6.1, P9.4) a mezőgazdasági tevékenységek részeként.

Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) hatása is kettős, mert az új ipari létesítmények természeti területeket vehetnek el és egy új létesítmény új energia és nyersanyagfelhasználóként jelenhet meg. Ezzel szemben az új létesítmény nyersanyaga és energia szükséglete más tevékenység hulladékából is biztosítható, továbbá a meglévő létesítmények korszerűsítése a nyersanyag és energiafelhasználás csökkentésével járhat. E fejlesztések hatása kettős.

Az oktatás (P4.1, P4.2, P4.3) a nevelési, ismeretátadási tevékenysége során az erőforrásokkal való takarékosságra nevelés miatt lehet pozitív a környezeti hatás, ugyanakkor a jogszabályi előírások, szabványok nagyobb épületeket, a higiénés technológiák fokozottabb beépítését eredményezik a fejlesztés során. Az ingatlanfejlesztések ezen nyersanyagot felemésztő és az üzemeltetés anyag és energiahasználatát növelő voltát ellensúlyozzák a korszerű energetikai megoldások. További ellensúlyt jelenthet a fenntartható anyaghasználat, alacsony karbantartási anyagigénnyel. Ehhez hasonlóan kettős a közszolgáltatások ingatlanfejlesztéseinek, illetve a közterületi és egyéb fejlesztéseknek a hatása (P6.2, P7.3, P7.4, P7.5, P7.6, P7.7, P9.6).

A turizmusnak (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) kedvezőtlen hatása van természeti erőforrásokra, mert az odautazással és az ott tartózkodás során igénybe vett szolgáltatásokkal természeti erőforrásokat használ el. A turisták kevésbé takarékoskodnak, azaz több hulladék is keletkezik. Továbbá a szálláshelyeknek, turisztikai attrakcióknak, szolgáltatóknak számos olyan többlet előírást kell betartaniuk, amely többlet nyersanyag és energia felhasználásával jár.

A közúti útfejlesztések (P7.1) jelentős nyersanyag és energiafelhasználással kivitelezhetőek, és egy fokozódó gépjárműhasználati igényt elégítenek ki, sok erőforrást felemésztve. Továbbá természeti területeket, azaz termőföldet, vagy természetes növénytakaróval fedett területet vesznek el.

A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése, a K+F+I tevékenység (P1.2, P1.3, P2.2, P8.2, P8.3) az új technológiák kidolgozása, bevezetése révén csökkenthetik a nyersanyag és energiafelhasználást, védhetik a termőterületek minőségét, így hozzájárulhatnak a természeti erőforrások megőrzéséhez, fenntartható használatához.

A közösségi közlekedés és a kerékpárutak fejlesztése (P7.2) szintén pozitív hatású, mert a jelentős természeti erőforrást felhasználó személygépjármű közlekedést váltják ki. Az új kerékpárút építések természeti vagy termőterületek elvételével járnak, és átmenetileg a létrehozásuk jelentős nyersanyag és energia felhasználásával jár, de hosszú távon a személygépjármű kiváltó hatásuk e ráfordítást pozitív hatássá fordítja át. A közösségi közlekedés meglévő infrastruktúrát használ egyre energiatakarékosabb módon, így e fejlesztéseknek a kerékpáros fejlesztésekhez képest azonnali hatása van a természeti erőforrások megőrzésére.

Az energetikai fejlesztések, a megújuló energiatermelés, a vízvisszatartás, a vízkészletek védelme érdekében végrehajtott ivóvíz és szennyvízfejlesztések, a hulladékok feldolgozása, hasznosítása (P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P9.2, P9.3) mind jelentős mértékben hozzájárulnak a természeti erőforrások védelméhez. A beruházások átmenetileg nyersanyagot és energiát igényelnek, de hosszú távon a létrehozásukhoz felhasznált erőforrások többszörösét takaríthatják meg.

3.4.7 Hatás a klímára

A mezőgazdaság és az élelmiszerpar fejlesztése (P1.1, P8.1) kettős hatású lehet: a mezőgazdasági művelés és az állattartás intenzívebbé válása hathat negatívan a klímára. Ugyanakkor a korszerű technológiák, az automatizálás és az ökológiai gazdálkodásra történő átállás, az erdőtelepítés, a védőerdők telepítése ezt ellensúlyozhatja, kiegyenlítve a negatív hatást. Hasonló hatású a perifériкus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunkaigényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése (P6.1, P9.4). A periférián élő, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációja (P6.1, P9.4) hosszú távon hozzájárul a klímatudatosság növeléséhez is.

Az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) és a turizmus (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) hatása is vegyes. A termelő létesítmények pontszerű, illetve a szállítási/személyforgalmi közlekedés diffúz, közlekedési eredetű üvegház-hatású gáz (ÜHG) kibocsátásának növekedésével is együtt járnak. Az új létesítmények negatív klimatikus hatását ellensúlyozza a meglévő létesítmények fejlesztése, amely segítheti a klímaváltozáshoz vezető okok mérséklését, csökkentve a károsanyag kibocsátást, a pontszerű vízvisszatartási és zöldítési elemekkel pedig megakadályozva a kiszáradást.

A közúti fejlesztés a növekvő személygépjármű forgalom kiszolgálására hivatott, amely negatívan hat a klímára. Az intézkedésen belüli vasúti közlekedés fejlesztése ezt kis részben ellensúlyozza (P7.1).

A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése, a K+F+I tevékenység (P1.2, P1.3, P2.2, P8.2, P8.3) az új technológiák kidolgozása, bevezetése révén kedvezően hathatnak a fejlesztéssel érintett tevékenységek klimatikus hatására.

Az oktatás (P4.1, P4.2, P4.3) a nevelési, ismeretátadási tevékenységek révén és a kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések segíthetik a klímaváltozás elleni védelmet. Szintén pozitív a károsanyag kibocsátást csökkentő infrastruktúra fejlesztéseknek, vízvisszatartásnak, parkosításoknak, zöld területek fejlesztésének a hatása (P6.2, P7.3, P7.4, P7.5, P7.6, P7.7, P9.6).

A közösségi közlekedés és a kerékpáros közlekedés fejlesztése (P7.2) jelentős mértékben képes csökkenteni a személygépjármű közlekedésből eredő káros hatásokat, mérsékelve az ezen járművek előállításához felhasznált bányászati, ipari tevékenységet is.

Az energetikai fejlesztések, a megújuló energiatermelés, a vízvisszatartás, a vízkészletek védelme érdekében végrehajtott ivóvíz és szennyvízfejlesztések, a hulladékok feldolgozása, hasznosítása (P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P9.2, P9.3) mind jelentős mértékben hozzájárulnak a klíma védelméhez, jelentős mértékben csökkentve az energia előállításhoz és a bányászathoz, ipari tevékenységhez köthető károsanyag kibocsátást. Továbbá a kiszáradás megakadályozásával a természeti környezet pozitív klimatikus befolyásoló képességét is segítenek megőrizni. A biomassza esetleges égetési célú előállítása dekarbonizációs szempontból nem támogatandó, mert mind a klímavédelem, mind a körforgásos gazdaság szempontjából káros.

3.4.8 Hatás az épített környezetre, települési környezetre, épített örökségre (ideértve a Világörökségi értékeket is)

Potenciálisan negatív hatása lehet az épületeken elhelyezett fotovoltaikus paneleknek és napkollektoroknak (P5.1, P5.2, P9.2), amelyek ronthatják a településképet. Továbbá a hőszigetelési tevékenység építészeti értékek elvesztésével járhat, ezért fontos a megfelelő településképi védelmi szabályozás és annak érvényesítése.

A mezőgazdasági termelés és a megújuló energiatermelés összekötése is járhat településképi negatív hatással, ezért szabályozni szükséges, hogy mely területeken lehet a lakott területek közelében ezen kettős termőföldhasznosítási építményeket elhelyezni (P5.3, P9.3)

A belvízelvezetés, a víztározók, az átemelők, az víztisztító művek, kutak, a szennyvíztisztítók, átemelő műtárgyak, a hulladéktárolók, a hulladékfeldolgozó és hasznosító üzemek (P5.4. P5.5) elhelyezése jelentős körültekintést igényel, hogy a településképet, a település élhetőségét ne befolyásolják negatívan.

A mezőgazdasági épületek, építmények, az élelmiszeripari üzemek, az iparfejlesztés (P1.1, P8.1, P2.1, P9.1) is negatívan befolyásolhatják a településképet, ugyanakkor a régi, lepusztult létesítmények kiváltása, vagy felújítása kedvező hatású. Ezek hatását településképi előírásokkal kell a megfelelő irányban befolyásolni.

A közúti, vasúti infrastruktúra fejlesztések, a kerékpárútépítések (P7.1, P7.2), különösen a meglévő nyomvonalak áteresztő kapacitásának bővítésével járó fejlesztések negatívan befolyásolhatják az épített környezetet. E fejlesztéseknél fontos az átutazó forgalmat települést elkerülő nyomvonalak felé terelni területhasználati szabályozással. A településen belüli beavatkozásoknál településképi, településszerkezeti szabályozással szükséges megfelelő irányba terelni a beruházásokat, hogy azok minél kevésbé legyenek településképet zavaróak és ne járnak az épített örökség sérülésével, megsemmisülésével.

Az oktatás fejlesztése (P4.1, P4.2, P4.3), az egészségügyi, szociális gyermekjóléti ellátás fejlesztése (P7.5, P7.6, P9.6) leromlott állagú, sokszor helyileg védett, vagy műemléki épületek felújításával jár, amely segíti az épített örökség megőrzését, hozzájárul a településkép javításához.

A legjelentősebb pozitív hatás azon kisléptékű településfejlesztési beavatkozásoktól (P7.3, P7.4) várható, amelyek akár jelentős mértékben is javíthatják a megye településeinek településképét. A leromlott bérlakások felújítása, kiváltása, telepfelszámolások, leromlott állapotú közterületek felújítása is jelentős mértékben javítják az épített környezetet (P7.7).

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása (P6.2) szintén jelentős pozitív hatással lesz az épített örökség megőrzésére, és ezen értékek lakosság körében történő tudatosítása áttételesen a saját lakókörnyezetükön végzett felújítások során is pozitívan hathatnak az épített környezetre, vagy a helyi védettségbe mennyiségi korlátok miatt nem beleférő építészeti értékek megőrzésére.

Somogy megye jelenleg nem rendelkezik világörökségi helyszínnel. A Magyarországi tájházak hálózata világörökségi várományos helyszín részhelyszínei közül a megye 5 település (Zamárdi, Lakócsa, Karád, Buzsák, Vörs) tájházai által érintett.

Somogy megye régészeti lelőhelyekben gazdag terület, ahol számtalan őskori, bronzkori, avarkori, árpád-kori és későbbi lelet vár még feltárásra. Jelenleg 2774 nyilvántartott és 47 egyedileg védett régészeti lelőhely található a megyében. A program jelenlegi tartalma alapján nem látunk olyan intézkedést, amely ezekre különösebb hatással lenne, ugyanakkor feltétlenül fontos az örökségvédelmi jogszabályok betartása mind a mezőgazdasági tevékenységek, mind az ipari-közlekedési infrastruktúra-fejlesztések, mind pedig turisztikai attrakció-fejlesztések esetén.

Figyelembe véve, hogy régészeti, műemléki értékeink nem megújuló forrásai kulturális örökségünknek, fenntartható használatuk kulcsfontosságú a jelen és jövő nemzedékei számára. A régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint a földmunkával járó beruházásokkal, erdőtelepítéssel el kell kerülni.

3.4.9 Hatás a tájra, a táj eltartó képességére, helyi gazdaságra

A hatásvizsgálat ezen fejezete két olyan értékelési szempontot tartalmaz (táji és gazdasági hatások), amelyet célszerű külön vizsgálni.

<u>Hatás a tájra, a táj eltartó képességére</u>

Negatív hatást több intézkedés fejlesztési céljai is eredményezhetnek:

- Újabb mezőgazdasági területek művelésbe vonása, illetve a meglévő területek intenzívebb művelése jelentős negatív hatást eredményezhet a tájszerkezetben (P1.1, P8.1, továbbá a P6.2 és P9.4 mezőgazdasági tevékenységei), mivel a térségi zöldinfrastruktúra-hálózat számos eleme veszélybe kerülhet, vagy megszűnhet (pl. a tradicionális tájszerkezethez tartozó mezsgyék, erdősávok, melyek jelentősége kiemelkedő mind a tájkép, tájjelleg, mind pedig az ökológia szempontjából). Szintén a mezőgazdasági termelés fokozáshoz köthető vizuális és funkcionális tájhasználati konfliktust eredményezhetnek az iparszerű mezőgazdasági létesítmények, melyek markánsan jelennek meg a tájképben, továbbá koncentrált környezeti terhelést is eredményezhetnek (P1.1, P8.1). Ezek negatív hatása körültekintő tájba illesztéssel mérsékelhető. Negatívan befolyásolhatják a tájképet és a tájkaraktert a nem megfelelően kialakított, elhelyezett új iparterületek, ipari parkok, melyek tájidegen elemként jelenhetnek meg a somogyi dombvidéken (P2.1, P9.1).

- A jelentős turisztikai fejlesztések (pl. nagyobb szálláshelyek, tematikus parkok, élményparkok kialakítása) az előbbiekhez hasonlóan negatív hatással bírhatnak a tájkarakterre (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5). Ez különösen a megye északi részén, a Balaton térségében jelenthet nagy veszélyt. Különösen kerülni kell ezen létesítmények megjelenését a magasabban fekvő területeken, valamint a Megyei Területrendezési Terv Tájképvédelmi terület övezetébe tartozó térségekben, mivel ezen helyeken tájképi szempontból még jelentősebb károkat okozhatnak.
- A megújuló energiaforrások bizonyos fajtáinak nem megfelelő helyeken való alkalmazása elsősorban vizuális tájhasználati konfliktust eredményez. Különösen igaz ez a napelemparkokra, valamint a szélerőművekre (P5.1, P5.2, P5.4, P9.2, P9.3). Mindkét esetben a részletes hatásvizsgálatok, tájbaillesztési vizsgálatok jelentősége kiemelten fontos a tájkarakter-területek megőrzése érdekében, melyekhez a készülő országos tájkarakter-kutatás eredményeinek figyelembevétele elengedhetetlen. Ugyanez igaz az energiaültetvényekre is, melyek merőben eltérnek a megye természetes, illetve természetközeli vegetációjának karakterétől, azonban a prioritásokban ez már nem szerepel, csak a növényi hulladékok biomasszaként történő hasznosítása.
- Az új vonalas infrastruktúraelemek negatív hatással lehetnek mind a tájjellegre, mind pedig a tájszerkezetre, mivel egyrészt a tájképben markánsan jelennek meg, másrészt élőhelyfragmentáló hatásuk is jelentős. Ezen kedvezőtlen hatások különösen a megye érintetlenebb, természeti-táji szempontból legértékesebb térségeiben jelentkezhetnek (pl. Duna-Dráva Nemzeti Park területéhez tartozó Dráva-menti részek, a Zselici és a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetek térségei) (P7.1, P7.2).

Pozitív hatást eredményezhet a természetkímélő mezőgazdasági művelés terjedése az EU Közös Agrárpolitikájával összhangban (pl. zöldítés), mely eredményeként a tájszerkezet és így a tájkép is diverzebbé válik (P1.1, P8.1). E folyamat az eddigi intenzíven művelt mezőgazdasági területek rehabilitációjaként is értelmezhető. Elsősorban a városi térségek peremterületein az újabb ipari fejlesztések megvalósulhatnak barnamezős területek rehabilitációjával is, melyek táji szempontból jelentős pozitív hozadékkal bírnak (P2.1, P9.1). Elsősorban a nagyobb városok (pl. Kaposvár, Marcali, Nagyatád) esetében lehet ezen folyamatoknak kiemelt szerepe.

A különböző ökoturisztikai és falusi turizmushoz kapcsolódó fejlesztések nem csak az épített örökség megőrzéshez járulhatnak hozzá, hanem a tradicionális művelési módok megőrzésével, felélesztésével együtt a jellegzetes somogyi tájkarakter-területek megóvásához, erősítéséhez is (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5). Ugyanez igaz a Balatontól délre elhelyezkedő borvidéki területek fenntartható turisztikai hasznosítására is, mely katalizálja a szőlőtermő területre jellemző tájkarakter megőrzését (P8.4, P8.5). Az előbbiekhez kapcsolható közvetett pozitív hatás lehet a rekreációs és turisztikai tevékenységek eredményeként az itteni tájak (jellegzetes tájkarakter-területek) megbecsültségének növekedése is. A fokozódó turisztikai fejlesztések lehetőségeket teremthetnek a roncsolt területek (pl. bányaterületek) tájrehabilitációjához a rekreációs-turisztikai utóhasznosítás érdekében.

A periférikus térségekben a munka világába történő visszavezetést szolgáló programok jelentős pozitív hatással lehetnek a tájgondozásra, tájfenntartásra, melyekhez kapcsolódó tevékenységek jellemzően nagy élőmunka igényűek. Ezen folyamat a tradicionális tájszerkezet megőrzéséhez, visszaállításhoz tud hozzájárulni (pl. hagyományos művelési módok alkalmazása) (P6.1, P9.4).

Hatás a helyi gazdaságra

Erős és közvetlen pozitív hatás várható a mezőgazdasági és ipari fejlesztésektől (P1.1, P8.1, P2.1, P9.1), a vállalkozás-fejlesztési (P2.1, P9.1, P2.2, P8.3) és a turisztikai szolgáltatásfejlesztő beavatkozásoktól (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5), amelyek jelentősen erősíthetik a munkaerőpiaci keresletet. A perifériku térségeket célzó szociális gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés (P6.1, P9.4) jelentősen erősíthetik a hátrányos helyzetű lakosok általános foglalkoztathatóságát.

Gyengébb vagy áttételes pozitív hatással járnak a képzettség, a nyelvi és informatikai készségek fejlesztése (P4.1, P4.3), amelyek javítják a lakosság általános foglalkoztathatóságát. A hulladék-ipar ösztönzése (P5.5) erősítheti a munkaerőpiaci keresletet. A mobilitás, megközelíthetőség fejlesztése (P7.1, P7.2, P7.7) áttételesen segíti a helyi gazdaság fejlődését, javítva a vállalkozási környezetet és a megye általános versenyképességét.

Az intézkedések között nem találtunk olyat, amely a helyi gazdaságra nézve negatív hatásokkal járna.

3.4.10 Hatás a térszerkezetre, területfelhasználásra

Összességében a megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkenése várható a koncepció célrendszerében megfogalmazott átfogó cél megvalósításának eredményeként. Emellett, a megye fokozatos felzárkózásának eredményeként a program hatására a Dél-Dunántúli régió országos fejlettségi átlaghoz való felzárkózása is valószínűsíthető, ami egy kiegyensúlyozottabb országos térszerkezet kialakításához tud hozzájárulni.

A járásközpontok, városok funkcióinak megerősítése területi célok eredményeként a város-vidék kapcsolatok erősödése várható, amelynek minden település nyertese a szolgáltatások jobb elérésén és a közlekedési kapcsolatok javulásán keresztül. A megyeszékhelyre tervezett jelentős volumenű fejlesztések jelentős része a környező településekkel történő szorosabb együttműködésben valósíthatóak meg eredményesen (pl. megújuló energia fejlesztések), így Kaposvár és az agglomerációs települések kapcsolatának javulása várható.

A gyorsforgalmi úthálózat (P7.1) fejlesztése jelentős hatással lesz a megye térszerkezetére. A program nem nyomvonalas intézkedései a nyomvonalas fejlesztésekkel együtt egymást erősítve hatnak. Kaposvár agglomerációs hatása várhatóan növekszik, így az országos súlya is. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet a minőségi turizmusfejlesztés, a turisztikai élményláncok kialakítása, a megyei turizmus hárompólusúvá válása és az aktív turizmus előtérbe kerülése révén úgy tud magasabb hozzáadott értéket elérni, hogy nem nő jelentősen az éves vendégéjszakák száma. A program intézkedéseinek megvalósulása esetén a Fejlesztendő belső vidéki térség és a Csurgói és Barcsi Komplex programmal fejlesztendő járás felzárkózó pályára lép, csökkennek a megyén belüli különbségek. Az intézkedések a Balaton Kiemelt Üdülőkörzeten belüli fejlettségbeli különbségek csökkentését is célozzák.

A térszerkezetre nézve potenciálisan negatív hatások között említhetjük a mezőgazdasági fejlesztések (P1.1, P8.1) között az esetlegesen növekvő nagytáblás, monokultúrás gazdálkodást, valamint a hasonló nagytáblás, monokultúrás gazdálkodás keretében végzett energianövény-termesztést (P5.1, P5.2), amelyek rontják a tájhasználati minőséget. Az energianövény termesztés elterjedése veszélyként fennáll, a prioritások azonban már nem tartalmazzák, a program a növényi hulladékot tekintik alapvető biomassza alapanyagnak.

Az új vonalas infrastruktúrák (P7.1, P7.2) összefüggő természeti területeket vághatnak ketté, ugyanakkor az segítenek a leszakadó, hátrányos helyzetű területek feltárásában, azaz településeket, vállalkozásokat kötnek össze.

Erős és közvetlen pozitív hatása lehet a természeti örökség-védelmi beavatkozások (P6.2) között a megye degradált természeti területeinek és kultúrtájainak helyreállítását célzó beruházásoknak.

További pozitív hatások várhatók az új iparterületek esetleges kialakítása (P2.1, P9.1) nyomán, hiszen ezek koncentrálják az ilyen jellegű tevékenységeket, javítva a települési vagy külterületi térszerkezetet a zöld terület elfoglalásának negatív környezeti hatása mellett.

Szintén pozitív hatása lehet a települési parkosítási, zöldítési tevékenységnek, a leromlott települési területek, szegregátumok, barnamezős területek felszámolásának, amely ezen területek térhasználatát megújíthatja (P7.3, P7.4, P7.7).

3.4.11 Hatás az érintett emberek egészségi állapotára, életminőségére (ideértve a zaj- és rezgésterhelést is)

Az ipari tevékenység növelése és a gépesített mezőgazdasági technológiák elterjedése (P1.1, P8.1, P2.1, P9.1) egészségkárosító hatásokkal együtt járó környezetszennyező tevékenységeket is eredményezhet, ideértve a termeléssel vagy szállítással együtt járó zaj- és rezgésterhelést is. A repülőtér fejlesztések során (P2.1) a zajszennyezés növekedése várható, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a lakott és tervezett lakott területek elhelyezkedésére a légifolyósók kijelölésekor, illetve az itt élő lakosság igényeire a fejlesztések során.

Kifejezetten erős pozitív hatása lehet a megújuló energiahordozók intenzívebb használatának (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3), amely javítja a környezetállapotot és így az itt élők életminőségét is. Ehhez hozzájárulnak a kommunális fejlesztések (P5.4, P5.5) is, amelyek egészséges ivóvizet, a szennyvíztisztítást és a hulladék kezelést, feldolgozást, hasznosítást tartalmazzák.

A lakóterületeket érintő új, vonalas infrastruktúrák potenciálisan közlekedési eredetű zaj- és rezgésterheléssel járhatnak. A közúti fejlesztéseknek, a belterületi útfejlesztéseknek (P7.1, P7.7) jelentős egészség károsító hatása van a forgalom növekedése miatt, azonban a lakóhelyek elérhetősége jár pozitív hatással is. A közúti közlekedés fejlesztést a vasúti közlekedésfejlesztés (P7.1), a belterületi útfejlesztéseket az intézkedés (P7.7) részét képező települési szociális rehabilitációs és bérlakásépítési tevékenységek ellensúlyozzák.

Közvetett pozitív hatásként a mezőgazdasági és ipari fejlesztések (P1.1, P8.1, P2.1, P9.1), a vállalkozás-fejlesztési (P1.3, P2.2, P2.3, P8.3) és turisztikai szolgáltatásfejlesztő beavatkozások (P3.1, P3.2, P3.3, P8.4, P8.5, P8.6) a munkaerőpiaci kereslet erősítésével, míg a képzettség szintjének emelése, a nyelvi és informatikai készségek fejlesztése, (P4.1, P4.2, P4.3), a perifériku térségeket célzó szociális gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés, valamint a társadalmi és szociális kohéziót erősítő közösségépítő programok (P6.1, P6.3, P9.4, P9.5) a foglalkoztathatóság erősítésével javítják közvetve az itt élők életminőségét.

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása (P6.2), a parkosítás, közterületek zöldítése, közösségi terek fejlesztése (P7.3, P7.4), a közösségi közlekedés és a kerékpárutak fejlesztése (P7.2) is pozitív hatásokat eredményeznek, egészséges lakókörnyezetet, mobilitást biztosítva, és a szolgáltatásokat elérhetőbbé téve.

Az egészségügyi, szociális, gyermekjóléti ellátások, a bölcsődék, óvodák bővítése (P7.5, P7.6, P9.6) szintén javítják az itt élők életminőségét és - az ellátások fejlesztése esetében – az itt élők egészségi állapotát is.

3.4.12 Hatás a környezettudatos magatartásra, életmódra

Az alap- és középfokú oktatás részeként tervezett környezeti nevelés (P4.3) közvetlenül járul hozzá a somogyi gyermekek és családjaik környezettudatosabb magatartásához, életmódjához (közvetlen erős pozitív hatás).

Emellett, tekintettel a program célrendszerében közvetve érvényesülő fenntarthatósági fókuszra, várható, hogy számos elem áttételesen segíti majd a megyében lakók környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltását, viselkedésének megváltoztatását is.

Közvetlen és erős pozitív hatása lehet a megújuló energia-használatnak és az innovatív hulladékipari megoldások ösztönzésének (P5.1, P5.2, P5.3, P5.5, P9.2, P9.3), valamint a fenntartható közösségi és alternatív közlekedési módok fejlesztésének (P7.2), amelyek széles körben járulhatnak hozzá a felhasználók, vállalkozók és munkavállalók környezettudatosságának növekedéséhez.

A magas hozzáadott értékű, jellemzően jövőorientált és környezetbarát kutatás-fejlesztési tevékenységek (P2.3, P8.3) növelik a vállalkozók és munkavállalók körében a környezettudatosságot. A minőségi turisztikai szolgáltatás-fejlesztés (P3.1, P3.2, P3.3, P8.4, P8.5, P8.6) a szolgáltatók és látogatók figyelmét is ráirányítja a kevésbé környezetterhelő turizmus lehetőségeire és fontosságára. A képzettségi szint emelése (P4.1, P4.2, P4.3) és a periférián élő, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációja (P6.1, P9.4) hosszú távon ugyancsak hozzájárulnak a környezettudatosság növeléséhez.

A közúti és vasúti fejlesztéseknek (P7.1) a hatása vegyes: a közutak fejlesztése ösztönzőleg hathat a személyautó használatra, a vasúti fejlesztéseknek ezt ellensúlyozó hatása van. A két hatás kioltja egymást.

3.4.13 Hatás a honvédelemre

A területfejlesztési program megvalósítása az országos térségi övezetbe sorolt honvédelmi és katonai célú terület övezettel érintett településeken honvédelmi létesítmények és területek honvédelmi használatát korlátozó rendelkezéseket, elemeket, fejlesztési terveket nem tartalmaz.

A települések infrastrukturális elemeinek fejlesztése során (különösen a lakóövezetei, idegenforgalmi és nagy tömegeket vonzó fejlesztések, magas építmények vonatkozásában) kiemelt figyelmet kell fordítani a katonai objektumok környezetében, illetve azok védőterületén, vagy működési területén belül történő fejlesztési elemekre.

A közlekedési és környezeti infrastruktúra fejlesztések, valamint kerékpáros infrastruktúrához kapcsolódó fejlesztések esetén külön eljárásban szükséges vizsgálni, a tervezett nyomvonal közelében lévő honvédségi területek lehetséges érintettségét.

Áttételes negatív hatásként azonosítható, hogy a határon túli látogatók számának növekedése (P3.1, P3.2, P3.3, P8.4. P8.5, P8.6), vagy a közlekedési átjárhatóságot javító intézkedések (P7.1) közvetett nemzetbiztonsági kockázattal járnak, pl. egy globális egészségügyi veszélyhelyzet esetén.

Közvetett pozitív hatásként a képzettségi szint emelése (P4.1, P4.2, P4.3) és a helyi közösségek kohéziójának erősítése (P6.3, P9.5) hosszú távon járulnak hozzá az állampolgári kötelességtudat növeléséhez is.

3.4.14 Hatás a hulladékgazdálkodásra

Általános negatív hatásként említhető, hogy az ipari tevékenység növelése együtt jár a gyártási, a vállalkozói/üzleti tevékenység bővülése (P1.1, P2.1, P8.1, P9.1) a termelési és kommunális, a megemelkedő turisztikai látogatóforgalom (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) pedig a kommunális hulladék mennyiségének növelésével.

Közvetlen és erős pozitív hatása lesz az innovatív hulladékipari megoldások telepítésének (P5.5), amely hozzájárul a megye hulladékgazdálkodásának fejlesztéséhez, közvetve pedig az érintettek körében környezetbarát hulladékgazdálkodási viselkedésminták kialakításához is.

További pozitív hozadéka lehet a magas hozzáadott értékű kutatás-fejlesztési tevékenységek ösztönzésének (P2.2, P8.3), amelyek kiválthatnak jelenlegi, több hulladékot termelő tevékenységeket. A képzettségi szint emelése (P4.1, P4.2, P4.3) hosszú távon járul hozzá a környezettudatosság növeléséhez, így környezetbarát hulladékgazdálkodási viselkedésmódok kialakításához (szelektív gyűjtés, csomagolásmentes életmód, házi komposztálás, a keletkező kommunális hulladékok mennyiségének csökkentése és összetételének racionalizálása) is. Az óvodai nevelési tevékenység során találkoznak a gyermekek először a hulladékok elhelyezésével, emiatt az óvodák fejlesztése is hozzájárul a környezettudatos viselkedésmód kialakításához (P7.6., P9.6).

A parkosítások, közösségi terek fejlesztése során a hulladék elhelyezési innovatív megoldások és a zöldhulladék feldolgozása is pozitív mintát jelenthetnek (P7.3, P7.4) a lakosság számára, formálva a hulladékgazdálkodási szemléletmódjukat.

3.4.15 Hatás a természeti és ember által előidézett (antropogén) kockázatokra

A kockázatok növekedése várható a következő beavatkozásoktól:

- A veszélyes anyagokat és technológiákat alkalmazó feldolgozóipari tevékenységek, intenzív vegyszerhasználattal járó mezőgazdasági technológiák alkalmazása (P1.1, P2.1, P8.1, P9.1) a környezetkárosítás kockázatával járnak.
- A védett területekre irányuló turisztikai látogatóforgalmat növelő beavatkozások (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) potenciálisan veszélyeztetik a védett természeti területek állapotát.
- A közlekedési átjárhatóságot javító intézkedések (P7.1) közvetve a közlekedési forgalom növekedéséhez, így az ezzel együtt járó baleseti kockázat emelkedéséhez vezetnek.

Meglévő kockázatokat csökkenthetnek az alábbi tevékenységek:

- A megújuló energia-használat és az innovatív hulladékipari megoldások ösztönzése (PP5.1, P5.2, P5.3, P5.5, P9.2, P9.3) jelentősen csökkent több, emberi tevékenységből eredő ökológiai kockázatot.
- A szennyvíztisztítási, víztisztítási technológiák, belvízvédelmi, árvízvédelmi, vízvisszatartási rendszerek fejlesztése (P5.4) szintén hozzájárul ezen kockázatok mérsékléséhez.
- A képzettségi szint emelése (P4.1, P4.2, P4.3) hozzájárul a környezettudatosság növeléséhez, ezzel csökkentve a jövőbeni emberi beavatkozások természetkárosítási kockázatait.
- A telepfelszámolások (P7.7) is kockázat csökkentő hatásúak mind vegyi, mind biológiai veszélyek, mind tűzveszély tekintetében.

3.4.16 Hatás új környezeti konfliktusok, problémák, kockázatok megjelenésére, meglévők felerősödésére

Tekintettel arra, hogy a vizsgált területfejlesztési program kitörési pontokat keres Somogy megye számára, ezek között elkerülhetetlenül találkozunk olyanokkal, amelyek esetében a tervezett beavatkozások valamely környezetvédelmi szemponttal ütközésbe kerülnek majd. Az egyes prioritások esetén az alábbi lehetséges konfliktusokat azonosítottuk:

- A veszélyes anyagokat és technológiákat alkalmazó, vagy zaj/rezgés, illetve szag kibocsájtásával lakóterületet zavaró feldolgozóipari tevékenységek letelepítése (P1.1, P2.1, P8.1, P9.1) konfliktushelyzethez vezethet az érintett lakossággal.
- A természetes élőhelyeket, védett természeti területeket célzó turisztikai attrakciófejlesztés (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) igényei ütközhetnek az ökológiai, természetvédelmi szempontokkal.
- A kulturális és természeti értékek védelme (P6.2) miatt esetlegesen életbe lépő korlátozások konfliktust eredményezhetnek az érintett lakossággal és vállalkozásokkal.
- Új vonalas infrastruktúrák (P7.1, P7.2) tájképet rontó hatással járhatnak, összefüggő természeti területeket és élőhelyeket vághatnak ketté, jelentős zajterheléssel és kockázattal járnak.
- A vízerőművek, vagy az intézkedések között nem szereplő biomassza termesztés megjelenése (P5.1, P5.2) ütközhetnek ökológiai, természetvédelmi szempontokba.
- A belvízelvezető rendszerek, vízvisszatartás fejlesztése (P1.1, P8.1, P5.4) olyan, jelenleg mezőgazdasági művelés alatti területeket is érinthet, amelyek egy részét fel kell használni. Új nyomvonalak, új tározó területek kijelölése is konfliktusforrás az érintett gazdálkodók és vízügyi szakemberek, valamint a települési lakosság között.

3.4.17 A megvalósítás kumulatív hatása

Ha a 3.1.2 fejezetben található, egyes intézkedések által potenciálisan befolyásolt környezeti hatásviselő kategóriákat egyszerű matematikai módszerekkel elemezzük (a pozitív és negatív hatásokat erősségüknek megfelelően +1, és +2, illetve -1 és -2 értékkel helyettesítve, a vegyes hatásokat nullának véve, ezeket különböző kategóriákon átlagolva, ugyanakkor figyelmen kívül hagyva a csak negatív irányban értékelt, környezeti konfliktusokról szóló utolsó oszlopot), akkor a sokelemű környezeti hatásvizsgálat szerteágazó összefüggésrendszeréből informatív összesített eredményeket olvashatunk le:

- A legtöbb intézkedés által befolyásolt hatásviselők (db):
    - Humán egészségi állapot, életminőség (33)
    - Víz (29)
    - Levegő (28)
    - Éghajlat, biodiverzitás (27)
    - Klíma (24)
    - Épített és települési környezet (23)
    - Környezettudatos magatartás (22)
    - Föld, talaj (21)
    - Természeti és humán kockázatok (20)

- Az intézkedések által legpozitívabban érintett hatásviselők (átlagos hatás):
    - Humán egészségi állapot, életminőség (1,03)
    - Klíma (0,77)
    - Környezettudatos magatartás (0,74)
    - Levegő (0,46)
    - Épített és települési környezet (0,23)
    - Természeti erőforrások, ásványvagyon (0,18)
- Az intézkedések által legnegatívabban érintett hatásviselők (átlagos hatás):
    - Országos védett, és Natura 2000 területek (-0,26)
    - Víz (-0,23)
    - Honvédelem (-0,5)
- A legtöbb hatásviselőt érintő intézkedés (db)
    - P5.5 A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása (13)
    - P3.1 Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése (12)
    - P3.2 Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés (12)
    - P5.2 A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése (12)
    - P8.4 Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése (12)
    - P8.5 Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés (12)
    - P9.2 A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése (12)

Ha az intézkedések értékeit átlagoljuk, akkor azt látjuk, hogy az iparfejlesztés és a turizmus (P2.1, P9.1, P3.1, P3.2, P8.4, P8.5), továbbá a mezőgazdaság és az élelmiszeripar (P1.1, P8.1) intézkedései járnak a leginkább negatív hatással. A legpozitívabb hatása – értelemszerűen – a kifejezetten fenntarthatóság-fókuszú hulladék feldolgozásnak, hasznosításnak (P5.5), a belvíz, árvízvédelmet, vízvisszatartást, ivóvíz és szennyvíz rendszert érintő intézkedésnek (P5.4), továbbá az energetikai fejlesztéseknek (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3), az oktatási fejlesztéseknek (P4.1, P4.2, P4.5), a K+F+I és együttműködési, tudástranszfer fejlesztéseknek (P2.2, P1.3, P8.3) és a zöldterületfejlesztésnek (P7.3, P7.4) van.

5. táblázat: Környezeti hatásviselőkre kifejtett hatások átlaga intézkedésenként

Intézkedések		Környezeti hatásviselőkre kifejtett hatások átlaga
P1.1.	Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése;	-0,27
P1.2.	A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése;	0,40
P1.3.	Regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása;	0,53
P2.1.	Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	-0,40
P2.2.	K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0,67
P2.3.	Beruházás- és befektetés-ösztönzés; vállalati tanácsadó és mentorprogram; pénzügyi eszközök, megyei gazdaságfejlesztési ügynökség létrehozása;	0,07
P3.1.	Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése;	-0,40
P3.2.	Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés;	-0,40
P3.3.	Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése;	0,07
P4.1.	Piacképes tudást biztosító, gyakorlatorientált szakképzési rendszerek kialakítása és a felnőttoktatás támogatása (különösen az erdészeti, vadászati, turisztikai, műszaki képzés fejlesztése, piaci igényekhez alkalmazkodó szakmunkásképzés fejlesztés a siófoki és kaposvári központú szakképzési centrum tudásbázisán);	0,60
P4.2.	A felsőoktatás minőségi fejlesztése Somogy megyében;	0,53
P4.3.	Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése;	0,60
P5.1.	Energia hatékony és megújuló energiaforrásokat használó termelési technológiák alkalmazásának ösztönzése;	0,60
P5.2.	A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0,53
P5.3.	A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0,73
P5.4.	A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások rendszerének fejlesztése;	0,80
P5.5.	A hulladék feldolgozó és hasznosító ipar innovatív beruházásainak, ill. az iparág letelepedését szolgáló fejlesztések támogatása;	1,13
P6.1.	A perifériks térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	-0,07
P6.2.	A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása;	0,40
P6.3.	A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása;	0,13

P7.1.	A közúti- és vasúti infrastruktúrába történő összehangolt befektetések megvalósítása;	-1,00
P7.2.	Fenntartható közösségi közlekedési infrastruktúrák létrehozása és a közlekedés alternatív formáinak előmozdítása;	0,20
P7.3.	Integrált településfejlesztési akciók támogatása;	0,53
P7.4.	Kisléptékű, pontszerű településfejlesztés jellemzően vidéki térségekben;	0,53
P7.5.	Egészségügyi alap- és szakellátás, fekvőbeteg ellátás, valamint az önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése	0,13
P7.6.	A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása;	0,20
P7.7.	Lakosságmegtartó szolgáltatások fejlesztésének a támogatása.	0,27
P8.1.	Feldolgozóipari vállalkozások letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasági termelés fejlesztése	-0,33
P8.2.	A somogyi termékek piacra jutását segítő szervezetek támogatása, infrastruktúra fejlesztése	0,40
P8.3.	K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;	0,67
P8.4.	Területi fókuszú komplex turisztikai termékek innovatív fejlesztése;	-0,40
P8.5.	Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás fejlesztés	-0,40
P8.6.	Piacra jutást és marketinget hatékonyan támogató intézményrendszer megerősítése, infokommunikációs fejlesztés, automatizálás;	0,07
P9.1.	Üzleti infrastruktúra fejlesztése, foglalkoztatás-bővítő program, a járásközpontok foglalkoztatási képességének a javítása elsősorban az ipari infrastruktúra fejlesztésével;	-0,40
P9.2.	A megújuló energiaforrásokra épülő helyi, közösségi energiatermelő- és ellátó rendszerek elterjesztése;	0,53
P9.3.	A mezőgazdasági és az energetikai fejlesztések egybekapcsolása a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása érdekében;	0,73
P9.4.	A perifériikus térségekben az elszegényedés megállítását és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi adottságokra épülő élőmunka igényes tevékenységek támogatása, a szociális gazdaság megerősítése;	-0,07
P9.5.	A társadalmi, szociális kohézió erősítését szolgáló közösségépítő programok megvalósításának támogatása;	0,13
P9.6	A szociális alapszolgáltatások, szakellátások és gyermekjóléti alapellátások (bölcsőde, családi napközik stb.), szakellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása.	0,20

A fenti adatokból világosan kirajzolódnak a program gazdaság-élénkítésre (beruházás-ösztönzésre, foglalkoztatás-bővítésre és turizmus-fejlesztésre) fektetett fő hangsúlyai, és egyértelműen látható e terület szempontjainak potenciális ütközése a környezeti és fenntarthatósági érdekekkel.

3.4.18 Az országhatáron átterjedő környezeti hatások lehetősége

Közvetlen országhatáron átnyúló hatás várható néhány lentebb felsorolt intézkedéstől:

- A P1.3 regionális együttműködés, tudástranszfer és az innováció támogatása, előmozdítása;
- A P2.2 K+F+I program, vállalkozások együttműködésének támogatása;
- A P6.3 intézkedés a határmenti közösségi kapcsolatok erősítését is magába foglaló beavatkozásai;
- Az ez idáig alulhasznosított, ugyanakkor páratlan ökológiai értékekkel rendelkező Dráva-menti területeket határmenti együttműködés keretében célzó attrakció-fejlesztései és a kapcsolódó turisztikai szálláshely, vendéglátás és turisztikai együttműködések P3.1, P3.2, P3.3 intézkedései;
- A határmenti közlekedési kapcsolatok, határátkelési pontok P7.1, P7.2 intézkedések tervezett fejlesztése, kapacitásbővítése.

Ugyanakkor az éghajlati változások és hatások – természetükből adódóan - nem állnak meg a politikai határoknál. A Kárpát-medence természetföldrajzi és gazdasági értelemben is természetes és régóta kialakult makrórégió, ahol a klímaváltozás hatásai, és a kapcsolódó alkalmazkodási kihívások is közösek, ugyanakkor az egyes rész-térségeket tértípusonként különböző módon érintik, és a helyi társadalmi, gazdasági és politikai körülmények által meghatározott, azokra szabott válaszlépéseket követelnek meg:

- A munkahelyteremtő, gazdaság-élénkítő intézkedések (P1.1, P2.1, P3.1, P3.2, P9.1) határon túli munkavállalókat vonzhatnak, és így az ingázóforgalmat erősíthetik;
- A turisztikai attrakciók fejlesztése (P3.1, P8.4) és a megyében tervezett további sportcélú és kulturális intézkedések (P6.2, P7.7) növelhetik a határon túlról érkező turistaforgalmat;
- A megye átjárhatóságát vagy a lakott területek elkerülését javító közúti fejlesztések (P7.1) a határon túlról érkező vagy oda tartó közúti forgalom növekedését eredményezhetik.

3.5 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának társadalmi hatásai

3.5.1 Népességre és népességmegtartó képességre gyakorolt hatások

A felülvizsgált terültfejlesztési program céljai közvetve a megye népességmegtartó és vonzó képességét javítják. A megye foglalkoztatási helyzetének javítása átfogó cél gazdasági oldalról támogatja a lakosságmegtartást és -vonzást, amelyek több intézkedésben megjelennek. A mezőgazdaság és élelmiszeripar (P1.1, P8.1), az iparfejlesztés (P2.1, P9.1), a turizmus fejlesztése (P3.1, P3.2) közvetlen munkahelyteremtéssel járnak, amely segíti a népesség megtartását. A megye térszerkezetéből eredő különbségek csökkentése a lakókörnyezet fejlesztésén és a társadalmi különbségekből fakadó feszültségek enyhítésén keresztül járul hozzá a népesség megtartásához és új lakók vonzásához. Ezt a parkosítással, a közterületek zöldítésével (P7.3, P7.4), a szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek fejlesztésével, belterületi közlekedési infrastruktúra fejlesztéssel, sportfejlesztésekkel, közösségi tér fejlesztésével (P7.7), a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásával (P6.1, P9.4) éri el. Szintén e célt erősítik a kulturális közszolgáltatások fejlesztése, a helyi identitás erősítése (P6.2), a színvonalas oktatás (P4.1, P4.2, P4.3), az egészségügyi ellátások (P7.5) és a szociális, gyermekjóléti rendszer fejlesztése (P7.6, P9.6). Ez utóbbinak része a bölcsődei és óvodai férőhelyek fejlesztése, amely az életminőséget, a népességmegtartást szintén befolyásolja.

3.5.2 Foglalkoztatásra gyakorolt hatások

A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése átfogó cél megvalósítása kedvező hatással lesz a foglalkoztatásra. Az átfogó cél elérését megfelelően támogatni fogják a XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése tematikus cél, valamint a piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése alá tartozó intézkedések.

Az intézkedésekben a mezőgazdaság, az élelmiszeripar (P1.1, P9.1), az iparfejlesztés (P2.1, P9.1) és a turizmus (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) jelennek meg, mint a legnagyobb foglalkoztatási potenciált jelentő fejlesztések. A hátrányos helyzetű népesség felzárkóztatását, a szociális gazdaság fejlesztését erősíti intézkedés (P6.1, P9.4) és a mezőgazdaság és az energetika összekapcsolásával megélhetést teremtő intézkedés (P5.3, P9.3) szintén hozzájárul a helyben foglalkoztatás növeléséhez.

Emellett, az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése tematikus cél is új munkahelyek létrehozásával valósítható meg, és egyúttal javítja is a megye munkaerővonzó képességét, ami hosszabb távon további foglalkoztatásnövelő hatással járhat. Különösen a P7.6 intézkedésnek lehet foglalkoztatásnövelő hatása, mert a bölcsődei és óvodai férőhelybővítés itt jelenik meg.

A foglalkoztatási szint fenntartása, a hátrányos helyzetű térségekben növelése esetében elengedhetetlen az oktatás, a szakképzés, a felsőoktatás fejlesztése (P4.1, P4.2, P4.3), hogy a munkaadói igényeknek megfelelő szakemberek kerüljenek ki az iskolapadból. A képzés fontos eleme a duális képzés, amelybe egyre több gazdasági szereplő kapcsolódik be és tekint rá utánpótlási bázisként.

Mindemellett, a helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása tematikus cél intézkedései a helyi közösségek szintjén járul hozzá a foglalkoztatáshoz, különösen Belső-Somogy és a két komplex programmal fejlesztendő járás (Barcsi, Csurgói) hátrányos helyzetű településein. E hátrányos helyzetű településeknél a járásközponti iparfejlesztések, a meglévő kis és középvállalkozások fejlesztése, az energetikai és mezőgazdasági kombinált, munkaintenzív fejlesztések azon intézkedések, amelyek a társadalmi felzárkóztatással együtt növelhetik az aktív korúak foglalkoztatását.

Továbbá az energetikai fejlesztések segítik, hogy a térségben minél több, helyben elkölthető forrás maradjon az önkormányzatoknál, vállalkozásoknál, lakosoknál, amely a helyi gazdaságot erősítve növelheti a szolgáltató szektorban a foglalkoztatást. A termékek helyi piaca jutását támogató intézkedések (P.12, P8.2) a piacok, boltok, okos kereskedelmi megoldások, fogyasztói preferencia alakítás révén szintén hozzájárulhatnak a helyi foglalkoztatáshoz, erősítve a kistermelőket.

3.5.3 Életminőségre, szabadidő eltöltésére, egészségi állapotra, szociális helyzetre gyakorolt hatások

A területfejlesztési programban meghatározott infrastrukturális fejlesztések többségének kiépítése hozzájárul az egészséges, élhető környezet kialakulásához. A belvízelvezetés, a vízvisszatartás, az egészséges ivóvíz, a szennyvízelvezetés és kezelés (P5.4) alapvető életfeltételeket biztosítanak. A hulladék gyűjtés, feldolgozás és hasznosítás (P5.5) is hozzájárul az illegális hulladéklerakás megszüntetéséhez, a biztonságos, egészséges környezet megteremtéséhez.

Az energiahatékonyság javítása, a megújuló energiaforrások széleskörű elterjesztése (P5.1, P5.2, P5.3) hozzájárul a levegőminőség javításához, amely számos légúti, daganatos megbetegedés kiváltó oka lehet. Az elektromos infrastruktúra fejlesztése is része ezen intézkedéseknek, amely lehetővé teheti a megújuló energiaforrások széleskörű elterjedését, továbbá az energiaközösségek is e célt szolgálják.

Az elérhető, minőségi egészségügyi ellátás a betegségek megelőzésében, korai felismerésében és a már kialakult betegségek kezelésében alapvetően meghatározza az egészségesen eltölthető évek hosszát (P7.5).

Az egészséges környezet, az egészségügyi ellátás és a genetika mellett az egészséges életmód az a negyedik elem, amely alapvetőek befolyásolja az egyén egészségét és életkilátásait. Az ökológiai módszerekkel helyben megtermelt és helyben, vegyszermentesen előállított élelmiszerek (P1.1, P8.1) nagyban hozzájárulhatnak az egészséges életmódhoz. Ehhez kell párosulnia a megfelelő, pulzusnövelő sportolási lehetőségeknek (P7.7, P7.3, P7.4, P7.2) és a lelki egyensúly megőrzését szolgáló kulturális programoknak (P6.2). Emellett, ugyanezen célok a helyi közösségek megerősítésén és a szociális gazdaság fejlesztésén keresztül is az érintett Belső-somogyi és határmenti komplex programmal fejlesztendő járási települések lakóinak mentális egészségét is kedvezően befolyásolja.

A 4. prioritásba tartozó oktatás, képzés, szakképzés, felsőoktatás (P4.1, P4.2, P4.3) intézkedések képesek a szociális helyzetet alapvetően befolyásoló képzettségeket megadni, amely az első három prioritásba tartozó gazdaságfejlesztés által teremtett munkalehetőségek betöltéséhez, a magasabb életszínvonal, anyagi biztonság elérésén át a szociális helyzet javításához szükségesek.

Szintén kedvező egészségügyi és szociális hatás várható a hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése tematikus céltól is, amely a mentoráláson, készségfejlesztésen át komplexen kezeli ezen társadalmi csoportok felzárkóztatását (P6.1, P9.4).

Az intézkedések közül a 7. prioritásba tartozóknak van a legnagyobb szerepe az életminőségre, ahol a közösségi terek, parkok, szabadidős, sportlétesítmények, kulturális létesítmények, egészségügyi, szociális, gyermekjóléti és óvodai fejlesztések szerepelnek.

3.5.4 A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások

A program a megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése átfogó célja a foglalkoztatottság növelését célozta meg, ami jelentős mértékben képes javítani a lakosság anyagi biztonságérzetét. Az automatizálás, digitalizálás segíti a termelékenységet, a magasabb hozzáadott értéket, amely a forrása lehet a biztonságérzetet javító magasabb béreknek és a munkaerő megtartásának. Ez több ágazatban megjelenik, a mezőgazdaságban (P1.1, P8.1), az iparban (P2.1, P9.1) és a turizmusban (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5), amely a megye gazdaságának, azaz anyagi biztonságának az alapját adja.

Emellett a hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése tematikus cél szintén csökkentheti az érintett lakosság veszélyeztetettségét, illetve javíthatja a teljes lakosság biztonságérzetét a szegregációs folyamatok megfordításával, a leszakadó társadalmi rétegek integrációjával. Különösen a belső-somogyi, a balatoni háttértelepülések és a Barcsi, valamint Csurgói komplex programmal fejlesztendő járások esetében várható jelentős változás. A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása egy komplex folyamat, amelyben a kompetenciafejlesztés, a képzés, az életvezetési ismeretek, a mentális segítségnyújtás, a tanácsadás együttesen képes pozitív hatást elérni (P6.1, P9.4). A szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek fejlesztése, a telepfelszámolások, szociális bérlakások építése (P7.7) szintén hozzájárul mind az érintett hátrányos helyzetű csoportok, mind a lakosság biztonságérzetéhez, egyik csoport esetében a létbizonytalanságot, a másiknál a közbiztonsággal kapcsolatos aggodalmat csökkentve.

A térfigyelő kamerarendszerek, a közvilágítás (P7.7) fejlesztése alapvető lakossági igény, amely a közbiztonságot fokozza. A polgárőrség tevékenységének (P6.3, P9.5) támogatása is kedvezően hat a biztonságérzetre.

A belvízelvezető rendszerek, a vízvisszatartás, az árvízvédelmi létesítmények, az egészséges ivóvíz (P5.4) mindegyike jelentős életet és vagyont védő infrastruktúra, amely megfelelő fejlesztése segíti a lakosság biztonságérzetének javulását.

3.5.5 Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatások

A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése tematikus cél a gazdasági és társadalmi értelemben is leginkább veszélyeztetett lakosság felzárkózását hivatott megvalósítani, kiemelten Belső-Somogy és a komplex programmal fejlesztendő Barcsi és Csurgói járások településein.

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása egy komplex folyamat, amelyben a kompetenciafejlesztés, a képzés, az életvezetési ismeretek, a mentális segítségnyújtás, a tanácsadás együttesen képes pozitív hatást elérni (P6.1, P9.4). A szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek fejlesztése, a telepfelszámolások, szociális bérlakások építése (P7.7) szintén hozzájárul az itt élők társadalmi integrációjához, esélyt teremtve számukra egy minőségibb életre.

Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése tematikus cél, kiemelten a térségi humán közszolgáltatások (közoktatási, közművelődési, egészségügyi) és szociális ellátások elérhetőségének javítása, valamint a közlekedési infrastruktúra fejlesztése szintén jelentős mértékben hozzájárul az esélyteremtéshez és a társadalmi felzárkózáshoz.

Az intézményi infrastruktúra fejlesztéseknek általában kötelező eleme a komplex akadálymentesítés, amely az oktatás (P4.1, P4.2, P3), a kulturális, muzeális létesítmények (P6.2), a vasút (7.1), a közösségi közlekedés (7.2), az egészségügyi ellátórendszer (P7.5), a szociális, gyermekjóléti ellátórendszer (P7.6, P9.6) fejlesztése során kedvezően fog hatni a fogyatékossággal élők mindennapi helyzetére.

A bölcsődei, óvodai ellátás (P7.6, P9.6) minőségi és kapacitás fejlesztése, az idősek ellátásának fejlesztése (P7.6) a kisgyermekes családok és az idős, önellátásra részben képes, vagy önellátásra képtelen hozzátartozót gondozó családok számára biztosítja, hogy a családot és a munkavállalást össze tudják egyeztetni. Ez hozzájárul ezen családok anyagi biztonságához is.

Mindemellett a különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése horizontális cél a program teljes célrendszerét átfogva, minden egyes célkitűzés megvalósítását az esélyegyenlőség és társadalmi felzárkózás szempontjainak figyelembevétele mellett tervezi.

3.5.6 A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatások

A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése tematikus cél a helyi közösségek megerősítésére is kitér, aminek részét képezi a helyi természeti értékek közös gondozása, a köréjük épülő programok, esetleges hagyományok ápolása is.

A hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, az alapvető kulturális ismeretek, szokások megismertetése kisgyermekkorban kezdődik és nagyrészt a felnőttkor eléréséig tart. Ezen folyamatot támogatja a bölcsődei, óvodai ellátás (P7.6, P9.6), az oktatási intézmények (P4.1, P4.3) és a családokat segítő, mentoráló családsegítő szolgáltatás, gyermekjóléti szolgáltatás, amelyek fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy a társdalom minél szélesebb része rendelkezzen alapvető kulturális ismeretekkel, illetve az ehhez szükséges írás, olvasás, matematika, digitális írás, olvasás készségekkel.

A kulturális és természeti örökség védelmét és a helyi identitás erősítését szolgáló fejlesztések támogatása intézkedés (P6.2) tartalmazza a kulturális, közművelődési fejlesztéseket. A közösségi és kulturális vegyes használatú létesítmények fejlesztései a 7. prioritás több intézkedésében jelennek meg. A kultúra terén mind infrastrukturális fejlesztések, mind rendezvények, fesztiválok, kiállítások, programok szerepelnek, amelyek élettel tölthetik meg az intézményi, közösségi tereket, élővé, megélhetővé téve a helyi kulturális szokásokat.

3.6 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósításának gazdasági hatásai

3.6.1 A természeti erőforrásokra gyakorolt hatások

A helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása tematikus cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzésén keresztül a nem megújuló természeti erőforrások használatát hivatott csökkenteni (kőolaj, földgáz, szén, tűzifa), ezért az kedvezően hat a természeti erőforrások megőrzésére.

Területi szinten Kaposvár esetében fokozottan igaz a fenti megállapítás, hiszen a megyeszékhely célja, hogy a város 2030-ra teljes egészében megújuló energiából fedezze energiaszükségletét.

A hulladékfeldolgozás és hasznosítás, az innovatív termelési és gyártási technológiák kidolgozása, bevezetése több intézkedésben is megjelenik, amelyek a mezőgazdaságban, az iparban, szolgáltató szektorban képesek a felhasznált nyersanyagok (vegyszerek, vasérc, színesfémércek, földfémek, kőolajszármazékok, fa, egyéb szerves alapanyagok, stb.) egy részét kiváltani, vagy a szükségletét csökkenteni, továbbá a gyártási hulladékot is mérsékelhetik a modern technológiák.

3.6.2 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatások

A program egyik átfogó célja a megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára, ezért mind az ipari, mind a kereskedelmi tevékenységben meglévő jelentős területi különbségek mérséklődése várható a területi felzárkózást támogató intézkedések közvetett hatásain keresztül.

Elsősorban a megye kevésbé fejlett részeinek adottságaihoz és meglévő tapasztalataihoz illeszkedő feldolgozóipari ágazatokban (élelmiszeripar, faipar és feldolgozás, gépipar, fémmegmunkálás), valamint a kapcsolódó kereskedelmi tevékenységben várható kedvező változás. Az iparfejlesztés elsősorban a járásszékhelyeken koncentrálódna, azonban a vidéki települések meglévő és induló vállalkozásai is versenyképességnövelő fejlesztésekhez juthatnak (P1.1, P2.1, P8.1, P9.1). A járásszékhelyek, városok iparterületeinek benépesülése egy egészséges, a megye területén egyenletesen eloszló ipar és kereskedelem kialakítását célozza.

A kistelepüléseken a helyi piacok, helyi vegyesboltok létrehozása (P1.2, P8.2) is segít e különbségek csökkentésében. A kereskedelem lehetőségeit tovább segíthetik az okos város, okos vidék megoldásai, amely lehetővé tehetik a városokban elérhető kereskedelmi termékeket házhozszállítással a vidéki térségekben is, erősítve a térség gazdaságát.

A turizmus fejlesztése (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) is jelentős hatással van a kereskedelemre, mert a turisták jelentős vásárlóerőt jelentenek ott, ahol a turisztikai szolgáltatások koncentrálódnak.

3.6.3 A mezőgazdaságra gyakorolt hatások

A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével átfogó cél többek között a mezőgazdaság környezettudatos, fenntartható módon történő fejlesztésére is kitér. Emellett, a Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása tematikus cél a hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javításában is fontos szerepet szán az élőmunkaigényes mezőgazdaságnak, így összességében kedvező hatás várható a mezőgazdaság tekintetében mind mennyiségi, mind minőségi szempontból.

A mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó feldolgozóipar (P1.1, P8.1) átfogó fejlesztése jelenik meg az intézkedések között, amely a vízvisszatartást, belvízelvezetést, öntözést, az ökológiai gazdálkodásra átállást, a digitalizációt, automatizálást kiemelten támogatja. A hátrányos helyzetű csoportok számára a szociális gazdaság keretében a mezőgazdaság is kitörési pont lehet (P6.1, P9.4). Ezt a hatást erősíthetik a megújuló energiatermelést és a munkaintenzív mezőgazdaságot azonos területen kombináló, a hátrányos helyzetűek számára jövedelmet biztosító (P5.3, P9.3) projektek.

A belterületi és külterületi belvízelvezető, árvízvédelmi, víztározási, vízvisszatartási megoldások (P5.4) közvetlenül hatnak a mezőgazdaságra, segítve az öntözővíz utánpótlást és mérsékelve a talaj kiszáradását.

A helyi piacok, vegyesboltok, helyi okos értékesítései megoldások segíthetik a mezőgazdasági termelők piacra jutását (P1.2, P8.2). A turizmus és a mezőgazdaság együttműködése új kiskereskedelmi értékesítési lehetőségeket nyithat meg a mezőgazdasági termelők előtt. A két ágazat együttműködése révén egymást erősíthetik. A turizmus és a mezőgazdaság összekapcsolása (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) segítheti e két tevékenység kockázatainak kiegyenlítését a jövedelemszerzés diverzifikálásával.

3.6.4 Az erdőgazdálkodásra gyakorolt hatások

A megye az országos átlagot meghaladó erdővagyonnal rendelkezik, így az új területfejlesztési program erdőgazdálkodásra gyakorolt hatása is fontos szempont. Ennek megfelelően „A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével” átfogó cél is kitér az erdővagyonra. A Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása tematikus cél az erdőgazdálkodást a szociális gazdaság fejlesztésének egyik javasolt eszközeként jeleníti meg, ami várhatóan kedvező hatással lesz az erdőgazdálkodás volumenére a 2021-27-es időszakban.

Fontos szerep hárul erdőgazdálkodás szempontjából a vadgazdálkodásra, különös tekintettel növény- és mindenevő nagyvad fajok (gímszarvas, őz, dámszarvas, muflon, vaddisznó) populációk kontroll alatt tartására. Ezen fajok fő élőhelyét (évszaktól függően eltérő mértékben) az erdőterületek jelentik, jó alkalmazkodó- és stressztűrő-képességüknek köszönhetően túlszaporodásra hajlamosak, amelyet a klímaváltozási folyamatok sem gátolnak, táplálékigényüket pedig a bőséges lehetőségeket nyújtó mezőgazdasági és erdőterületekről elégítik ki. A nagyragadozók kiirtása és az állati járványügyi kockázatok csökkenése miatt a természetes egyensúly, és így az erdőgazdálkodás fenntarthatósága csak a populációk folyamatos monitorozásával és vadászat útján történő létszámcsökkentéssel biztosítható.

Az erdők telepítése és az ehhez szükséges víz biztosítása a mezőgazdasági és hozzá kötődő feldolgozóipari intézkedésekben (P1.1, P8.1) megjelenik. A vízvisszatartás, vízpótlás nélkül a klímaváltozás hatására kiszáradhatnak az erdők és az őshonos fafajok eltűnhetnek. Az erdőkre az ipar (2.1, 9.1) is fontos természeti erőforrásként tekint, amely a fenntartható erdőgazdálkodás esetén hosszú távon, biztonságosan biztosíthatja a bútoripar, papírgyártás alapanyagát. Az erdők védelme és az ipari hasznosítás nyersanyagának védelme érdekében fontos a tűzifa felhasználás kiváltása energiahatékonysági és megújuló energiatermelés (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3) segítségével.

A hátrányos helyzetűek foglalkoztatását segítő az munkaintenzív mezőgazdasági termelést és energiatermelést összekapcsoló fejlesztések az erdei hulladékok bomlására (P5.3, P9.3) fontos, fenntartható energiaforrásként tekintenek.

A hulladékok gyűjtésének, feldolgozásának, hasznosításának fejlesztése (P5.5) az erdőket is érintő illegális hulladéklerakás megszűntetéséhez vezethet, javítva az erdők állapotát.

Az aktív és ökoturizmust célzó fejlesztések (P3.1, P8.4, P8.5) miatt növekvő látogatószám várható az erdőkben, amit az erdőgazdálkodóknak is figyelembe kell vennie a gazdálkodás tervezése kapcsán.

3.6.5 Az idegenforgalomra gyakorolt hatások

Az idegenforgalom fejlesztése a megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével átfogó cél részeként jelenik meg a legátfogóbban, hiszen a megye természeti, táji és kulturális értékeinek bemutatása hatalmas, eddig csak korlátozottan kiaknázott turisztikai lehetőséget jelent.

Emellett, a XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása tematikus cél elérését részben a turizmus fejlesztésén keresztül tervezi megvalósítani a megye.

A szektor megyei gazdaságfejlesztésben elfoglalt kiemelt szerepét jól mutatja, hogy mindegyik területi részegységben nevesítésre kerül, mint az érintett térség egyik kiemelt fejlesztési eszköze, így a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet mellett Kaposvár, a járásközpontok, Belső-Somogy és a határmenti komplex programmal fejlesztendő Barcsi és Csurgói járások esetében is.

A turizmust fejlesztő beavatkozások a jelenlegi egypólusú szerkezetet hárompólusúvá tervezik alakítani. A Balaton közeli területeken a minőségi turizmus felé kívánatos az elmozdulás, továbbá az aktív turizmust is bekapcsoló élményláncok kialakítása révén a turizmus koncentrációjának csökkenése, a Zselic és Dráva menti területek bekapcsolásával, amelyek új megyei turisztikai pólusokként fognak funkcionálni.

A turizmus fejlesztését a prioritások két területegységbe szervezve jelenítik meg, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (P8) területére és a megye többi részére elkülönítve biztosítva forrást. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben (P8.4, P8.5, P8.6) elsősorban a minőségi fejlesztésekre, a digitalizációra, automatizálásra és az ökológiailag fenntarthatóbb, a szezont kitolva, időben a turisták érkezését jobban elosztó projektekre kell fókuszálni. A Kaposvár, Zselic és Dráva mente esetében a cél kettős (P3.1, P3.2, P3.3), ott az alapvető szállás és vendéglátás infrastruktúra megteremtésével kell létrehozni egy fenntarthatósági szempontból megfelelő méretű kapacitást, amelyek a balatoni területekkel együttműködve képesek lesznek élményláncokat egymásra fűzött körutakat kínálni. E terület másik fontos fejlesztési iránya a turisztikai attrakciók feltárása, látogathatóvá tétele, élményközpontú fejlesztése és az aktív turisztikai infrastruktúra megfelelő kiépítése, amely révén képessé válnak megyei élményláncba szerveződve hatni a megye turizmusának jövedelmezőségére és szerkezetére.

3.6.6 A vízgazdálkodásra gyakorolt hatások

Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése több szempontból is a vízgazdálkodás fejlődését vetíti előre. Egyrészt, tervben van a szolgáltatott ivóvíz minőségének javítása az előírt vízminőség biztosítására és a szivárgó ivóvízvezetékek cseréje a hálózati veszteség csökkentésére. Másrészt cél a településeken képződött folyékony hulladék (nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz), illetve szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének támogatása. A szivárgó szennyvízvezetékek cseréje is segíti a vízminőség megőrzését. (P5.4)

Mind a mezőgazdaság, mind a kommunális területen több intézkedésben is megjelenik a vízvisszatartás, amely segíti a hirtelen lezúduló csapadékok elvezetését, a belvíz kezelését öntözővizet gyűjtve, továbbá egyéb beavatkozásokkal segíti a talaj kiszáradásának megakadályozását (P1.1, P9.1, P5.4,) és az árvizek elleni védelmet. A meglévő turisztikai létesítmények fejlesztése (P3.1, P3.2, P8.4, P8.5) és a mezőgazdasági fejlesztések (P1.1, P8.1) jelentős hatással lehetnek a Balaton vízminőségének javítására a vízvisszatartással, vegyszerfelhasználás és károsanyag kibocsátás csökkentésével, bőven ellensúlyozva az új turisztikai létesítmények és új mezőgazdasági üzemek létesítésének negatív hatását.

Emellett a helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása tematikus cél keretében a megye melegvíz-bázisának az önellátó közösségi üvegházi növénytermesztés során történő használata is tervben van.

Az erdőtelepítések (P1.1, P8.1), a parkosítások, a közterületek zöldfelületeinek fejlesztése (P7.3, P7.4) is jelentős hatással vannak a vízmegtartásra, csökkentve a talajvízingadozásokat.

A hulladékok gyűjtése, feldolgozása és hasznosítása (P5.5) segítik az illegális hulladéklerakók felszámolását, így csökkentve az élővizekbe jutó hulladékok mennyiségét.

A közúti fejlesztések (P7.1) és parkoló építések (P7.3, P7.4, P7.7) ösztönözhetik a gépjárműforgalmat, ezáltal növelve az olajszennyeződések gyakoriságát, amelyek a felszíni és felszín alatti vízkészleteket szennyezhetik. A mezőgazdaságnak, az iparnak (P1.1, P2.1, P8.1, P9.1) is lehet jelentős vegyi szennyező hatása a vizekre, amelyet az ökológiai gazdálkodás és a digitális, modern vegyszertakarékos technológiák bevezetésével lehet ellensúlyozni.

3.6.7 Az energetikára gyakorolt hatások

A Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása tematikus cél egyik kiemelt fókusza az energiaellátásban való függetlenség elérése. Ennek érdekében cél a helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott közösségi szintű energiatermelő- és ellátórendszerek elterjedésének ösztönzése, ami jelentős mértékben képes növelni Somogy megye energiafüggetlenségét. Ennek keretében cél a megújuló energia széleskörű alkalmazása is, ezért a megújuló energiaforrások részarányának növekedése várható a megye energiamixében.

Az energiahatékonysági intézkedések jelentős mértékben fogják csökkenteni az épületek, infrastruktúrák energiaszükségletét, közvetlenül váltva ki fosszilis anyagokat. A megújuló energiatermelés elterjesztése, az elektromos hálózat felkészítése a megújuló energiák fogadására, az energiaközösségek fejlesztése (P5.1, P5.2, P5.3, P9.2, P9.3) mind hozzájárulnak az energiaszektor átalakításához és az önellátóképesség növeléséhez. A termálvíz, az erdők folyamatosan képződő növényi hulladéka és a mezőgazdasági termelés növényi hulladékai, az állati trágya, a kommunális szennyvíziszap jelentős energetikai potenciált képeznek, amelyek képesek a megújuló energia hektikusságának az ellensúlyozására. Az energiatárolási és a fogyasztási szokásokat, felhasználást vezérlő okos megoldások is ezen rendszer kiegyensúlyozást segítik.

A szociális helyzet javítása érdekében a megújuló, erdők nyújtotta növényi hulladékok biomasszájára és a napelemekre alapozva mezőgazdasági és energetikai vegyes hasznosítású, intenzív növénytermesztési megoldásokat terveznek, amelyek az alacsony képzettségű, hátrányos helyzetű lakosság számára helyben nyújthatnak megélhetést (P5.3, P9.3).

Az elektromos töltők, hidrogéntöltők, az e-autórendszerek bevezetése is az e-mobilitást segítik, amely fosszilis energiahordozókat váltanak ki (P7.2).

Az intézményi infrastruktúra fejlesztések többsége szintén jár energiahatékonysági építési tevékenységekkel (P4.1, P.42, P4.3, P7.5, P7.6, P9.6). A bérlakásállomány fejlesztése szintén hasonló hatású (P7.7), hozzájárulva az energiafelhasználás csökkentéséhez.

Az innovációk jelentős része közvetve, vagy közvetlenül szintén energiafelhasználást csökkentő hatású (P1.3, P2.2, P8.3).

3.6.8 A közlekedésre gyakorolt hatások

Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése tematikus cél a közúti és vasúti infrastruktúra fejlesztését is magában foglalja. A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a megye közlekedési infrastruktúra fejlesztésénél egyrészt cél a foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzásközpontok településekről való elérhetőségének javítása, másrészt a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) még hiányzó elemeinek kiépítése, azaz a térségi/nemzetközi kapcsolatok elmélyítése. A megfogalmazott célok elérése esetén kedvező változások várhatóak a megye közlekedésében. A fejlesztések segítenek a hátrányos helyzetű térségek feltárásában, közelebb hozva hozzájuk időben a nehezen elérhető szolgáltatásokat, árukat.

A megye területileg kiegyenlített fejlődése szempontjából kiemelt jelentőségű a megye középső és déli részét feltáró gyorsforgalmi úthálózat kiépítése és a gyorsforgalmi úthálózathoz kapcsolódó 1-3 számjegyű un. „felhordó” utak fejlesztése. A közúti útfejlesztések és a vasúti nyomvonalak, állomások fejlesztése a 7.1 intézkedésben jelenik meg.

A közösségi közlekedés, a kerékpáros közlekedés, elektromos töltők, hidrogéntöltők, az e-autórendszerek bevezetése és az okos, közlekedést segítő megoldások (P7.2), a buszmegállók építése, a járműpark megújítása javítják a lakosság mobilitását, javítva az életminőségüket. A kerékpáros közlekedés fejlesztése kettős, a személygépjármű forgalom kiváltása mellett a turizmust is szolgálja.

A belterületi út, járda és kerékpárhálózat, a külterületi önkormányzati mezőgazdasági úthálózat fejlesztése is megjelenik az intézkedések között, amelyek a vállalkozások és a lakosság számára jelentenek minőségi változást (P7.7).

Az ivóvízhálózat, a szennyvízhálózat és a belvízrendszer fejlesztése hatással van az utak, és egyben a közlekedés állapotára. A nyomvonalas létesítmények cseréje útfelújítással jár, amely javítja azok állagát, szintbe kerülnek az aknafedlapok és megszűnnek a csőtörések miatt keletkező útsüllyedések (P5.4). A belvízelvezető árkok jelentős része egyben az utak vízelvezetését is szolgálja, amelyek fejlesztése szintén javítja a közlekedés minőségét.

3.6.9 A műszaki infrastruktúrára gyakorolt hatások

A program a megye műszaki infrastruktúrájának fejlődését célozza meg. Az előző pontban bemutatott infrastrukturális fejlesztések mellett az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése tematikus cél keretében tervben van a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság javítása (települési zöldfelületi rendszerek, szennyíz és folyékony hulladék (nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz) elvezetése), és a jellemzően hátrányos helyzetű népesség által lakott leromlott, szegregált vagy szegregálódó városi területek leszakadásának megakadályozása az érintett területek környezeti megújításával.

Megjelenik az ivóvízminőség javítása a víztisztítási technológia révén, a szivárgó ivóvízvezetékek cseréje, amely a hálózati veszteséget csökkenti, a szivárgó szennyvízrendszerek cseréje, az elavult szennyvízkezelési technológiák kezelése (P5.4), a szennyvíziszap hasznosítása (P5.2, P9.2), a belvízelvezető rendszerek fejlesztése, a víztározók és egyéb vízvisszatartási megoldások, az öntözési rendszerek, az árvízvédelmi rendszerek (P5.4, P1.1, P8.1) fejlesztése.

Az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentése szempontjából kiemelt jelentőségű az elektromos hálózat fejlesztése és felkészítése a megújuló energiaforrások használatára, fogadására, továbbá a megújuló energiák időbeli kedvezőtlen eloszlását rendszer szinten kiegyensúlyozó energiatárolási megoldások fejlesztése (P5.1, P5.2, P9.2).

Fontos cél a leromlott barnamezős területek gazdasági, közösségi, szabadidős célú hasznosítása is (P2.1, P7.3, P8.4, P9.1).

Jelentős igény mutatkozik a földgázhálózat fejlesztésére (P7.7), amely azonban az EU dekarbonizációs törekvéseivel ellentétes.

A parkok, zöldterületek fejlesztése (P7.3, P7.4), a szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek rehabilitációja, infrastruktúra fejlesztése is jelentősen javítja a műszaki infrastruktúrát.

3.6.10 A térség versenyképességére gyakorolt hatások

A területfejlesztési koncepció (a program változatlanul vette át a koncepció célrendszerét, hivatkozva arra) a teljes célrendszer szintjén a versenyképesség javítására törekszik, ugyanakkor különösen a megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése átfogó cél és a megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével átfogó cél lesz közvetlen hatással a javuló versenyképességre. Tematikus célok szintjén a XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása (feldolgozó-, élelmiszer és szolgáltatóipar, valamint agrárium fejlesztése, K+F+I, piacra jutás támogatása, befektetésösztönzés); a piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése; valamint az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése célok járulnak hozzá a legközvetlenebbül a megye versenyképességének javulásához.

A megye versenyképességét kiemelten befolyásolja a mezőgazdaság és az élelmiszeripar digitalizálása, automatizálása (P1.1), amely csökkenő anyaghasználatot, nagyobb egy főre eső termelékenységet, hozzáadott értéket képes elérni. Az ipar, kereskedelem és szolgáltatószektor területén (P2.1, P9.1) hasonlóan fontos az automatizálás, a digitalizáció az egy főre eső előállított érték növelése érdekében. Az együttműködések, a kutatások, a kísérleti fejlesztések és azok bevezetése (P1.3, P2.2, P8.3) hozzájárulhatnak a hosszú távú versenyképesség megtartásához.

Az automatizálásnak a folyamatosan munkaerőhiánnyal küzdő turizmusban is meg kell jelennie (P3.1, P3.2, P3.3, P8.4, P8.5, P8.6), a digitális okos megoldások is segíthetik az ágazat fejlődését, azonban ehhez szükséges az ágazatban dolgozók felkészítése ezen megoldások fogadására, működtetésére.

A különféle gazdasági ágazatok számára a megfelelő mennyiségű és minőségű utánpótlást az oktatás, a szakképzés és a felsőoktatás (P4.1, P4.2, P4.3) képes biztosítani.

Az elektromos hálózat fejlesztése (P5.1, P5.2, P9.2) nem csak a megújuló energia fogadása miatt fontos, hanem az ipari, turisztikai, mezőgazdasági létesítményfejlesztések energiaigényének kiszolgálása miatt is, amely a fejlesztések gátja lehet. A hálózatfejlesztés a versenyképességet segíti. Hasonlóan fontos a megfelelő ivóvíz mennyiség és szennyvíztisztítási kapacitás (P5.4) rendelkezésre állása, illetve a csapadékvíz elvezetése, az öntözés biztosítása.

A hulladékgyűjtés, feldolgozás és hasznosítás (P5.5) más ágazatok számára nyersanyagot, energiát biztosít, amely elérhető mennyisége, azaz a hulladékok minél nagyobb hányadának feldolgozása szintén versenyelőnyt jelenthet, mert helyben olcsó alapanyagot biztosít elsősorban az ipar, másodsorban a mezőgazdaság számára.

3.7 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program összefoglaló értékelése a környezeti, társadalmi, gazdasági következmények alapján, feltárt konfliktusok értékelése, a környezeti, társadalmi, gazdasági szempontból elfogadható változatok meghatározása

A területfejlesztési program jövőképe megőrzendő értékként kezeli Somogy megye egyik legfőbb sajátosságát, a természeti környezetet, és átfogó, illetve horizontális céljai között is megfogalmaz kifejezetten az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást szolgáló irányt.

Ugyanakkor a koncepció (a program változatlanul vette át a koncepció célrendszerét, hivatkozva arra) legfőbb fejlesztési ambíciói (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások célszerű kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) elkerülhetetlenül megalapoznak olyan beavatkozásokat is, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a program gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- A potenciális konfliktusok egyik fő területét jelentik a turisztikai beavatkozások. Bár a program tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek természetes élőhelyek túlzott igénybevétele esetén az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járnak. Különösen ilyenek lehetnek azok, amelyek közvetlenül természeti területeknek a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtti feltárásával, érzékeny természeti erőforrások (pl. termálvíz) fokozott kiaknázásával, vagy érzékeny ökológiai rendszerek (Balaton, Dráva-mente, vagy a megye további kiemelkedő kultrtájai) intenzívebb turisztikai hasznosításával történnek.
- A turizmus mellett az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Somogy megyének, és e területek a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepelnek. Potenciálisan ezek is környezetterhelő hatásokkal járhatnak (pl. vízhiányos területek túlzott kizsigerelése, karbonegyenleget rontó művelési módok, vegyszeres kezelés vagy természeti területek, élőhelyek művelésbe vonása).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár, vagy növeli a fosszilis energiahordozókból kielégítendő energia-felhasználást és jelentős zajterhelést okoz.
- A népesség növekedése, illetve az életszínvonal emelkedése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával jár, így befolyásolja a településképet.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés és zajhatás emelkedésével járó közút-fejlesztés is található.

- Több település a település földgázellátását szeretné kiépíteni. Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen.

A koncepció (a program változatlanul vette át a koncepció célrendszerét, hivatkozva arra) célrendszere társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokat vetít előre a 2021-2027-es időszak során. Gazdasági szempontból a megye versenyképességének javulása várható a legnagyobb fejlődési potenciállal rendelkező feldolgozóipar, élelmiszeripar, turizmus, egészségipar fejlődésén, valamint a vállalatok piacra jutási és K+F+I képességének fejlődésén keresztül.

Társadalmi szempontból fejlődés várható az esélyegyenlőség az oktatási, képzési és kompetenciafejlesztési lehetőségeken keresztül, valamint erősödik a társadalmi felzárkózás a hátrányos helyzetű térségek és csoportok felzárkóztatásán keresztül. Emellett megerősítésre kerülnek a helyi közösségek, amelyeknek javul az önellátó képességük és függetlenségük, és javulnak a lakosok életkörülményei a környezetvédelmi infrastruktúra, valamint a közúti és vasúti közlekedés fejlesztésével, valamint a térségi humán közszolgáltatások (közoktatási, közművelődési, egészségügyi) és szociális ellátások elérhetőségének javításával.

Az alapvetően kedvező irányú változások ugyanakkor számos konfliktust is okozhatnak. A turisztikai fejlesztések során elsősorban a már itt lévő és újonnan érkező szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. Emellett az új szolgáltatók a helyi lakossággal is konfliktusba kerülhetnek azok érdekeinek nem kellően körültekintő figyelembe vétele esetén.

A turisztikai, szórakoztatóipari célú fejlesztések során figyelemmel kell lenni a lakó- és üdülőövezetben pihenni vágyó lakosságra, zavarásuk mértékének lehető legkisebb szinten való tartására. A szórakoztatóipari és az üdülőövezeti hasznosítási mód gyakorlatilag kizárják egymást merőben eltérő környezeti igényeik miatt.

Emellett, a helyi körforgásos gazdasági struktúrák és energiaközösségek létrehozása konfliktust generálhat a területen már működő termelő és szolgáltatóvállalatokkal a piaci átrendeződések miatt.

4 A SOMOGY MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA KÖVETKEZTÉBEN VÁRHATÓAN FELLÉPŐ, KÖRNYEZETRE, TÁRSADALOMRA, GAZDASÁGRA KÁROS HATÁSOK KEZELÉSE

4.1 Káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése

A program célrendszere összeegyeztethető a környezeti szempontokkal. Ugyanakkor a jelen SKV 3.7. fejezetében leírt okoknak köszönhetően a célok megvalósítása során számítani kell arra, hogy számos intézkedés ütközni fog valamely környezetvédelmi szemponttal. Fontos, hogy ezek közül a kifejezetten káros hatásokat elkerüljük, csökkentsük, vagy ellentételezzük. Az alábbiakban erre vonatkozó javaslatainkat fogalmazzuk meg a program kilenc prioritásának mindegyike esetében:

P1. Az agrár- és erdészeti termelési láncok megerősítés; foglalkoztatásjavítás járásközpontokban ipari infrastruktúra-fejlesztéssel; helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság megalapozása

- Javasoljuk a veszélyes anyagokat vagy technológiákat használó ipari tevékenységek, illetve intenzív vegyszerhasználattal járó mezőgazdasági termelő tevékenységek kizárását a támogatandó tevékenységek közül, illetve a hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiák előnyben részesítését (pl. korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).
- Veszélyes anyagokkal, veszélyes keverékekkel végzett ipari/vegyipari tevékenységek esetén (P1, P2, P9) a veszélyes anyagok tárolását és a keletkező veszélyes hulladékok átmeneti vagy végleges elhelyezését csak az előírásoknak és a specifikus vízbázis-védelmi szempontoknak megfelelő módon szabad végezni.
- Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdaságfejlesztési tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntést megalapozó szempont legyen.
- Erdősítés, erdőgazdálkodás során nagyfokú körültekintéssel kell eljárni: A rövid vágásfordulójú faültetvények művelésének minden fázisa jelentős mennyiségű fosszilis energiahordozót igényel és károsanyag-kibocsátással is jár. Szénmérleg szempontjából sem preferálandók az ültetvényerdők a gyepekkel szemben, hiszen a talajukban megkötött szén nagy része a tuskózás során felszabadul, emellett gyenge vízellátottságú területeken fokozzák a vízhiányt, ezzel csökkentve a környező egyéb élőhelyek (pl. szántók, gyepek) szénmegkötő-képességét. Minden esetben javasolt a klímareziliens erdészeti szaporítóanyagok alkalmazása.
- A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.
- A mezőgazdasági és gazdasági-élénkítési fejlesztések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását. Érzékeny természeti területeken csak természetkímélő gazdálkodási módok preferálandók.

- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.
- Az erdőgazdálkodás, feldolgozóipar, kisipari szolgáltatások mind környezeti zajkibocsátással bíró tevékenységek. A fejlesztésük során törekedni kell arra, hogy a lakosságot minél alacsonyabb mértékű zajterhelés érje az újonnan üzembe helyezett kibocsátóktól.
- Az intenzív kertészeti gazdálkodás, üvegházas növénytermesztés, tárolás, csomagolás, gyógynövénytermesztés, táplálékkiegészítő és gyógyszeralapanyag termesztés fejlesztése során több ilyen típusú növény termesztése a talaj elsavanyodását és a talaj erózióját segíti elő, amelyet megfelelő vetésforgó alkalmazásával meg kell előzni, illetve ellensúlyozni szükséges.
- Az állattartás és hústermék-előállítás növelése a tevékenységből származó kibocsátott üvegházhatású gázok jelentős növekedésével jár, amelyet az állattartási technológia, energetikai hasznosítás (pl.: biogázüzem) révén mérsékelni szükséges és az üvegházhatású gázokat hosszú távon lekötő növényzet telepítésével ellensúlyozni kell.
- A gyógyvíz, ásványvíz hasznosítás során a takarékos technológiákat kell előnyben részesíteni, továbbá a vízbázisok védelmét előtérbe kell helyezni a mennyiségi és minőségi romlás elkerülése érdekében. A kutak rendszeres állapotfelmérése és felújítása révén elkerülhetők a vízrétegek közötti átszűrődések.
- Erdőtelepítés vagy felújítás során csak őshonos fajokat használjanak, ne használjanak idegenhonos, intenzíven terjedő fa- vagy cserjefajokat. A meglévő idegenhonos, intenzíven terjedő fafajokat fokozatosan cseréljék le őshonos fa- és cserjefajokra. Védett természeti területeken a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon végezhetőek az erdészeti tevékenységek. Az erdészeti tevékenységet az erdő teljes ökoszisztémájára tekintettel végezhető (pl.: lágyszárú aljnövényzet védelme). Az erdészeti tevékenységek végzése a védett természeti értékek megóvása mellett valósulhat meg (pl.: védett természeti érték előfordulási területén nem deponálhatnak, vagy nem alakíthatnak ki közelítő utakat).
- A projektek tervezése során vizsgálni kell az üzemelés alatt keletkező zajokat és megfelelő nyomvonal, technológia választásával kiküszöbölni vagy mérsékelni kell azok zavaró hatását, szükség esetén zajvédő fásított zónák, zajvédő falak, hangszigetelés alkalmazásával.

P2. A somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban

- Javasoljuk a környezetipari és a körforgásos gazdaság körébe tartozó tevékenyégek előnyben részesítését, illetve a hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiákat (pl. korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).
- Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdaságfejlesztési tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntést megalapozó szempont legyen.
- A gazdasági-élénkítési intézkedések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia

választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.

- Az erdőgazdálkodás, feldolgozóipar, kisipari szolgáltatások mind környezeti zajkibocsátással bíró tevékenységek. A fejlesztésük során törekedni kell arra, hogy a lakosságot minél alacsonyabb mértékű zajterhelés érje az újonnan üzembe helyezett kibocsátóktól.
- A légiközlekedés fejlesztése során a repülőtér közeli térségekben a megnövekedő károsanyag kibocsátást jelentős károsanyagot lekötő növényzet telepítésével és a légiközlekedésben a jövőben teret hódító tiszta technológiák (pl: elektromos meghajtású repülőgépek, vagy hidrogén meghajtású repülőgépek) előtérbe helyezésével és háttér infrastruktúrájának kiépítésével (megújuló áram és hidrogén termelés, tárolás és töltés) kell ellensúlyozni.
- A gyógyvíz, ásványvíz hasznosítás során a takarékos technológiákat kell előnyben részesíteni, továbbá a vízbázisok védelmét előtérbe kell helyezni a mennyiségi és minőségi romlás elkerülése érdekében. A kutak rendszeres állapotfelmérése és felújítása révén elkerülhetők a vízrétegek közötti átszűrődések.
- A projektek tervezése során vizsgálni kell az üzemelés alatt keletkező zajokat és megfelelő nyomvonal, technológia választásával kiküszöbölni vagy mérsékelni a zavaró hatását, szükség esetén zajvédő fásított zónák, zajvédő falak, hangszigetelés alkalmazásával.

P3. Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése

- Fontos, hogy a tömegturisztikai célú attrakciófejlesztés helyett a minőségi, bevonás alapú zöld, öko- és slow-turisztikai szolgáltatások fejlesztését preferálják, így elmozdulva a környezetet kevéssé terhelő turisztikai kínálat felé.
- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásokkal szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell. Környezetállapot-romlás esetén intézkedési tervet kell készíteni a helyzet kezelésére.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.
- A természetes élőhelyek túlzott igénybevételének kockázati tényezői és káros hatásai mérsékelhetőek a megfelelően tervezett és a káros hatásokat minimalizáló aktív- és ökoturisztikai fejlesztésekkel, amelyek pozitív hatása az esetlegesen bekövetkező káros következményeknél jóval nagyobb. Az aktív turisztikai fejlesztések pozitívan hatnak a népesség egészségben eltöltött éveinek számára, a foglalkoztatásra - ezáltal a népességmegtartásra -, a táji adottságok megőrzésére és a közösségek fejlesztésére. A fenntartható aktív turisztikai fejlesztés nem borítja fel a természetes élőhelyek ökoszisztémáját, az aktív turista pedig környezettudatosabb, és egyre inkább azzá tehető a szemléletformálásának köszönhetően.

- A turisztikai, szórakoztatóipari célú fejlesztések során a lakó- és üdülőövezeteket megfelelően el kell különíteni egymástól. Amennyiben ez csak korlátozottan lehetséges olyan zónákkal javasolt a két területhasznosítást elválasztani egymástól, amelyek a zavaróhatást képesek kiküszöbölni (például belterületi erdő).
- A gyógyvíz, ásványvíz hasznosítás során a takarékos technológiákat kell előnyben részesíteni, továbbá a vízbázisok védelmét előtérbe kell helyezni a mennyiségi és minőségi romlás elkerülése érdekében. A kutak rendszeres állapotfelmérése és felújítása révén elkerülhetők a vízrétegek közötti átszűrődések.
- A gyógyhely fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani, hogy a fejlesztés hatására ne növekedjen a zajterhelés és légszennyezettség és a terület környezeti értékét meg kell őrizni.
- Javasoljuk a turisztikai területek fejlesztése és fenntartása során a környezetet kímélő technológiák alkalmazását, a zöldterületek, díszkertek ökológiai módszerekkel történő kezelését.
- A projektek tervezése során vizsgálni kell az üzemelés alatt keletkező zajokat és megfelelő nyomvonal, technológia választásával kiküszöbölni vagy mérsékelni azok zavaró hatását, szükség esetén zajvédő fásított zónák, zajvédő falak, hangszigetelés alkalmazásával.

P4. A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó fejlesztések támogatása

- Fontos, hogy az oktatási tevékenységek és képzések részeként környezettudatosságra nevelésre és környezetbarát hulladékgazdálkodási viselkedésmódok kialakítására is sor kerüljön.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.

P5. A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását elősegítő környezetgazdálkodási beruházások támogatása

- A biomassza esetleges égetési célú előállítása dekarbonizációs szempontból nem támogatandó, helyette célszerű egyéb megújuló energiatermelési módok minél szélesebb körű támogatása. Továbbá célszerű a meglévő növényi hulladékképződés bomlásából származó energetikai lehetőségek kihasználása.
- A megye hiányzó vagy nem kielégítő ivóvízellátó, szennyvízelvezető és -kezelő infrastruktúra-elemeire vonatkozó beruházási intézkedések esetén előnyben részesítendők a szociálisan elmaradott, szegénységgel sújtott térségek (pl. a megye dombvidéki/határmenti aprófalvas területei, belső perifériku térségei). A kapcsolódó térségeket ellátó központi szennyvíztisztító telepek távlati terhelésével összefüggő jövőbeni bővítési/intenzifikálási feladatok is felmérendők, és előkészítendők.
- A dekarbonizációs cél érdekében célszerű az energetikai korszerűsítés során a fosszilis fűtőrendszerek korszerűbbre cserélése helyett a teljes kiváltása.
- A napelemek, napkollektorok telepítése kapcsán javasolt ezek települési arculati kézikönyvben történő szabályozása a településképi szempontból védett terek, utcák és a helyi védett épületek esetében.

P6. A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása

- A szociális gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés esetén javasoljuk a táji-természeti erőforrásokat kevéssé terhelő körforgásos és közösségi gazdaság-alapú tevékenységek ösztönzését. Fontos, hogy a közösségi programok részeként környezettudatosságra nevelésre és környezetbarát hulladékgazdálkodási viselkedésmódok kialakítására is sor kerüljön.
- A műemléki, helyi védett épületek tulajdonosainak a figyelmét fel kell hívni, hogy felújítást, állagmegóvást minden esetben tervező bevonásával, műemlékek esetén a műemlékvédelmi hatósággal egyeztetve, helyi védett épületek esetén a településképi eljárás alapján előre tervezzenek meg, dokumentálva a megőrzendő értékeket és ezen jóváhagyott tervek alapján kiviteleztessenek. E figyelemfelhívás nélkül az épített örökség egy része örökre megsemmisülhet.
- Javasoljuk a helyi parkok, közösségi terek fejlesztése és fenntartása során a környezetet kímélő technológiák alkalmazását, a zöldterületek, díszkertek ökológiai módszerekkel történő kezelését.

P7. Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés

- Új vonalas infrastruktúra kijelölése esetén fontos, hogy az ne érintsen védett területeket, jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területeket, vagy mindezek közvetlen környezetét, és hogy a lakott területeket potenciálisan terhelő zajt és rezgést elnyelő/megakadályozó változatok (eltérő nyomvonal, zajfogó növényzettel és műszaki megoldásokkal betelepített zónák létrehozása, azaz a leghatásosabb elkerülő, vagy védő műszaki megoldások alkalmazása a zaj forrásánál) kerüljenek megvalósításra. Általános szempontként is elmondható, hogy lehetőség szerint kerülendő az új közlekedési infrastruktúra létesítése a termőtalaj és a természeti területek kárára. Kerékpárutak esetében az élővilágot zavaró és az élőhelyeket elválasztó hatások gyengébbek, de védett vagy sérülékeny természeti területeken ezek kialakítása is kerülendő. Már a tervezés korai szakaszában szükséges ezeket a konfliktusokat kezelni, mert az uniós finanszírozásnak alapfeltétele az uniós feltételek betartatása, a hazai engedélyezési eljárástól függetlenül is, ezért célszerű erre idejében felkészülni. Különösen fontos figyelembe venni, hogy az Európai Unió által finanszírozott beruházások esetén – a legutóbbi gyakorlat alapján – a pályázatok elbírálásánál az Európai Bizottság a területi érintettség meghatározásánál nemcsak a közvetlen érintettséget vizsgálja, hanem széles pufferzónával határozza meg azt a területrészt, melyre a vonalas létesítmény hatással van, így az érintett Natura 2000 területeket is. Javasolt előzetes egyeztetés céljából már a tervezési folyamat elején megkeresni a területileg érintett nemzeti park igazgatóságot.
- Több település a település földgázellátását szeretné kiépíteni. Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető. Ezen települések számára energetikai tanácsadás keretében célszerű megújuló energetikai megoldásokat ajánlani a település adottságainak figyelembevételével, felkészítve őket az önkormányzatok, a vállalkozások és a lakosság számára megnyíló támogatási lehetőségekre.

- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amely sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaz, melyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.
- Az infrastruktúra fejlesztés, új vonalas létesítmények kialakítása, elhelyezése során már a tervezés fázisában tekintettel kell lenni az általuk várhatóan kibocsájtott többlet-zajterhelésre. Az utólagos zajcsökkentési megoldások sokszor elfogadhatatlanok az érintett lakosok számára, mindemellett hatékonyságuk messze elmarad a várakozástól és magas költséggel járnak.
- Javasoljuk a közterületek, intézmények, nyomvonalas létesítmények menti zöldfelületek fejlesztése és fenntartása során a környezetet kímélő technológiák alkalmazását, a zöldterületek, díszkertek ökológiai módszerekkel történő kezelését. Továbbá a lakosság körében a családi házak udvarán, kiskertekben e módszerek elterjesztését képzéssel, szemléletformálással.
- A projektek tervezése során vizsgálni kell az üzemelés alatt keletkező zajokat és megfelelő nyomvonal, illetve technológia választásával kiküszöbölni vagy mérsékelni kell azok zavaró hatását, szükség esetén zajvédő fásított zónák, zajvédő falak, hangszigetelés alkalmazásával.

P8. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Somogy megyei részének fejlesztése

- Javasoljuk a veszélyes anyagokat vagy technológiákat használó ipari tevékenységek, illetve intenzív vegyszerhasználattal járó mezőgazdasági termelő tevékenységek kizárását a támogatandó tevékenységek közül, illetve a hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiák előnyben részesítését (pl. korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).
- Veszélyes anyagokkal, veszélyes keverékekkel végzett ipari/vegyipari tevékenységek esetén (P1, P2, P9) a veszélyes anyagok tárolását és a keletkező veszélyes hulladékok átmeneti vagy végleges elhelyezését csak az előírásoknak és a specifikus vízbázis-védelmi szempontoknak megfelelő módon szabad végezni.
- Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdaságfejlesztési tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntést megalapozó szempont legyen.
- Erdősítés, erdőgazdálkodás során nagyfokú körültekintéssel kell eljárni: A rövid vágásfordulójú faültetvények művelésének minden fázisa jelentős mennyiségű fosszilis energiahordozót igényel és károsanyag-kibocsátással is jár. Szénmérleg szempontjából sem preferálandók az ültetvényerdők a gyepekkel szemben, hiszen a talajukban megkötött szén nagy része a tuskózás során felszabadul, emellett gyenge vízellátottságú területeken fokozzák a vízhiányt, ezzel csökkentve a környező egyéb élőhelyek (pl. szántók, gyepek) szénmegkötő-képességét. Minden esetben javasolt a klímareziliens erdészeti szaporítóanyagok alkalmazása.
- A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.
- A mezőgazdasági és gazdasági-élénkítési fejlesztések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását. Érzékeny természeti területeken csak természetkímélő gazdálkodási módok preferálandók.

- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.
- Fontos, hogy a tömegturisztikai célú attrakciófejlesztés helyett a minőségi, bevonás alapú zöld, öko- és slow-turisztikai szolgáltatások fejlesztését preferálják, így elmozdulva a környezetet kevéssé terhelő turisztikai kínálat felé.
- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásokkal szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- A természetes élőhelyek túlzott igénybevételének kockázati tényezői és káros hatásai mérsékelhetőek a megfelelően tervezett és a káros hatásokat minimalizáló aktív- és ökoturisztikai fejlesztésekkel, amelyek pozitív hatása az esetlegesen bekövetkező káros következményeknél jóval nagyobb. Az aktív turisztikai fejlesztések pozitívan hatnak a népesség egészségben eltöltött éveinek számára, a foglalkoztatásra - ezáltal a népességmegtartásra -, a táji adottságok megőrzésére és a közösségek fejlesztésére. A fenntartható aktív turisztikai fejlesztés nem borítja fel a természetes élőhelyek ökoszisztémáját, az aktív turista pedig környezettudatosabb, és egyre inkább azzá tehető a szemléletformálásának köszönhetően.
- Az erdőgazdálkodás, feldolgozóipar, kisipari szolgáltatások mind környezeti zajkibocsátással bíró tevékenységek. A fejlesztésük során törekedni kell arra, hogy a lakosságot minél alacsonyabb mértékű zajterhelés érje az újonnan üzembe helyezett kibocsátóktól.
- A turisztikai, szórakoztatóipari célú fejlesztések során a lakó- és üdülőövezeteket megfelelően el kell különíteni egymástól. Amennyiben ez csak korlátozottan lehetséges olyan zónákkal javasolt a két területhasznosítást elválasztani egymástól, amelyek a zavaróhatást képesek kiküszöbölni (például belterületi erdő).
- A gyógyvíz, ásványvíz hasznosítás során a takarékos technológiákat kell előnyben részesíteni, továbbá a vízbázisok védelmét előtérbe kell helyezni a mennyiségi és minőségi romlás elkerülése érdekében. A kutak rendszeres állapotfelmérése és felújítása révén elkerülhetők a vízrétegek közötti átszűrődések.
- Javasoljuk a turisztikai területek fejlesztése és fenntartása során a környezetet kímélő technológiák alkalmazását, a zöldterületek, díszkertek ökológiai módszerekkel történő kezelését.
- A projektek tervezése során vizsgálni kell az üzemelés alatt keletkező zajokat és megfelelő nyomvonal, technológia választásával kiküszöbölni vagy mérsékelni a zavaró hatását, szükség esetén zajvédő fásított zónák, zajvédő falak, hangszigetelés alkalmazásával.

P9. Barcsi és Csurgói komplexen fejlesztendő járások fejlesztése

- Javasoljuk a veszélyes anyagokat vagy technológiákat használó ipari tevékenységek, illetve intenzív vegyszerhasználattal járó mezőgazdasági termelő tevékenységek kizárását a támogatandó tevékenységek közül, illetve a hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiák előnyben részesítését (pl. korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).
- Veszélyes anyagokkal, veszélyes keverékekkel végzett ipari/vegyipari tevékenységek esetén (P1, P2, P9) a veszélyes anyagok tárolását és a keletkező veszélyes hulladékok átmeneti vagy végleges elhelyezését csak az előírásoknak és a specifikus vízbázis-védelmi szempontoknak megfelelő módon szabad végezni.
- Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdaságfejlesztési tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntést megalapozó szempont legyen.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.
- A szociális gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés esetén javasoljuk a táji-természeti erőforrásokat kevéssé terhelő körforgásos és közösségi gazdaság-alapú tevékenységek ösztönzését. Fontos, hogy a közösségi programok részeként környezettudatosságra nevelésre és környezetbarát hulladékgazdálkodási viselkedésmódok kialakítására is sor kerüljön.
- Az erdőgazdálkodás, feldolgozóipar, kisipari szolgáltatások mind környezeti zajkibocsátással bíró tevékenységek. A fejlesztésük során törekedni kell arra, hogy a lakosságot minél alacsonyabb mértékű zajterhelés érje az újonnan üzembe helyezett kibocsátóktól.
- A gyógyvíz, ásványvíz hasznosítás során a takarékos technológiákat kell előnyben részesíteni, továbbá a vízbázisok védelmét előtérbe kell helyezni a mennyiségi és minőségi romlás elkerülése érdekében. A kutak rendszeres állapotfelmérése és felújítása révén elkerülhetők a vízrétegek közötti átszűrődések.
- A projektek tervezése során vizsgálni kell az üzemelés alatt keletkező zajokat és megfelelő nyomvonal, technológia választásával kiküszöbölni vagy mérsékelni a zavaró hatását, szükség esetén zajvédő fásított zónák, zajvédő falak, hangszigetelés alkalmazásával.

4.2 Javaslatok egyéb szükséges környezeti intézkedésekre

A program hatásvizsgálatának figyelembevételével a P4 prioritásban tervezett informatikai készség-fejlesztésen túlmenően a digitalizáció gyorsítását célzó intézkedések betervezése a programba megtörtént, amelyek segítik a munkavégzéssel, ügyintézéssel együtt járó közlekedési eredetű környezeti terhek csökkentését, és versenyképesebb vállalkozási környezetet teremtenek a magasabb hozzáadott értéket előállító gazdasági tevékenységek számára.

A koncepció hatásvizsgálatának figyelembevételével a program 7.2 intézkedésében megjelentek az e-közlekedést és a helyi megújuló energiatermelési és tárolási rendszerek okos megoldásait ösztönző fejlesztések.

A koncepció hatásvizsgálatának figyelembevételével a program P5.4 infrastruktúra-fejlesztései között helyet kaptak a megye egészére vonatkozó csapadékvízelvezetési, vízvisszatartási megoldások, amelyek az egész megye talajvízszintjére és áttételesen a Balaton vízszintingadozására is kedvező hatással lesznek. A mezőgazdaság fejlesztését tartalmazó intézkedések szintén tartalmaznak vízvisszatartási fejlesztést: P1.1, P8.1.

A koncepció hatásvizsgálatának figyelembevételével a program P5.2 és P9.2 energetikai fejlesztési intézkedéseiben a fenntartható fejlődés környezeti követelményeinek megfelelő szennyvíziszapkezelés, a P5.4 intézkedésben a szennyvíz- és csapadékvíz-elvezető és -kezelő rendszerek technológiai fejlesztései megjelentek.

A koncepció hatásvizsgálatának figyelembevételével a program a koncepció térhasználati elveit rögzítő a „A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása" című horizontális célba beépítve, A horizontális szempontok projekt kiválasztási feltételek közötti hangsúlyos, magas pontszámú megjelenése úgy befolyásolhatja a megye fejlesztéseit, hogy a gazdasági, turisztikai és lakókörnyezeti fejlesztések ne járjanak szükségtelen mértékű környezetterheléssel.

A helyi kultúra ápolása, megőrzése, az identitás erősítése hozzájárul a hagyományok, népi értékek megőrzéséhez. A fesztiválok ökológiai lábnyomát a szervezés során minél kisebbre kell csökkenteni.

A fejlesztések megvalósítása esetén vizsgálni kell a zaj és levegőszennyezési hatásokat.

A megye nagyon gazdag régészeti lelőhelyek tekintetében, melyek egyik oldalról attrakcióként értékesíthetők, ugyanakkor beruházási oldalról veszélyeket rejtenek, amelyre fel kell hívni a figyelmet.

A közlekedési átjárhatóságot javító, így határvédelmi szempontokat is érintő fejlesztések miatt intézkedési tervek szükségesek esetleges veszélyhelyzetek vagy nemzetbiztonsági kockázatok felmerülésének esetére.

Az árvízvédelmi szakaszokat, a mögöttük elhelyezkedő mentesített öblözeteket, valamint a nyílt árterületeket érintő fejlesztések kidolgozása során a fejlesztések árvízvédelmi szakmai szempontokkal összehangolása szükséges, a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (a továbbiakban: DÉDUVIZIG) bevonásával.

A megye jövőképében szerepel a jó életminőség és a kedvező élettér biztosítása, amelyhez elengedhetetlen a globális klímaváltozás helyi szinten is egyre inkább érezhető hatásaival szembeni alkalmazkodóképesség kialakítására való elkötelezettség megjelenítése. Az alkalmazkodóképességet erősítő technológiák bevezetésének és vagy a szemléletformálásnak szükséges megjelennie minden megvalósuló projektben már az előkészítési szakaszban. Javasoljuk, hogy ez lehetőség szerint értékelési szempont legyen.

4.3 A feltárt gazdasági, társadalmi konfliktusok feloldására, a káros hatások ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések meghatározása

A turisztikai iparágban tevékenykedő vállalkozások, és kiemelten a régiek és újak közötti viszony turisztikai vállalkozásokat tömörítő területi szövetségek létrehozásával javítható folyamatos programok szervezése mellett.

A turisztika vállalkozások és a helyi lakosság közötti jó viszony megtartása érdekében lakossági fórumok szervezése javasolt, illetve olyan helyi és megyei, illetve országos szintű szabályozási hátteret szükséges biztosítani, ami támogatja a helyi lakosok érdekeinek figyelembevételét a megvalósuló turisztikai fejlesztések kapcsán.

A helyi energiaközösségek létrehozása érdekében helyi, megyei és országos szinten is támogatni szükséges ezek szabályozói megfelelését és az érintett települések függetlenedését a jelenlegi szolgáltatóktól.

5 JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, INTÉZKEDÉSEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI

A területfejlesztési program amellett, hogy célrendszere Somogy megye következő évekre érvényes fejlesztési keretrendszerének sarokpontjait képezi, további stratégiai dokumentumokon keresztül is érvényesül: Átfogó, tematikus, területi és horizontális céljainak és az ezeket rendelt specifikus prioritásoknak meg kell jelennie a különböző megyei, térségi és települési fejlesztési/tervezési dokumentumokban (megyei és települési területfejlesztési programok; integrált településfejlesztési stratégiák, települési településrendezési tervek; megyei/térségi/települési ágazati stratégiák, tervek és koncepciók; stb.), a program céljaihoz illeszkedő, azokat kibontó és adott tervezési szintre adaptáló intézkedések útján. A program a megyei területrendezési terv figyelembevételével készült, azzal szoros kapcsolatban van, emiatt az egyik eszköz jövőbeli módosítása esetén a másik módosításának szükségességét is meg kell vizsgálni. Kiemelt környezeti szempontok, amelyeket a program által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni:

- A programban rögzített térhasználati elveket követni kell, ötvözve a célrendszer erőforrások fenntartható kiaknázását célzó átfogó céljából és ugyanerre irányuló horizontális céljából eredeztethető fenntarthatósági követelményekkel. Elengedhetetlen, hogy minden jövőbeni fejlesztésben a környezettudatosság és környezeti fenntarthatóság első helyen és következetesen érvényesítendő szempont legyen.
- Nem lehet cél a Somogy megyei tömegturizmus erősítése. Helyi értékekre koncentráló és a környezetet nem terhelő, az ökológiai fenntarthatóságot biztosító, vagy a káros hatásokat lehetőség szerint minimalizáló, bevonás alapú zöld, öko- és slow-turisztikai szolgáltatások és attrakciók fejlesztése preferálandó.”
- Gazdaság-élénkítő beavatkozások tervezésénél előnyben kell részesíteni a környezettudatos tevékenységeket (körforgásos gazdasági alapelveknek megfelelő tevékenységek, jövőcentrikus ágazatok fejlesztései), és el kell kerülni védett természeti területek és közvetlen környezetük bolygatását, vagy természeti területek művelés alá vonását.
- Környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos szemléletformálás szükséges a megyében lakók környezettudatos magatartással és életmóddal kapcsolatos szemléletváltása, viselkedésének megváltoztatása érdekében. Ennek minden lehetséges módját alkalmazni kell, akár oktatási/képzési tevékenységek során, akár közösségi programokba illesztve, akár pedig a támogatáspolitika során kiválasztási szempontként, vagy kötelező elemként alkalmazva.
- Az épített környezet, településkép értékeinek megőrzése érdekében új épületek megvalósítása, vagy meglévők funkcióbővítő átalakítása esetén a településképet védő feltételrendszer kialakítása javasolt. A településeken élők életminőségének javítását elősegítő zöldterület-fejlesztéseknek célszerű prioritást biztosítani.
- A környezeti zajnak való kitettség csökkentése érdekében egységes szabályozás kidolgozása javasolt az ipari és szabadidős zajforrások zajterhelésének megfelelő kontroll alatt tartása érdekében.
- Javasoljuk a veszélyes anyagokat vagy technológiákat használó ipari tevékenységek, illetve intenzív vegyszerhasználattal járó mezőgazdasági termelő tevékenységek kizárását a támogatandó tevékenységek közül, illetve a hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiák előnyben részesítését (pl. korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).

- Veszélyes anyagokkal, veszélyes keverékekkel végzett ipari/vegyipari tevékenységek esetén (P1, P2, P9) a veszélyes anyagok tárolását és a keletkező veszélyes hulladékok átmeneti vagy végleges elhelyezését csak az előírásoknak és a specifikus vízbázis-védelmi szempontoknak megfelelő módon szabad végezni.
- Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdaságfejlesztési tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntést megalapozó szempont legyen.
- Erdősítés, erdőgazdálkodás során nagyfokú körültekintéssel kell eljárni: A rövid vágásfordulójú faültetvények művelésének minden fázisa jelentős mennyiségű fosszilis energiahordozót igényel és károsanyag-kibocsátással is jár. Szénmérleg szempontjából sem preferálandók az ültetvényerdők a gyepekkel szemben, hiszen a talajukban megkötött szén nagy része a tuskózás során felszabadul, emellett gyenge vízellátottságú területeken fokozzák a vízhiányt, ezzel csökkentve a környező egyéb élőhelyek (pl. szántók, gyepek) szénmegkötő-képességét. Minden esetben javasolt a klímareziliens erdészeti szaporítóanyagok alkalmazása.
- A mezőgazdasági művelés alá vont területek esetén kerülni kell új természeti területek igénybevételét.
- A mezőgazdasági és gazdasági-élénkítési fejlesztések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását. Érzékeny természeti területeken csak természetkímélő gazdálkodási módok preferálandók.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozza, azaz a fenntarthatóságuk kedvezőtlen. A horizontális céloknál meghatározott fenntarthatósági szempontok érvényesítését javasoljuk a fejlesztések kiválasztási szempontjai között hangsúlyosan szerepeltetni, amely mind környezeti, mind pénzügyi fenntarthatósági szempontból kedvező.
- Javasoljuk a környezetipari és a körforgásos gazdaság körébe tartozó tevékenyégek előnyben részesítését, illetve a hagyományos és a környezetet jobban terhelő gazdasági tevékenységeket potenciálisan kiváltani képes intelligens technológiákat (pl. korszerű anyag- és csomagolástechnológia, modern építőipari anyagtechnológiák, természetes alapanyagokkal dolgozó, alacsony kockázatú vegyipar, logisztika).
- Fontos, hogy a környezettudatos szemléletformálás és a szennyezés-elkerülés minden gazdaságfejlesztési tevékenység esetében kiemelt értékelési, döntést megalapozó szempont legyen.
- A gazdasági-élénkítési intézkedések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását.
- A természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai beavatkozásokkal szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell.
- Az érzékeny természeti erőforrás (pl. termálvíz) kiaknázásával járó fejlesztések esetén különös figyelmet kell fordítani a fenntarthatósági szempontokra, és az azokat legjobban szolgáló technológiákat kell előnyben részesíteni.
- A biomassza esetleges égetési célú előállítása dekarbonizációs szempontból nem támogatandó, helyette célszerű egyéb megújuló energiatermelési módok minél szélesebb körű támogatása. Továbbá célszerű a meglévő növényi hulladékképződés bomlásából származó energetikai lehetőségek kihasználása.

- A megye hiányzó vagy nem kielégítő ivóvízellátó, szennyvízelvezető és -kezelő infrastruktúra-elemeire vonatkozó beruházási intézkedések esetén előnyben részesítendők a szociálisan elmaradott, szegénységgel sújtott térségek (pl. a megye dombvidéki/határmenti aprófalvas területei, belső perifériku térségei). A kapcsolódó térségeket ellátó központi szennyvíztisztító telepek távlati terhelésével összefüggő jövőbeni bővítési/intenzifikálási feladatok is felmérendők, és előkészítendők.
- A dekarbonizációs cél érdekében célszerű az energetikai korszerűsítés során a fosszilis fűtőrendszerek korszerűbbre cserélése helyett a teljes kiváltása.
- Több település a település földgázellátását szeretné kiépíteni. Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető. Ezen települések számára energetikai tanácsadás keretében célszerű megújuló energetikai megoldásokat ajánlani a település adottságainak figyelembevételével, felkészítve őket az önkormányzatok, a vállalkozások és a lakosság számára megnyíló támogatási lehetőségekre.
- A turisztikai fejlesztések kapcsán javasolt a helyi, megyei és országos szintű szabályozásoknál, illetve releváns stratégiáknál, programoknál is figyelembe venni a helyi lakosság érdekeinek minél hatékonyabb érvényesítését, ami a jövőbeni konfliktusok elkerülése mellett kedvezően hat az érintett területek lakosságmegtartására és -vonzására is.
- A védelmi tervek, köztük a Vízkárelhárítási Terv elkészítése és évenkénti aktualizálása szükséges az egyes beruházások, fejlesztések megkezdésével egy időben. A Balaton szabályozási szintje az elmúlt években megváltozott, megemelésre került. A magasabb vízszint vízkárelhárítási oldalról magasabb kockázatot jelent a parti ingatlanok tekintetében, ezért kiemelten fontos a területfejlesztési dokumentumok felülvizsgálata során ezen hatás figyelembevétele, továbbá a Balaton parti települések települési vízkárelhárítási terveinek évenkénti aktualizálása.
- Az egyes fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani védett természeti és/vagy Natura 2000 területek megóvására, fenntartásának elősegítésére; a védett természeti értékek, természetvédelemi területen kívüli megóvására; idegenhonos inváziós fajok terjedésének megakadályozására, egyes területek teljes mentesítésére; pollinátorok fennmaradásának segítése, településeken belül is (pl.: virágos szegélyek kialakításával).

6 KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSA

6.1 A Somogy Megyei Területfejlesztési Program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási javaslatok értékelése

A vizsgált program alaposan bemutatja a célrendszerének elemeit. A program öt területi célt is megfogalmaz, azok tartalmát részletesen bemutatja, és területi lehatárolásukat a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységeket elkülönítő stratégiai térstruktúrában is rögzíti. Ugyanakkor ez mégsem tekinthető a tervezett beavatkozások területi fókuszálásának, hiszen maguk a beavatkozások nem a területi, hanem a tematikus célok mentén kerültek meghatározásra, azok nincsenek a területi célokhoz vagy a stratégiai térstruktúra elemeihez hozzárendelve. Ezt oldotta az, hogy a prioritások között megjelent két területi típusú prioritás, amelyek a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és a komplex módon fejlesztendő járások főbb fejlesztési irányait fókuszálják.

A vizsgált program nem tartalmaz a megvalósítás során várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozó monitorozási intézkedéseket, ugyanakkor ahol releváns, ott tartalmaz környezeti indikátorokat. Az előzőek alapján ebben a fejezetben általános javaslatokat fűzünk a későbbi végrehajtás monitorozásához:

- Azon prioritás esetében, ahol nincs környezeti indikátor kerüljön meghatározásra egy-egy környezeti indikátor. Ha az adott prioritás szerteágazó beavatkozásainak környezeti hatásai nem mérhetők hatékonyan egy mutatóval, akkor egynél több indikátort is meg lehet határozni, de ezek számát célszerű összességében alacsonyan tartani. Az indikátorokhoz célértéket, ellenőrzési gyakoriságot, felelőst és – beavatkozás szükségessége esetén követendő - intézkedési tervet is meg kell fogalmazni.
- A környezetet potenciálisan negatív hatásokkal érintő gazdaságfejlesztési lépésekkel, a természeti területeket a korábbinál nagyobb látogatóforgalom előtt feltáró turisztikai és egyéb beavatkozásokkal, valamint a mezőgazdasági termelés bővítésével, fokozásával járó intézkedésekkel szemben szigorú ökológiai feltételeket kell felállítani, a környezetállapotra gyakorolt hatásaikat pedig következetesen monitorozni kell. A természeti környezetben bekövetkezett általános (természetes és antropogén) folyamatoknak jó és érzékeny indikátora lehet a Natura 2000 területek jelölő fajainak és élőhelyeinek monitorozása.

6.2 Javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

Tekintettel arra, hogy a program legfőbb fejlesztési ambíciói (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások célszerű kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) elkerülhetetlenül olyan beavatkozásokat is megalapoznak, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, javasoljuk, hogy a környezeti hatások monitorozásának eredményeiről a Megyei Közgyűlés legalább évente kapjon tájékoztatást, kiegészítve a tapasztalható problémákat orvosló beavatkozásokra vonatkozó szakértői javaslattal.

A program stratégiai környezetét vizsgálva látható, hogy különösen sok a 2020-ban lejáró felsőbb szintű szakpolitikai dokumentum, mivel ezek jelentős része a 2014-2020-as Európai Uniós finanszírozási időszakhoz igazítva készült. A lejáró dokumentumok kisebb része jelenleg aktualizálás alatt áll, más része pedig a következő 1-2 évben kerül várhatóan aktualizálásra. Ezt az időszakot követően célszerű lesz a területfejlesztési koncepció időközi aktualizálása, annak érdekében, hogy biztosan illeszkedjék a 2021-2027-es időszakra érvényes nemzeti stratégiai keretekhez. A változások mértékétől függően célszerű megvizsgálni a koncepció módosítása után a programot is és szükség esetén aktualizálni.

7 KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen hatásvizsgálat célja Somogy megye 2021-2027 közötti időszakra tervezett területfejlesztési programja várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása. A hatásvizsgálat nem végez önálló adatgyűjtést, hanem a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával azonosít várható hatásokat.

A programban rögzített átfogó, tematikus, területi és horizontális célok egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését, a három terület egyensúlya példaértékű: A gazdasági fejlődést és foglalkoztatásnövelést környezetileg és társadalmilag fenntartható módon, az esélyegyenlőség és a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása mellett tervezi megvalósítani.

A koncepció és program célrendszere társadalmi és gazdasági szempontból összességében kedvező változásokat vetít előre a 2021-2027-es időszak során. A jövőkép megőrzendő értékként kezeli Somogy megye egyik legfőbb sajátosságát, a természeti környezetet, és átfogó, illetve horizontális céljai között is megfogalmaz kifejezetten az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást szolgáló irányt. Ugyanakkor a koncepció legfőbb fejlesztési ambíciói (a gazdasági-foglalkoztatási helyzet javítása, az erőforrások célszerű kiaknázása és a területi társadalmi-gazdasági különbségek célzott csökkentése) elkerülhetetlenül megalapoznak olyan beavatkozásokat is, amelyek valamely környezetvédelmi szemponttal ütköznek, hiszen a program gazdaság-, közlekedés- és lakóterületi fejlesztéseinek elsődleges terepét és hatásviselőjét a természeti és épített környezet alkotja:

- Bár a program tartalmazza a turisztikai fejlesztések esetében egyes attrakciók fenntarthatósági szempontoknak megfelelő fejlesztését, alapvetően továbbra is fontos gazdaság-élénkítési területként kezeli az akár nagyobb látogatótömeget is mozgósítani képes turizmust. Ezek a tevékenységek természetes élőhelyek túlzott igénybevétele esetén az ökológiai állapotot zavaró és érzékeny természeti területek környezetállapotát kockáztató hatással járnak, jelentős zajterhelést okozhatnak.
- A turizmus mellett az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság is egyértelmű erőssége Somogy megyének, és e területek a fejlesztési célrendszerben is hangsúlyosan szerepelnek. Potenciálisan ezek is környezetterhelő hatásokkal járhatnak (pl. vízhiányos területek túlzott kizsigerelése, karbonegyenleget rontó művelési módok, vegyszeres kezelés vagy természeti területek, élőhelyek művelésbe vonása, hosszú vágásfordulójú faültetvények létesítése, klímareziliens erdészeti szaporítóanyagok alkalmazása, a talaj elsavasodását okozó termények, az állattartás, hústermék-előállítás üvegházhatású gázkibocsátása, őshonos fajok megőrzése, invazív fajok háttérbe szorítása).
- Jellemző konfliktus-forrást képez minden további gazdaság-élénkítő tevékenység, amely személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoz, új termelő kapacitások pontszerű szennyezés-kibocsátásával jár, vagy növeli a fosszilis energiahordozókból kielégítendő energia-felhasználást, zajkibocsátással jár, veszélyes anyagokkal végzett tevékenységeket tartalmazhat, veszélyes hulladékkibocsátással járhat. A légiközlekedés fejlesztése is jelentős zaj és légszennyezéssel jár.
- A népesség növekedése, illetve az életszínvonal emelkedése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- Sok olyan intézkedés is szerepel a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet. A napelemek, napkollektorok telepítése is jelentősen befolyásolja a településképet. Az épített örökség megsemmisüléséhez vezethetnek a rosszul előkészített felújítások.

- A helyi parkok, közösségi terek fejlesztése során kockázat, ha nem kerülnek figyelembe vételre a környezetet kímélő technológiák, ökológiai módszerek.
- A közlekedésfejlesztési alcélok között a szennyezés, zajterhelés emelkedésével járó közút-fejlesztés is található. Az új nyomvonalas infrastruktúra fejlesztés védett területeket, Natura 2000 területeket, jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területeket, vagy mindezek közvetlen környezetét és lakóterületeket is érint, ahol a szennyező és zajhatás jelentkezhet.
- A turisztikai fejlesztések során elsősorban a már ittlévő és újonnan érkező szolgáltatók közötti verseny kialakulása várható a látogatókért és a munkaerőért. Emellett az új szolgáltatók a helyi lakossággal is konfliktusba kerülhetnek azok érdekeinek nem kellően körültekintő figyelembe vétele esetén.
- A helyi körforgásos gazdasági struktúrák és energiaközösségek létrehozása konfliktust generálhat a területen már működő termelő és szolgáltató vállalatokkal a piaci átrendeződések miatt.
- Több település szeretné kiépíteni a település földgázellátását. Az uniós klímavédelmi célkitűzések célja a fosszilis energiahordozók kiváltása, amellyel a fosszilis földgázhálózat fejlesztése nem összeegyeztethető.
- A megyén belül több településen hiányzik, vagy nem kielégítő az ivóvízellátó, szennyvízelvezető és -kezelő infrastruktúra.
- Jelentős infrastrukturális fejlesztési célokat fogalmaz meg a program, amelyek sok mélyépítési és magasépítési tevékenységet tartalmaznak, amelyek fenntartása rossz anyag és technológia választás esetén rendszeres környezetre káros anyagok használatát okozzák, azaz kevésbé fenntarthatóak. Az energetikai korszerűsítésen belül a fosszilis fűtőrendszerek korszerűbbre cserélése kisebb hatású, mint a teljes kiváltása megújuló energiaforrást hasznosító technológiára.
- A mezőgazdasági és gazdasági-élénkítési fejlesztések során el kell kerülni a védett, vagy jogi védelem nélkül is megóvásra érdemes természeti és táji területek igénybevételét, zavarását vagy károsítását. Érzékeny természeti területeken csak természetkímélő gazdálkodási módok preferálandók.
- Több fejlesztés negatívan érintheti a gyógyvíz és ásványvíz vagyont, amelyet a meglévő kutak állapota is befolyásol.
- A helyi kultúra ápolása, megőrzése, az identitás erősítése hozzájárul a hagyományok, népi értékek megőrzéséhez, azonban jelentős környezetszennyezéssel járhatnak a rendezvények.
- A megye nagyon gazdag régészeti lelőhelyek tekintetében, melyek egyik oldalról attrakcióként értékesíthetők, ugyanakkor beruházási oldalról veszélyeket rejtenek.
- Az árvízvédelmi szakaszokat, a mögöttük elhelyezkedő mentesített öblözeteket, valamint a nyílt árterületeket érintő fejlesztések kidolgozása során a fejlesztések árvízvédelmi szakmai szempontokkal összehangolása szükséges.
- A védelmi tervek, köztük a Vízkárelhárítási Terv elkészítése és évenkénti aktualizálása elmarad, hiányos.

A területfejlesztési program által kiegészített „b.) A társadalmi, gazdasági és ökológiai tűrőképességet szem előtt tartó fenntartható növekedés biztosítása” horizontális cél projekt kiválasztási, tervezési szempontként történő megjelenése biztosíthatja a feltárt negatív hatások és konfliktusok megfelelő kezelését. Javasoljuk a horizontális célok ezirányú érvényre juttatását.

A területi hatásvizsgálatban megfogalmazzuk mindazokat a javaslatokat, amelyek megítélésünk szerint szükségesek a feltárt konfliktusok kezeléséhez, és a potenciálisan várható negatív környezeti, gazdasági és társadalmi hatások csökkentéséhez elkerüléséhez vagy ellentételezéséhez. Javaslatot teszünk új intézkedések beillesztésére, a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe veendő szempontokra, valamint a környezeti hatások megfelelő monitorozására is.